

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİ

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**

Mısra CİĞEROĞLU

**Danışmanlar : Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR
Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK**

**Aralık 2007
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi Mısra CİĞEROĞLU tarafından Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR ve Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK yönetiminde hazırlanan “Denizli Kentsel Alanının Yönetim Alternatifleri” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 10/12/2007 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

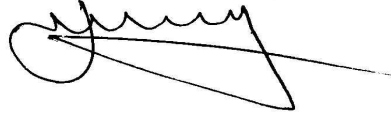
Yrd. Doç. Dr. S. Evinç TORLAK

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR

Jüri Üyesi (Danışman)

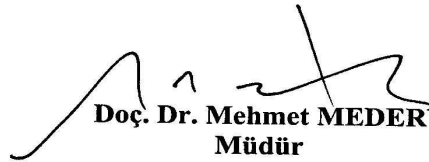

Yrd. Doç. Dr. F. Neval GENÇ

Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
14.12.2007 tarih ve ...24101... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet MEDER
Müdür

TEŞEKKÜR

Öncelikle, bu tez çalışmasının hazırlanma sürecinde bilgi, destek ve yardımlarını bir an olsun esirgemeyerek, her zaman yanımda olan danışmanlarım Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR ve Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK ile; başta bölüm başkanımız Prof. Dr. İnan ÖZER olmak üzere tüm Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, bu tez çalışmasının, özellikle alan araştırması kısmının, gerçekleştirilmesinde kısmen katkı sağlayan ve Haziran 2007’de başlayan Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında Kamu Yönetimi Bölümü öğretim elemanları tarafından yürütülmekte olan “2006, İİBF 003” numaralı ve “Denizli Kentsel Alan Yönetimi: İdari, Hukuki, Siyasal ve Mekansal Analizler ve Alternatifler” başlıklı projeden sağlanan katkılara teşekkür ederim.

Her konuda yanımda olarak, ellerinden gelen tüm yardımı benden esirgemeyen ve motivasyon desteği sağlayan yüksek lisans dönem arkadaşlarım ve kıymetli dostlarım Sevil DEVAMOĞLU ve Hicret AYDIN ile manevi desteklerini daima hissettiğim Hande ŞAHİN, Murat ŞAHİN, Duygu YOLCU, Fatih DEYNELİ’ye ve burada isimlerini saymadığım araştırma görevlisi arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Son olarak, bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, maddi ve manevi desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen Annem, Babam ve Ağabeyime teşvik, destek ve sabırlarından dolayı teşekkür ederim.

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :
Öğrenci Adı Soyadı : Mısra CİGEROĞLU

ÖZET

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİ

Ciğeroğlu, Mısra
Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanları : Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR
Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK

Aralık 2007, 182 Sayfa

Sahip oldukları nüfus, alan, olanaklar ve parçalanmışlık düzeyi bakımından değişiklik gösteren kent ve kentsel alanların en verimli, etkili, demokratik şekilde yönetilmesi, farklı yönetim modellerinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye’de de büyükşehir belediyeleri için 1984’den köyler içinse 1924’den itibaren farklı yönetsel modeller uygulanmakla birlikte, büyükşehirler dışında kalan çeşitli büyüklük ve özellikteki belediyeler tek bir Kanunla yönetilmektedir. Oysa, günümüz Türkiye’sinde yüzlerce belediye farklı özelliklerdeki çok sayıda orta ve küçük ölçekli kentsel alanların birer parçasıdır. Özellikle büyükşehir belediyesi statüsü kazanamamış ancak belli bir nüfus ve alan büyüklüğü ile ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeye sahip kentsel alanlardaki belediyeler ayrı yönetsel modellere ihtiyaç duymaktadır.

Çalışmanın birinci ana amacı orta ölçekli Denizli kentsel alanındaki parçalanmış idari yapıdan kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik alternatiflerin saptanmasıdır. Denizli kentsel alandaki belediye, köy ve sivil toplum kuruluşlarının bu alternatiflere bakışlarının tespit ve analizi çalışmanın ikinci temel amacıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde Denizli Kentsel Alanı tanımlanmaktadır. İkinci bölümde orta ölçekli kentsel alan yönetimi modelleri ve üçüncü bölümde, Türkiye’de hukuki düzenlemelerde kentsel alan yönetimi incelenmektedir. Dördüncü bölümde, Denizli kentsel alanının yönetimine ilişkin alternatifler irdelenmekte, beşinci bölümde ise Denizli kentsel alanının yönetim alternatiflerin ilişkin alan araştırmasından elde edilen veriler analiz edilmektedir. Sonuç bölümünde literatür, inceleme ve bulgulara ilişkin genel değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denizli, Orta Ölçekli Kentsel Alan, Metropolitan Alan, Kent Yönetimi, Belediye Yönetimi, Bütünşehir, Büyükşehir Belediyesi.

ABSTRACT**MANAGEMENT ALTERNATIVES OF DENİZLİ URBANISED AREA**

Ciğeroğlu, Mısra
M. Sc. Thesis in Public Administration
Advisors : Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR
Assoc. Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK

December 2007, 182 Pages

The most efficient, effective and democratic way of management of urbanized areas that are diversified in the sense of population and resources necessitates of different management models. While in Turkey, since 1984 for the greater municipalities and since 1924 for the villages different administrative models have been applied, the municipalities in various sizes and characteristics out of greater municipalities have been governed by just one Act. However, in contemporary Turkey, hundreds of municipalities are parts of many small and medium-sized urbanized areas with different characteristics. Especially, the urbanized areas which are not granted metropolitan municipality statutes but on the other hand have a certain population and area size with economic, social and cultural development, need separate administrative models.

The main purpose of this study is to confirm the alternatives for the problems that grow out of the divided administrative structure of medium-sized Denizli urbanized area. To ascertain and analyze the views of leader of chosen municipalities, villages and non-governmental organizations about these alternatives is the second main purpose of this study.

In the first chapter of the study, Denizli urbanized area is defined. In the second and third chapter, management models of the medium-sized urbanized areas and urbanized area management in the Turkish legal arrangements are examined. After the explication of the alternatives concerning the management of Denizli urbanized area in the fourth chapter, the data regarding the management alternatives of the Denizli urbanized area which have been obtained from the field research are analyzed in the fifth chapter. In conclusion, there is an assessment related to literature, analysis and findings.

Key words: Denizli, Medium-Sized Urban Area, Metropolitan Area, City Management, Municipality Management, Unicity, Greater Municipality Management.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
HARİTALAR DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DENİZLİ KENTSEL ALANI

1.1. DENİZLİ İLİNİN KISA TARİHÇESİ	7
1.2. DENİZLİ BELEDİYESİNİN TARİHÇESİ	9
1.3. DENİZLİ KENTSEL ALANININ TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE DÖNÜŞÜMÜ	11
1.3.1. DENİZLİ KENTSEL ALANININ ÖZELLİKLERİ	11
1.3.2. Denizli Kentsel Alanının Tanımı	14
1.3.3. Denizli Kentsel Alanının Dönüşümü	16
1.4. DENİZLİ KENTSEL ALANINDA İDARİ PARÇALANMA	22
1.5. MEVCUT PARÇALANMIŞ YAPIDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR	26
1.6. DENİZLİ KENTSEL ALANINI YÖNETMEK İÇİN ARAYIŞLARA ÖZET BAKIŞ	30

İKİNCİ BÖLÜM ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN YÖNETİMİ MODELLERİ

2.1. KENT, KENTSEL ALAN, ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN VE METROPOL KENT	32
2.2. ALTERNATİF KENTSEL ALAN YÖNETİMİ	33
2.3. METROPOLİTEN VE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR İÇİN UYGULANABİLECEK MODELLER	35
2.3.1. Parçalanmış Yapıyı Sürdürme	35
2.3.2. Belediyeler Arası İşbirliği: Kentsel Birlikler ve Özel Amaçlı Örgütler.....	36
2.3.3. Ana Belediye/Yönetim Tarafından Hizmet Sunumu	40
2.3.4. Tek Kademeli Yönetim Yaklaşımı	44
2.3.5. İki Kademeli Yönetim Yaklaşımı ve Yerel Federasyonlar	46
2.3.6. Birleştirme ve Katma	47
2.3.7. Mücavir Alan Uygulamaları	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE HUKUKİ DÜZENLEMELERDE KENTSEL ALAN YÖNETİMİ

3.1. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ	52
3.2. BELEDİYE YÖNETİMİ VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU	55
3.3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİMİ VE 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU.....	59
3.4. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE 5355 SAYILI MAHALLÎ İDARE BİRLİKLERİ KANUNU	68
3.5. DİĞER YASAL DÜZENLEMELER (İMAR YASASI, MÜCAVİR ALAN UYGULAMALARI)	73

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİMİNE İLİŞKİN ALTERNATİFLERİN İNCELENMESİ

4.1. TEKLİF VEYA TASARI DÜZEYİNDE KALAN ALTERNATİFLER	77
4.1.1. Denizli Büyükşehir Belediyesi Teklifleri	77
4.1.2. Denizli Bütünşehir Yasa Teklifi	83
4.2. 2006/8352 SAYILI DENİZLİ SINIR TESPİT KARARI.....	93
4.3. KISMEN VEYA YAYGIN BİÇİMDE UYGULANMAKTA OLAN ALTERNATİFLER	97
4.3.1. Mücavir Alan Uygulamaları.....	97
4.3.2. Birlik Uygulamaları	102
4.3.3. Protokoller Yoluyla Hizmetlerin Yürütülmesi	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

5.1. ALAN ARAŞTIRMASINDA VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	106
5.2. ALAN ARAŞTIRMASININ KAPSAMI	107
5.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	107
5.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	109
5.4.1. Cevaplayıcıya Dair Bilgiler İle İlgili Soruların Cevap Dağılımları	109
5.4.2. Belediyeye Dair Bilgilere İlişkin Soruların Cevap Dağılımları	110
5.4.3. Denizli Kentsel Alanındaki Mevcut Sorunlara İlişkin Soruların Cevap Dağılımları.....	114
5.4.4. Denizli Kentsel Alanının Yönetim Alternatiflerine İlişkin Soruların Cevap Dağılımları	120
5.4.5. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesi Uyarınca Getirilecek Olan Düzenlemeye İlişkin Soruların Cevap Dağılımları	134
5.5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	149

SONUÇ VE ÖNERİLER	157
KAYNAKÇA	166
EKLER	177
ÖZGEÇMİŞ	182

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1. Denizli Merkezde Bulunan Belediyelerin Kuruluş Dönemleri.....	23
--	----

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Denizli Merkez İlçedeki Belediyelerin 2000 Yılı Nüfusları.....	13
Tablo 1.2. Denizli Merkez İlçedeki Köylerin 2000 Yılı Nüfusları.....	14
Tablo 1.3. Denizli Merkez İlçede Bulunan Belediyelerin Kuruluş Tarihleri.....	23
Tablo 4.1. Katı Atık ve İmar Planı Protokollerinde Yer Alan Belediyeler ve Kurumlar	104
Tablo 5.1. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri	109
Tablo 5.2. Katılımcıların Görev Yaptıkları Belediye	109
Tablo 5.3. Katılımcıların Görevleri/Konumları	110
Tablo 5.4. Personel ve Araç/Gereç-Makina/Techisat Açısından Belediyelerin Yeterliliği	111
Tablo 5.5. Belediyenin Yerleşme ve Özel Sektörün Yatırım ile Yer Seçimi Kararlarını Etkileyecek Politikalar Üretmesi	112
Tablo 5.6. Çalışma İmkânlarının, Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Yeterliliği ve Günlük İhtiyaçların Belediye Sınırları İçinde Karşılanması	113
Tablo 5.7. Denizli Kent Bütününde Hizmetlerin Sorun Oluşlarına Göre Değerlendirilmesi	115
Tablo 5.8. Cevaplayıcıların Kendi Belediyelerinde ya da Köylerinde Hizmetlerin Sorun Oluşlarına Göre Değerlendirilmesi	118
Tablo 5.9. Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	121
Tablo 5.10. Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	122
Tablo 5.11. Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütlerin Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	122
Tablo 5.12. Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütlerin Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	123
Tablo 5.13. Hizmetlerin Belediyelerarası Protokoller Yoluyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	124

Tablo 5.14. Hizmetlerin Belediyelerarası Protokoller Yoluyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	124
Tablo 5.15. Bazı Hizmetlerin Merkezi Yönetim Eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	125
Tablo 5.16. Bazı Hizmetlerin Merkezi Yönetim Eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	126
Tablo 5.17. Ana Belediyenin (Denizli Belediyesi), Mücavir Alanları Genişletmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları.....	126
Tablo 5.18. Ana Belediyenin (Denizli Belediyesi), Mücavir Alanları Genişletmesine İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	127
Tablo 5.19. Denizli Ve Diğer Benzer Durumdaki Kentlerin, Özel Bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	128
Tablo 5.20. Denizli Ve Diğer Benzer Durumdaki Kentlerin, Özel Bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	128
Tablo 5.21. Merkez İlçedeki Tüm Belde Belediyeleri Korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	129
Tablo 5.22. Merkez İlçedeki Tüm Belde Belediyeleri Korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	130
Tablo 5.23. Merkez İlçedeki Belediye Sayısı 3 ya da 4'e Düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	130
Tablo 5.24. Merkez İlçedeki Belediye Sayısı 3 ya da 4'e Düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	131
Tablo 5.25. Aralık 2003 Tarihli 5026 Sayılı (Bütünşehir) Teklifin (22 Belediye Ve 25 Köyü Kapsayan) Hayata Geçmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	132
Tablo 5.26. Aralık 2003 Tarihli 5026 Sayılı (Bütünşehir) Teklifin (22 Belediye Ve 25 Köyü Kapsayan) Hayata Geçmesine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	132

Tablo 5.27. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Madde Uygulamasına (13 Belediye ile 10 Köyün Denizli Belediyesine Bağlanması) İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	133
Tablo 5.28. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Madde Uygulamasına (13 Belediye ile 10 Köyün Denizli Belediyesine Bağlanması) İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	134
Tablo 5.29. 11. Madde Uygulamasının Kapsamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	135
Tablo 5.30. 11. Madde Uygulamasının Kapsamına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	136
Tablo 5.31. Birleştirilecek Belediyelerin ve Köylerin Belirlenme Sürecine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	136
Tablo 5.32. Birleştirilecek Belediyelerin Ve Köylerin Belirlenme Sürecine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	137
Tablo 5.33. Belediyelerin Birleşme ile İlgili Görüş ve Eleştirilerine İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	138
Tablo 5.34. Belediyelerin Birleşme ile İlgili Görüş ve Eleştirilerine İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	138
Tablo 5.35. Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmanın Kolaylaşmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	139
Tablo 5.36. Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmanın Kolaylaşmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	139
Tablo 5.37. Kentsel Alanda Hizmetlerin Veriminin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları.....	140
Tablo 5.38. Kentsel Alanda Hizmetlerin Veriminin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	141
Tablo 5.39. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kalitesinin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	141
Tablo 5.40. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kalitesinin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	142
Tablo 5.41. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerinin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	143

Tablo 5.42. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerinin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	143
Tablo 5.43. Denizli Belediyesi'nin Kapasitesine İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	144
Tablo 5.44. Denizli Belediyesi'nin Kapasitesine İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	145
Tablo 5.45. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Bürokratik ve Teknik Zorluklara İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	145
Tablo 5.46. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Bürokratik ve Teknik Zorluklara İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	146
Tablo 5.47. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Ek Mali Yükümlülüklerle İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	147
Tablo 5.48. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Ek Mali Yükümlülüklerle İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	147
Tablo 5.49. 11. Maddenin Denizli Belediyesi'nin Büyükşehir Belediyesi Statüsü Almasını Kolaylaştırmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları	148
Tablo 5.50. 11. Maddenin Denizli Belediyesi'nin Büyükşehir Belediyesi Statüsü Almasını Kolaylaştırmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları	149

HARİTALAR DİZİNİ

	Sayfa
Harita 1.1. Denizli İl Haritası	12
Harita 4.1. 5393 Sayılı Kanunun 11. Maddesine Göre Yapılacak Düzenlemenin Ardından Denizli Belediyesinin Sınırları	96
Harita 4.2. Denizli Belediyesi'nin Mücavir Alanları	100

KISALTMALAR DİZİNİ

ABAG	San Francisco Körfez Birliği (The Association of Bay Area Governments)
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
BYKP	Beş Yıllık Kalkınma Planı
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DSİ	Devlet Su İşleri
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MD	Madde
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MKYK	(Parti) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu
SPSS	Statistical Package for Social Science
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
USA	United States of America

GİRİŞ

Toplumların yapısında meydana gelen değişimler ve ekonomik gelişmelerle yakından ilgili olan kentleşme olgusu dünya genelinde hız kazanmıştır. Sanayi devrimi; ardından bilim ve teknolojiadaki gelişmeler; ulaşım ve haberleşme olanaklarındaki artış ve ucuzlama; insanların, malların ve sermayenin hareketliliğini artırmıştır. Sahip oldukları olanakların da etkisiyle kentler, kırsal alanda yaşayanlar için çekim merkezi haline gelmiştir.

Kentlerin çekim gücü ve sunduğu olanaklar ile ortalama yaşam süresi arttıkça, dünya genelinde kentleşme hızı da artmaya başlamıştır. Ancak, bu süreçte her kent aynı oranda büyüyüp gelişmemiş, bazı kentler konumlarının ve sahip oldukları avantajların etkisiyle diğerlerine oranla daha hızlı büyüme ve daha fazla nüfusa sahip olma imkânı bulmuşlardır. Bu durum, farklı büyüklükte ve gelişmişlik düzeyinde kentlerin oluşmasına neden olmuştur. Hızlı kentleşme, kalabalık kentlerin varlığı, kentlerde sunulan özel ve kamusal mal ve hizmet taleplerinde miktar ve çeşitlilik olarak artış, kentsel kamusal hizmetlerin giderek karmaşık hale gelmesi ve artan teknoloji düzeyi, kent yönetimini önemli bir sorun, uzmanlık ve akademik çalışma alanı haline getirmiştir.

Türkiye’de de İkinci Dünya Savaşı’nın ardından büyük ivme kazanan kentleşme olgusu, kırsal nüfus aleyhinde gelişimi beraberinde getirmiş; o döneme kadar ülke nüfusunun büyük bir bölümünü barındıran kırsal alanlardan kentlere göç hareketlerinin etkisiyle kırsal nüfus hızla azalmaya başlamıştır. Bu göç hareketlerinin genellikle büyük kentlere ve Batıdaki illere yönelmesi ve bu eğilimin günümüzde de devam etmesi buralardaki kentsel nüfusun hızla artmasına yol açmıştır. Ülkenin ortanca ve büyük kentlerinin artan nüfusu özel ve kamu yatırımlarını cezp etmesi sonucunda da söz konusu kentlerin yönetim fonksiyonları ve biçimi/modeli değişmiştir veya değiştirilmek zorunda kalmıştır. Yönetim modelinde/biçimindeki sınırlı değişimlerin nadiren Ankara’da aktif ve belirgin siyasa tercihleri şeklinde iken, hizmetlerdeki ciddi aksamaları önleme, teknik zorunluluklar ve yüksek maliyeti düşürme kaygıları gibi

saiklerle gerçekleştirilmiştir. Aşağıdan yukarıya ve yerinde Ankara'ya iletilen sorunlara ilginin düşük kaldığı kimi ortanca kentlerde –daha doğrusu kentsel alanlarda- ciddi yönetim sorunları gözlemlenmektedir.

Denizli, Malatya, Antakya, Trabzon, Aydın, Bodrum Yarımadası, Kuşadası-Söke, Zonguldak, Ordu gibi idari/siyasi parçalanmışlık sorunu ve çok sayıda belediye ile köyün bir yerleşim öbeği oluşturduğu bu merkezlerde çeşitli yönetim sorunlarına rastlanmaktadır. Bu sorunlar, imar ve planlamadan, trafik ve kent içi ulaşım hizmetlerine, peyzajdan içme suyu teminine, katı atıkların ve atık suların bertarafından yeterli ve uygun yerlerde oluşturulmuş aktif ve pasif yeşil alanlara, sosyal yardım hizmetlerinden yağmursuyu tasfiyesi ve dere ıslahlarına, afet yönetiminden altyapılı yeni arsalar ve konut üretimine kadar birçok yerel hizmette önemli aksamalar, maliyet artışları ve gecikmeler, isabetsiz karar verme durumlarına kadar uzanmaktadır.

Ülkemizde kentlerin yönetilmesine ilişkin oluşturulan ilk hukuki düzenleme Cumhuriyet'in ilanının ardından 1930 yılında yürürlüğe giren ve 2004 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu'na kadar yürürlükte kalan 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur. Bu Kanun, Ankara ve İstanbul belediyeleri hariç, köy dışında kalan bütün yerleşimleri kendi kapsamına almıştır. Böylece, nüfusu 2000'i geçen yerleşim birimleri ile nüfusu ne olursa olsun tüm ilçe merkezlerinde belediye kurulması kabul edilmiştir. 1580 sayılı Kanun, belediye yönetimini kurmuş ve tüm belediyeleri 1984 yılındaki Kanun Hükmünde Kararname'ye (KHK) kadar aynı düzenlemeye tabi tutmuştur.

Sağladığı sosyal, kültürel ve ekonomik olanakların da etkisiyle kentler, hazır olmadıkları bir nüfus yoğunluğuyla karşılaşmışlar ve bu yoğunluk pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Nüfus ve alan olarak gittikçe büyüyen bazı kentlerin, irili ufaklı tüm kentleri kapsayan bir düzenlemeyle yönetilemeyeceğinin anlaşılması bu konuda çeşitli çalışmaların yapılmasını tetiklemiştir. Bu çalışmalar sonucunda 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile ülkemizde büyükşehir belediyesi sistemi oluşturulmuştur. Böylece, Türkiye'nin üç büyük kenti olan İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Bu tarihten itibaren belli bir nüfus ve alan büyüklüğüne sahip olan tüm kentler büyükşehir belediyesi statüsü kazanmak çeşitli girişimlerde bulunmuşlar ve bazıları bu statüyü elde ederken bazıları henüz amaçlarına ulaşamamışlardır.

Bugün itibariyle, Türkiye’de 16 adet büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Tüm büyükşehir belediyeleri 1984-2004 arasında 3030 sayılı Kanun ve Kanunda hüküm olmayan durumlarda 1580 sayılı ve 1930 tarihli Belediye Kanunu ile yönetilirken 2004 yılında yasalaşan 5216 sayılı yeni Büyükşehir Belediye Kanunu ve 2005 yılında yasalaşan 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu, 16 büyükşehir belediyesinin yönetilmesi için gerekli temel hukuki çerçeve ve kuralları sağlamaktadır.

Büyükşehir belediyesi statüsüne sahip olan kentler dışında kalan tüm belediyeler ise tek bir kanunla düzenlenmektedirler. 2004 yılına kadar, 1930 tarihli ve 1580 sayılı Kanunla düzenlenen bu yerleşimler, 2005 yılından itibaren 5393 sayılı Kanuna tabidirler. Ülke genelinde nüfusları, fonksiyonları, yapıları ve bölgesel rolleri arasında uçurum olarak değerlendirilebilecek farklar olan belediyeler aynı Kanun ile düzenlenmektedir. Tektipçi belediye kanununun geçerliliği ve bu kanunda kentlerin tek bir belediyeden müteşekkil olduğu yönündeki üstü örtülü varsayım/önkabal, kimi yerleşim birimleri açısından etkili ve verimli belediye ve kent yönetiminin gerçekleşmesi ve kaliteli hizmet sunumunun oluşmasında olumsuz etkilere yol açmaktadır.

Türkiye geneline bakıldığında, başta Denizli olmak üzere, Antakya, Trabzon, Malatya, Şanlıurfa gibi büyükşehir olamamış; ancak, sahip oldukları alan, nüfus, roller, olanaklar ve idari parçalanmışlık düzeyleri dikkate alındığında diğer kentlerden ayrılan ve orta ölçekli olarak tanımlayabileceğimiz kentler sınıfına giren metropolleşme sürecinin başlangıcındaki yerleşim öbeklerinin varlığı görülmektedir. Bölgeleri/artalanı açısından da önemli mal ve hizmetlerin sunumuna olanak sağlayan ve refahı arttırmaya kademelenmedeki yeri dolayısıyla önemli katkılar sağlayan bu yerleşim öbeklerinin en etkili ve verimli şekilde yönetilebilmesi için farklı düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır veya 2005 yılındaki Mahalli İdare Birlikleri Kanununda olduğu gibi eskiden beri var olan kimi alternatiflerin yasal ve kurumsal altyapılarının bu kentsel alanlar da dikkate alınarak değiştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

Tezin esas kapsamını ve sınırını oluşturan Denizli kentsel alanı, Türkiye’de büyükşehir belediyeleri dışındaki idari/siyasi açıdan en parçalanmış kentsel alanlar arasındadır. Bu parçalanmışlığın ivme kazandığı 1990 başlarından itibaren, Denizli kenti bütününde hizmetlerin etkili, verimli ve zamanında sunumu zorlaşmıştır. Bunun sonucunda da Denizli kentsel alanındaki halkın, kamu görevlilerinin, seçilmişlerin ve

girişimcilerin memnuniyetsizlikleri artmakta, seçilmiş yerel yöneticiler arasında anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Denizli Belediyesi ile çoğu Merkez İlçede birkaçı ise komşu Honaz, Akköy ve Sarayköy İlçelerinde yer alan belde belediyeleri ve köyler arasındaki ilişkilerde içme suyu temininden kent içi ulaşım, yağmursuyu tahliyesinden imar planlarının yapımı ve uygulanmasına kadar değişen konularda kimisi önemli çeşitli yerel hizmet yönetimi sorunları yaşanmaktadır.

Bu tez çalışması ile önce ulusal ve uluslararası literatür açısından genelde metropoliten ve/veya diğer kentsel alanları özelde ve ayrıştırılabildiği ölçüde orta ölçekli kentsel alanları yönetme açısından gündemde olan modeller ve alternatifler özetle ve sistematik biçimde ele alınıp tanıtılmaktadır. Tezin ikinci kısmında Türkiye genelindeki orta ölçekli olarak tanımlanabilecek kentsel alanların yönetiminde uygulanabilecek model ve yasal-kurumsal düzenlemeleri tespit ve sistematize etme ile özellikle hukuki açıdan özetle irdeleme girişiminde bulunmaktadır. Tezin üçüncü kısmında ise özelde Denizli kentsel alanının yönetimi açısından gündeme gelen alternatifler hikaye edilmekte ve söz konusu alternatiflerin uygulanabilirliği incelenmektedir. Ulusal ve uluslararası literatür ile birincil kaynaklardan ve alan araştırmalarından elde edilen bulgular Denizli için olası en uygun alternatiflerin tespit ve önerilmesinde kullanılmaktadır.

Bu çalışmada şunlar amaçlanmaktadır: i) Orta ölçekli Denizli kentsel alanının yönetiminde, mevcut parçalanmış yapıdan kaynaklanan sorunları saptamak; ii) söz konusu sorunların çözümü için önerilen alternatifleri sistematize etmek ve değerlendirmek; iii) Denizli kentsel alanında bulunan belediye, köy ve yerel aktörlerden seçilenlerin mevcut duruma ve önerilen çözüm alternatiflerine yaklaşımlarını yapılacak olan anketler yardımıyla incelemek; iv) Denizli kentsel alanının daha iyi yönetilmesi ve hizmet verimliliği ile kalitesinin yükseltilmesi ile maliyetlerin düşmesi açısından en uygun olan model(ler)i tanımlamak; v) akademisyenlere, uygulamacılara ve karar alıcılara Türkiye'deki Denizli ve diğer orta ölçekli kentsel alanların yönetimine ilişkin araştırma, uygulama ve siyasa önerilerinde bulunmak.

Bu çalışmada diğer orta ölçekli kentsel alanlardaki ilgililer açısından önemli olabilecek bir başka amaç daha gözetilmektedir. Bu yan amaç da Türkiye'de orta ölçekli ve hatta metropoliten kentsel alanların sorunları ve çözüm alternatifleri ile ilgilenen veya ilgilenebilecekler, araştırmacılara, yerel yöneticilere, yerel ve ulusal düzeydeki

kamu görevlilerine, ulusal düzeydeki siyasa/politika oluşturuculara kendi kentlerinin ve/veya orta ölçekli kentsel alanların sorunlarını ve alternatif çözümleri Denizli özelindeki bu incelemeden yararlanarak sistematik bir biçimde ortaya koymalarına yardımcı olmaktadır.

Çalışma, teorik ve uygulama olmak üzere iki ana kısımdan oluşmakta ve her bir ana kısım kendi içinde bölümlere ayrılmaktadır. Teorik kısımda, tezin konusuyla ilgili çalışmaları kapsayan kitaplar, dergiler, makaleler, kurum raporları, hukuki mevzuat, meclis tutanakları, yerel ve ulusal basındaki haberler ile diğer birincil ve ikincil kaynaklar taranmıştır. Uygulama kısmında ise, 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca 2006 yılında müşterek kararname ile düzenlenen ve 2009 yılında yapılması planlanan yerel seçimlerle birlikte Denizli Belediyesi ile birleşmesi öngörülen 13 belediye ve 10 köyden seçilen yerleşim birimlerinin başkanları veya muhtarları ve belediye meclis üyeleri üzerinde söz konusu parçalanmış idari-siyasi yapı ile alternatif veya tamamlayıcı kentsel alan yönetim modelleri hakkındaki algılamalarını ve beklentilerini analiz etmek amacıyla anket tekniği uygulanmıştır.

Bu nedenlerle ve bahsedilen çerçevede şekillendirilen bu tez çalışması, beş ana bölümden oluşmaktadır. Odaklanılan Denizli kentsel alanı hakkında ilk bölümde temel bilgiler verildikten sonra, genelden özele gidilerek literatürün, sorunun ve konunun ele alınmasında uluslararası, ulusal, yerel sırası izlenmektedir.

Öncelikle; tezin birinci bölümünde Denizli kentsel alanı, bu alanın gelişimi ve dönüşümü ile bu alanda yaşanan temel yönetim sorunları özetle incelenmektedir. İkinci bölümde ise, orta ölçekli kentsel alanların yönetiminde uygulanabilecek modellerin/düzenlemelerin, ağırlıklı olarak uluslararası literatür dikkate alınarak, irdelenmesinin ardından, üçüncü bölümde Türkiye’de kentsel alanların yönetimine ilişkin hukuki düzenlemeler üzerinde durulmaktadır. Dördüncü bölümde, Denizli kentsel alanının yönetimine ilişkin alternatifler ve tamamlayıcı modellerin gelişimi hikaye edilmekte ve anlamı tartışılmaktadır. Beşinci bölümde, Denizli kentsel alanının yönetim alternatifleri ve tamamlayıcı modellerine ilişkin anketler (i) seçilen belediyelerdeki atanmış ve seçilmiş yöneticilere, (ii) Denizli Belediyesi başta olmak üzere kimi belediyelerdeki meclis üyelerine, (iii) önceden belirlenen kimi köy muhtarlarına, (iv) konu ile ilgili olduğu düşünülerek seçilen sivil toplum kuruluşlarının üst düzey yöneticilerine uygulanarak bir alan araştırması yürütülmüştür. Son bölümde

ise, çalışmanın genelinden ve alan araştırmasından elde edilen veriler ışığında, genel değerlendirmeler ile çeşitli akademik, uygulamaya yönelik ve siyasa nerileri yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DENİZLİ KENTSEL ALANI

Tezin bu bölümünde “Denizli Kentsel Alanı” ifadesinin tanımlanması ve anlaşılması amacıyla öncelikle, Denizli ili, Denizli Belediyesi ve Merkez İlçe'deki diğer belediye ve köylere değinilmektedir. Ardından aynı amaçla Denizli kentsel alanının özellikleri ve bu kentsel alanın dönüşümü ve gelişimiyle beraber yaşanan idari parçalanma irdelenmektedir. Denizli’de günümüze kadar devam eden bu parçalanmış yapının neden olduğu sorunları sistematik biçimde incelemek bu bölümün üçüncü ana konusunu oluşturmaktadır. Bölümün sonunda ise Denizli kentsel alanında yaşanan sorunlara çözüm bulmak amacıyla gerçekleşen bazı uygulamalar ve arayışlar ele alınmaktadır.

Bu çerçevede incelemeye öncelikle Denizli ilinin ve kentsel alanının gelişimi, kısa tarihçesi ve idari yapısından başlanmaktadır.

1.1. DENİZLİ İLİNİN KISA TARİHÇESİ

Yukarı Menderes, İç Anadolu ve Antalya’ya ulaşan yollar üzerinde bulunan Denizli İli’nin, milattan önceki çağlardan itibaren önemli bir yerleşme ve uygarlık merkezi olduğu görülmektedir. Bu alandaki verimli toprakların üzerinde birçok ulus yerleşmiş ve devlet kurmuştur (Toker, 1977: 19).

Denizli yöresinde, tarih öncesine kadar giden kültürlerle rastlanmaktadır. Yerleşme kültürüne ilişkin bilinen en eski örnek, Çivril yakınlarında bulunan ve kazısı devam eden Beycesultan Höyüğü ve çevresidir. Yapılan araştırmalar, Hitit öncesi kültürler ile birlikte Hititler, Frigler, Lidyalılar ve Perslerin de yöreye egemen olduklarını göstermektedir. Denizli il merkezinin bulunduğu bölgede, Diospolis ve Rhoas adlı kentlerin varlığından söz edilmektedir. Ancak, ilk belirgin yerleşim, Kral Antiyoküstheos’un (M.Ö. 261-253) kurduğu Laodicia (Laodikya) kentidir (Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 14).

Bugünkü şehrin 6 km. kuzeyinde, Eskihsar Köyü civarında M.Ö. 3. yüzyıl ortalarında (M.Ö. 261-253 yılları arasında) Suriye Kralı 11. Antiyoküsteos tarafından karısının adına izafeten “Laodicia” adıyla bir kent kurulmuştur. Denizli'nin üzerinde bulunduğu Çürüksu Vadisi ve Büyük Menderes Havzası, yerleşmeye son derece müsait olması nedeniyle, tarih öncesi devirlerden itibaren, yerleşime sahne olmuştur. Merkeze bağlı Hieropolis, Laodikya, Honaz (Colessia), Buldan ilçesi sınırları içindeki Tiripolis, Kale ilçesindeki Tebea, Tavas'ta Apollonya, Kızılcabölük'te Didime, Sebetapolis ve Tavas-Yorga Köyündeki Barza antik kentleri önemli yerleşim yerlerini oluşturmaktadır (Denizli Valiliği, 2006: 3).

Kuruluşundan sonra Laodicia, Antakya ve Bergama Krallıkları'nın ve Roma İmparatorluğu'nun egemenliğinde kalmıştır. Özellikle Romalılar zamanında bir uygarlık merkezi haline gelen bölge, başlangıçta etrafındaki şehirlere kıyasla küçük bir köy görünümü sergilerken, coğrafi konumu, ticaret yollarının birleştiği önemli bir noktada kurulmuş olması ve topraklarının verimliliği sayesinde kısa zamanda gelişmiş ve bölgenin önemli merkezlerinden birisi haline gelmiştir (Gökçe, 2000: 24-25, İnceoğlu, 2004: 9).

Türkler Denizli civarında ilk defa 1070'de görülmüşler, 1071 Malazgirt zaferinin ardından Loadikeia ve civarı Kutalmışoğlu Süleyman'ın mahiyetindeki beyler tarafından fethedilmiştir. 1097 yılında Bizans İmparatorluğu'nun eline geçen Denizli ve çevresinin Selçuklulara bağlı bir beylik halinde gelişi, 1207 yılında Selçuklu hükümdarı Gıyasettin Keyhüsrev zamanında olmuştur. Bu dönemde Türkler, şehir merkezini suyu bol olduğu için bugünkü Kaleiçi'ne nakletmişlerdir (Gökçe, 2000: 26-27, Dağdeviren, 2003: 28).

Türklerin Loadicia'ya egemen olmasıyla bu isim zamanla “Ladik”e dönüşmüştür. Bu ismin ardından “Tonguzlu”, “Tonuzlu”, “Tenpuzluğ”, “Donuzlu” gibi isimlerle anılan şehir, son olarak “Denizli” şeklinde anılmaya başlanmıştır (Baykara, 1969: 43-45, Denizli Ticaret Odası, 1998: 12).

13. yüzyıl başlarında Denizli ve çevresinde Türkmenlerden oluşan yoğun bir Türk topluluğu meydana gelmiştir. İnançoğulları, Germiyanoğulları gibi beyliklerin hakimiyetinde kalan bu yöre 1429'dan sonra kesin olarak Osmanlı Devleti'ne bağlanmış ve 1671-1672 yıllarında Anadolu Beylerbeyi'ne bağlı bir Liva (sancak) merkezi olmuştur (Baykara, 1969: 42, Toker, 1984: 10, Dağdeviren, 2003: 31-34). 1883

tarihine kadar İzmir iline bağılı bir Sancak olan Denizli, 1910 yılında Bağımsız Mutasarrıflık olmuş; Kurtuluş Savaşı döneminde de Kuvayı Milliye idaresinde önemli roller üstlenen Denizli, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile "il" haline gelmiştir (Toker, 1984: 8, Denizli Valiliğı, 2006: 3).

Bağımsız Mutasarrıflık olduğı 1910 yılında toplam 6 ilçesi (Merkez, Acıpayam, Buldan, Çal, Sarayköy ve Tavas) bulunan İle (Toker, 1968: 6); 1924 yılında Çivril İlçesi, 1948 yılında Güney İlçesi, 1953 yılında Çameli İlçesi ile 1959 yılında Çardak ve Kale İlçeleri bağlanmıştır (Toker, 1984: 10). Bugün, kentin merkezine uzaklığı 111 ile 20 km. arasında değışen Merkez İlçe dışında toplam 18 ilçesi bulunmaktadır.

Denizli, 1970'lere kadar yerel ve içe dönük bir ekonomiye sahip olmuştur (İnceoğlu, 1999: 103). Günümüzde ise, Ege Bölgesi'nin İzmir'den sonra ikinci büyük ve gelişmiş kenti olan Denizli, gösterdiği hızlı büyüme ve ekonomik gelişmesiyle Türkiye'nin lokomotif kentlerinden biri durumundadır.

1.2. DENİZLİ BELEDİYESİNİN TARİHÇESİ

Denizli Belediyesinin kuruluşuyla ilgili bulunabilen tek kaynak İller Bankası tarafından yayınlanmış "İller ve Belediyeler" adlı kitaptır. Bu kaynağı göre, Denizli'de ilk Belediye Teşkilatı 1876'da kurulmuştur. Bilinen ilk belediye başkanı ise, Hacı Molla Ahmet Efendi'dir. Bu tarihlerde Denizli, mülki bölünmede, Aydın Livasına bağılı bir kaza merkezi durumundayken, 1883'te Sarayköy, Buldan ve Tavas ilçelerinin bağlanmasıyla "Sancak"; 1884'te Çal, 1888'de Acıpayam ilçelerinin katılımıyla Aydın'a bağılı bir "Mutasarrıflık" durumuna gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile de "İl" olmuştur (Denizli Belediyesi, www.denizli.bel.tr).

Belediyenin gelişmesi, çeşitli modern araçlara ve kadroya kavuşması ancak Cumhuriyetin kuruluşundan sonra gerçekleşebilmiştir (Toker, 1968: 96). Cumhuriyetin kuruluşundan önce Denizli, bir köy karakteri göstermektedir. Dar sokakları, çamurlu ve ışıksız yolları, çoğı çıkmaz sokaklarda yer alan bahçeler arasındaki tek katlı evleri ve "Kale içi" civarındaki iş yerleri ile henüz gelişimini başlatamamış bir kent görünümü sergilemektedir. O dönemlerde, içme ve kullanma suyu olarak artezyen kaynaklarla evden eve dolaşan arklardan yararlanılmış, elektrik ve buzdolabı bulunmadığı için yemekler, bu arklarda hazırlanan özel yerlere konulan tencerelerde saklanılmaya

çalışılmıştır. Şehirde belediye hizmetleri çok yetersizdir, yolun olmadığı yerde en iyi araç at ve eşekle bunların çektiği çardaklı araba ve faytonlardır. Denizli, bu kendine özgü ticari, kültürel ve toplumsal yapısıyla bir kapalı ekonomi göstermiş, atılım ve gelişimin başlayabilmesi için 1950'li yılların gelmesi gerekmiştir. Belediye teşkilatı ve şehircilik alanındaki gelişmelerin 1950'lerden sonra gerçekleştiği görülmektedir (Toker, 1968: 96, Denizli Belediyesi, www.denizli.bel.tr).

Yeni yeni okulların açılmasıyla gelişen kültür hayatının yanında fabrikaların açılması ve duyulan işçi ihtiyacı ile il merkezi, özellikle 1950 yılından sonra hızlı bir tempo ile büyümeye başlamış, ancak; bu hızlı gelişmenin ortaya çıkardığı yeni sorunlara karşı hazırlıksız olunması, hizmetlere ulaşabilmede güçlükler yaratmıştır. İmarlı gelişme, altyapı ve benzeri hizmetler bunların başında gelmektedir (Denizli Belediyesi, www.denizli.bel.tr).

1976 yılında meydana gelen deprem, birçok binayı oturulamaz hale getirince ya da yıkınca, bu afetin ardından geniş yollar açılmış, hızlı bir yapılaşma başlamış ve bugün Denizli'nin gelişimi, teknolojik ilerlemelerden de yararlanılarak daha planlı ve programlı bir imarlaşma yoluna girmiştir. (Denizli Belediyesi, www.denizli.bel.tr).

Denizli Belediyesi'nin ve kentinin tarihçesi açısından önemli kaynaklar arasında belediyenin faaliyet raporları yer almaktadır. Denizli Belediyesi'nde ulaşılabilen 1975-2006 arasındaki faaliyet raporları Nisan-Haziran 2007 döneminde bizzat tarafımdan öncelikle Denizli Belediyesi'nin tarihçesi olmak üzere tez ile ilgili bilgiler açısından tek tek incelenmiştir. Denizli Belediyesi'nde bulunamayan kimi faaliyet raporlarına ise aynı amaçla Pamukkale Üniversitesi ve Denizli Ticaret Odası kütüphaneleri ile Denizli'deki kimi sahaflardan ulaşılmıştır. Yine de bahsedilen dönem arasındaki tüm faaliyet raporlarını elde etmek mümkün olmamıştır. İncelenen faaliyet raporlarında Denizli Belediyesi'nin tarihçesine ilişkin Denizli Belediyesi Resmi Web sayfasında da yer alan bir sayfalık aynı bilginin kullanıldığı saptanmıştır.

1.3. DENİZLİ KENTSEL ALANININ ÖZELLİKLERİ, TANIMI VE DÖNÜŞÜMÜ

Denizli kentsel alanının kapsamının ve sınırlarının tam olarak anlaşılabilmesi için; bu alanın özelliklerinin, dar ve geniş anlamda nasıl tanımlanabileceğinin ve söz konusu alanda gerçekleşen dönüşümün incelenmesi gerekmektedir.

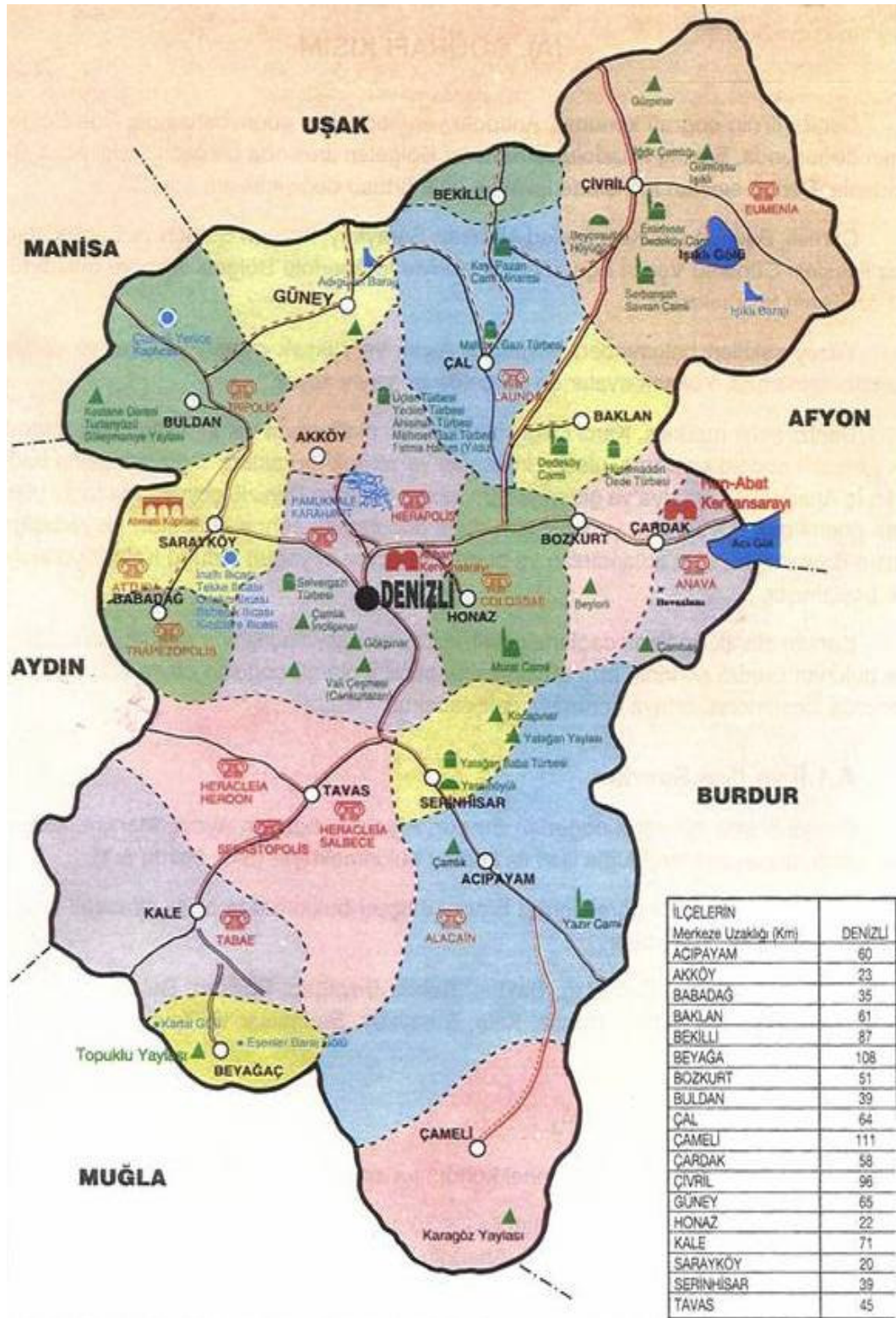
1.3.1. Denizli Kentsel Alanının Özellikleri

Ege Bölgesi'nin İzmir'den sonra en önemli sanayi ve ticaret kenti olan Denizli, Güneybatı Anadolu'da bir taraftan Göller Yöresi, diğer taraftan Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerine geçiş yolu üzerinde bulunan ve tarihi Anadolu'nun en eski dönemlerine kadar uzanan bir yerleşim yeridir (Haytoğlu, 2006: 12).

Gökçe (2000: 20) Denizli şehrinin, Anadolu'nun güney-batısında Büyük Menderes Havzasının güney-doğusunda, Babadağ ve Honaz Dağı gibi yüksek dağlara dayanan bir ovanın güney kenarında bulunmakla beraber, gerçekte irfai 250m daha düşük olan Çürüksu Ovası'ndan bir tepeler serisi ile ayrılan ve güneyden kuzeye doğru hafif meyille inen düzlükler üzerinde, deniz seviyesinden 400-450 m yükseklikte yer aldığını belirtmektedir. Kentin giderek Kuzeybatı ve Batı yönündeki irtifa açısından nispeten yüksek yamaçlarda gelişmeye devam ettiği söylenebilir.

Coğrafi konum açısından Denizli kenti, 28⁰ 30' – 29⁰ 30' doğu meridyenleri ile 37⁰ 12' – 38⁰ 12' kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. İlin yüzölçümü ise 11.868 kilometrekaredir (Denizli Ticaret Odası, 2007: 26). Denizli İli Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri arasında bir geçit durumundadır. Denizli İli doğudan Burdur, Afyon; batıdan Aydın ve Manisa; kuzeyden Uşak; güneyden ise Muğla illeri ile komşudur (Denizli Valiliği, 1998: 155).

Harita 1.1. Denizli İl Haritası

2000 yılı itibariyle 850.029 nüfusa sahip olan Denizli ilinde, 381 köy, 19 ilçe ve 338 mahalle bulunmaktadır. Denizli İlinin ilçeleri Merkez, Acıpayam, Akköy, Babadağ, Baklan, Bekilli, Beyağaç, Bozkurt, Buldan, Çal, Çameli, Çardak, Çivril, Güney, Honaz, Kale, Sarayköy, Serinhisar ve Tavas'dır. Denizli İlinde 19'u ilçe ve 81'i belde belediyesi olmak üzere toplam 100 belediye bulunmaktadır. Bu belediyelerden 22'si Merkez İlçede yer almaktadır. Denizli İli belediye sayısı açısından Türkiye'de 4. sırada bulunmaktadır. En büyük ilçesi olan Merkez İlçe 2000 nüfus sayımı itibariyle 400.000'i aşan nüfusu ile ilin toplam nüfusunun yaklaşık %40'ını barındırmaktadır.

Denizli kentsel alanı, 2000 yılı nüfus sayımına göre Merkez İlçede yer alan 275.480'lik Denizli Belediyesi ile; onun çevresindeki en büyüğü 19.699 (Kınıklı Belediyesi) nüfusa sahip çok sayıda küçük belediye ile köylerden oluşmaktadır. Merkez İlçede, Denizli Belediyesi dışında nüfus büyüklükleri 2000 yılı itibariyle 1.836 (Korucuk) ile 19.699 (Kınıklı) arasında değişen irili ufaklı 21 belediye, 25 köy ve 111 mahalle bulunmaktadır. Aşağıda Denizli Merkez İlçede yer alan belediye ve köylerin 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre olan nüfusları verilmiştir.

Tablo 1.1 Denizli Merkez ilçedeki belediyelerin 2000 yılı nüfusları

Belediye Adı	Nüfus	Belediye Adı	Nüfus
Akkale	4.198	Aşağısamlı	2.397
Bağbaşı	11.995	Başkarcı	2.782
Bereketli	2.866	Cankurtaran	2.219
Gökpınar	2.739	Göveçlik	1.990
Gözler	2.721	Gümüşler	17.424
Hallaçlar	3.580	İrhanlı	2.766
Karahayıt	2.810	Kayhan	5.716
Kınıklı	19.699	Korucuk	1.836
Pamukkale	2.771	Pınarkent	2.791
Servegazi	3.160	Uzunpınar	2.836
Üçler	3.560	DENİZLİ	275.480

Kaynak: <http://www.yerelnet.org.tr/iller/il.php?iladi=DENİZLİ> (09.04.2007)

Tablo1.2. Denizli merkez ilçedeki köylerin 2000 yılı nüfusları

Köy Adı	Nüfus	Köy Adı	Nüfus
Altındere	506	Çeltikçi	380
Develi	650	Eldenizli	440
Eskihisar	1505	Eymir	265
Goncalı	847	Güzelköy	1369
Güzelpınar	1560	Haytabey	318
Hisarköy	409	Kadılar	208
Karakova	788	Karakurt	1545
Karataş	289	Kocadere	1307
Kumkısıık	453	Kurtluca	795
Küçükdere	576	Salihğa	254
Saruhan	167	Şahinler	243
Şirinköy	1576	Üzerlik	318
Yeniköy	320		

Kaynak: http://www.yerelnet.org.tr/iller/koy_listesi.php (09.04.2007).

Tablo 1.1. ve 1.2.'de incelendiğinde, Denizli Merkez İlçede, nüfusları arasında oldukça büyük farklar olan belediye ve köylerin mevcut olduğu görülmektedir. Özellikle bazı belediyelerin nüfusları arasındaki büyük farklar oldukça dikkat çekicidir.

1.3.2. Denizli Kentsel Alanının Tanımı

Denizli, Türkiye'de, büyükşehir belediyesi statüsüne sahip olmayan ancak metropolitenleşme sürecindeki orta ölçekli kentlerin (kentsel alanların) yönetimi açısından ilginç tartışmalar yaratmış ve giderek ilginç ve sıradışı tartışmalar yaratmaya devam eden bir örnektir. Denizli Belediyesi'ne komşu belediyelerin ve köylerin önemli bir kısmı birbiri ile ve/veya Denizli Belediyesi ile iç içe geçmiş durumdadır. Genellikle, bu belediyeler arasında tampon bölgelerin veya sınırları sağlıklı biçimde belirlemek için belirgin ayrıçların --askeri karargah gibi birkaç istisna dışında-- bulunmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Denizli kentsel alanını oluşturan belediye ile köylerin büyük çoğunluğu Merkez İlçe sınırları içindedir. Ancak, özellikle geniş anlamda Denizli kentsel alanını oluşturan bazı belediye ve köyler ise Merkez İlçeyi komşulayan Babadağ, Honaz, Sarayköy ve Akköy İlçelerinin sınırlarında yer almaktadır. Merkez İlçenin en kuzeyindeki dağlık

kesimde yer alan ve mesafe olarak da Denizli Belediyesine uzak noktada konuşlanmış bulunan Uzunpınar¹ ve Gözler Belediyeler ile Kurtluca, Güzelpınar ve Haytabey gibi kimi belediye ve köyler ise hem dar hem de geniş anlamda tanımlanabilecek Denizli kentsel alanı dışında bulunmaktadır.

Denizli kentsel alanı dar ve geniş anlamda tanımlanabilir. Aşağıda dar ve geniş anlamda Denizli kentsel alanı tanımlarına yer verilmektedir.

Dar anlamda Denizli kentsel alanında yer alan tüm köy ve belediyeler Denizli Merkez İlçe sınırlarında yer almaktadır. 2000 nüfus sayımında il nüfusu 925.000 olan Denizli ilinin 19 ilçesinden beşi geniş anlamda tanımlanabilecek Denizli kentsel alanı ile ilintilidir. Bunlar, Merkez, Honaz, Babadağ, Sarayköy, Akköy'dür. Bunlardan Honaz ve Sarayköy hem kendi ilçe belediyeleri hem de birçok belde belediyesi ve köyleri ile geniş anlamda Denizli kentsel alanı ile ilintilidir. Honaz'ın Kocabaş Belediyesi ile Gürleyik Köyü, Sarayköy'ün ise Duacılı Belediyesi ile Beylerbeyi ve Altıntepe Köyleri Denizli kentsel alanının parçasıdır ve genelde Ankara ve İzmir Devlet yolları boyunca uzanmaktadırlar.

Geniş anlamda Denizli kentsel alanı büyük ölçüde 5026 sayılı ve 2003 tarihli "Bazı Belediye ve Köylerin Denizli Belediyesine Katılmasına İlişkin Kanun" adını taşıyan ancak halk, sivil toplum kuruluşları ve seçilmiş yerel yöneticiler arasında Bütünşehir Yasası adıyla tanınan Kanun Tasarısındaki belediye ve köyler ile çakışmaktadır (Özgür, 2007: 125-126). 22 belediye ve 25 köyü Denizli Belediyesine bağlamayı öngören bu Tasarı bir yerde ilk defa geniş anlamda Denizli kentsel alanının, cılız biçimde de olsa, tanımlanmasına vesile olmuştur.

¹ Uzunpınar'ın İlçe olması hakkında Denizli Milletvekili Mehmet Gözlükaya'nın verdiği teklif ile Denizli haritasının, özellikle de coğrafi yükseklikleri ve eğimleri gösteren bir Denizli haritasının incelenmesi de Uzunpınar ile çevresindeki yerleşimlerin Denizli Merkez İlçedeki kentsel alan ile ilgisinin zayıf olduğunu rahatlıkla göstermektedir.

Aslında, Denizli kentsel alanını daha da geniş düşünmek mümkün olabilir. Bu durumda Denizli kentsel alanı Tavas İlçe Merkezi, Tavas İlçesi Pınarlar Belde Belediyesi, Sarayköy, Honaz ve Akköy İlçe Merkezlerine, Kaklık Belde Belediyesine kadar uzanan ve orta vadede de Bozkurt ve Çardak İlçe Merkezleri ile etkileşime geçmesi beklenebilecek çok daha geniş bir alanı kapsayabilir. Bu derece geniş bir Denizli kentsel alanı henüz doğrudan gündeme gelmemiştir ve Denizli’de bile dillendirilmemektedir (Özgür, 2007: 125-126). Özgür, ayrıca, 1980’lerden itibaren hızlı büyüyen ve nüfusu bugün yarım milyon civarında bulunan Denizli kentsel alanının daha geniş açıdan tanımlandığında 600.000 civarında tahmin edilen bir nüfusa sahip olduğunu belirtmektedir. Geniş anlamda tanımlanan Denizli kentsel alanı Denizli Belediyesinin alanından yaklaşık 10 kat daha fazla alanı ve iki katı biraz aşan bir nüfusu ifade etmektedir.

Özgür (2007: 126), Denizli kentsel alanının yönetimi için kimi çözüm önerileri uygulanıyor veya gündemde olmakla birlikte, kentsel alanda hizmetlerin yürütülmesi, altyapının yapımı ve bakımı, imar planlarının yapılması ve kentin fiziksel gelişiminin düzenlenmesi gibi birçok konuda ciddi sorunlar yaşandığını belirtmektedir. Ancak, yönetsel sorunları bulunmakla birlikte, canlı ve örnek gösterilen bir ekonomiye de sahip olan Denizli kentinin ekonomik gelişmesinin sürdürülebilmesi için Denizli kentsel alanının en dışındaki belediye ve köyler dahil söz konusu kentsel alanın bir bütün halinde yönetilmesi gereği giderek daha da ön plana çıkmaktadır.

1.3.3. Denizli Kentsel Alanının Dönüşümü

Denizli ve yakın çevresinin coğrafi konumu, Denizli’yi yörenin adeta bir çekim merkezi haline dönüştürmekte ve bölgede ticaret faaliyetleri de gelişmeye katkıda bulunmaktadır (Mutluer, 1995: 88). Özellikle kolay ulaşılabilir bir merkez özelliği göstermesi ve ulaşım yollarının üzerinde yer alması Denizli sanayisinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Denizli ve yakın çevresi tarihi çağlardan buyana ulaşım olanakları açısından elverişli bir coğrafi konuma sahip olmuştur. Denizli, Ege Bölgesi’nin özellikle de Ege’nin metropolü İzmir’in, Göller yöresi, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgesine açıldığı bir kavşak yeri durumundadır. (Mutluer, 1995: 80-81).

Tarih öncesi çağlardan bu yana, bulunduğu yörede ticari bir odak noktası durumunda olan Denizli, bu süreçte belli bir sermaye ve bilgi birikimi sağlamış; bu birikimler de günümüzdeki sanayileşmesinin çekirdeğini oluşturmuştur. Bu birikimin yanında, yerel dinamiklerin ve devlet politikalarının da etkisiyle Denizli hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir (Mutluer, 2004: 47, Özelçi Ecerel, 2006: 465-466).

Kentin ekonomik ve ticari anlamda canlılığı ile metropolitenleşme sürecindeki gelişmelere üst düzey mal ve hizmetlerin yeterli miktarda ve rekabet ortamında bulunması, yaşam kalitesinin eğitim ve sağlık hizmetleri ile rekreasyonel ve kültürel açılardan yükselmesi gibi kimi olumlu gelişmeler sağlamakla birlikte, kentte son yıllarda hızlı bir artış gösteren tekstil ağırlıklı sanayileşme ve buna bağlı olarak gerçekleşen sosyo-ekonomik gelişme ve canlılık, göç ve kentleşme olgularını ve bu olgulara bağlı sorunları da beraberinde getirmektedir (Erarı, 1999: 309).

1927 yılında 245.048 nüfusuyla küçük bir yerleşim merkezi durumunda olan kent, 1960 yılından itibaren bir sanayi hamlesi başlatmıştır. Denizli'nin geleneksel el sanatları olan dokumacılık, tabaklık, demircilik gibi küçük sanayiden 1970 ve 1980'lerdeki çaba ve girişimler ile bugünkü sanayi tesisleri doğmuştur (Plevne, 1999: 6).

1970'li yıllarda ülke çapında ithal ikameci sanayileşme modelinin uygulanmaya başlanmasının ve 1973 yılında Denizli'nin "Kalkınmada Öncelikli İller" kapsamına alınması da bir dönem Denizli sanayisinin gelişiminde etki göstermiştir. Denizli imalat sanayi hızlı bir gelişme göstermesi temelde ithal ikameci dönemden ihracata dayalı büyüme stratejisine geçildiği 1980'lerden itibaren gerçekleşmiştir. Bu yıllarda, dokuma ve metal sanayi başta olmak üzere, pek çok sanayi kolunda ileri teknolojilerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Bilgen vd., 2005). Denizli, bu yıllardan itibaren, ihracata yönelik sanayi politikalarının yarattığı olanakları kullanarak ve dış satıma dayalı modelin benimsenmesiyle birlikte hızlı bir dönüşüm geçirmiştir (Erendil, 2000: 97-98, Varol, 2006: 434). Bugün geniş anlamda Denizli kentsel alanında, özellikle pamuklu dokumaya dayalı tekstil sanayi, haddehaneler, metal ve gıda sanayi, kablo ve inşaat sanayi ile traverten ve mermer sanayi gibi sanayi dalları mevcuttur.

Denizli kentinin nüfusu 1980'lere kadar nispeten yavaş olarak artmış; ancak, 1980 sonrasında kentin nüfusu ve ekonomisinde tam bir patlama görülmüştür. Nüfus artışı ekonomiyi kamçulamış, ekonomik büyüme de göçü teşvik etmiştir. Böylece,

Denizli’de nüfus hızla artarken sorunlar da bu duruma paralel olarak artış göstermiş ve kent geleneksel dokusunu kaybetmeye başlamıştır (İnceoğlu, 1999: 105).

Denizli daha çok yakın çevresindeki illerden ve kendi kırsalından göç almaktadır. 1950’li yıllara kadar Denizli İli nüfusu kırsal özellik göstermiş, bu tarihten sonra özellikle “Devlet Yolları”nın yapımıyla birlikte Denizli kenti ilçeler için bir çekim alanı oluşturmuştur. 1950’lerden itibaren dokuma sektöründe görülen fabrikalaşma eğilimleri, kent merkezine, büyük miktarda göç hareketini de başlatan bir süreç olmuştur. Kent merkezine başlayan bu göç hareketi, o yıllara kadar zaten planlı bir gelişme göstermeyen Denizli’nin mekânsal gelişimine ilişkin sorunlarını çeşitlendirmiş ve derinleştirmiştir.

Yine, 1955 yılında Denizli-İzmir karayolunun açılması ve 1958’de elektriğin yaygın olarak Denizli Belediyesi sınırlarında kullanılmaya başlaması, küçük sanayi faaliyetlerini ilin merkezinde canlandırmıştır. 1970’li yıllardan itibaren Denizli il dışından da göç almaya başlamıştır (Acar ve Baykan, 1997: 246, Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 15). Göç önce komşu illerden olurken zamanla Denizli Doğu ve Güneydoğu illerinden de göç alan bir il konumuna gelmiştir.

Başlangıçta, sanayileşmenin büyük bir bölümü İzmir ve Ankara yolu güzergahında yoğunlaşmıştır. Öncelikle, İzmir karayolu üzerinde birinci ve ikinci (küçük) sanayi siteleri kurulmuştur. Daha sonra ise şehrin şehrin kuzeybatısında üçüncü sanayi sitesi kurulmuştur. 1. Denizli Organize Sanayi Bölgesi’nin şehrin Ankara yolu üzerinde Doğu kısmında kurulmasıyla sanayi için yer arayışında büyük bir rahatlama sağlanmıştır.

1975 yılında kuruluşuna karar verilen ve 1988 yılında tamamlanan Organize Sanayi Bölgesi, Denizli’nin son yıllardaki gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Organize Sanayi Bölgesi kentin ve ilin daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde kalkınmasının sürdürülebilmesi için katkı sağlamaktadır. (Plevne, 2001: 24, Bilgen vd., 2005). Ancak faal durumdaki Organize Sanayi Bölgesi ile planlanan ve yapımı devam eden diğer genel ve uzmanlaşmış yeni organize sanayi bölgeleri Denizli Belediyesinin sınırları dışındadır. Küçük sanayi siteleri kentin neredeyse içinde kalmış ve çevre ile çarpık yapılaşma başta olmak üzere yanlış arazi kullanımı ve tarım topraklarının kaybı gibi sorunlar yaratırken Organize Sanayi Bölgesi de ulaşım ve kirlilik sorunları yaratabilmektedir. Organize Sanayi Bölgesi ile Denizli Belediyesi arasında kalan ve

ağırlıklı olarak Akkale ile Pınarkent sınırlarında bulunan Çürüksu Ovasına ait verimli ve sulanabilir tarım arazileri Ankara yolu boyunca ticari, depolama ve sınai faaliyetlere konu olup amaç dışı kullanılmaktadır.

Plevne (1999: 7-13); Denizli kentsel alanındaki en önde gelen sorunun tarım alanlarının tarım dışı amaçlarla kullanılması olduğunu belirtmekte ve Denizli Kent Bütünü Nazım İmar Planı Analitik Etüt (1990) 'ten alıntı yaparak, Denizli genelinde görülen hızlı nüfus artışının ve gelişimin, sağlıksız bir kentsel yaşam ortamının oluşmasına ve kent çevresinde verimli toprakların giderek geriye kazanılamayacak biçimde elden çıkmasına neden olduğunu vurgulamaktadır. Böylece, şehrin en verimli tarım alanlarının sanayileşme ve göç hareketlerine bağlı olarak merkezi yerleşimin bir devamı olarak gelişmekte olduklarını ve kentsel alana dönüştüklerini belirtmektedir.

1927 Genel Nüfus Sayımı'na göre 245.048 olan Denizli İl nüfusu, 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 850.029'dur. 1927'den 2000'e kadar geçen 73 senede, Türkiye nüfusundaki artışa paralel olarak ve aldığı göçlerin de etkisiyle, Denizli'nin nüfusu da oldukça artmıştır. Denizli kent bütününde meydana gelen bu hızlı nüfus artışı, Denizli'deki sanayi faaliyetlerinin gelişmesine paralel olarak, gerek yakın çevredeki illerden gerekse de Denizli'nin kırsal kesiminden kente olan iç göçlerle de ilgilidir (Batmaz, 2001: 10). Denizli'nin son dönemlerde gösterdiği ihracata dayalı sanayileşme performansı oldukça yüksek olması ve sunduğu istihdam olanaklarının etkisiyle kent merkezi gerek Türkiye'nin diğer bölgelerinden gerekse komşu il ve ilçelerden yoğun bir nüfus göçü almaktadır.

1955-1960 yılları arasında kent merkezine yoğun göç almaya başlayan Denizli' ilk kez 1960 yılında 80.000 nüfus için bir nazım imar planı yapılmış ve bu planın 1/1000 uygulama planları 1967'de tamamlanmıştır. Bu plan kapsamında, sanayinin gelecekte ciddi bir gelişme yaşayacağı öngörülerek, sanayi kullanımına yönelik geniş alanlar ayrılmıştır. Ayrıca, 1984 yılında İmar ve İskân Bakanlığı tarafından onaylanan ve kent merkezini kapsayan 1/5000'lik plan ve 1999 yılında da Denizli Belediyesi tarafından onaylanan batı bandı gelişme aksınının 1/5000'lik planı yapılmıştır.

1960-1990 döneminde merkezde oluşan nüfus yığılması, girişimciliği zorlamış, kırsal kökenin gereği Denizli'de yapılaşmayı imar planı değil, rantiyeciler yönlendirmeye başlamıştır ve köyden kente göç olayı, kontrol edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır (Denizli Valiliği, 1998: 187). Ayrıca, kent halkının, kırsal yaşam tarzını kente

taşıma isteği, büyük çoğunluğu kaçak inşa edilmiş, toprağa bağımlı tek katlı yapıların ortaya çıkmasına neden olmuş, bu süreç planların uygulanmasını güçleştirmiştir. Yine bu dönemde, göç hareketlerinin etkisiyle kentin tarihi dokusunu oluşturan yapılarda bozulmalar meydana gelmiş ve hızlı göçü fırsat bilen kişilerce, parsellerin, küçük hisselerle bölünmesi ile üretilen parsellerin satışı, çarpık ve kaçak yapılaşma sorununu daha da derinleştirmiştir (Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 15).

Başlangıçta 3.600 hektarlık bir alanı kapsayan nazım imar planı, 1994 yılına kadar kısım kısım büyümüştür. 1994 yılında 43.000 hektarlık alanda 1/25.000'lik çevre düzeni planı yapılmıştır (Acar, 1997: 239). Ancak, hızlı ve yoğun bir şekilde gerçekleşen göç hareketlerinin etkisiyle gittikçe büyüyen Denizli bu planı da zorlamaya başlamış ve revize çalışmaları hız kazanmıştır. 2000'li yıllarda iyice hız kazanan revize çalışmaları sonucunda, Denizli Belediye Meclisi'nin 07/04/2005 tarih ve 124 sayılı kararı ile 1/25.000 ölçekli Denizli Çevre Düzeni Planı yapılmış; ancak, bu plan TMMOB'nin Denizli Bölge İdare Mahkemesi'ne açtığı dava sonucunda iptal edilmiştir (Savru, 2006: 155). Bu kararın ardından yapılan çalışmalar sonucunda, Denizli Belediyesinin 08.05.2007 Tarih ve 234 Sayılı; İl Genel Meclisinin 08.05.2007 Tarih ve 2007/102 Sayılı Kararı ile 1/25.000 Ölçekli Denizli İl Çevre Düzeni Planı onaylanmıştır.

2007 tarihli 1/25.000'lik İl Çevre Düzeni Planı Raporu'nda; Denizli'nin, sanayi, ihracat, ticaret, eğitim ve kültür alanındaki gelişiminin ülke ortalamalarının çok üzerinde olması sebebiyle çevre ilçeler, iller, hatta ülkemizin her bölgesinden işgücü ve dünyanın değişik ülkelerinden sermayenin ilgi gösterdiği bir kent durumuna geldiği ve bu durumun kent merkezi ağırlıklı yoğun bir yapılaşmayı ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, yapılan plan çalışması ile nitelikli kentsel gelişmeyi güçleştiren sürece yönelik önlem alınması ve geleceğe taşınması gereken zenginlik ve kaynakların korunarak sürdürülebilir bir kalkınma sağlanmasının amaçlandığı belirtilmektedir (Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 6).

Günümüzde, başta sanayi ve ticaret olmak üzere pek çok alanda oldukça öncü konumda bulunan Denizli, Türkiye'nin ve Ege Bölgesi'nin önemli kentlerinden biridir. Kendi kırsalından olduğu kadar Türkiye genelinden de göç alan kent, her gün daha da büyümekte, kalıbına sığmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle, planlama, altyapı, ulaşım gibi kentsel hizmetlerin etkili ve verimli şekilde sağlanması giderek zorlaşmaktadır. Söz

konusu hizmetlerin büyük oranda tek bir belediye tarafından (Denizli Belediyesi) sağlanmaya çalışılması hem maddi bir yükü hem de iş yükünü beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, henüz büyükşehir olarak nitelendiremeyeceğimiz; ancak, mevcut belediye sistemi ile de yönetilmesi gün geçtikçe daha da zorlaşan Denizli için en kısa zamanda alternatif bir yönetim modelinin uygulanması gereği daha da ön plana çıkmaktadır.

Denizli kentsel alanı yönetimine ilişkin alternatif bir model önce 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesinde bu modele hukuken yer verilmesi sonra da bu maddenin dar anlamda Denizli kentsel alanı için uygulanması ile ortaya çıkmıştır. Denizli Belediyesinin öncülüğünde başlatılan çalışmalar sonucunda 2006 yılında üçlü kararname ile, Denizli ili Merkez İlçeye bağlı Akkale, Bereketli, Gümüşler, Kayhan, Kınıklı, Servergazi Hallaçlar, Üçler, Korucuk, Bağbaşı, Başkarcı, Gökpınar ve Göveçlik Belediyeleri ile Bozburun, Eskihisar, Goncalı, Hisar, Kadılar, Karakurt, Saruhan, Şirinköy, Güzelköy (Yiğenağa) ve Karakova Köylerinin tüzel kişilikleri feshedilerek 5393 sayılı Belediye Kanununun 11 inci maddesi uyarınca bu yerleşim birimlerinin ilk yerel seçimlerde Denizli Belediyesi'ne mahalle statüsünde katılmaları karara bağlanmıştır. Herhangi bir değişiklik olmazsa Mart 2009'da yapılacak olan, önümüzdeki yerel seçimlerle birlikte uygulanacak olan bu düzenlemeye ilerleyen bölümlerde kapsamlı olarak değinildiği için burada ayrıntılı olarak incelenmemektedir.

Tarih öncesi çağlardan itibaren yerleşimin görüldüğü ve konumu itibarıyla bir geçiş yolu durumunda olan Denizli, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar olan sürede pek çok anlamda değişmiş ve gelişmiştir. Çok önemli depremler atlatıp eski mimari dokusunu büyük oranda kaybeden kent, hızlı bir yeniden yapılanma sürecinin ardından gittikçe büyümektedir. Sanayi ve ticari faaliyetlerde görülen artışların ve bu artışlara paralel olarak yeni yeni açılan fabrikaların da etkisiyle kent iyice büyümüş ve gelişmiştir. Günümüzde Türkiye'nin önemli sanayi ve ticaret merkezlerinden biri durumunda olan Denizli, özellikle tekstil sektöründe ülkemizin lokomotif şehirlerinden biri durumundadır. Bu nedenle, kentin sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesinin sürdürülebilmesi için Denizli kentsel alanının en uygun şekilde yönetilmesi gereği gittikçe önem kazanmaktadır.

1.4. DENİZLİ KENTSEL ALANINDA İDARİ PARÇALANMA

Denizli kentsel alanının etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesinin önündeki belki de en büyük engel, kentsel alanda var olan idari parçalanmış yapıdır. Bu yapı merkezde Denizli Belediyesi etrafında irili ufaklı birçok belediyenin kurulması ile oluşmuş ve kentin sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesine olanak vermeyen bir hal almıştır. Özellikle 1580 sayılı eski Belediye Kanununun nüfusu 2000'i geçen yerlerde belediye kurulmasına izin vermesi, bu Kanunun yürürlükte olduğu dönemde kentsel alandaki nüfusu 2000 civarında olan pek çok yerleşimin belediye statüsünü almasına olanak sağlamıştır.

Bugün Denizli Belediyesi ilaveten Merkez İlçede 21 belediye daha bulunmaktadır. Bu belediyeler, Akkale, Aşağışamlı, Bağbaşı, Başkarcı, Bereketli, Cankurtaran, Gökpınar, Gözler, Gümüşler, Göveçlik, Hallaçlar, Irlıganlı, Karahayıt, Kayhan, Kınıklı, Korucuk, Pamukkale, Pınarkent, Servergazi, Uzunpınar, Üçler'dir.

Denizli'de 1990'lı yıllardan itibaren başlayan büyükşehir belediyesi olma çalışmaları, 2003 yılında Denizli için özel bir düzenleme getiren ancak uygulanma şansı bulamayan "Bütünşehir" Yasa Tasarısı ile devam etmiştir. Tasarının Cumhurbaşkanı'nca veto edilmesi üzerine 22 belediye ve 25 köyün Denizli Belediyesine katılması mümkün olmamıştır. Bugün Merkez İlçe'de bulunan belediyelerden, Gözler ve Uzunpınar belediyeleri Tasarıya dahil edilmezken Merkez İlçe sınırlarında yer almayan Duacılı (Sarayköy), Gölemezli (Akköy) ve Kocabaş (Honaz) Belediyeleri 22 belediye içinde sayılmıştır. Denizli kentsel alanında idari bütünlüğü sağlama çalışmaları devam etmiş ve (5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. maddesine göre) Merkez İlçede yer alan belediyelerden 13'ünün Denizli Belediyesi'ne katılmaları düzenlenmiştir.

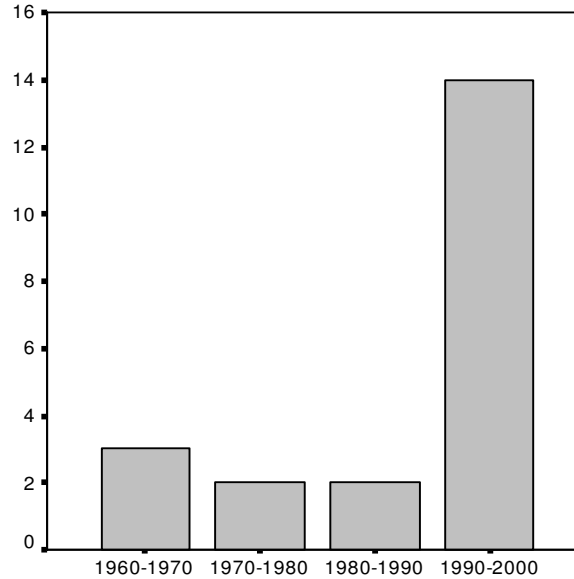
Tablo 1.3.'de, Denizli Belediyesi dışında merkezdeki 21 belediyenin kuruluş yılları verilmektedir:

Tablo 1.3. Denizli Merkezde Bulunan Belediyelerin Kuruluş Tarihleri

Belediye	Kuruluş Yılı	Belediye	Kuruluş Yılı
Akkale	1994	Aşağısamlı	1969
Bağbaşı	1994	Başkarcı	1961
Bereketli	1995	Cankurtaran	1995
Gökınmar	1999	Gözler	1971
Gümüşler	1987	Göveçlik	1998
Hallaçlar	1996	İrliğanlı	1971
Karahayıt	1992	Kayhan	1994
Kınıklı	1994	Korucuk	1994
Pamukkale	1989	Pınarkent	1994
Servegazi	1999	Uzunpınar	1967
Üçler	1998		

Kaynak: Denizli Belediyesi ve tabloda yer alan belediyeler ile yapılan görüşmeler

Tablo 1.3.'de belirtildiği gibi, Denizli Merkez İlçede yer alan belediyelerin 1960-2000 yılları arasında kuruldukları, çoğunun ise 1980 sonlarından itibaren belediye statüsüne kavuştukları görülmektedir. Aşağıda şekil 1.1.'de de görüldüğü gibi söz konusu belediyelerin büyük çoğunluğu 1990-2000 yılları arasında kurulmuşlardır.

Şekil 1.1. Denizli Merkezde bulunan belediyelerin kuruluş dönemleri

Denizli merkezinde, 1960-1970 arasındaki dönemde üç, 1970-1980 arasındaki dönemde iki, 1980-1990 arasındaki dönemde iki ve 1990-2000 arasındaki dönemde de

14 adet belediye kurulmuştur. Bu açıdan bakıldığında kurulan belediyelerin yaklaşık %67'sinin 1990-2000 yılları arasındaki dönemde kuruldukları söylenebilir. Bir başka açıdan durum tahlil edildiğinde, Denizli Merkez İlçede 1876 ile 1960 arasında sadece bir belediye (Denizli Belediyesi varken) 1961'de sayı ikiye çıkmıştır. 1971 sonunda Denizli Belediyesi dahil Merkez İlçede toplam altıya ulaşan belediye sayısı 1987'de yediye, 1992'de dokuza ulaşmıştır. 1994-1999 arasında hızlı belediyeleşme nedeniyle 1992'de bile dokuz olan belediye sayısı 1999 sonunda 22 olmuştur. Bu da dar ve geniş anlamda Denizli kentsel alanının 1990'lardaki hızlı idari/siyasi parçalanmasını açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 1.3 ve Grafik 1.1. birlikte incelendiğinde, Denizli Merkez İlçede belde belediyelerinin kuruluşunun 1960 başlarına kadar gittiği görülmektedir. 1960-1990 yılları arasındaki daha yavaş gerçekleşen belediyeleşme sürecinin 1990'dan sonra oldukça hızlanmış ve idari parçalanmaya yol açmış olduğu görülmektedir. Bu durum, Denizli'de 1970 ortalarında 34 köyün Denizli Belediyesinin mücavir alanı ilan edilmesi, 1990'larda başlayan büyükşehir belediyesi olma çalışmalarının ve hatta Denizli için Aralık 2003'te özel bir kanun tasarısına konu olması ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesinin gerekçesinde adı Antakya ile açıkça anılarak Türkiye'nin belediye yönetimi sisteminde yeni bir katma/birleştirme düzenlemesinin yapılmasının ana nedenlerinden birisi olmuştur.

Denizli Eski Belediye Başkanı Ali Aygören Mimarlar Odasının Büyükşehir Deneyimleri Işığında Denizli Panel ve Forumundaki konuşmasında aynen şunları söylemektedir:

“Biz 1990'da başlatılan, ‘Denizli büyükşehir olsun’ konusunu her ortamda gündeme getirdik. Neye getirdik? Önce, Denizli'deki imar planlarının bu kadar güzel yapılmasına rağmen sahip çıkılmayışından, ufacık köylerin imar planlarının yapıldıktan sonra sınırlarımıza dahil edilmeyip, o köylerin belediye olmasına müsaade etmemizden sorunlar çıktı. Eğer o köyler belediye olmasaydı da mahalle olsaydı, bu planlarımıza biz sahip çıkabilseydik, bugün belki de Denizli'nin büyükşehir olması çok önemli değildi. Önyak olan arkadaşlarımız, kim olursa olsun, bunda vebal onlarındır; büyükşehir olmaması konusunda uğraş verenlerindir ve sahip çıkılmayışındandır. Denizli bugün büyük bir çıkmazın içindedir. Merkeze sıkışmış bir Denizli, merkezden dışarıya adım atmamız mümkün olmayan bir Denizli, herhangi bir sanayi gelişimini ve imar planını yapamayacak hale gelmiş bir Denizli ve arkasından da bunun çözümleri için büyükşehir hedefini arzu eden bir Denizli” (Aygören, 2001: 5-6).

Aygören'in de belirttiği gibi, özellikle bazı küçük köylerin belediye olmalarına izin verilmesi parçalanmayı iyice hızlandırmıştır. 1980'lerin sonlarından 1990 sonlarına kadar geçen sürede, Denizli Merkez ilçedeki belediye sayılarının hızla arttığı görülmektedir. Merkez ilçe sınırlarındaki bu mahalle ve köylerin Denizli Belediyesi ile yaşadıkları sıkıntılar ve belediyeye olan memnuniyetsizlikleri, bu dönemde kentte idari açıdan hızlı bir parçalanmayı beraberinde getirmiştir. Bu parçalanma sonucunda, kentsel alanda değişen nüfus ve alanlarda (nüfus olarak bakıldığında oldukça küçük; ancak alan olarak bakıldığında değişen büyüklüklerde, hatta bazıları Denizli Belediyesinin alanına oldukça yakın) irili ufaklı birçok belde belediyesi oluşmuştur.

Belediyeler Yasa Tasarısı Madde Gerekçelerinden 11. maddenin gerekçesinde de, Denizli'deki parçalanmaya değinilmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde aynen şu ifadeler yer almaktadır:

“Denizli ve Hatay illerimizde olduğu gibi bir çok belediye cadde ve sokaklarla birbirinden ayrılmış, görev ve yetkilerin kullanımı ile hizmetlerin sunumunda karmaşa yaşanmış, vatandaşlar karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak hangi belediyeye başvuracaklarını şaşırılmış, imar denetimleri ve kaçak yapılaşma ile mücadele yeterince yapılamamış ve kentlerimiz hızla gecekondulaşmıştır.”

Denizli Belediyesini çevreleyen irili ufaklı belediyelerin varlığı, Denizli'nin iyice merkeze sıkışmasına ve büyüme şansının oldukça azalmasına, imar planının oluşturulmasında bile çok büyük sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur. Köy statüsündeki bu yerleşim birimlerinin önemli bir kısmı Denizli kentsel alanının doğal ve ayrılmaz bir parçası iken kimisinin de kentin sağlıklı gelişim alanı üzerinde yerleşime uygun boş alanları bulunmaktadır. Çevredeki kentsel alana az uzak gibi duran bu köylerdeki yerleşik nüfusun Denizli Belediyesi sınırlarındaki kurum, işyeri ve konutlarla yakın bağları söz konusudur.

Nitekim 2007 yılında onaylanan 1/25.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı'nın gerekçesinde de kentteki idari bölünmenin plan yapma işini oldukça güçleştirdiği belirtilmiştir. söz konusu plan raporunda;

“Sanayinin başat sektör olduğu diğer tüm kentlerimizdeki gibi, Denizli'nin de yaşadığı en ciddi sorun, planların, hızlı kentsel gelişmenin gerisinde kalmış olmasıdır. Bu sorunlu yapıya, idari yapılanma açısından ortaya çıkan bölünmenin getirdiği açmazlar da eklendiğinde, bugün, gerçek anlamda bir planlı gelişimin sağlanması neredeyse olanaksız hale gelmiştir. Planlama çalışması yapılan bölgede (ki, bu bölge, Doğu-Batı doğrultusunda 30, Kuzey-Güney doğrultusunda 20 km'lik bir sahadır) içerisinde,

Denizli Belediyesi dışında 19 ayrı belediye erkinin olması ve bu erkin sağladığı yetki ile plan kararı üretilmesi, aslında planlı gelişime değil, plansızlığa (hatta kaosa) temel oluşturduğu” belirtilmiştir (Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 6).

Bu parçalanmış yapı hizmet sunumlarında da sıkıntıya yol açmaktadır. Pek çok hizmeti Denizli Belediyesi büyükşehir belediyesiymiş gibi sunmakta (şehir içi otobüs işletmesi, yağmur suyu tahliyesi vb.) veya sunmaya çalışmaktadır. Bu durum da, pek çok yönden her geçen gün daha da gelişen Denizli kentinde ciddi idari sorunların oluşmasına ve kentin bir bütün halde yönetilme ihtiyacının gün geçtikçe artmasına neden olmaktadır.

Kentsel alan bütününde idari bir bütünlüğün oluşturulmasına yönelik çabalardan biri olan ve Denizli’de büyükşehir belediyesi kurulması tekliflerinde ve/veya bu tekliflerin gerekçelerinde de mevcut parçalanmış yapı bu yapıdan kaynaklanan sorunlar büyük yer tutmuştur. Örneğin; 1999 yılında Denizli Milletvekili Beyhan Aslan’ın verdiği Denizli’de büyükşehir belediyesi kurulması teklifinde; Denizli’de hizmet alanının gün geçtikçe genişlediği; enerji, içme suyu, kanalizasyon, toplu taşıma, imar gibi belediye hizmetlerinin birbirleriyle uyumlu ve bütünleştirici bir plan içinde yeterli ve verimli olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla büyükşehir statüsüne alınmasının zaruret haline geldiği belirtilerek; çevresindeki belediyelerin her bir belediye başkanının, ayrı düşüncede imar planları yaptığı düşünüldüğünde Denizli’nin büyükşehir olmasındaki ciddiyetin anlaşılabilceğini belirtilmektedir.

1.5. MEVCUT PARÇALANMIŞ YAPIDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Denizli kentsel alanı Türkiye’de büyükşehir belediyeleri dışındaki idari/siyasi açıdan en parçalanmış kentsel alanlar arasındadır. Bu parçalanmışlık, hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde sunulmasını zorlaştırmakta ve karar alma sürecini yavaşlatmaktadır. Bunun sonucunda da memnuniyetsizlikler ve anlaşmazlıklar ortaya çıkmakta ve Denizli Belediyesi ile belde belediyeleri ve köyler arasındaki ilişkilerde sorunlar yaşanmaktadır.

Denizli kentsel alanındaki en büyük belediye olan Denizli Belediyesi, 2000 yılı itibarıyla 275.000 nüfusa sahip iken kentsel alandaki diğer belediyelerden en büyüğü olan Kınıklı’nın nüfusu 19.000 olup nüfusu 2.000 ile 19.000 arasındaki küçük nüfuslu, ancak kimisi geniş alanlı, belediyeler Denizli kentsel alanında içme suyu, şehir içi

otobüs işletmesi, yağmur suyu tahliyesi, çevre yolları ve otogar yapımı, toplu konut projeleri, katı atıkların yok edilmesi gibi konular ile mücavir alan kullanımı ve imar planı gibi diğer yetki alanlarında sorunların derinleşmesine yol açmaktadırlar.

Merkez İlçe dışında toplam 18 ilçeye sahip olan Denizli İlinde, Merkez İlçe en büyük ilçe durumundadır ve nüfusun yaklaşık %40'ı burada yaşamaktadır. Sahip olduğu coğrafi konum Denizli ilinin gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Denizli ve yakın çevresinin coğrafi konumu, Denizli'yi yörenin adeta bir çekim merkezi haline dönüştürmüş ve bölgede ticaret faaliyetleri de gelişmiştir. Özellikle kolay ulaşılabilir bir merkez özelliği göstermesi ve ulaşım yollarının üzerinde yer alması Denizli sanayisinin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Sanayinin gelişmesi, göçleri de arttırmıştır. Günümüzde Denizli en çok göç alan şehirlerimiz içinde yer almaktadır.

Hızlı sanayileşme ve buna paralel olarak oluşan göçler, sorunları da beraberinde getirmiştir. İçme suyu, şehir içi ulaşım hizmetleri, yağmur suyu tahliyesi, çevre yolları ve otogar yapımı, toplu konut projeleri, katı atıkların yok edilmesi gibi kimi konularda yaşanmaya başlanan sorunların yanında çarpık kentleşme, konut ihtiyacı ve çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Örneğin, 1960 yılında hazırlanan imar planındaki 1. Sanayi Sitesi ihtiyacı karşılayamadığından 1971 yılında 2. Sanayi Sitesi kurulmuştur. Ancak her iki sitedeki toplam işyeri sayısı yeterli gelmeyince kentin en verimli arazileri üzerine kamuoyunun tepkisi ve karşı çıkmalarına rağmen Sümerbank ve çevresindeki 3. Sanayi Sitesi'nin 220 hektar alanlı planı yapılmıştır. Bunun yanında, haddehane, boyahane gibi bazı tesislerin gelişigüzel yapılması ve bazılarının hakim rüzgar yönünde bulunması çevre ve hava kirliliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Acar, 1997: 239).

Denizli'nin temel içme suyu ise iki kaynaktan karşılanmaktadır ve kentsel alanda bulunan yerleşimlerin önemli bir kısmı bu su havzalarını kullanmaktadır. Bunlardan bir kısmındaki konut ve işyerleri ile bunların atıkları su havzasını tehdit etmektedir. Ayrıca yeraltı içme suyu ve atık su (kanalizasyon) şebekesi için de ortak planlama ve hareket etmek Denizli kentsel alanında zorunluluktur. Denizli kentsel alanının önemli sorunlarından biri olan ve dağlardan ani olarak büyük miktarlarda inen yağmur ve kar suları ise kentsel alanın bazı kısımlarını tehdit etmektedir. Taşkın ve yağmur suları tahliyesi için, birçok belediye ve köyün ortak hareket etmesi gerekmekte ve çok sayıda yerleşimden geçen kanallar olmaksızın tehdidin bertarafı mümkün gözükmemektedir.

1990'lı yıllarda yaşanan idari açıdan parçalanma bahsedilen sorunların artarak büyümesine yol açmış ve bugün Denizli kentsel alanının yönetimi başlı başına bir sorun haline gelmiştir. Denizli eski valisi Recep Yazıcıoğlu'nun da belirttiği gibi Denizli'de söz konusu idari parçalanma sonucunda bir belediye enflasyonu meydana gelmiştir (Yazıcıoğlu, 2003: 22). Bu durum kentsel yaşamı olumsuz etkilediği kadar, ticari faaliyetleri de zorlaştırmaktadır. Örneğin, Denizli Basma Fabrikası dört farklı belediyenin sınırları üzerinde bulunmaktadır. Bu durum, fabrika sahibi ve yöneticilerini herhangi bir sorunda dört farklı belediye ile muhatap olmak durumunda bırakmaktadır (Yazıcıoğlu, 2003: 22). Böylece hem zaman kaybı ortaya çıkmakta ve çözüm üretimi gecikmekte hem de, yetki karmaşası ortaya çıkmaktadır.

Kentsel alanda var olan parçalanmış yapı aynı zamanda, Denizli Belediyesi üzerindeki hem maddi yükü hem de iş yükünü arttırmaktadır. Kentin genişleme alanlarında kurulmuş olan ve Denizli Belediyesini çevreleyen çok sayıda belde belediyesi düzenli ve planlı kentleşmeyi ve yatırımların koordine edilmesini engellemektedir. Denizli'de iç içe geçmiş veya küçük boşluklarla ardı ardına sıralanmış durumda bulunan belediyeler ve köyler nedeniyle hizmet ve gelir paylaşımında sorunlar yaşanmaktadır. Gerçekleştirilecek olan çalışmalar, iç içe geçmiş pek çok beldeye hizmet verecektir. Hizmet üretmesi gereken belde belediyelerinin yeterli personel ve teknik eleman varlığına sahip olmamalarının da etkisiyle, uygulamada kentsel hizmetlerin gerçekleştirilmesinden Denizli Belediyesi sorumlu olmakta ve bu durum kaynakların yerinde kullanılmasını engellemektedir (Alkaya ve Alkaya, 2006).

Günümüzde, Denizli Belediyesi tarafından sağlanan yerel/kentsel hizmetlerden yararlananların ancak küçük bir kısmı bu hizmetlerin maliyetine katlanırken, çevre belde, ilçe ve köylerde yaşayanlar ve/veya işyeri sahibi olanların büyük bir bölümü ise bu hizmetlerden bedava yararlanmaktadır. Bu durum hem Denizli Belediye sınırlarında yaşayanlara karşı hem bir adaletsizlik hem de söz konusu hizmetlerin istenen düzey, kalite, hız ve çeşitlilikte yürütülmesi için gerekli finansmanın kimi hizmetlerde yeterince sağlanamaması sonucunu doğurmaktadır.

Bazı belde belediyeleri ile Honaz ve Sarayköy gibi ilçe belediyeleri ile hizmetlerin ortak yürütülmesi için protokollerin imzalanması gerekmekte ve bu durum da hizmetlerin sunumunu geciktirebilmektedir. Denizli Belediyesi ile belde belediyeleri ve köyler arasında hizmet sunumu konusunda anlaşmazlıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu

anlaşmazlıkların çözümü için yapılan çalışmalar ve harcanan zamandan kaynaklanan gecikmeler de memnuniyetsizlikleri beraberinde getirmekte, hizmetlerin etkili ve verimli sunumu gerçekleşmemektedir.

İlçe ve belediye sayısı artış gösteren, merkezdeki mahalle ve özellikle köylerin ağırlıklı olarak 1990'lı yıllarda belediye statüsü kazandığı bu kentsel alanda nüfus olarak oldukça küçük ama alan olarak değişen büyüklüklerde çok sayıda belde belediyesi bulunmaktadır.

Kentsel alanda yaşanan ve daha önce ayrıntılı olarak sayılan sorunlar nedeniyle, Denizli kentsel alanında geniş alan (bölgesel) bazında sunulması gereken çok önemli hizmetlerden bir kısmında çok ciddi aksamalar ve sorunlar gözlenmektedir. Kentsel alanda planlama ve hizmetlerin yönetimi Denizli için ciddi bir sorun alanı olarak önemini korumakta hatta artırmaktadır.

Ancak kentsel katı atıkların bertarafı ile içme suyu temini ve kent-içi ulaşım gibi kimi alanlardaki hizmetlerin sunumunda genellikle protokol yöntemi ile büyük veya kısmi başarılar elde edilmiştir.

Hızlı bir sanayileşme süreci ve bu sürecin beraberinde getirdiği göçlerle birlikte ülke ortalamasından hızlı büyüyen Denizli, hem ekonomik hem de kültürel anlamda Türkiye'nin önemli kentlerinden biri durumundadır. Ekonomik ve demografik büyümesi günden güne artan kentin var olan 5393 sayılı Kanunla çerçevesi çizilen belediye yönetimi modeliyle yönetilmesi, pek mümkün gözükmemektedir. Özellikle 1580 sayılı Belediye Kanununun geçerli olduğu 1930-2004 döneminde 2005'de yasalaşan Mahalli İdare Birlikleri Kanununun ve 5393 sayılı Kanunun 5, 8 ve 11. maddelerinin olmadığı dönemde birçok belediye kolayca belediye olabilmiş ve 1980 ortalarından itibaren kendi imar planlarını ve uygulamalarını ana belediyeden bağımsız olarak tek başlarına gerçekleştirebilmiştir. Uygun bir kentsel alan yönetimi modelinin olmadığı ve idari parçalanma eğiliminin yüksek olduğu bir dönemde 10'larca bağımsız yerel yönetim biriminin iç içe geçtiği bir kentsel alanda yerel hizmet sunumu sorunlarının çözümü zor olmuştur hatta halen olmaktadır.

Mevcut durumda ciddi idari sorunlarla boğuşan kentsel alanda eğer acil önlemler alınmaz ve gerekli düzenlemeler yapılmazsa yönetsel anlamda çok daha büyük sorunlarla karşılaşılacağı açıktır. Bu nedenle, Denizli kentsel alanının yönetimi için

alternatif yönetim modellerinin araştırılması gereği 1990'ların başından itibaren ortaya çıkmış ve bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

1.6. DENİZLİ KENTSEL ALANINI YÖNETMEK İÇİN ARAYIŞLARA ÖZET BAKIŞ

Denizli kentsel alanının yönetiminde karşılaşılan sorunların giderilmesi ve kentsel alanda daha etkili ve verimli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesinin, var olan yönetim sistemiyle (belediye yönetimi) sağlanmasının mümkün olamadığının anlaşılmasıyla, kentsel alanı yönetmek için çeşitli arayışların gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda özellikle büyükşehir belediyesi olma özlemi içinde olan Denizli kenti için Denizli milletvekillerinin 1990'lı yıllardan itibaren sundukları büyükşehir belediyesi olma teklifleri, Denizli Belediyesi'nin Merkez İlçe'deki belediyeler arasında protokoller imzalamak suretiyle hizmet sunumlarının gerçekleştirilmesi ve birlik kurma yoluyla işbirliği içinde hareket etme çabaları, 2003 yılında gündeme gelen ve "Bütünşehir Yasası" olarak da anılan Kanun Tasarısı ve son olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "*tüzel kişiliğin sona erdirilmesi*" başlığını taşıyan 11. maddesinin uygulanma çalışmaları söz konusu arayışlar sonucunda ortaya çıkan çözüm alternatiflerinin başında gelmektedirler.

Denizli kentsel alanını yönetmek için yukarıda bahsedilen ve bazılarının halihazırda uygulanma şansı bulduğu alternatifler, bu alternatiflerin Denizli açısından uygulanabilirliği ve hangisinin kentsel alanın yönetiminde en uygun çözüm yolu olabileceği çalışmanın dördüncü bölümünde ayrıntılı olarak inceleneceğinden, burada söz konusu alternatifler kısaca sayılarak geçilmekte, ayrıntılı olarak incelenmemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN YÖNETİMİ MODELLERİ

Zaman akışı içerisinde kentsel ve metropoliten sorunların artmasıyla birlikte kentsel alanların yönetiminde var olan yönetim modelleri yetersiz kalmaya başlamış, artan gereksinimler ve fonksiyonlar çerçevesinde kentsel yönetim modelleri yeniden şekillendirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar, genellikle hızlı kentleşmeyle birlikte metropoliten alanların dünya genelinde hızla artması dolayısıyla daha çok, metropoliten alanların sorunlarının çözümüne ve yönetimine ilişkin model ve düzenlemelerin oluşmasıyla sonuçlanmıştır.

Söz konusu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan modeller ve düzenlemelerin, literatürde genellikle iki ana küme altında sınıflandırıldıkları görülmektedir. Bu sınıflandırmaya göre; yönetimler arasında hizmet anlaşmaları gerçekleştirmek, kentsel birlikler ve kurullar oluşturmak ya da özel amaçlı örgütler kurmak metropoliten sorunları çözüme geçici, kısa süreli ve küçük ölçekli çözümler olarak değerlendirilmektedir. Birleştirmelerin ve yerel federasyon modeli kurmanın ise uzun süreli ve daha büyük ölçekli çözümler oldukları belirtilmektedir (Eke, 1982: 17, Kavruk, 2002: 51-52, Keleş, 2006a: 276).

Metropoliten alanların yönetim modellerinin yeniden şekillendirilmesine ilişkin çeşitli çalışmaların yapılmasının yanında literatürde tartışma alanı bulan bir diğer önemli konu ise tam anlamıyla metropoliten olmayan/olamayan ancak; küçük kent olarak da değerlendirilemeyen kentsel alanların etkin ve verimli bir şekilde nasıl yönetilebileceği sorunudur. Orta ölçekli olarak tanımlayabileceğimiz bu kentsel alanların yönetimine ilişkin kesin ve net yönetim modelleri bulunmamakla birlikte bu alanların nasıl yönetilebileceği ile ilgili yapılan çalışmalar göstermektedir ki metropoliten alanların yönetimi için önerilen/uygulanan modellerden çoğu orta ölçekli kentsel alanların yönetilmesi için de elverişli olmaktadır. Bu düşünceden hareketle, bu bölümde öncelikle alternatif kentsel alan yönetimi hakkındaki genel tartışmaya değinildikten sonra, metropoliten alanlar için önerilen/uygulanan ve orta ölçekli kentsel

alanların yönetiminde de uygulama alanı bulabilecek modeller ve söz konusu kentsel alanlar için olası yönetim tercihleri incelenmektedir.

2.1. KENT, KENTSEL ALAN, ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN VE METROPOLİTEN ALAN

Metropoliten ve orta ölçekli kentsel alanların yönetiminde uygulanabilecek modelleri incelemeden önce kent, kentsel alan, orta ölçekli kentsel alan ve metropol kent gibi temel kavramların tanımları üzerinde durulması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle diğer kavramları açıklamadan önce tanımlanması gereken ilk kavram “kent” kavramı olmaktadır.

Keleş (1998: 75), kenti, sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme ve eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, çok az sayıda kişinin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi olarak tanımlamaktadır. Lee (1955: 7), kentleri; geniş, heterojen ve sınırlı bir toprak alanı üzerinde yoğun olarak yerleşen nüfus toplulukları olarak tanımlarken, Erten (1999: 30) içinde yaşayanların geçim kaynağı olarak tarım ve hayvancılık dışındaki uğraşları kullandığı ve toplumsal ilişkiler, kültürel alanlar, nüfusun yoğunluğu gibi bir çok konuda kırlardan farklı olan yerleşimler olarak tanımlamıştır.

Kentleri siyasal, fiziksel ve fonksiyonel açıardan inceleyen İsbir (1982: 4) ise; siyasal açıdan belirli idari sınırlar içerisinde görev yapan ve belirli bir yönetime sahip olan, fiziksel anlamda çok sayıda ve değişik amaçlar için kullanılan binalar ile ulaşımı sağlayan yollardan oluşan, fonksiyonel anlamda ise ekonomik ve sosyal faaliyetlerin yapıldığı alanları kent olarak tanımlamaktadır.

Kentsel alan kavramı ise Keleş (1998: 80) tarafından; genellikle bir kent yönetimi biriminin sınırları içinde kalmakla birlikte, kimi zaman ondan daha geniş olan ve kırsal niteliğini yitirmiş ya da yitirmek üzere bulunan yörekentleri de kapsayan alan olarak tanımlanmaktadır.

Orta ölçekli kentsel alanlar olarak adlandırabileceğimiz alanların tam/kesin bir tanımı olmamakla birlikte, söz konusu alanlara ilişkin tanımların daha çok nüfus kriteri dikkate alınarak oluşturulduğu görülmektedir. Nüfus büyüklüğü açısından metropol ya

da büyükşehir olarak sınıflandırılmayan ancak, kendinden daha az nüfusa sahip alanlardan hem demografik, hem ekonomik hem de sosyal anlamda farklılık ve üstünlük gösteren alanları orta ölçekli kentsel alanlar olarak tanımlamak mümkün olabilmektedir. Bu noktadan hareketle bir tanımlama denemesi yapan Özgür (2005: 476)'e göre; nüfusu 50.000 olan bir çekirdek/merkez kent ile bunun çevresindeki yerleşimlerle birlikte oluşturduğu kent bütünü için 100.000'lik bir alan nüfusundan, 750.000'lik bir kentsel alan nüfusuna kadar olan aralıktaki yerleşim öbekleri orta ölçekli kentsel alanlar olarak tanımlanabilir.

Metropol yada metropoliten alanlar ise, bir ülke ya da bölgenin tüm kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine ekonomik ve toplumsal yönlerden egemen bulunan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin sağlandığı en büyük kenti veya bu kentlerden herhangi bir olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1998: 17-18). İsbir (1986: 167) de, genel bir ifadeyle metropollerini, nüfusun yoğun olduğu, ekonomik, sosyal ve idari açıdan bölgenin merkezi durumunda olan kent ya da kentlerin çevre kentleriyle birlikte oluşturduğu bir birim olarak tarif etmektedir. Jones (1962: 2) ise, metropolü bir merkez kent ve çevresindeki çok sayıda yerleşim alanlarından oluşan ve çevrede yaşayanların bu merkez kentte çalışıp oradaki kültürel, profesyonel ve ekonomik olanakları serbestçe kullandıkları alan olarak tanımlamaktadır.

2.2. ALTERNATİF KENTSEL ALAN YÖNETİMİ

Farklı büyüklükte olan kentsel alanların hepsinin tek bir kanunla yönetilmesinin etkili ve verimli bir yerel yönetimin sağlanmasını mümkün kılmayacağı günümüzde pek çok akademisyen, idareci ve kamu yöneticisi tarafından dile getirilmektedir. 1984 yılında 3030 Sayılı Kanunla kurulan ve Günümüzde 5216 Sayılı Kanunla düzenlenen büyükşehir belediyesi sistemi ile her ne kadar büyükşehirler için ayrı bir düzenleme getirilmiş olsa da, büyükşehir statüsü dışında kalan ve nüfusu 5000 ile 500.000-600.000 arasında değişen irili ufaklı yerleşim yerlerinin hepsi tek bir Kanunla (Belediye Kanunu) düzenlenmektedir.

1923 yılında 436 olan belediye sayısı, bugün 3215'e ulaşmıştır (Belediyeler Yasa Tasarısı Genel Gerekçe, 2004: 2). 1984 yılında ülkenin üç büyük kentinde oluşturulan büyükşehir belediyesi sistemi, 2007 yılı itibarıyla 16 ilde uygulanmaya

başlanmıştır. Habitat II Zirvesi'nde ortaya çıkan Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı (1996)'nda belirtildiği gibi, ülke genelinde özellikle küçük yerleşimlerde görülen belediye sayısındaki hızlı artış, gerek mali bakımdan, gerekse yetişmiş insan gücü bakımından çok sayıda güçsüz belediye yaratmıştır. Bu belediyelerin denetledikleri alanlar da çok küçüktür ve söz konusu belediyeler tarafından yeterli bir planlama, programlama da oluşturulamamaktadır.

Türk kamu yönetiminde belediyelerin nüfus ve alan büyüklükleri açısından ciddi sorunlar bulunmaktadır. Türkiye'de belediye sayıları önemli oranlarda arttırılmış; sonuç olarak ortaya etkin ve verimli hizmet arzı sağlayabilecek uygun büyüklüklerden yoksun, çoğunluğunu küçük ölçekli birimlerin oluşturduğu bir belediye/yerel yönetim yapısı çıkmıştır (Topal, 2005: 468). Ulusoy ve Akdemir (2006) de bazı belediyelerin gereğinden fazla büyük iken, birçok belediyenin ise optimal hizmet yürütme açısından çok küçük olduğunu belirterek, bu sorunun küçük belediyelerde kaynakların etkin ve yerinde kullanılmasını engellediğini vurgulamaktadır. Hizmetlerin etkin yürütülmesi ve katılımın sağlanabilmesi için belediyeler uygun büyüklükte olmalıdır.

Polatoğlu'nun (2000: 170) da belirttiği gibi, belediyeler; boyutlarından, aralarında büyük çeşitlilik ve farklılık olduğu gerçeğine rağmen tek bir kanun tarafından düzenlenmelerinden ve halkın belediye yönetimine katılımındaki eksiklikten kaynaklanan çok çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle belediye yönetimlerinin daha etkin ve verimli olabilmesi için belediyeler; büyüklüklerine göre gruplandırılmalı ve görev dağıtımı yapılmalı; kaynaklar büyüklükleriyle orantılı olarak bölüştürülmeli ve halkın yönetime katılımını arttıracak yeni mekanizmalar oluşturulmalıdır. Ayrıca "üretken belediye" kavramının ortaya çıkabilmesi için, Birlikçi-Bütünlükçü belediyecilik anlayışı oluşturulmalı; ortak amaçlar doğrultusunda irili ufaklı tüm belediyeler, bilgi alışverişinden çok amaçlı birlikler kurmaya hatta birbirlerine yakın belediyelerin bazı hizmetleri ortak yürütmelerine kadar olan konularda yakın işbirliği ve yardımlaşma içinde olmalıdırlar (Göymen, 1997: 27).

Keleş (2000: 287), orta büyüklükteki belediyeler ile küçük belediyeler arasında çok önemli yapısal, yönetsel ve toplumsal farklılıklar bulunduğunu, kent yönetimlerinin yeniden düzenlenmesinde bunların yapısına uygun farklı modellerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Tortop (1995: 24-25) da, optimal kent ölçeğinin belirlenmesinde nüfus kriterinin yanında siyasi kaygılardan uzak kalınarak mekan

özelliklerinin, ekonomik durumun ve kamu hizmetlerini sunma gereklerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tuzcuoğlu (2003: 349) ise, bir kentsel alanda büyükşehir belediyesi kurulması yasayla olduğu için işin içine zaman zaman siyasetin karışabildiğini, büyükşehir olmayı çoktan hak etmiş yerlerin bu haklarını elde edemediklerini belirtmektedir. Coğrafi, ekonomik ve demografik farklılıklar dikkate alınmadan anakentlerin tümü aynı düzenlemeye tabi tutulmuştur. Halbuki, Batı ülkelerinde her bir metropol için ayrı bir düzenleme yapılmış ve dolayısıyla o metropolün özellikleri yönetim biçiminin organizasyonunda göz önünde bulundurulmuştur (Yeter, 2002: 15).

Bilgin (2004: 20) ise, tek tip belediye modelinden öteye geçip, belde, ilçe, il ve turistik yöre vb. belediyeler için farklı kuruluş, gelir, görev ve çalışma esasları getirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

2.3. METROPOLİTEN VE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR İÇİN UYGULANABİLECEK MODELLER

Metropoliten alanlarda uygulama örnekleri bulunan ve Orta ölçekli kentsel alanlar için de uygulanabilecek olası modeller aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılmaktadır.

2.3.1. Parçalanmış Yapıyı Sürdürme

Metropoliten ya da orta ölçekli, kentsel alanlarda uygulanabilecek yönetim modellerinden ilki; kentsel alanda var olan mevcut parçalı yapının korunarak, bu yapıya dayalı yönetimin sürdürülmesidir. Böylece kentsel alanda farklı büyüklüklerde çok sayıda yerel yönetim birimi mevcudiyetini koruma imkânı bulabilmektedir. Özgür (2007: 108), mevcut parçalı yapının korunmasına dayalı sistemlerde, hem çok sayıda belediye ve köyün hemen hemen iç içe geçtiği hem de pek çok yönden kuvvetli etkileşim içinde olan birbirine muhtaç ve yüksek düzeyde olumlu ve/veya olumsuz dışsallıklar yayıp bunları yeterince içselleştiremeyen yerel yönetim birimlerinin varlıklarına devam ettiklerini belirtmektedir. Böyle bir durum da, yönetimde ve hizmetlerde çeşitli sorunlar yaşanmasına sebebiyet vermekte ve çoğu zaman sınır ve yetki karmaşasını beraberinde getirmektedir.

Çok fazla yerel yönetim biriminin bulunduğu kentsel alanlarda etkili ve verimli bir yönetimin gerçekleşmesi pek mümkün olamamaktadır. Öncelikle; yerel yönetim sayısı arttıkça, daha küçük kesimlerin istekleri çoğunluğun isteklerini bastırmaya başlamakta ve parçalı yapı karışıklığına neden olabilmektedir. Ayrıca, çok sayıda yerel yönetim biriminin bulunması adaletsizliği de beraberinde getirmekte; kentsel alan bütününde yaşayanların eşit şekilde hizmetlerden yararlanması mümkün olmamakta, bunun yerine söz konusu hizmetlerden faydalanım yaşanan yere bağlı olarak değişmektedir. Son olarak, çok başlılık verimsizliği de beraberinde getirmektedir. Daha az sayıda ancak daha büyük yerel yönetim birimlerinin oluşturulması kamu hizmetlerinin üretilmesindeki birim maliyetleri de düşürecektir (Jones, 2003: 52-53).

Parçalanmış yapının sürdürülmesi, kentsel alanın bütününde etkili ve verimli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesini oldukça zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bu durumu düzeltmeye yönelik düzenlemelerin yapılması kaliteli bir yönetimin gerçekleşmesi için zaruri olmaktadır. Özel amaçlı örgütler kurmak, yerel yönetim birlikleri oluşturmak, yerel yönetimler arasında hizmet sözleşmeleri gerçekleştirmek ya da birtakım hizmetlerin direkt olarak merkezi idare eliyle gerçekleşmesini sağlamak parçalı yapının mevcut olduğu alanlarda yönetim ve hizmet sorunlarını hafifletmek için kullanılabilir yöntemler olsa da, söz konusu sorunların tamamıyla ortadan kalkmasını sağlayamamaktadırlar. Bu nedenle, asıl önemli olan, parçalanmış yapıyı ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemelerin yapılmasıdır.

2.3.2. Belediyeler Arası İşbirliği: Kentsel Birlikler ve Özel Amaçlı Örgütler

Yerel yönetimlerin, metropoliten alanlarda var olan yönetim sorunlarını çözmek amacıyla başvurdukları yollardan bir tanesi hizmet birlikleri ya da bölgesel nitelikli kurullar oluşturma yoludur. Çoğunlukla gönüllü katılım ilkesine dayalı olarak oluşturulan bu birliklerde, üye yönetimler işbirliği içerisinde hareket ederek bölgesel çaptaki sorunlara çözüm aramaktadırlar. Özellikle Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde bu uygulama yaygın olarak kullanılmaktadır ve Almanya, Japonya, Hollanda Danimarka ve Belçika gibi ülkelerde bir ya da birden çok hizmetin işbirliği içerisinde ortaklaşa görülmesi amacını taşıyan bu tür birliklere sıklıkla rastlanmaktadır (Ünlü, 1994: 9). Örneğin Almanya'da pek çok eyalette yerel yönetimlerin planlama yapmak üzere bölgesel örgütler ve kurullar oluşturdukları, Belçika'da ise; elektrik ve su

gibi temel hizmetlerin söz konusu yerel birlikler vasıtasıyla yerine getirildiği görülmüştür. Hollanda’da 1964 yılında kabul edilen bir kanunla “Ren” bölgesi için özel bir birlik kurulmuş ve çevredeki yerel yönetimlerin bu birliğe zorunlu katılımı sağlanmıştır. Fransa’da da ortak sorunları birlikte üstlenmek üzere yerel yönetimlerin birlik kurma yoluna gitmesi sıkça karşılaşılan bir uygulamadır (Eke, 1982: 21, Kavruk, 2002: 51, Keleş, 2006a: 277).

Yerel hizmet birliklerinin, kendilerine bağlı yerel yönetimlerinin ortak sorunlarını çözmeye çalışan ve temel faaliyet alanlarını metropoliten planlamanın oluşturduğu bir forum işlevi gören kurumlar oldukları görülmektedir. Bilgi kaynaklarının oluşturulması ve bu kaynaklardan üyelerin etkin bir şekilde yararlandırılması ile merkezi kuruluşların gözetiminde yerel çıkarların savunuculuğunun yapılması, söz konusu birlikler tarafından gerçekleştirilmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 213).

Kentsel birlikler, bir kanuna dayanarak yerel yönetimlerce kurulurlar ve bu birliklere katılım genellikle isteğe bağlı olarak gerçekleşmektedir. Birlik kurma yolunda, kamu görevleri ile yetkiler birliği oluşturan birimlerle birlik arasında paylaşılmaktadır. Bu paylaşımında, birliklerin yerel birimlerin yalnız başlarına gerçekleştiremeyecekleri planlama, altyapı, ulaşım vb. büyük çaplı görevleri, yerel birimlerin ise, metropoliten alanda eşgüdüm gerektirmeyen daha küçük çaptaki görevleri üstlenmesi söz konusu olmaktadır (Kavruk, 2002: 51, Keleş, 2006a: 277).

Kavruk (2002: 51), metropoliten alanlarda var olan yerel yönetim birimlerinin yanında bu tarz birliklere de yer verilmesinin bir nevi iki kademeli yönetsel yapı olarak düşünülebileceğini; ancak, bu yapının yerel federasyon şeklinde örgütlenmeden oldukça farklı olduğunun ve bu sistemde birliğe üye olan yerel yönetimlerin yapılarını ve özerkliklerini koruyarak, yetkilerini kendi ellerinde bulundurdıklarının unutulmaması gerektiğini belirtmektedir. Bu sistemde, planlama, konut, altyapı vb. bölgesel nitelik taşıyan hizmetler, ortaklaşa gerçekleşen anlaşmalar ve birlik sözleşmeleri ile söz konusu birliklere görev konusu olarak aktarılmaktadır.

ABD’nin California Eyaleti, San Francisco bölgesinde; körfezdeki kentler ve county’ler tarafından yerel denetimi sağlamak; geleceği planlamak ve bölgesel çalışmalarda işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla 1961 yılında kurulan *Körfez Belediyeler Birliği* (ABAG), yerel yönetim birlikleri sisteminin en tanınmış örneğini

oluşturmaktadır. Temel misyonu yerel yönetimler arasındaki işbirliğini ve koordinasyonu güçlendirmek olan ABAG; hizmet sunduğu alandaki çevre, konut, ulaşım ve ekonomik gelişmeye ilişkin sorunlara çözüm bulmak için çalışmaktadır. Birlik, herhangi bir yaptırım gücüne sahip olmamasına rağmen halen varlığını başarıyla sürdürmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 214, <http://www.abag.ca.gov/>).

Özellikle gönüllü katılım ilkesine dayanması ve sınırlı yetkilere sahip olması hizmet birliklerinin eleştirilen yönlerini oluşturmaktadır. Ayrıca bu birlikleri oluşturan yerel birimler arasında çeşitli anlaşmazlıkların ve çıkar çatışmalarının çıkması da olasılık dahilinde olduğundan bu tarz birliklerin anakentsel sorunları çözmede başarısız olabilecekleri belirtilmektedir. Tüm bu sakıncalarına rağmen, yerel yönetimlerin özerkliklerini korumalarına izin vermeleri, yönetimler arası işbirliği ve paralel hareket etme alışkanlıklarını ve yardımlaşmayı güçlendirmelerinden dolayı birlikler sıkça başvurulan yönetsel örgütlenme biçimleri olmaktadır (Eke,1982: 23, Keleş, 2006a: 277).

Hizmet birlikleri dışında, karşılaşılan bir diğer uygulama da, özellikle Anglo-Sakson kültürün egemen olduğu ülkelerde daha geniş bir uygulama alanı bulunduğu belirtilen; tüm metropoliten alanı kapsayacak biçimde su, kanalizasyon, ulaşım gibi temel hizmetleri gerçekleştirmek üzere özel amaçlı (ad hoc) örgütler kurma yoluna gitmektir. Bu örgütlerin özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndan sonra yaygınlaştıkları belirtilmektedir. Bu örgütler genellikle, tüzel kişiliğe ve ayrı bir bütçeye sahip, çoğunlukla yarı ticari nitelikte; ancak yerel yönetime bağlı ve yerel yönetimin genel denetimi altında çalışmaktadırlar (Emrealp ve Horgan, 1993: 28). Dünya geneline bakıldığında bu tür özel amaçlı örgütlerin sayılarının artmakta olduğu görülmektedir (Eke,1982: 24, Keleş, 2006a: 278).

Keleş (2006a: 278-279), özel amaçlı kuruluşların konuları olan hizmetleri bir tek yerel yönetim birimine değil, metropoliten alanı oluşturan tüm yerel yönetim birimlerine sunacaklarını ve böylece belediye sınırlarının belli hizmetler için en uygun alanı oluşturulmamasından kaynaklanan sakıncaları ortadan kaldırdıklarını belirtmektedir. Bu çeşit örgütler, genellikle tüm metropoliten alanı ilgilendiren, teknik özellikleri ağır basan ve uzmanlık alanı gerektiren metropoliten hizmetlerden biri üzerine kurulurlar ve coğrafi ve fonksiyonel açılardan geniş bir alanı kapsarlar (İsbir, 1986: 206-207, Kavruk,

2002: 52). Özel amaçlı örgütler; sağlık, kanalizasyon, ulaşım, konut, parklar, mezarlıklar gibi pek çok değişik alanda hizmet sunumunu gerçekleştirmektedirler.

Söz konusu örgütlerin kuruluşlarında tek bir yöntem bulunmamaktadır. Kimileri merkezi yönetimce kurulmakta ve denetlenmektedir; kimileri genel eyalet yasaları çerçevesinde hizmetlerden yararlanan yerel yönetimlerce oluşturulmaktadır; kimileri özel yasalarla kurulmakta; kimileri ise eyaletler arasında yapılan anlaşmalarla kurulmaktadır. Kuruluşta olduğu gibi özel amaçlı örgütlerin genel karar organlarının oluşturulmasında da farklılıklar bulunmaktadır. Kimilerinde karar ve yürütme organları doğrudan halk tarafından seçilirken; kimilerinde ise karar ve yürütme yetkisi hizmetlerden yararlanan ya da kurucu yerel yönetimlerin ve kurumların temsilcilerinden oluşan kurullarda bulunmaktadır (Eke, 1982: 25-26).

Özel amaçlı örgütler, yerel yönetim işletmelerine benzer olmakla birlikte aralarında temel bazı farklılık bulunmaktadır. Aralarındaki en temel fark, özel amaçlı örgütlerin yerel yönetimlerden bağımsız bir şekilde işlev görmeleridir. Oysa yerel yönetim işletmeleri, bağlı oldukları yönetimin sınırları içerisinde hizmet sunmakta ve onların organik bir parçası konumunda olmaktadır (Eke, 1982: 25).

Özel amaçlı örgütlere verilebilecek en güçlü örnek New York Liman Yönetimi'dir. Bu yönetim New York ve New Jersey eyaletleri arasında gerçekleşen bir anlaşma ile, her iki eyalette kitle taşımacılığı yapmak üzere 1921 yılında kurulmuştur. Ulusal ve uluslararası nitelikte hava alanları, yollar, terminaller gibi bir çok yatırım gerçekleştiren yönetim, kitle ulaşımının değişik boyutlarında ve ilgili alanlarda hizmet sunmuş, kurduğu tesislerin işletmesini de kendisi gerçekleştirmiştir (Eke, 1982: 25).

Özel amaçlı örgüt kurma uygulamasının Türkiye'de de gerçekleştiğini görmekteyiz. Ülkemizde kurulan ilk özel amaçlı örgüt 1981 tarihli ve 2560 sayılı Yasa ile kurulan İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'dür. Bu kurum İstanbul metropoliten alanında su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere kurulmuştur. Her ne kadar İSKİ 1981 yılında İstanbul Belediyesi'nden bağımsız bir özel amaçlı örgüt olarak kurulmuşsa da, 1984 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanmıştır.

ABD başta olmak üzere onun yönetim anlayışını örnek alan ülke deneyimleri göstermektedir ki, anakent yönetimi olmayan alanlarda özel amaçlı örgütler oldukça yararlı sonuçlar vermekte ve sorunları hafifletmektedirler. Ancak; kamunun üzerlerinde denetim yapabileceği olanağının sınırlı olması, aşırı uzmanlaşmış yöneticilerin elinde toplumsal girdilere kapalı örgütler olmaları (Bollens, 1957: 87-88), eşgüdüm gerektiren metropoliten sorunların bu örgütler eliyle bütünlük içinde çözülememesi gibi nedenlerle söz konusu örgütler var olan yönetimleri zayıflattıkları gerekçesiyle oldukça eleştirilmektedirler (Robson,1954: 67, Eke,1982: 26).

2.3.3. Ana Belediye/Yönetim Tarafından Hizmet Sunumu (Yönetimler arası Hizmet Anlaşmaları)

Yönetimler arası anlaşmalar ile ana belediye ya da yönetim tarafından hizmet sunumu, anakentsel sorunların çözümü çabaları çerçevesinde, özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yaygın uygulama alanı bulan bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Los Angeles County yönetiminde belirgin olarak kendini göstermiş olan bu yol zamanla yaygınlaşmış ve diğer kentler de bu yolu tercih edip uygulamaya başlamışlardır.

Özünde hizmet anlaşmalarını içeren bu uygulama, yerel yönetimlerin kendi aralarında, eyaletle ya da diğer kamu ve/veya özel kuruluşlarla hizmet alım satımı amacıyla yaptıkları anlaşmalardan oluşmaktadır. Bu uygulama ile, belirli bazı hizmetleri sunmaya gücü yetmeyen, istenilen kalite ve nitelikte hizmet sunamayan ya da bu hizmetlerin sunumunu oldukça pahalıya mâleden yerel yönetimler bu hizmetleri satın almak amacıyla anlaşmalar yapma yoluna gitmekte ve bu yolla hem kendi özerkliklerini ve yapılarını koruyarak hem de hemşehrilerinin bu hizmetlerden faydalanmasını sağlayarak hizmet sunumunu gerçekleştirmektedirler (Eke, 1982: 18, Kavruk, 2002: 51, Keleş, 2006a: 276).

Bu yöntemle hizmet sunumu, genellikle, ya bir yerel yönetimin kendi sınırları dışındaki yönetimlerle hizmet satmak amacıyla anlaşmasıyla, ya da birden fazla yönetimin belirli hizmetleri işbirliği içerisinde ve ya karşılıklı olarak yardımlaşarak yerine getirmesine dayanan düzenlemelerle sağlanmaktadır. Bu yöntem daha çok polis, itfaiye hizmetleri, eğitim ve altyapı hizmetleri, hava alanları, yapı denetimi, hastane

hizmetleri gibi alanlarda kullanılmaktadır (Bollens ve Schmandt, 1970: 352-353, Eke, 1982: 18).

Bollens ve Schmandt (1970: 353-356), yerel yönetimler arasındaki hizmetler ve olanaklar için olan işbirliği anlaşmalarının genel özelliklerini, bu tarz anlaşmaların aralarındaki büyük çeşitliliğe rağmen belli başlıklar altında belirlemişlerdir. Buna göre:

- *Bir fonksiyon, iki yönetim;* iki yerel yönetim arasında gerçekleşen bu anlaşmaların çoğunun içeriğinin, bir kent ve yerel bölge yönetiminin (county), kent vergilerini ücretler temelinde county yönetiminin toplamasına yönelik bir anlaşma yapması; veya metropoliten alandaki belli sayıdaki belediyelerin, county yönetiminin az önce bahsedilen fonksiyonu gerçekleştirmesini istemesinde olduğu gibi tek bir aktiviteye ilişkin olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler arası işbirliğinin yoğun olarak uygulandığı yerlerde bu tarz hizmet anlaşmalarının pek çok sayıda ve pek çok hizmet ve olanağa yönelik, ancak; her bir anlaşmanın iki yerel yönetim arasında ve belli bir fonksiyona ilişkin yapıldıkları görülmektedir.
- *Hizmet yönlendirimi ve zaman faktörü;* Yerel yönetimler arası anlaşmaların çoğu hizmetlere ilişkin olarak gerçekleşmektedirler. Başka bir deyişle, yerel yönetimler arasındaki anlaşmalar yoluyla gerçekleşen işbirliği çoğunlukla hizmetlerin yürütümüne yönelik olmaktadır. Ayrıca söz konusu anlaşmalar, zorunlu olarak devamlı değildirler. Aslında, bunlar kendi geçici doğalarını vurgulayan zaman faktörüne ilişkin hükümler içermektedirler. Belli bir süre için yapılan bu tür anlaşmaları taraflardan her hangi biri sonlandırma hakkına sahip olmaktadır.
- *Yardım/Destek Anlaşmaları;* Yönetimler arası hizmet anlaşmalarının bir diğer özelliği de bu anlaşmalardan çoğunun yardım/destek anlaşmaları olmasıdır. Bu anlaşmalar, sadece belli koşullar ortaya çıktığında geçerli olmaktadır ve söz konusu koşullar mevcut olduğu sürece devam etmektedirler. Karşılıklı yardım anlaşmaları olarak da bilinen bu yükümlülükler; yangın, kargaşa veya diğer yerel acil durumlarda etkili katılımcı tarafın personel ya da ekipmanı yeterli oranda halledilemezse aktif hale getirilmektedir. Sağlanacak yardımın ölçüsü, yardımı yapacak olan yönetim tarafından belirlenmektedir.

- *Belirli ve Genel Eyalet Kanunları*; Yerel yönetimler arası hizmet anlaşmalarının son temel özelliği, bu anlaşmaların büyük bir çoğunluğunun, tek bir alanda işbirliğine izin veren belirli eyalet yasama yetkisine dayanmasıdır.

Hizmet anlaşmaları yöntemi ile ilgili en ilginç uygulamalar Los Angeles County yönetiminde görülmektedir. Los Angeles County’de, anakent yönetimlerinde tatmin edici uygulamalara ulaşmak amacıyla, yerel yönetim bölgeleriyle (county) kentler arasında fonksiyonların transferine ve işbirliğine dayanan bir uygulama görülmüştür. 1954 yılından itibaren artan bir oranda faydalanılan bu sistem yerel yönetim bölgeleri (county) ile kentlerin, temel kentsel hizmetlerin büyük ölçüde yerel yönetim bölgeleri (county) tarafından gerçekleştirildiği karşılıklı anlaşmalarına dayanmaktadır (Feldman ve Jassy, 1960: 545-546).

Los Angeles County, 1954 yılında Lakewood kentiyle çok sayıda hizmeti içeren paket anlaşmalar uygulamıştır. Kendi özerk yerel yönetimini 1954 yılında kuran kentin yönetimi, hizmetlerin sunulması amacıyla hiç bir örgütlenmede bulunmamış; bütün kentsel hizmetleri satın almak üzere Los Angeles County ile paket anlaşmalar yapmıştır. Bu paket anlaşmalar daha sonra “*Lakewood Planı*” olarak adlandırılmış ve Los Angeles County’deki sistem de aynı isimle anılmaya başlanmıştır. Bunun ardından da kimi yönetimler yasal olarak sunmaları gereken hemen hemen her tür hizmeti “*Lakewood Planı*” ile County’den satın almaya başlamışlardır Ancak şu da belirtilmelidir ki Los Angeles County, “*Lakewood Planı*” dışında kalan yönetimlerle yerleşim alanlarına da hizmet satmayı sürdürmüştür. Kentler kendi hizmet örgütlerine sahip olsalar da özellikle uzmanlık isteyen konularda hizmet satın alma yoluna gitmektedirler. (Feldman ve Jassy, 1960: 546, Warren 1966: 156-157, Eke, 1982: 19, Tuzcuoğlu, 2003: 212).

Eke (1982: 20-21), hizmet anlaşmaları yoluyla yerel hizmetlerinin sunumunun yararları olduğu kadar sakıncalarının da olduğunu belirtmekte ve bu yarar ve sakıncaları maddeleştirerek açıklamaktadır. Buna göre hizmet anlaşmalarının;

Yararları:

- Bu tarz anlaşmalar yarışma ve pazar ortamı doğurmakta; hizmet üreten bürokrasileri daha verimli ve hızlı çalışmaya, fonksiyonlarını yeniden düzenlemeye, maliyet çözümlenmeleri ve nitelik denetimleri gibi uygulamalar gerçekleştirmeye itmektedir.

- Yönetimde esneklik sağlanmakta; aynı alanlarda benzer nitelikli hizmetleri sunmak için farklı örgütlerin kurulması gerekliliği ortadan kaldırılarak, kaynak savurganlığı önlenmektedir.
- Yönetimler arasındaki bu anlaşmalar gönüllülüğe dayandığından yerel özerklik zedelenmemekte; yönetimler kendi varlıklarını oldukları gibi sürdürebilmektedirler.

Sakıncaları ise:

- Bazen yönetimler arasında çıkar çatışmaları olabilmekte, bu nedenle hizmet anlaşmaları yoluyla işbirliği içinde sorunlara çözüm bulabilme kolaylıkla gerçekleşmemektedir.
- Gönüllü olarak ve yönetimler arasındaki pazarlıklar sonucu oluşan bu anlaşmalar yoluyla, anakentsel alan için planlama, kaynak dağıtımı, düzenleme gibi kimi konularda kapsamlı ve bağlayıcı kararlar alabilmek mümkün olmamaktadır.
- Bu anlaşmalar öngörülen süreyle sınırlı oldukları için, üretilen çözümler kalıcı ve köklü olamamaktadır.
- Yerel hizmetlerin çok sayıda hizmet anlaşması ile birçok farklı örgüt tarafından gerçekleştirilmesi durumunda, halkın kendi yönetimlerinin işleyişine ilişkin fikir sahibi olması ve yönlendirici denetim yapması büyük ölçüde zorlaşabilmektedir.

Hizmet anlaşmaları modeli yerel yönetimler arasında bir rekabet yaratmasından dolayı daha ucuz hizmet üretilmesi sonucunu yaratabilmekte ve hizmetlerin yürütülüşünde esneklik sağlamaktadır; ancak, metropol alan bütünlüğünün gerektirdiği uyumun sağlanmasının hemen hemen mümkün olmadığı, sorunlar için kalıcı ve köklü çözümler bulunamadığı ve kent halkının denetimini zorlaştırdığı için bu yönetim modeli eleştirilmektedir (Yalçındağ, 1995: 75).

Ana belediye tarafından yerel hizmetlerin belde belediyeleri ile yapılan çeşitli sözleşmeler yoluyla sunumu metropoliten alanlarda uygulanan yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntem orta ölçekli kentsel alanlar olarak tanımladığımız alanlarda da var olan sistemin yanında yada onun yerine uygulanabilecek alternatiflerden birisidir. Özellikle ülkemizde Denizli başta olmak üzere diğer

büyükşehir belediyesi statüsü kazanamamış ancak; var olan sistemle etkili ve verimli hizmet sunumunu gerçekleştiremeyen orta ölçekli olarak tanımlayabileceğimiz kentlerin mevcut sorunlarla mücadelede bu yöntemi izlemeleri mümkün gözükmektedir.

Özellikle tek bir belediye tarafından gerçekleştirilmesi oldukça zor ve maliyetli olan katı atık deponi alanları kurmak ve işletmek, kent içi ulaşımı sağlamak, yağmur suyu tahliyesi, atık suların arıtılması ya da itfaiye gibi hizmetlerde, merkez belediye ile belde belediyeleri çeşitli protokol ve ya sözleşmeler imzalamak yoluyla, hem söz konusu hizmetlerin halka verimli bir şekilde ulaşmasını sağlayabilecekler hem de bu hizmetleri gerçekleştirmenin zorluğunu ve yüksek maliyetini paylaşarak her iki taraf için de faydalı bir uygulama gerçekleştireceklerdir.

2.3.4. Tek Kademeli Yönetim Yaklaşımı

Tek kademeli yönetimde yetkilerin tek bir otoritede toplandığı görülmektedir ve bu yaklaşımda yönetimin kentsel alanın tamamını etkileyen bir özelliği bulunmaktadır. Tek kademeli yönetim sisteminde, yerel denetimin ve kamu hizmetleriyle ilgili planlama, örgütlenme, karar verme gibi temel yönetim ilkelerinin kullanılmasının büyük ölçüde kurulan yönetime geçtiği kabul edilmektedir (İsbir, 1982: 118-119).

Uygulamalara bakıldığında tek kademeli yönetim sisteminin farklı modellerle gerçekleştiği görülmektedir. Bu modellerden ilki katılma yoluyla oluşan tek kademeli yönetim sistemidir. Bu sisteme dünyanın pek çok yerinde rastlanmaktadır. Bu yöntemde çok sayıdaki belediyeler birleştirilerek, tek ve yeni bir yerel yönetim birimi oluşturulmaktadır. Katılma ile gerçekleşen tek kademeli modelde, belediyeler kendi tüzel kişilikleri ile yetki ve bağımsızlıklarını da yitirerek metropoliten belediyenin bir parçası haline gelirler. Bu modelin uygulamalarına ABD, Almanya, Belçika, Danimarka, Hollanda gibi ülkelerde rastlanmaktadır (Tuzcuoğlu, 2003: 138).

Türkiye'deki ilk tek kademeli metropoliten yönetim örneği Ankara Şehremaneti denemesidir. 16 Şubat 1924 tarihinde 417 sayılı Kanun ile Ankara Şehremaneti kurulmuştur. Bu Kanunda Ankara'nın tek belediye dairesinden ibaret olduğu belirtilmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 261). Şehremaneti Kanunu, 1930 Yılında çıkarılan 1580 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır (Al, 1996: 23).

Toprak (2001: 293)'da, Türkiye'de 1980 harekâtının ardından çıkarılan ve küçük belediyelerin onlara en yakın metropoliten belediyelere bağlanarak daha iyi hizmet görmelerini öngören 34 sayılı Milli Güvenlik Kurulu kararını katılma yoluyla gerçekleşen tek kademeli metropoliten yönetim örneği olarak görmektedir. Bu kararla o dönemde 1727 olan belediye sayısı 1664'e düşmüştür.

Tek kademeli yönetim sisteminde kullanılan bir diğer model, City/County birleşmesi olmaktadır. Bu modeldeki temel amaç en iyi hizmet sunumunu gerçekleştirirken bunu en ucuz maliyetle gerçekleştirebilmektir (Feiock ve Carr, 1997: 1-27). Bu sistemde süreç, county yönetiminin tamamının ya da önemli bir kısmının ana kente veya bölgedeki tüm belediyelere katılımıyla gerçekleşmektedir (Bollens ve Schmandt, 1970: 297). City de county de bağımsız olmakta ve aralarında herhangi bir hiyerarşik ilişki bulunmamaktadır. Ancak her bir kentsel hizmet city ve county tarafından paylaşılmaktadır. Bu kentsel hizmetlerden her birini hangi yönetsel birim daha iyi yapacaksa o üstlenir. Böylece herhangi bir kamu hizmetini üstlenen yönetsel birim bu hizmeti hem kendi alanında hem de birleşmiş olduğu diğer yerel birimde yerine getirir (Cassello, 1961: 5). Bu modelin en önemli örnekleri ABD'deki San Francisco, Boston ve Philadelphia ile İrlanda'daki Dublin city/county birleşmesidir (Tuzcuoğlu, 2003: 143).

Tek kademeli yapıda uygulanan son model ise, yerinden yönetim esasına dayalı tek kademeli yönetim modeli olmaktadır. Bu modelde metropoliten ya da kentsel alanın bütününde tek bir yönetim biriminin oluşturulduğu görülmektedir. Yerel kararların alınması ve uygulanması, yerel hizmetlerin yürütülmesi ve bunlardan doğan sorumluluk bu yönetim birimine bırakılmaktadır. Stockholm, Seul, Mexico ve Hindistan metropollerinde bu modele dayalı bir sistem uygulanmaktadır (Tuzcuoğlu, 2003: 154).

Tek kademeli yönetim yapısı, hizmetlerin tek elden yürütülmesiyle orta ölçekli kentsel alanlarda parçalanmış idari yapıdan kaynaklanan sorunların çözülmesinde kullanılabilecek bir yöntemdir. Merkezde yer alan belediye ya da yerel yönetim biriminin tek başına söz sahibi ve yetkili olması kentsel alan bütününde koordinasyonun sağlanmasında etkili olabilecek olası bir modeldir.

2.3.5. İki Kademeli Yönetim ve Yerel Federasyonlar

Metropolitan alanların yönetsel sorunlarını çözmeye başvuru ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra daha da yaygınlaştığı belirtilen bir uygulama da yerel federasyon modelidir. Uzun süreli çözümlerden biri olarak değerlendirilen bu modelde esasen mevcut yerel birimler ile eyalet ve ya ulusal yönetimler arasında bölgesel nitelikli bir yönetim kurulması öngörülmektedir. Bu sistemde yönetsel yetki ve sorumlulukların iki kademeli bir yönetsel yapı arasında paylaşılması söz konusu olmaktadır (Eke, 1982: 27, Erdumlu, 1993: 15). Hem yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanmasına, hem de halkın demokratik katılımına olanak vermesi yerel federasyon modelinin üstün yanını oluşturmaktadır (Yalçındağ, 1995: 74).

Yerel federasyon modelinde, üst kademe yönetimi yeni kurulmuş tek bir yapıdır. Alt kademedeki birimler ise, genellikle eski yerel yönetim birimlerinden oluşmakta veya birleştirme, katılma ve hizmet alanının genişletilmesi yollarıyla yeni kurulmuş birimler olmaktadır (Kavruk, 2002: 54-55). Yerel federasyon biçiminde örgütlenerek kurulan yönetimde, metropoliten alanın bütününde yürütülen hizmetlerin sorumluluğunu taşıyan üst kademe yönetimi ile yönetsel yapısını devam ettiren, ancak üst yönetimin sorumluluğu dışında kalan yerel hizmetleri yerine getirmekle yükümlü alt kademe yerel yönetim birimleri bulunmaktadır (İsbir, 1982: 125).

Bu sistemle, yerel yönetimlerin tüzel kişiliklerini kaldırarak birleştirme uygulaması yerine, mevcut yerel birimler ile merkezi yönetim (eyalet veya ulusal yönetimler) arasına bölgesel nitelikli bir yönetim kurulması öngörülmektedir. Yani, bu modelde öncelikle tüm kentsel bölgeyi ilgilendiren planlama, eğitim, altyapı gibi stratejik konulardan sorumlu bir metropoliten yönetimi kurulmakta; tali yollar, sokak temizliği, aydınlatma, çöplerin toplanması gibi küçük ölçekli hizmetler ise alt yerel birimlerce yerine getirilmektedir (Eke, 1982: 27, Yalçındağ, 1995: 74).

Keleş (2006a: 283)'e göre, birçok ülke, yerel hizmetlerini etkin ve verimli olarak yerine getirmek, hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği düzensiz kent gelişiminin önüne geçebilmek, en uygun büyüklükteki yerel yönetim birimleri çerçevesinde hizmetler arasında eşgüdümü sağlamak, yerel özerklik ve katılma gibi demokratik ilkelerden olabildiği ölçüde ödün vermemek gibi amaçlar arasında bir denge sağlamak isteği ile yerel federasyon biçiminde örgütlenme yoluna gitmiştir. Bu sistemde

örgütlenen yönetimlerde, üst düzeydeki yönetim ile alt düzeydeki birimler çeşitli yerel görevleri kendi olanak, güç ve teknik gelişme düzeylerine uygun olarak aralarında paylaşmakta ve kamu gelirleri de bu birimler arasında adaletli bir dağıtım ilkesine göre bölüştürülmektedir.

Bollens ve Schmandt (1970: 474-477), metropoliten alan federasyonlarının temel özellikleri üç ana noktada toplanmaktadır:

- Bu tarz yerel federasyonların kurulabilmesi, ilgili ülke mevzuatının bu konuda yetki vermesine bağlıdır.
- Bu federasyonların kurulumu, yerel halkın bu konuda bir düzenleme yapılmasını istemelerine bağlı olmaktadır.
- Metropoliten alan federasyonlarının yönetim organlarının doğrudan doğruya seçilmesi pek çok ülkede büyük ölçüde uygulama alanı bulan bir özelliktir.

İki kademeli federasyon biçimi örgütlenmenin temel örnekleri arasında, Tokyo (1943), Toronto (1953), Miami ve Florida (1957), Winnipeg (1959), Londra (1963) ve Paris (1964) sayılabilir (Kavruk, 2002: 54). Türkiye’de bu tür anakente özgü iki kademeli yönetsel bir örgütlenmenin ilk kez 1984 yılında büyükşehir belediyelerinin kurulmasıyla gerçekleştiği görülmektedir.

Orta ölçekli kentsel alanların yönetiminde de büyükşehir belediyesi statüsü alması da iki kademeli bir yönetim yapısına ilişkin bir düzenlemenin gerçekleşmesi hizmetlerin daha bütüncül, etkili ve verimli bir şekilde sunulmasını kolaylaştırabilir. Bu noktadan hareketle iki kademeli yönetim yapısının orta ölçekli kentsel alanlar için uygulanacak olası bir yönetim modeli olduğu görülmektedir.

2.3.6. Birleştirme ve Katma

Geçmiş deneyimler ve dünyadaki örnekler incelendiğinde, konumları itibariyle birbirlerine yakın olan yerel yönetimlerin bazı kamu hizmetlerini yerine getirmede sıkıntılar yaşamaları durumunda başvurdukları yöntemlerden birinin de birleştirme (amalgamation) ya da katma (annexation) olduğu görülmektedir.

Yerel yönetimler arasında meydana gelen birleşmelerin farklı şekillerde gerçekleştiği görülmektedir. Katma (annexation) ile birleşmede, merkezi bir yerel

yönetim birimi, kendine komşu küçük birimlerin topraklarının bir kısmını ya da tamamını kendi sınırları içine almaktadır (Mabuchi, 2001:1). Bu yöntemde, yerel yönetimler, kendi tüzel kişiliklerini yitirerek, katıldıkları yerel yönetimin bir parçası haline gelirler (Tuzcuoğlu, 2003: 138). Birleşmenin ikinci bir yöntemi de, kaynaşma (merging ya da combination) olmaktadır. Kaynaşma ile, birden fazla yerel yönetim birimi bir araya gelerek yeni bir yerel yönetim birimi oluştururlar. Son olarak, üçüncü bir birleşme yöntemi de, bir yerel yönetim biriminin sınırlarının yeniden çizilmesi (redivision) olmaktadır (Keleş, 2006: 400).

Yerel yönetimlerin birleşmelerinin başlıca nedenleri; yerel yönetim birimlerinin görevlerini etkin olarak yerine getiremeyecek derecede küçük olmaları, öz mali kaynaklarının ve devletten aldıkları payların yetersiz bulunması, yeterli düzeyde öğrenim görmüş ve deneyimi bulunan görevlilere sahip olmamaları, sınırlarının iç içe geçecek şekilde yaklaşması, bu yaklaşma sonucunda yetki çatışmalarının ortaya çıkması vb. olarak sayılabilmektedir (Kushner, 2003: 1, Keleş, 2006: 399, Sezer, 2007: 145-146). Birleşme uygulamaları ile amaçlanan bu nedenlerden oluşan sorunların ortadan kaldırılması ya da en aza indirilmesidir.

Ancak bu uygulamaya eleştiriler de söz konusu olmaktadır. Yerel yönetimlerin birleşme eğilim ve kararlarının özellikle politikacılardan tepki gördüğünü belirten Keleş (2006: 400); gelenekçilik, değişmeye karşı direnme, denenmemiş yeni örgütlenme birimlerine karşı duyulan güvensizlik ve tarihsel kökleri olan kimi birimlerin tüzel varlıklarının son bulmasının yadırganacağını vurgulamaktadır. Ayrıca, birleşmesi söz konusu olan birimlerin kendilerini ilgilendiren konularda eskisi gibi söz sahibi olma yeteneklerini yitirmeleri ve küçük birimin çıkarlarının yerini, büyük ve yeni birimin çıkarlarının alması birleşme uygulamasının eleştirilmesine yol açmaktadır (Keleş, 2006: 401).

Uygulama örneklerine bakıldığında bazı yerleşimlerde, birleşme ile amaçlanan kaynak tasarrufu ve kentsel gelişmenin beklentileri karşılamaması, birleşme uygulamasının kimilerince eleştirilmesine yol açmıştır (Sancton, 1996: 267, Slack 2001: 13). Bish (2001: 26) ise, iyi hizmet sunabilmenin tek çaresinin birleşme olmadığını, bunu yerine alternatif yönetim modellerinin geliştirilmesi gerektiğini, hatta; küçük ölçekli yönetim birimlerinin sahip oldukları kimi avantajlarıyla daha az masrafla daha kaliteli hizmet sunabileceklerini belirtmektedir.

Söz konusu eleştirilere rağmen birleşme uygulamalarının bir çok ülkede yaygın bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Japonya'da 1883 yılında 71.497 olan belediye sayısı, 2001 yılına gelindiğinde bu yöntemle 3245'e indirilmiştir (Mabuchi, 2001: 1). ABD'de de 1848 yılından beri bu yerel yönetimlerde birleşmenin uygulandığı görülmektedir (Sancton, 2000: 27). Ayrıca; Hollanda, Belçika, Fransa ve Kanada gibi ülkelerde de birleşme uygulamalarına rastlamak mümkün olmaktadır.

Orta ölçekli kentsel alanlar için de uygulanabilecek alternatif yönetim modellerinden biri olan birleşme ve katma ile, bu kentsel alanlarda yer alan yerel birimlerin birleşme ya da katma/katılma yoluyla daha geniş bir alana hizmet verecek bir yerel yönetim birimi oluşturmaları mümkün olabilecektir. Kentsel alan bütününde hizmetlerin bütüncül ve eşit bir şekilde sunumunun gerçekleşmesinin sağlanması için olası bir yöntem olarak birleşme ve katma karşımıza çıkmaktadır.

2.3.7. Mücavir Alan Uygulamaları

Metropoliten ya da orta ölçekli, kentsel alanlarda var olan yönetsel sorunları çözmeye başvurulabilecek bir yöntem de mücavir alan uygulamasıdır. Uluslararası literatürde *extraterritorial power* olarak tanımlanan mücavir alan uygulaması, yabancı ülke yerel yönetimlerinin de başvurdukları yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent merkezinin dışında kalan alanların kentin bütünüyle ilişkisi ve yönetsel anlamda buralarda var olan boşlukların giderilmesi yalnızca Türkiye'de değil, özellikle eyalet sisteminin yer aldığı ABD'de de bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde mücavir alan yetkisinin belediyeler tarafından kullanılabilmesi ancak eyaletler tarafından yetkilendirilmiştir. Bu noktada belediyelerin sınırları dışında yetki kullanması iki temele dayanır. Bunlardan ilki, kentlerin kendi sakinlerini korumak amacıyla sınırlarının dışında bir takım yetkiler kullanmasını içerir. İkincisi ise, belediye sınırları dışındaki yerleşim yerlerinin ve sakinlerinin korunması durumudur (Hunt, 1977: 151-152).

Merkezin dışında kalan alanların anayasal olarak tanımlanması ve şehir merkezleriyle bu alanların uyumu siyasi bir sorun da teşkil etmiştir. Bu alanların yönetsel anlamda bir temele oturtulması ve anakentlerle bir şekilde bağlantısının

kurulması ihtiyacı karşısında bir takım çözümler öne sürülmüştür. Yakın zamanda önerilen çözümler arasında mücavir alan uygulaması da gündeme gelmiştir. Bu uygulamayla birlikte, kent merkezleri dışında kalan alanlara da su, kanalizasyon, eğlence tesisleri gibi bir takım hizmetlerin götürülmesi mümkün kılınmaya çalışılmıştır (Dixon, 1965: 62).

Amerika'da yapılan çalışmalar ışığında mücavir alan uygulamalarının kısa vadede ve bir ölçüde merkez dışında yer alan bölgelerin metropoliten bölgeye uyumunda etkin olabileceği sonucu çıkmıştır. 1927'deki Planlama Kanunu, kentlere, herhangi bir başka belediye sınırları içinde yer almamak kaydıyla kendi sınırlarından 3 km. ile sınırlı olan alanlarda parselleme ve planlama üzerinde kontrol yetkisini tanımıştır. 1929'da bu düzenlemede bir değişiklik yapılmış, şehir planlama komisyonunun büyük ölçekli planı yaparken mücavir alanları da bu plana dâhil etmesine izin verilmiş ancak bu alanlar üzerindeki kontrol yetkisi kaldırılmıştır (Crouch, 1937: 291).

Uygulama örneklerine bakıldığında; Los Angeles'de su ihtiyacının giderilmesi gibi hizmetlerin karşılanabilmesi için kentler kendi alanlarının dışında kalan bölgelerdeki su kaynaklarının kullanım hakkını almak, kuyular, rezervuarlar açmak, depolar kurmak ve suyu dağıtmak için bu uygulamaya başvurmuşlardır (Crouch, 1937: 287). Kuzey Carolina'da kamu sağlığına ilişkin konularda belediye sınırları dışında yetki kullanılması yaklaşık yüzyıl önce düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak, yaklaşık elli yıl önce, şehir planlaması ve kalkınmaya yönelik düzenlerinin sınırlarının dışını kapsamaları söz konusudur (Owens, 2006: 13). Kaliforniya eyaletinde ise, anayasa ve genel kanunlar aracılığıyla tanınan bir takım haklar yoluyla, belediyeler bir takım kamusal sorumluluklarını yerine getirirken eğer gerekliyse belediye sınırları içinde ve dışında hareket edebilirler (Crouch, 1937: 286).

Örneklerde de görüldüğü gibi, kimi önemli kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla yerel yönetimlere sınırları dışında da faaliyette bulunma yetkisi kanunlarla sağlanabilmektedir. Bu durum da, özellikle orta ölçekli ve parçalanmış idari yapıya sahip olan kentsel alanlarda kamusal hizmetlerin bütünselliğinin sağlanmasında mücavir alan uygulamasının başvurulabilecek yöntemlerden biri olduğunu göstermektedir.

Orta ölçekli kentsel alanlarda yönetsel sorunları hafifletmek amacıyla kullanılabilen bir yöntem olan mücavir alan uygulaması, ülkemizde de kanunlar çerçevesinde düzenlenmiştir. Ülkemizdeki düzenlemeye ilişkin bilgilere çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak değinilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE HUKUKİ DÜZENLEMELERDE KENTSEL ALAN YÖNETİMİ

Bu bölümde, öncelikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden başlanarak Türkiye Cumhuriyeti'nde yerel yönetimlere ilişkin hukuki düzenlemelerin tarihsel gelişimine değinilmiş, devamında ise günümüzde yürürlükte olan köy yönetimi dışındaki yerel yönetimlere ilişkin hukuki düzenlemeler hakkında bilgi verildikten sonra bu düzenlemelerin kentsel alan yönetimi ile ilgili olan maddeleri incelenmiştir.

3.1. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Güçlü bir yerel yönetim geleneğine sahip olmayan Türkiye'de yerel yönetimler, iç kaynaklı gelişmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmamışlardır (Polatoğlu, 2000: 156). Türk idare yapısı ve mevzuatına, Batı ile ilişkilerin yoğunlaşması ve Tanzimat sonrası gerçekleşen yenileştirme hareketleri ile giren yerel yönetimlerin yerleşip güçlenmeleri oldukça yavaş gerçekleşmiştir (Toprak, 2006: 83). Osmanlı Devleti döneminde, kentsel hizmetler çoğunlukla merkezi hükümet tarafından yerine getirilmiş, bugünkü anlamda bir şehir yönetiminin kurulması, Tanzimat'tan sonra, Kırım harbi sırasında, Osmanlı ile aynı saflarda yer alan müttefiklerin etkisiyle gündeme gelmiştir (Ortaylı, 2000).

1854'te, Meclis-i Vâlâ tarafından bir nizamname hazırlanarak, Dersaadet'te (Suriçi'nde) ve Bilâd-ı Selâse'de (Galata, Üsküdar ve Eyüp Sultan) Şehremaneti ünvanıyla yeni bir memuriyet ihdas edilmesi ve bir Şehir Meclisi kurulması kararlaştırılmıştır. (Ortaylı, 2000). 1858 yılında İstanbul, Galata ve Beyoğlu semtlerini içine alan Altıncı Daire-i Belediye kurulmuştur (Tortop vd, 2006: 37). 1864 Vilayet Nizamnamesi ile her karyede "İdare-i Belediye" kurulması hükme bağlanmış ancak uygulama başarılı olamamıştır. 1868'den itibaren İstanbul dışında da belediye örgütü kurma girişimleri başlamıştır. 1869'da çıkarılan Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile, belediye teşkilatının bütün İstanbul'a yaygınlaştırılması kabul

edilmiştir. İstanbul Şehreminliği teşkilatı kurulmuş, şehir 14 belediye dairesine ayrılmıştır (Ortaylı, 1974: 117).

1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi, vilayet, sancak ve kazalarda belediye örgütü kurulmasını zorunlu kılmıştır (Öner, 2006: 35). 1876'da hazırlanan Vilayet Belediye Yasası, her kent ve kasabada bir belediye örgütü kurulmasını öngörmüştür. 1876 tarihli Kanun-i Esasi, belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclisler tarafından yönetilmesini ve bunların kuruluş ve görevleri ile meclis üyelerinin seçim usulünün kanunla belirtilmesini öngörmüştür (Tortop vd, 2006: 38). 1877'de çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ile eski belediye kuruluşları aynen muhafaza edilmiş ve İstanbul'daki 14 belediye dairesi sayısı 20'ye çıkarılmıştır. 1913'te çıkarılan Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanun-ı Muvakkat ile İstanbul'daki belediye daireleri kaldırılmış, yerlerine belediye şubeleri getirilmiştir.

Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte, yerleşim birimlerinin hukuki statüleri yeniden düzenlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nde yerel yönetimler alanında yapılan ilk düzenlemeler 1924 tarihli Köy Kanunu ile 1930'larda çıkarılan Belediyeler, Hıfzısıhha, Belediyeler Bankası, Yapı ve Yollar ve İstimlak Kanunları olmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2006: 162).

1924 yılında yürürlüğe giren 442 sayılı Köy Kanunu ile yerleşim yerleri büyüklüklerine göre sınıflandırılmış ve her birine büyüklüklerine göre, *köy*, *kasaba*, *şehir* ve *büyükşehir* gibi adlar verilmiştir (Keleş, 2006a: 221). 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu ise Ankara ve İstanbul belediyeleri hariç, köy dışında kalan bütün yerleşimleri kendi kapsamına almıştır. Böylece, nüfusu 2000'i geçen yerleşim birimleri ile nüfusu ne olursa olsun tüm ilçe merkezlerinde belediye kurulması kabul edilmiştir. 1580 sayılı Kanun, belediye yönetimini kurmuş ve tüm

belediyeleri 1984 yılındaki Kanun Hükmünde Kararname'ye (KHK) kadar aynı düzenlemeye tabi tutmuştur. Belediyelerin anayasası olarak da anılan 1580 sayılı Kanun, 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu² ile yürürlükten kalkmıştır (Toprak, 2006: 87).

1961 Anayasası'nda idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı belirtilmiş ve Anayasanın 116. maddesinde, tüzel kişiliğe sahip ve genel karar organlarını halkın seçeceği üç tür yerel yönetim biriminden söz edilmiştir. Bunlar; İl Özel Yönetimi, Belediyeler ve Köyler'dir. 1982 Anayasası'nda da idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı belirtildikten sonra mahallî idarelere ilişkin 127. maddede mahallî idarelerin; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri oldukları belirtilmektedir. Ayrıca, aynı maddede yer alan "büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir" hükmü büyükşehir belediye sisteminin temelini oluşturmaktadır.

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra işbaşına gelen hükümetin yaptığı önemli düzenlemelerden birisi, 1980 yılındaki 34 sayılı kararla, büyük kentlerde ana belediyelerin çevresindeki küçük belediyelerin, sıkıyönetim komutanlıklarınca ana belediyeye bağlanması olmuştur (Tuzcuoğlu, 2003: 268). Bu değişim büyükşehir uygulamasına geçişte önemli bir değişim ve adım olarak değerlendirilmektedir. Kararın uygulanmasında görülen farklılıklardan dolayı, anakent alanlarında yönetim yapısını

² 1580 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmak amacıyla hazırlan, 09.07.2004 tarihinde T.B.M.M.'nde kabul edilen 5215 sayılı Belediye Kanunu Cumhurbaşkanı tarafından bazı maddeleri tekrar görüşülmek üzere Meclis'e iade edilmiştir. Bunun ardından kabul edilen 5272 sayılı Belediye Kanunu ise, Anayasa Mahkemesi'nin 18/1/2005 tarihli kararı ile şekil yönünden Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve İptal Kararının, 13/4/2005 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılmış iken 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 85. maddesi ile yürürlükten kalkmıştır.

yeniden düzenleyen, 2561 sayılı “Büyük Şehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanması Hakkında Kanun” Aralık 1981’de çıkarılmıştır. Bu düzenleme nüfusu 300.000 ve üzeri olan kentler ile onların yakın çevresindeki yerleşim yerlerini ilgilendirdiği için, sadece, nüfusu o dönemde 300.000’in üzerinde olan İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Konya ve Eskişehir merkezlerini kapsamaktaydı. Bu düzenlemede, büyükşehirlerde etkin bir yerel yönetim modelini gerçekleştirme kaygısının yanında, iç güvenlik gibi etmenler de önemli ölçüde rol oynamıştır (Keleş, 2006a: 293-294). 1984 tarihli ve 2972 sayılı Seçim Kanununda da büyük belediyelerin kuruluşuna ilişkin hükümler yer almıştır.

Büyükşehir belediyeleri, ilk olarak 1984 tarihli 195 nolu KHK ile düzenlenmiştir. Bu KHK’nin ardından büyükşehir belediye yönetimlerinin hukuki statüsü 1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. 3030 sayılı Kanunun 4. maddesi, büyükşehirlerde o şehrin adıyla bir “büyükşehir belediyesi”, büyükşehir dahilindeki ilçelerde ise, “ilçe belediyesi” kurulmasını öngörmüştür. 1984 yılında 3030 sayılı Kanun uyarınca İstanbul, Ankara ve İzmir’de kurulan büyükşehir belediyelerinin sayısı 2006 yılı itibarıyla 16’ya yükselmiştir. 3030 sayılı Kanun, 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır.

Türkiye son düzenlemelerle gerçek bir metropoliten alan yönetimine sahip olmaya yaklaşan az sayıdaki ülkelerden birisi olmakla birlikte, mevcut büyükşehir belediye sistemi dışında kalan, özellikle orta ölçekli, kentsel alanların yönetimi açısından çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. 5216 sayılı Kanunla büyükşehir belediyelerinin kurulmasındaki --750.000 nüfus şartı başta olmak üzere-- getirilen yeni kriterler büyükşehir olmayı zorlaştırırken alternatif yönetim yaklaşımları arayışlarının belirginleşmesine neden olmaktadır.

3.2. BELEDİYE YÖNETİMİ VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU

Kentlerin yönetiminde en etkin yerel yönetim birimi olan belediyeler, genel olarak yerel ortak ihtiyaçları karşılamak ve kentsel hizmetlerde ekonomik ve yönetsel etkinliği sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Gelişmiş Batı ülkelerinde köklü bir geçmişe sahip olan bu birimlerin Türkiye’de oluşumunu sağlayan Kanun, 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu olmuştur. Bu Kanun 2005 yılına kadar yürürlükte

kalmış, 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır. Belediyelerin hukuki yapısı, 1982 Anayasası'nda ve 5393 sayılı Belediye Kanununda belirtilmektedir (Toprak, 2006: 86, Ulusoy ve Akdemir, 2006: 209).

5393 sayılı Belediye Kanununun 1. maddesi, Kanunun amacının “belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemek” olduğunu belirtmektedir. “Tanımlar” başlığını taşıyan 3. maddede ise belediye; “belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi”, belde; “belediyesi bulunan yerleşim yeri”, mahalle ise; “belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim” olarak tanımlanmaktadır. Belediye başkanı, meclisi ve encümeni, belediyenin organlarını oluşturmaktadır.

Kanunun “kuruluş”u düzenleyen 4. maddesine göre; nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilmektedir. İl ve ilçe merkezlerinde ise, nüfusa bakılmaksızın belediye kurulması zorunlu olmaktadır. Ayrıca, içme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz. Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir. Ayrıca, yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararnameyle belediye kurulabilmektedir (5393, md.4).

Dördüncü maddenin devamında ise, köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurmalarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre, bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar heyetinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının yerel en büyük mülkî idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildiri üzerine, mahallî seçim kurulları, on beş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirmektedir. Bunun ardından işlem

dosyası valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir ve Danıştayın görüşü alınarak müşterek kararname ile o yerde belediye kurulmaktadır (5393, md.4).

Bu maddeye göre; 1580 sayılı eski Belediye Kanununda yer alan nüfusu 2000'i geçen yerleşim yerlerinde belediye kurulması şartı, 2005 tarihli düzenlemede değiştirilmiş ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim yerlerinde belediye kurulabileceği hükme bağlanmıştır. İl ve ilçe merkezlerinde ise belediye kurulmasında nüfus kriteri aranmamaktadır, Kanuna göre buralarda belediye kurulması zorunludur. 1580 sayılı Kanun, yürürlüğe girdiği 1930'da var olan yoğun kırsal nüfusu ve o dönemdeki ülke şartlarını dikkate alarak 2.000 nüfusa sahip olan yerleşim yerlerinde belediye kurulmasını kararlaştırmıştır. Zamanla şehirlerin büyümesi, ülke ekonomisindeki gelişmeler, ulaşım imkânlarının artması ve göçler gibi nedenlerle bu nüfus miktarı belediyelerin kurulması için elverişsiz hale gelmiştir (Dinçer, 1998: 4). Nitekim 5393 sayılı düzenlemede söz konusu koşulların gözden geçirilerek 5000 nüfus şartının getirildiği söylenebilir. Böylece bu düzenleme ile, özellikle köylerin hızla artan belediye olma talep ve potansiyellerinin sınırlandırıldığını söylemek mümkün olmaktadır. 5393 sayılı yeni düzenlemede ayrıca, 1580 sayılı Kanunda yer alan "il merkezleri ve nüfusu 80.000'i geçen beldelerde" belediye şubesi kurulması hükmüne yer verilmemiştir.

Yeni kurulan bir belediyenin sınırları Kanununun 5. maddesi uyarınca, kuruluşu izleyen altı ay içinde şu şekilde tespit edilmektedir;

"a) Eskiden beri o yerleşim yerine ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır.

b) Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.

c) Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur.

d) Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir" (5393, md. 5).

Bu maddeye göre tespit edilen sınırlar, Kanunun 6. maddesi uyarınca belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir ve kesinleşen sınırlar, zorunlu nedenler olmadıkça beş yıl süre ile değiştirilemezler (5393, md.6). Böylece, belediye sınırlarının tespitinde, nüfus kriterine bağlı olarak yerel idare kurulunun görüşü, il idare kurulunun tasdiki veya uygun görüşü, valiliğin teklifi ve İçişleri Bakanlığının tasdiki usulü kaldırılmıştır.

Kanunun 8. maddesi “birleşme ve katılma” başlığını taşımakta ve bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının, başka bir belde veya köyle birleşmesi ya da başka bir belde veya köye katılması düzenlenmektedir. Bu maddeye göre; bir beldenin, köyün veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskûn sahalalarının katılacak olan beldenin meskûn sahasına uzaklığı 5.000 metreden fazla olamaz (5393, md.8).

“Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi veya bu sahalardan arasındaki mesafenin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması hâlinde, katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması hâlinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi hâlinde katılım gerçekleşir.

Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, 6 ncı maddeye göre işlem yapılır ve sonuç İçişleri Bakanlığına bildirilir. Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında veya yeni bir belde ya da köy kurulmasında, beldenin nüfusunun 5.000’den aşağı düşmemesi gerekir. Büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması için belde nüfusunun 100.000’den aşağı düşmemesi ve yeni kurulacak beldenin nüfusunun 50.000’den az olmaması şarttır. Bu madde uyarınca gerçekleşen katılmalarda, katılınan belde ile bazı kısımları veya tümü katılan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir. Birleşme ve katılma işlemlerinde bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 4 üncü madde hükmüne göre işlem yapılır”.

Kanunun 8. maddesinin meskun sahaların birleşmesi halinde iltihak olunacak belde sakinlerinin oylarına başvurulması gereğini ortadan kaldırdığı ve böylece iltihakı oldukça kolaylaştırdığı görülmektedir.

Kanunun 11. maddesi ise “tüzel kişiliğin sona erdirilmesi” başlığını taşımaktadır. 11. madde uyarınca;

“Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder. Nüfusu 2.000’in altına düşen belediyeler, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır” (5393, md.11).

Böylece 11. madde uyarınca nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin etrafındaki köy ve belediye statüsündeki yerleşim yerlerinin statüsünü kaldırmak kolaylaşmış, ana belediyeye 5000 metreden daha yakın duruma gelen belediyelerin “iltihak” yoluyla söz konusu belediyeye katılmaları mümkün olmuştur.

Kanunun 8. ve 11. maddelerini, birlikte ele alındığında, bu uygulamanın orta ölçekli kentsel alanlarda sorunlarını az da olsa hafifletebilecek bir düzenleme olduğu görülmektedir. 1580 sayılı ve 1930 tarihli eski Belediye Kanunu, köylerin ve köy kısımlarının bir belediye tarafından kısmen mücavir alan kavramı/uygulaması dışında, bu idari açıdan parçalanmış ve merkezde yoğun ancak çevrede seyrek dokulu kentsel alanları yönetmek için etkili bir mekanizma ve düzenleme getirememiştir (Yılmaz ve Bozkurt, 2007). 5393 sayılı bu Kanunun, söz konusu alanların yönetiminde 1580 sayılı Kanundan daha etkili olabileceğini düşünülen düzenlemeler içerdiği görülmektedir.

Orta ölçekli Denizli kentsel alanında da 2006 yılında çıkarılan müşterek kararname ile gelecek yerel seçimlerin ardından birleşmenin ya da Kanunda belirtilen adıyla iltihakın gerçekleşmesi düzenlenmiştir. Ancak bu uygulamanın orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunlarını çözmede ne kadar yeterli olacağı tartışmalıdır. Uzun vadeli bir çözüm gibi görünmeyen bu maddelere dayalı iltihakın, uygulama örnekleri görülerek daha iyi değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

3.3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİMİ VE 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU

Hızlı kentleşme ve kırsal kesimden kente göç hareketlerinin sonucunda büyükşehirlerin daha çok büyümesi belediye sınırları dışında düzensiz ve plansız gelişmelere yol açmıştır. Ayrıca, bu büyük kentsel alanlar içinde çok sayıda belediye ve uygulayıcı kurumun bulunması nedeniyle hizmetleri yerine getirmede eşgüdüm güçlüklerinin ortaya çıkmasıyla büyükşehirlerin yönetiminde özel modeller arayışı güncellik kazanmıştır (Keleş, 2006a: 286, Toprak, 2001: 355).

1930-1984 arasında tüm belediye yerleşimlerinde etkili olan Belediye Kanununda kimi değişiklikler yapılsa da, bu değişiklikler büyükşehirlerin yönetiminde karşılaşılan sorunları çözmede ve büyükşehirlerde hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde sunumunun sağlanmasında yeterli olmamıştır. Bu nedenle, özellikle 1970'li yıllardan itibaren büyükşehirlerin yönetimine ilişkin çalışmalar hız kazanmıştır.

1961 Anayasası yeni bir yerel yönetim birimine izin vermeyen bir yapıda düzenlenmiştir. Bu nedenle, 1961 Anayasası döneminde büyükşehir belediyesi veya benzeri yerel yönetim birimleri oluşturulmadığından 1970'li yıllarda metropoliten alanların yönetimine odaklanan çözüm arayışları daha çok metropoliten alan hizmet birliği formülü üzerinde durmuştur.

Büyükşehirlerde özel yönetim biçimleri oluşturmak amacıyla, 1965 yılından itibaren Bakanlar Kurulu kararıyla İstanbul, Ankara ve İzmir kentlerinin nâzım planlarını hazırlamak üzere İmar ve İskân Bakanlığı'na bağlı Metropoliten (nâzım) Planlama Büroları kurulmuştur. Bakanlar Kurulu'nun kararı ile daha sonra Metropoliten (nâzım) Planlama Büroları, bu kentler dışındaki kimi büyük kentlere de yaygınlaştırılmıştır (Keleş, 2006a: 288).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1968-1972) şehirleşme konusunda varılan ilkelerden birisi de, büyükşehirlerin, büyüklükleri ölçüsünde şehirleşmenin iktisadi ve sosyal gelişmeye katkısını artıran bir güç kazandığı ve bu anlayışla, büyükşehirlerin büyümesi önlenmeye çalışılmayarak, gelişmelerinin desteklenmesinin gerektiğidir (7.BYKP, Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi ÖİK Raporu, 1994: 7).

Gittikçe büyüyen metropoliten alanlarda çok sayıda belediye ve uygulayıcı kurumun bulunmasının hizmetleri yerine getirmede eşgüdüm güçlükleri ortaya

çıkardığının farkına varılmıştır. Nitekim, konuya ilişkin olarak 1969 yılı Programında ise hizmetlerde koordinasyon ve davranış bütünlüğünün sağlanmasının metropoliten idarelerin kurulmasına bağlı olacağı ve İçişleri Bakanlığında başlatılmış olan ‘Metropoliten İdare Araştırması’nın Temmuz 1969’a kadar derhal uygulamaya geçilmesi gereği vurgulanmıştır (1969 Yılı Programı, 377).

Büyükşehir yönetimlerinin yetersizliklerine yönelik 1970’li yıllarda geliştirilen çözüm önerileri arasında İçişleri Bakanlığının tasarıları öne çıkmaktadır. Buna ilaveten Şerif Tüten’in bir önerisi ile İmar ve İskân Bakanlığının da kimi tasarı hazırlıkları olmuştur. Bunlar arasındaki ilk tasarı 1972 yılında “Metropoliten Hizmet Birliği Kanun Tasarısı” adıyla hazırlanıp hükümete sunulmuştur. Tasarının ana özellikleri: 1) nüfusu 100.000’i aşan çekirdek kentler ile çevresindeki yerel yönetimlerin zorunlu olarak katıldıkları “metropoliten hizmet birliklerinin” Bakanlar Kurulu kararıyla kurulması. 2) Birliğe, genellikle belediyelere verilmiş olan görevlerin aktarılmasıdır (Eke, 1982: 170).

Başbakanlığa sunulan 1972 Tasarısının hükümete sunulmaması üzerine İçişleri Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı ortaklığında “İstanbul Metropoliten Hizmet Birliği Kanun Tasarısı” hazırlanıp 1975 yılında Başbakanlığa sunulmuştur. Meclis’e de sunulan Tasarı yasalaşmamıştır, ancak gerekçesi ve kimi ilkeleri açısından ilginç özellikler gösterir. Tasarı, sadece İstanbul ve İzmir’i anakentler olarak nitelemekte, ilk birlik uygulamasının İstanbul’da başlatılmasını ve alınacak sonuçlara göre yaygınlaştırılmasını önermektedir. Bu tasarıda merkezi yönetimin akçal ve yönetsel desteğinin önemi belirtilmiştir (Eke, 1982: 171-172).

Ankara eski Valisi ve 1975-1980 arası dönemde Cumhurbaşkanınca Seçilen Senatör Üye olarak Mecliste görev yapan Şerif Tüten 1976’da Cumhuriyet Senatosuna kendi hazırladığı “Metropoliten Hizmet Birliği Kanun” teklifini sunmuştur. Teklif, yaklaşım ve ilkeleri açısından bir önceki tasarının oldukça benzeri olmakla birlikte üç önemli farkı da bulunmaktadır. Bunlar; 1) Yalnız İstanbul’da değil Ankara ve İzmir’de de metropoliten birlik kurulmak istenmektedir. 2) Birlik kurulması için yasa çıkarmak yerine Bakanlar Kurulu yetkili sayılmaktadır. 3) Valinin metropoliten birliklerinin başı ve yürütme organı uygun görülmemekte, bu görev birlik merkezlerinin bulunacağı kentlerin belediye başkanlarına verilmektedir (Eke, 1982: 172-173). İmar ve İskan Bakanlığı 1978 yılında, İçişleri ile İmar ve İskân Bakanlığı ise ortaklaşa olarak 1980

yılında “Büyükşehir Birliği Yasa Tasarısı” adını taşıyan tasarılar hazırlamışlardır (Toprak, 2001: 357).

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinin ardından, Milli Güvenlik Konseyi’nce 11 Aralık 1980 tarihinde 34 no’lu karar alınmıştır. Karar uyarınca, “ülkemizde hızlı nüfus artışı ve köyden kente göçün sonucu olarak büyük kentlerimizin yakınlarında teşekkül etmiş olan belediyelerin; aydınlatma, su, kanalizasyon ve ulaştırma gibi hizmetlerini yeterli bir şekilde halkımıza götürmediği ve kontrolün aksamasına neden olduğu” gerekçesiyle bu durumdaki belediyelerin Sıkıyönetim Komutanlıklarının emirleri ile ana belediyelere bağlanmaları öngörülmüştür.

Bu kararın uygulanması sırasında rastlanan farklı uygulamaları gidermek amacıyla 2561 sayılı Büyükşehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşimlerin Ana Belediyelere Bağlanmaları Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. Aralık 1981’de çıkarılan 2561 sayılı yasa ile büyük şehirlerin yakın çevresindeki yerlerin ana belediyelere bağlanması kararlaştırılmıştır. 2561 sayılı Kanun “enerji, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon, ulaşım, toplu taşıma ve imar gibi hizmetlerin birbirleriyle uyumlu ve bütünleştirici bir planlama içinde, yeterli ölçüde ve verimli bir biçimde yerine getirilmesi” amacıyla nüfusu 300.000’i geçen belediyelerin çevresindeki belediye ve köylerin, yakınında bulunan ana belediyeye bağlanmasına olanak vermiştir. Büyükşehir yönetimi uygulamasına geçişte bu karar önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

1961 Anayasası’ndan farklı olarak, 1982 Anayasası’nda, büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimlerinin getirilebileceği hükümü yer almıştır. 1982 Anayasası’nın 127. maddesinde yer alan bu hüküm, kanunla büyükşehirleri, diğer şehirlerin bağlı buldukları sistemin dışında bir sistemle yönetmeyi öngören yeni bir düzenlemenin yapılabilmesine olanak sağlamıştır (Tortop vd, 2006: 215).

1984 tarih ve 2972 sayılı Mahallî İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri seçimi Hakkında Kanun’da, büyük belediyelerin kuruluşuna ilişkin hükümler yer almıştır. Bu kanun ile belediye sınırları içerisinde birden çok ilçe bulunan illerde birer büyükşehir meclisi ve ilçelerde de birer ilçe belediye meclisi kurulmasına karar verilmiştir. Kanunla ayrıca buralarda ayrı ayrı hem ilçe hem de büyükşehir belediye başkanı seçilmesi kabul edilmiştir (Tortop vd, 2006: 215).

2972 sayılı Kanunun ardında ilk defa olarak büyükşehir belediyeleri 1984 yılında çıkarılan 195 nolu Kanun Hükmünde Kararname ve ardından yürürlüğe giren 1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Bu Kanun uyarınca İstanbul, Ankara ve İzmir’de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur.

3030 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki düzeyli ve merkezî bir anakent yönetim yapısı öngörmüştür. İdareler arası ilişkilerde büyükşehir belediye meclisine ve başkanına koordinasyon amaçlı vesayet yetkileri vermiştir. Meclis, encümen ve başkan ise belediyenin organlarını oluşturmaktadır. 3030 sayılı Kanun, belediye sınırları içinde birden çok ilçesi olan il merkez belediyelerinin büyükşehir belediyesi olmasını öngörmüştür. Ancak, söz konusu Kanunla büyükşehir belediyelerine ek malî kaynakların da sağlanmış olmasıyla gelişmekte olan birçok kentte büyükşehir statüsü kazanma eğilimleri ortaya çıkmıştır.

Bu eğilimler sonucunda, 1986’da Adana, 1987’de Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988’de ise Kayseri büyükşehir belediyesi olmuştur. 1993’te çıkarılan 504 sayılı KHK ile Antalya, Mersin, Eskişehir, Samsun, İzmit, Erzurum ve Diyarbakır’da ve son olarak 2000 tarihli 593 sayılı KHK ile Sakarya ilinde büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Böylece büyükşehir belediyesi sayısı 16’ya yükselmiştir.

1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun, 2004 yılına kadar yürürlükte kalmış, 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır. 5216 sayılı Kanunun Genel Gerekçesinde, geçmişte tecrübesi bulunmayan ve ilk defa 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile hayata geçirilen bir sistemin uygulamada bazı eksikliklerinin olması ve bu alanda kimi sorunların yaşanmasının doğal olduğu belirtilmiş, söz konusu sorunların çözülmesi ve büyükşehir belediye yönetiminin daha etkin işleyen bir duruma getirilmesi ve mahallî idarelerin yeniden yapılandırılması çerçevesinde büyükşehir belediyelerini de yeniden düzenlemek amacıyla bu Kanunun hazırlandığı belirtilmektedir (5216 Genel Gerekçe).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 1. maddesinde, bu Kanunun amacının “büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak” olduğu, 2. maddesinde ise Kanunun, “büyükşehir belediyesi ve büyükşehir sınırları içindeki

belediyeleri” kapsadığı belirtilmektedir. Kanunun 3. maddesi “tanımlar” başlığını taşımaktadır. Bu maddede, “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” büyükşehir belediyesi; “büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesi” ilçe belediyesi ve “büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediye” de ilk kademe belediyesi olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesinin organlarını oluşturmaktadır.

5216 sayılı Kanunun 4. maddesi büyükşehir belediyelerinin kuruluşunu düzenlemektedir. Bu madde uyarınca; belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilmektedir (5216, md.4).

Bu maddede yer alan 750.000 nüfus şartı, Kanunun Genel Gerekçesinde 1.000.000 olarak belirlenmiştir. Ancak daha sonra bu rakam 750.000'e düşürülmüş ve bu şekilde kanunlaşmıştır. Bu şartla kanun koyucunun, büyükşehir belediyesi olmayı zorlaştırmayı amaçladığı söylenebilir. Torlak ve Sezer (2005: 92)'de bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için belirli bir nüfus şartının getirilmesinin yerinde olduğunu belirtirken, Türkiye'deki mevcut büyükşehir belediyelerinin nüfus büyüklükleri incelendiğinde 750.000 rakamının rasyonel olmadığını ve bu düzenleme ile büyükşehir belediyesi kurulmasının zorlaştırıldığını vurgularken, büyükşehir belediyesi olabilmek için sadece nüfus kriterinin yeterli olmadığını, nüfusa ek olarak farklı kriterlerin de bulunması gerektiğini belirtmektedir. Nitekim 5216 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye'de yeni büyükşehir belediyesi henüz kurulmamıştır.

Kanunun 5. maddesinde ise büyükşehir belediyesinin sınırlarının nasıl belirleneceği düzenlenmiştir. Buna göre; büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırları olmaktadır. İlçe belediyelerinin sınırları ise,

bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz (5216, md.5).

Aslında büyükşehir belediyelerinin sınırlarına ilişkin ilginç bir düzenleme de 2003 yılının son günlerinde Meclis'e gelen ancak Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek için Meclis'e iade edilen 5019 sayılı "Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"dur. Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen bu Kanunun 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa yansımaları söz konusu olmuştur.

2003 yılının son günlerinde TBMM'den geçen ve büyükşehirlerin sınırlarındaki değişikliklere ilişkin 5019 sayılı, "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"u Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, , 2. ve geçici 2. maddelerinin bir kez daha görüşülmesi için 26 Aralık 2003 tarihinde, Meclis'e geri göndermiştir.

5019 sayılı Kanunun 2. maddesi;

"Nüfusu 5.000.000'dan fazla veya valilik binası merkez kabul edilerek il merkezinin en uzak ilçelerin belediye sınırına kuş uçuşu 50 kilometreden az mesafesi olan büyük şehirlerde il mülki sınırı; valilik binası merkez kabul edilmek üzere, nüfusu 2.000.000'dan 5.000.000'a kadar olan büyük şehirlerde 50 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1.000.000'dan 2.000.000'a kadar olan büyük şehirlerde 30 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1.000.000'dan aşağı olan büyük şehirlerde 25 kilometre yarıçaplı dairesel alan içinde kalan ve il sınırları içinde bulunan alanlar büyük şehir belediye sınırlarıdır.

Bu sınırlar içerisinde kalan tüm ilçeler "büyük şehir ilçe belediyeleri", tüm beldeler "büyük şehir ilk kademe belediyeleri" sayılırlar. İlçelerin mülki sınırları ve mücavir alan sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyük şehirlerin belediye sınırlarıdır."

Geçici 2. maddesi ise;

"Büyük şehir belediye sınırları içerisinde kalan ilçe ve beldelere hangi köylerin mahalle olarak katılacağı, bu Kanunun yayımını müteakip en geç yedi gün içinde ilgili valilikler tarafından tespit ve ilan edilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce seçim takvimi uygulamaya konulmuş olsa dahi, bu Kanun gereğince oluşacak yeni sınırlar büyük şehir belediyeleri için seçim

çevresi kabul edilir. 28 Mart 2004 tarihinde yapılacak Mahalli İdareler Seçimlerinde büyük şehir belediyeleri için bu sınırlar, Yüksek Seçim Kurulunca esas olarak alınır. Büyük şehir belediye sınırları içerisinde alınan ilçe belediyelerinin sınırları, ilçe belediyesi için seçim çevresi, ilk kademe belediyelerinin sınırları ilk kademe belediyeleri için seçim çevresi sayılır.” düzenlemelerini getirmekteydi.

Cumhurbaşkanı, ilk maddeyi iade gerekçesinde; maddede, büyük şehir belediye sınırı belirlenirken "valilik binası" merkez olarak kabul edildiğini; böylece, valilik binasının konumuna bağlı olarak, sürekli büyük değişikliklere uğrayabilecek bir büyük şehir belediye sınırı düzenlemesi getirildiğini, bu durumun belirsizliğe neden olduğunu belirtmiştir ve uygulamada önemli sakıncalar yaratabilecek bu düzenlemenin yeniden görüşülmesinde kamu yararı bulunduğunu belirtmiştir. İkinci maddeyi iade gerekçesinde ise, yasa ile büyük şehir belediye sınırlarında yapılan değişikliklerin, yaklaşık üç ay sonra yapılacak seçimlerde uygulanmasının sağlandığını, ancak Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kuralına aykırı olduğunu vurgulamıştır (Toprak, 2003: 1).

2003 tarih ve 5019 sayılı Kanun değişikliği girişimi Cumhurbaşkanınca veto edilince, pergel düzenlemesi 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda, çok benzer biçimde yeniden düzenlenmiştir. 5216 sayılı Kanunun geçici 2. maddesi şöyledir:

“Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınırdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyon (1.000.000)’a kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre (20 km), nüfusu bir milyondan iki milyon (1.000.000-2.000.000)’a kadar olan büyükşehirlerde, yarıçapı otuz kilometre (30 km), nüfusu iki milyon (2.000.000)’dan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre (50 km) olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur. Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında bu Kanun ile Belediye Kanununun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür.”

Maddelerde de görüldüğü gibi, veto edilen 5019 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanunun geçici 2. maddesi birbiriyle oldukça benzerlik göstermektedir. Özgür ve Kösecik (2006), 5216 sayılı Kanunda yer alan bu düzenlemeyi büyükşehir belediyelerinin alanlarının genişletilmesi açısından hem kısa hem de özellikle orta ve

uzun vadede önemli sonuçlar yaratacak basit fakat ilginç bir formül olarak yorumlamışlardır. Bu formül gereğince, pergel düzenlemesi olarak da adlandırılan hukuki düzenleme ile İstanbul ve Kocaeli’de, büyükşehir belediye sınırları, il mülki sınırı olmuştur.

Mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla;

- Nüfusu 1 milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre (*örneğin, Samsun, Eskişehir, Kayseri, Mersin, Erzurum, Adapazarı, Gaziantep*),
- Nüfusu 1 milyondan 2 milyona kadar olan büyükşehir belediyelerinde (*Adana ve Bursa*) yarıçapı 30 kilometre,
- Nüfusu 2 milyondan fazla olan büyükşehirlerde (*Ankara ve İzmir*) yarıçapı 50 kilometre olan dairenin sınırı, büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturmuştur (Özgür, 2007: 116).

Böylece, bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler, büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelerek, ilçelerin mülki sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyükşehir belediye sınırı sayılmıştır. Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için 750 bin nüfus ve en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesi içerme koşulu getirilmiştir.

5216 sayılı Kanunun 6. maddesi “büyükşehir belediyesine katılma” başlığını taşımaktadır. Bu maddenin gerekçesinde, hizmetlerin etkili, verimli ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi açısından bazı yerleşim yerlerinin büyükşehir belediye sınırları içine alınması gereği belirtilmiş ve bu madde ile Belediye Kanununun 8. maddesindeki usulün, büyükşehir belediyesinde de uygulanmasına imkân sağlanarak, idarî işlem ile büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesinin öngörüldüğü belirtilmiştir. Kanunun 6. maddesi uyarınca;

“Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır. İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir. Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve

üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir. İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek ilçeler beşte bir, ilk kademeler onda bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Tama ulaşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir”.

Ancak, Kanunun bu maddesi, 02.07.2005 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilmiştir. Buna göre, 10.7.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir;

“Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesine, diğer belediyeler ilk kademe belediyesine dönüşür. Köylerin tüzel kişiliği kalkar ve bunların mahalle olarak katılacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir”.

2005 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici maddesine göre;

“5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan, ancak aynı fıkarda belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir. 5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köyleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya mahalle ihtiyar heyetinin kararı ve büyükşehir belediye meclisinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın, eski statüleriyle, büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılabilir. 5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine göre büyükşehir sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir. Bu tür hizmetler karşılığı orman köylerinde yaşayan nüfusa göre genel bütçeden alınacak İller Bankası payı ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır”.

Büyükşehir belediye sistemi, Türkiye’de büyük kent olarak adlandırılabilen kentsel alanların yönetilmesinde uygulanan oldukça etkili bir modeldir. Ancak, 750.000 nüfus kriterini sağlayamasalar da bu rakama yakın bir nüfusu barındıran ve sahip

oldukları ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklarla büyükşehir olarak tanımlanması muhtemel kentsel alanların bu sisteme dahil olamamaları ve bu yerleşimlerin nasıl yönetileceğine ilişkin 5393 sayılı Belediye Kanunu dışında her hangi bir düzenlemenin bulunmaması orta ölçekli kentsel alan olarak tanımlayabileceğimiz söz konusu alanların yönetiminde sorunlarla karşılaşılmasına neden olmaktadır.

3.4. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE 5355 SAYILI MAHALLÎ İDARE BİRLİKLERİ KANUNU

Ülkemizde il özel idaresi, belediye ve köy yönetimlerinden oluşan üç adet yerel yönetim birimi bulunmakta ve bu birimler ilgili yasalarında kendilerine verilmiş olan görevleri yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Ancak, söz konusu birimler yerel düzeydeki hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde sunumunun sağlanmasında bazen tek başlarına yetersiz kalabilmekte veya bu hizmetlerin sunumunda çeşitli aksaklıklarla karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle yerel yönetim birimlerimiz işbirliği içinde çalışma ve kendi aralarında birlik kurarak ortak hareket etme yoluna gitmişlerdir.

Ekonomik ve toplumsal gelişmeler zamanla ihtiyaç kavramının kapsamının da gelişmesine neden olmuştur. Bu gelişim yönetimleri, sınırlı olması nedeniyle kaynakları daha etkili ve verimli kullanmak amacıyla işbirliği içinde olmaya zorlamıştır. Bu işbirliği yerel yönetimler alanında da kendisini göstermiş, yerel yönetimler anlaşma ve birlik kurma gibi ortak çalışma ve karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmayı gündeme getirmişlerdir. Bu durumun yansıması olarak ülkemizde de yerel yönetimler arasında işbirliği giderek önem kazanmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2006: 315).

Ülkemizde yerel yönetimlerin gerek duymaları durumunda nasıl işbirliği yapacağı yasalarla düzenlenmiştir. Kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, yerel yönetimler aralarında anlaşma yapmak ya da birlik oluşturmak suretiyle işbirliği yapabilirler. İşbirliği, köyler, belediyeler ve il özel idarelerinin anlaşarak, yeni bir tüzel kişilik oluşturmadan, kamu hizmetlerini yürütmesi şeklinde olabilir. Bu şekilde işbirliğine ilişkin hükümler 442 sayılı Köy Kanununun 47. ve 48., 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 145. ve 146. maddelerinde yer almıştır. Bu maddeler uyarınca, il özel idareleri, yetkili organlarının kararıyla başka bir il özel idaresiyle, köy yönetimleri

de aynı şekilde diğer köy yönetimleriyle ortak işlerin yürütülmesi amacıyla işbirliğine gidebilmektedir (Derdiman, 2005: 131, Ulusoy ve Akdemir, 2006: 315).

Yerel yönetimlerin işbirliği yapmasının bir yolu da birlik kurmaktır. Yerel yönetim birlikleri, yerel yönetim birimlerinin çeşitli yasalarla kendilerine verilmiş, tek başlarına üstesinden gelemedikleri görev ve etkinlikleri yerine getirmek amacıyla bir araya gelmeleri sonucu oluşan birliklerdir. Yerel nitelikteki ortaklaşa gereksinmelerin karşılanmasında bazen il özel idarelerinin, belediyelerin ve köylerin işbirliği yapmaları, hizmetin daha etkin ve verimli yürütülmesine olanak tanımaktadır (Zengin, 1994: 57, Sayın, 2006: Yerelnet).

Birliklere ilişkin ilk temel hükümler 1580 sayılı Belediye Kanununda düzenlenmiş, büyükşehirler içinse 3030 sayılı Kanunun 25. maddesinde hüküm getirilmiştir. 1580 sayılı Kanunun 133. maddesinde, belde ve köylerin, kendilerine kanunlarla verilen mecburi veya ihtiyari vazifelerin bir veya bir kaçını müşterek tesisat ve idare ile ifa için birlik tesis edebilecekleri hükme bağlanmaktaydı. 3030 sayılı Kanunun 25. maddesinde ise, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin Bakanlar Kurulu'nun izni ile belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla kendi aralarında veya diğer mahalli idarelerle birlik kurabilecekleri belirtilmekte idi.

2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununda ise, belediyelerin yurt içindeki ve yurt dışındaki yerel yönetim birlikleriyle işbirliği yapabileceklerine dair hükümler yer almaktadır. Bu Kanunun 18. maddesinin (o) paragrafı uyarınca, belediye meclisi; diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya ve aynı maddenin (p) paragrafı uyarınca yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına karar verme yetkisine sahiptir.

Yerel yönetim birliklerine ilişkin ilk anayasal düzenleme ise 1961 Anayasası'nda yer almıştır. 1961 Anayasası'nın 116. maddesinin son fıkrasında, mahallî idarelerin kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgilerinin kanunla düzenlendiği belirtilmiş, bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanacağı ifade edilmiştir (1961 Anayasası, md.116).

1982 Anayasası'nda ise 127. maddede yerel yönetim birliklerine değinilmiştir. Bu madde uyarınca, mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenmektedir (1982 Anayasası, md.127).

1961 Anayasası ve 1982 Anayasası'ndaki düzenlemeler arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. İlk farklılık, 1982 Anayasası'nda “belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla” ibaresinin yer almasıdır. Bu ibareyle, 1961 Anayasası'nda bulunmayan bir hüküm getirilmekte; birlik kurmak amaç bakımından sınırlandırılmakta, böylece yasa ile genel amaçlı birlik kurulması önlenmektedir. İkinci farklılık ise, bu konuda bir hüküm yer almadığı halde, 1982 Anayasası'nda birlik kurmanın Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlanmış olmasıdır (Yaman, 2000: www.turkhukuksitesi.com, Sayın, 2006: Yerelnet).

Kalkınma planlarında da yerel yönetim birliklerine ilişkin hükümler yer almaktadır. 1990-1994 yıllarını kapsayan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP)'nin “Sosyal Hedef, İlke ve Politikalar” başlıklı dördüncü bölümünün 1068. maddesinde, yerel yönetimlerin birlik kurmalarının teşvik edileceği belirtilmiştir. Söz konusu madde uyarınca, birden çok mahalli idareyi ilgilendiren ve yerinde çözümlenmesi gereken hizmetler için, mahalli idare birliklerinin kurulmasının teşvik edileceğine değinilmiş, bu birliklerin, gerek seçimle gelen yöneticilerin gerekse personelin eğitim ihtiyacını karşılamak üzere çalışmalar yapacakları belirtilmiştir (6.BYKP, md.1068).

1996-2000 yıllarını kapsayan Yedinci BYKP'nda da, Altıncı plana benzer bir şekilde, birden fazla yerel yönetimi ilgilendiren hizmetlerin karşılanmasını sağlamak amacıyla yerel yönetim birliklerinin destekleneceği belirtilmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 1996:131).

2001-2005 yıllarını kapsayan Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci BYKP'nin dokuzuncu bölümünün 1924. maddesinde ise, yerel yönetim birliklerinin idari ve mali yapılarının güçlendirilerek, verimli hizmet üretme özelliğine kavuşturulması gereği üzerinde durulmuştur. Ayrıca planın 1945. maddesinde, yerel yönetim birlikleri ve şirketlerine yönelik yasal çerçevenin yeniden belirlenmesi gereğine de değinilmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000: 199-200).

Daha önceki kalkınma planlardan farklı olarak yedi yıllık bir dönemi kapsayan (2007-2013) Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda da yerel yönetim birlikleriyle ilgili maddeler yer almaktadır. Planda, bir önceki plan döneminde yürürlüğe giren İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu ve Mahalli İdare Birlikleri Kanunları ile yerel yönetimlerin kalkınma konusundaki yetki ve sorumluluklarının artırıldığı belirtilmektedir. Özellikle çevrenin korunması ve kentsel altyapının geliştirilmesi hususunda yatırımların yapılması ve işletilmesinde, yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin önemi vurgulanmakta ve bu kapsamda mahalli idare birliklerinin kurulmasının destekleneceği belirtilmektedir (md.283 ve md.457). Ayrıca, il özel idareleri, yerel yönetimler ile birliklerinin kırsal kalkınma konusundaki etkinliklerini arttırmak amacıyla teknik, mali ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi gereğine değinilmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2006: 47-94).

Günümüzde, birliklerin yapısına ve çalışmalarına ilişkin hükümler 2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu'nca düzenlenmiştir. 1.maddesi uyarınca, mahallî idare birliklerinin hukukî statüsünü, kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenleme amacı taşıyan bu Kanun, sadece mahallî idare birliklerini kapsamaktadır. "Tanımlar" başlığını taşıyan 3.maddesinde de mahallî idare birliklerini, birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi olarak tanımlamaktadır. Birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanı ise mahallî idare birliklerinin organlarını oluşturmaktadır.

Kanunun, "kuruluş" başlığını taşıyan 4.maddesinde, mahallî idare birliklerinin nasıl kurulacakları düzenlenmiştir. Buna göre, Birlik, birlik tüzüğüne kesinleşmesinden sonra Bakanlar Kurulunun izni ile kurulmakta ve tüzel kişilik kazanmaktadır. Kurulmuş bir birliğe üyelik, üye olmak isteyen mahallî idare meclisinin kararı ve birlik meclisinin kabulü ile olup, birlik üyeliğinden ayrılmada ilgili mahallî idare meclisinin kararı yeterli olmaktadır. Ancak; Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Bakanlar Kurulu, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir. Bu durumdaki mahallî idarelerin birlikten ayrılması da Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır. Söz konusu maddede ayrıca, mahallî idare birliklerinin, mahallî idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı ya da

amacı açıkça belirlenmemiş bir şekilde kurulamayacakları belirtilmektedir (5355, md.4).

Birlik tüzüğüne ilişkin düzenlemeler Kanunun 5. maddesinde yer almaktadır. Buna göre, birlik tüzüğü, birliği kuracak mahallî idarelerin meclislerinde üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla kabul edildikten sonra valinin; birlik birden fazla ildeki mahallî idarelerin katılımı ile kuruluyorsa İçişleri Bakanının onayı ile kesinleşmektedir (5355, md.5). Birlik tüzüğünün kesinleşmesinden sonra, mahallî idare birlikleri, tüzükte birliğe devredilmesi öngörülen mahallî müşterek nitelikli hizmetlere ilişkin olarak üye mahallî idarelerin hak ve yetkilerine sahip olur (5355, md.6).

3.5. DİĞER YASAL DÜZENLEMELER (İMAR KANUNU, MÜCAVİR ALAN DÜZENLEMELERİ)

Türkiye’deki kentsel alanların yönetimiyle doğrudan olmasa da ilgili olan temel hukuki düzenlemelerden biri 1985 tarih ve 3195 sayılı İmar Kanunudur. Söz konusu Kanunun 1. maddesi; yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla bu Kanunun hazırlandığını belirtilmekte, 2. maddesi ise, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapıların bu Kanun hükümlerine tabi olduğunu düzenlemektedir (3195, md.1-2).

Kanunun “Tanımlar” başlığını taşıyan 5. maddesinde kentsel alan yönetimini yakından ilgilendiren kavramların da tanımları yer almaktadır. Bu maddede göre; *Nazım İmar Planı*; varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak halihazır haritalar üzerine, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının; genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, gerektiğinde yapı yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümü gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bir bütünlük arz eden plan olarak tanımlanmaktadır. Yerleşme Alanı ise; imar planı sınırı içindeki yerleşik ve gelişme alanlarının tümü olarak tanımlanırken mücavir alan; imar mevzuatı bakımından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Mücvir alan kavramına Kanunun 45. maddesinde daha kapsamlı olarak değinilmiştir. Bu madde aynen aşağıdaki gibidir:

“Mücvir alan sınırları belediye meclisi ve il idare kurulu kararına dayanarak vilayetlerce Bakanlığa gönderilir. Bakanlık bunları inceleyerek aynen veya değiştirerek tasdik etmeye veya değiştirilmek üzere iadeye yetkilidir. Mücvir alanın ilgili belediye sınırına bitişik olması gerekmez. Ayrıca, bu alanlar köyleri de ihtiva edebilir. Mücvir alandan çıkarılma da aynı usule tabidir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde mücvir alana alma ve çıkarma hususunda resen karar verebilir.”

1956 tarihli İmar Kanunu ile mevzuatımıza giren mücvir alan kavramı ve bu kavrama ilişkin uygulamalar, Türkiye’de kentsel alan yönetimine ve belediyelerin faaliyet gösterecekleri alanın sınırlarının saptanması ilişkin önemli hukuki düzenlemelerden biridir.

Hızlı bir kentleşme süreci yaşayan ülkemizde, kentlerin gelecekteki olası gelişmelerini yönlendirip biçimlendirmek, su ve benzeri kaynaklarının bulunduğu bölgeler üzerinde denetimi sağlamak, gelişmeleriyle ilgili uzun dönemli planların gereklerine göre bugünden uygun önlemleri alarak hem kentin planlı ve düzenli gelişmesini sağlamak, hem de gelecekte yıkılması gerekebilecek bir yapılaşma nedeniyle ulusal servetin kaybolmasını önlemek amacı, iyi çizilmiş bir mücvir alan politikasının çok önemli hale getirmektedir (Mazı ve Arslan, 2003: 40).

Belediyelerin olası gelişme alanlarını başlangıçtan itibaren denetim altında tutmak, zaman içerisinde çeşitli faktörlerin etkisi ile ya da kendiliğinden ortaya çıkan ve geri dönüşü mümkün olmayan ve gelecekte de çözümlenmesinin güç olacağı sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla taşıyan (Mazı ve Arslan, 2003: 40) mücvir alan kavramının tanımı, Türkiye’deki hukuki gelişimi ve belediyelerin yetkileri ile uygulamada dikkat etmeleri gereken hususlara ilişkin aşağıdaki paragraflarda yer alan temel hukuki ve teknik açıklamalar Bayındırlık ve İskân Bakanlığının “Mücvir Alan tekliflerine ilişkin usul ve esaslar ve Yerel Yönetimlerce karşılanan sorunlara ilişkin açıklama” başlıklı *bilgi notundan* aynen alınmıştır. Bakanlığın 1986’dan günümüze kendi genelgelerini bile yaklaşık on kez revize ettiği düşünüldüğünde, konunun hayli teknik ve karmaşık olduğu, dolayısıyla bu teknik ve hukuki açıklamayı Bakanlık İnternet sayfasından aynen almak bir zorunluluk haline gelmektedir.

“Bilindiği üzere; 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 45. maddesi mücvir alanlar ile ilgilidir. Söz konusu maddede;

‘Mücvir alan sınırları, belediye meclisi ve il idare kurulu kararına dayanarak vilayetlerce Bakanlığa gönderilir. Bakanlık bunları inceleyerek aynen veya değiştirerek tasdik etmeye veya değiştirilmek üzere iadeye yetkilidir. Mücvir alanın ilgili belediye sınırına bitişik olması gerekmez. Ayrıca, bu alanlar köyleri de ihtiva edebilir. Mücvir alandan çıkarılma da aynı usule tabidir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde mücvir alana alma ve çıkarma hususunda re'sen karar verebilir.’ denilmektedir.

Mücvir alan kavramı 1956 yılında kabul edilen 6785 sayılı İmar Kanunu ile mevzuatımıza girmiştir. (6785-m.47). Kavramın çıkış amacı o tarihlerde özellikle Büyükşehirlerin çevrelerinde görülen gecekondulaşmanın önüne geçilebilmesi amacıyla taşımaktadır. Kanun metnine göre, yetki belli gerekçeler ile verilmiştir. Kavramın ortaya çıkışı da bazı özel planlama problemlerinin çözümü için düşünülen tedbirlere dayanmaktadır. Ancak 1972 yılında 1605 sayılı Kanun değişikliği ile, mücvir alanların belediye sınırına bitişik olması gerekmediği ve bu alanların köyleri de kapsayabileceği hükmüne bağlanmıştır.

1985 yılında kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunu da aynı hükümlerle yazılmış, böylece 1956'da kabul edilen mücvir olma ve inkişaf sahası özelliği gibi teklif gerekçeleri ortadan kalkmıştır. Ayrıca re'sen alma işlemi gibi, çıkarma işlemi yapılabileceği hükmü getirilmiştir.”

Aynı bilgi notunun devamında, mücvir alan konusunda yapılacak işlemlerde nasıl bir prosedür izlenmesi gerektiği ve sürecin nasıl işlediğine ilişkin ayrıntılı bir açıklama yer almaktadır. Bu açıklamaya göre;

“Mücvir alanda yapılacak imar işlemleri Belediye Sınırları içerisinde yapılacak işlemlerle aynıdır. 3194 sayılı Kanunun 2. maddesi ile bu husus belirtilmiştir. Kanunun 2. maddesinde “Belediye ve mücvir alan sınırları ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu kanun hükümlerine tabidir” hükmü yer almaktadır.

Belediyeler mücvir alana sınırına almak istedikleri alanları mevcut durum ve kendi olanakları kapsamında belirlerler. Belediyeler taleplerini, yazılı olarak 1/25.000 ölçekli gerekli sınırların hepsi işlenmiş harita, mücvir taleplerinin gerekçelerini açıklayan ayrıntılı bir rapor Genelgelerde belirtilen başkanlıkça onaylı formlar, Belediye meclis kararı, alınabiliyor ise köy ihtiyar kararlarını ekleyerek Valiliğe (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü) iletir.

Valilik talebi belgelerin tamamının sunulup sunulmadığını, sınırların haritaya doğru işlenip işlenmediğini, formlarda yazılı bilgilerin doğruluğunu kontrol ederek yerinde inceleme yaparak, taleple ilgili gerekçe raporu hazırlar, harita ve formların gerçeğe uygunluğunu ve doğruluğunu onaylar, uymayanları düzeltilmek üzere belediyeye iade eder. Onaylı bilgileri gerekçe raporunu da ekleyerek bir yazı eşliğinde 2 takım halinde Bakanlığa gönderir.

Bakanlık talebi, belgelerin tam olup olmadığı ve belgelerin onaylanıp onaylanmadığına bakmak suretiyle ön incelemeye alır. Eksik veya onaysız belge gönderilmiş ise belgeler tamamlanmak talep üzere iade eder. Belgeler tam ise esas

inceleme yapar. Bu incelemede sınırlar kontrol edilir, daha önce yapılan onamalarla karşılaştırılır, yürürlükte bulunan her tür ve ölçekte planlar çerçevesinde belediye valilik gerekçe raporları değerlendirilir, gerekli görülürse yerinde inceleme yapar.

Bakanlık, yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda, uygun görüldüğü takdirde aynen veya düzeltmeler yapılmak kaydı ile talebe ilişkin İl İdare Kurulu Kararı alınmasını valilikten ister.

İl İdare Kurulu Kararının Bakanlığa iletilmesinden sonra, Bakanlık mücavir alan onayını gerçekleştirerek onaylı mücavir alanın işlendiği 1/25.000 ölçekli haritaları Valiliğe ve İller Bankasına gönderir. Valilik onaylı bir takım haritayı bir yazı ile ilgili belediyelere gönderir.

Belediyesine tebliğinden itibaren mücavir alan işlemi tamamlanmış olur. İmar uygulamaları yasal çerçeveye göre yürütülür.”

Büyükşehirlerle ilişkin mücavir alan düzenlemeleri 5216 Sayılı ve 2004 tarihli yeni Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile kimi farklılık ve yenilikler içermektedir. Ancak, bu düzenlemeler büyükşehir belediyesi statüsüne sahip olmayan orta ölçekli kentsel alanları doğrudan ilgilendirmede için burada değinilmemektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİMİNE İLİŞKİN

ALTERNATİFLERİN İNCELENMESİ

Bu bölümde, Denizli kentsel alanında etkili ve verimli bir yönetimin sağlanması ve böylece mevcut parçalı yapıdan kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi amacıyla uygulanabilecek alternatifler irdelenmiştir. Öncelikle, taslak düzeyinde kalarak hayata geçme şansı bulamayan büyükşehir belediyesi teklifleri ile, 2003 yılında oldukça yankı uyandıran ve “Bütünşehir Yasası” olarak da bilinen Kanun teklifi incelenmektedir. Ardından, 2009 yılında yapılması planlanan yerel seçimlerin ardından 5393 Sayılı Kanununun 11. maddesi uyarınca gerçekleştirilecek olan düzenleme ve Denizli’de kısmen ya da yaygın biçimde uygulanmakta olan alternatifler ile olası diğer alternatiflere değinilmiştir.

4.1. TEKLİF VEYA TASARI DÜZEYİNDE KALAN ALTERNATİFLER

Denizli kentsel alanını yönetmek amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ancak; teklif düzeyinde kalarak uygulamaya geçemeyen en temel çabalar, 1990 ortalarından itibaren Denizli’de büyükşehir belediyesi kurulması amacıyla TBMM’ye sunulan teklifler ile kamuoyunda “Bütünşehir Yasası” olarak da anılan ve 22 belediye ve 25 köyün tüzel kişiliklerini kaldırılarak Denizli Belediyesi’ne katılmalarını öngören Kanun Taslağıdır.

4.1.1. Denizli Büyükşehir Belediyesi Teklifleri

Denizli kentsel alanında var olan idari/siyasi parçalanmışlığa çözüm bulma arayışları çerçevesinde 1990 ortalarından itibaren farklı partilerin ve milletvekillerinin birbirine benzeyen ama aslında değişik formülleri ve yasal süreçleri de içeren büyükşehir yasa teklifleri denemeleri söz konusu olmuş; ancak, bu tekliflerden hiçbirisi yasalaşamamıştır.

24/06/1993 ve 3911 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak “Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 9 Eylül 1993 Tarih ve 504 Sayılı KHK” ile Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun İl merkezlerinde büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Bu sırada, bazı illerin milletvekilleri de Meclis’teki konuşmaları ve değişiklik önermeleri ile kendi il merkezlerinde de büyükşehir belediyesi kurulması için çaba göstermişlerdir. Denizli’nin de bu yedi ile eklenmesi önermeleri sonuçsuz kalmıştır.

Daha sonra 13.09.1994 tarihinde ANAP milletvekili Hasan Korkmazcan tarafından 2/1149 Esas Numaralı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 9 Eylül 1993 Tarih ve 504 Sayılı KHK’nin Birinci Maddesinin 1’inci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi verilmiştir. Korkmazcan daha sonra 1996³ yılında 2/7 esas numarasıyla bu teklifini yinelemiştir. Beyhan Aslan Hasan Korkmazcan’ın 20. Dönemde verdiği bu Teklifi 24.05.1999 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 2/23 Esas Numaralı Teklif olarak yinelemiştir (TBMM Tutanak Dergisi, 1999).

Bu Tekliflere göre; 9 Eylül 1993 tarih ve 504 Sayılı “Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında KHK’nin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmesi öngörülmüştür. Buna göre;

“Madde 1. – Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin, Samsun ve Denizli Belediyeleri hakkında 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanun hükümleri uygulanır ve bu illerin merkez belediyeleri aynı isimleri taşıyan büyükşehir belediyelerine dönüşür.”

³ Hasan Korkmazcan’ın 19 uncu Dönemde vermiş olduğu 2/1149 Esas Numaralı “Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkındaki 504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin Birinci Maddesinin 1 inci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Teklifi”ni yinelediği ve Beyhan Aslan’ın bu teklifi aynen kullanmasına ilişkin bilgi için bkz. : <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss300m.htm> (01.11.2007).

Beyhan Aslan'ın 1999 tarihli 2/23 esas numaralı Teklifinde aynen kullandığı Hasan Korkmazcan'ın 1994 tarihli 2/7 esas numaralı Teklifinin gerekçesinin ilk paragraflarında, Denizli'nin sanayi ve iktisadi bakımdan gelişmişliği, coğrafi konumu, kendi kendine yetebilmesi, çevre illerin sanayi ve ticaret merkezi oluşu, Pamukkale, özel sektör kökenli gelişen dinamik ekonomisi, fason üretim yapan tekstil sanayi ve nüfus göçü ile hızlı nüfus artışından özetle bahsetmiştir. Devamında ise;

“Genel konumunu kısaca özetlediğimiz ve hizmet alanı çok geniş olan kentimizde enerji, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon, ulaşım, toplu taşıma ve imar gibi temel belediye hizmetlerinin birbiriyle uyumlu ve bütünleştirici bir planlama içinde yeterli ölçüde ve verimli olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla büyük şehir statüsüne alınması zorunlu hale gelmiştir.

Denizli ilindeki bu gelişmeleri göz önüne alan il belediyesi büyükşehir hazırlık olması açısından 1/25.000 ölçekli ‘Çevre Düzeni Nazım İmar Planı’ nı yaptırmış ve ilgili Bakanlığa da onaylatarak bu konudaki talebini 26.08.1994 tarih ve 01 sayılı yazı ile Grubumuza intikal ettirmiştir.”

Denizli Milletvekili Hilmi Develi, 20. Dönemde 24.06.1996 tarih ve 6/275 sayılı Denizli Belediyesinin Büyükşehir Belediyesi statüsüne kavuşturulmasına ilişkin İçişleri Bakanı tarafından cevaplanmak üzere sözlü soru önergesi vermiş (TBMM Tutanak Dergisi, 1996), daha sonra bu önergeyi yazılı olarak yinelemiştir. Dönemin İçişleri Bakanı Meral Akşener 7/2357 sayılı yazılı cevabını 22.04.1997 tarihinde Meclise ulaştırmıştır. Meral Akşener'in cevabında aynen şu ifadeler yer almıştır:

“Denizli İlinin ekonomik gelişmişliği ve diğer faktörler dikkate alınarak bu ilde büyükşehir belediyesi kurulması talepleriyle ilgili olarak Başkanlığımca hazırlanan Kanun Tasarısı birinci kez 07.09.1995 tarihli ve 55817 sayılı yazı ile, ikinci kez 03.11.1995 tarihli ve 55978 sayılı yazı ile Başkanlığa sunulmuştur. Ancak bu Tasarılar her ikisinde de çeşitli gerekçelerle iade edilmiştir. Denizli'nin büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşması yasa ile mümkün olup bu konuda taktir Yüce Meclisindir.”

Denizli Milletvekilleri Mehmet Gözlükaya, M. Haluk Müftüler ve Kemal Aykurt, 1996 tarihinde 2/464 sayılı Denizli ili Merkezinde Sevindik, Gökpınar, Gümüşler ve Başarcı Adıyla Dört İlçe Kurulması Hakkında Kanun Teklifi vermişlerdir (TBMM Tutanak Dergisi, 1996).

Hilmi Develi 14.03.1997 tarihinde ise, Denizli İlinde Büyükşehir Belediyesi Kurulması ve İl Merkezinde Sevindik, Kınıklı, Gümüşler ve Başarcı adıyla Dört İlçe Kurulması Hakkında 2/736 sayılı Kanun Teklifini vermiştir (TBMM Tutanak

Dergisi,1997). 02.06.1998 tarihinde ise, söz konusu kanun teklifini geri aldığına ilişkin 4/343 sayılı önergesini Meclis başkanlığına sunmuştur (TBMM Tutanak Dergisi, 1998).

24.05.1999 tarihinde Beyhan Aslan tarafından TBMM Başkanlığına sunulan (2/23) Esas Numaralı Kanun Teklifi, havale edildiği İçişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonlarında Aralık 1999'a kadar görüşülememesi üzerine 14 Aralık 1999'da 2/23 sayılı Teklifin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergeyi (4/76) Meclis Başkanlığına vermiş ve teklife ilişkin konuşma yapmıştır. Bu konuşmada Aslan aynen şunları ifade etmiştir;

“9 Eylül 1993 tarih ve 504 sayılı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci fıkrasında değişiklik isteyen önergeyi verdim. Bu kanun hükmünde kararnameyle, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun büyükşehir olmuştu. O zamanki Denizli milletvekili arkadaşlarım, önergeyle Denizli'yi de ekletmek istemişler; ama, o zaman, önergeler reddedilmişti. Ben, bu önergeyle, bu kanun hükmünde kararnamenin değiştirilerek, Denizli'nin de bu kararnamenin içine alınması ve Denizli'nin büyükşehir olmasıyla ilgili teklifimizin doğrudan Meclis gündemine alınmasını arz ettim. Bu konuda, Yüce Meclisten destek istiyorum.

Yukarıdan anlaşılacağı üzere 1994'te hasan Korkmazcan tarafından verilen ve 1999 yılında Beyhan Aslan tarafından yinelenen Kanun Teklifleri tıpatıp aynıdır, zaten yeni bir Teklif hazırlanmayıp eski Teklif yinelenmiştir. Oysa, aradan geçen 5 yılı aşkın sürede 1997 genel nüfus sayımı yapılmış, Denizli'nin nüfusu ile ekonomik ve kentsel gelişiminde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Ancak bu değişikliklerin Teklifin gerekçesine yansımamakla birlikte, 14 Aralık 1999'da 4/76 sayı numaralı gündeme alınmaya ilişkin önerge verilirken Aslan, önemli bazı ek açıklamalarda bulunmuştur.

Aslan'ın 14 Aralık 1999'daki 2/23 sayılı Teklifin doğrudan gündeme alınması hakkındaki 4/76 nolu önergesine ilişkin Meclis konuşmasında Denizli'nin eğitim ve öğretim düzeyi bakımından gelişimine ve Pamukkale Üniversitesinin varlığına değinmesinden sonra şu ek ifadeler yer almıştır;

“Denizli, merkezi itibariyle 250 000 ve bitişik 10 belediyesi itibariyle de 326 000 nüfusa sahiptir. Nüfus artışı Türkiye ortalamasının 2 puan üzerinde, yüzde 7'dir. Bunun da sebebi, çevre il ve ilçelerinden Denizli'ye yapılan göçlerdir. Konumunu kısaca arz ettiğim Denizli'de hizmet alanı genişlemiştir. Enerji, içme suyu, kanalizasyon, toplu taşıma, imar gibi belediye hizmetlerinin birbirleriyle uyumlu ve bütünleştirici bir plan içinde yeterli ve verimli olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla büyükşehir statüsüne alınması zaruret haline gelmiştir. Çevresindeki 10 belediyenin her bir belediye başkanının, ayrı düşüncede imar planları yaptığını farz

edersek Denizli'nin büyükşehir olmasındaki ciddiyeti arz ettiğimi tahmin ediyorum. Değerli arkadaşlar, biz, Sakarya'nın büyükşehir olması konusunda hükümete yetki verdik. Denizli, birinci derecede deprem bölgesidir. Denizli'nin ciddî yapılaşmaya ihtiyacı vardır; ciddî imar planlarına ihtiyacı vardır. Yani, biz, Denizli'yi büyükşehir yapmak için ille deprem olsun diye beklemeyelim. Deprem olmadan da, deprem öncesi tedbirleri almak açısından, Denizli'yi büyükşehir yapmak durumundayız. Değerli arkadaşlar, sonuç olarak diyorum ki, mevcut nüfusuyla metropol bir yapıya doğru hızla koşan Denizli il merkezinin büyükşehir statüsüne alınması, Denizli'nin ve Denizlililerin hakkıdır.” [Paragraflar tarafımızca birleştirilmiştir.]

Aynı Teklifin görüşülmesi sırasında Beyhan Aslan'ın konuşmasının ardından söz alan Milliyetçi Hareket Partisi Denizli Milletvekili Salih Erbeyin Denizli'nin coğrafi, ekonomik, ticari ve nüfusuna dayalı özelliklerden bahsederek söz alarak konuya ilişkin şu ifadelerde bulunmuştur;

“Denizlimizin çevresinde mevcut 22 belediye vardır. Üniversite kampusu ve Gökpınar Barajının iki ayrı belediyede olması, belediyeler arasında sınır ve yetki çatışmalarına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle, hizmet alanı çok geniş olan Denizli'de, kontrollü imar yapılaşması ve tarım alanlarının korunması, sağlıklı kentleşmenin sağlanması bir an önce gereklidir. Belediye hizmetlerinin, uyumlu ve bütünleştirici bir planla yapılmasını sağlamak zorunluluğu gün geçtikçe artmaktadır.

Bu sebeplere binaen, Denizli'nin Türkiye'mize vermiş bulunduğu ekonomik katkı da göz önüne alınarak, siz sayın milletvekillerinden önergemize olumlu oy vermenizi önemle istirham ediyorum.”

Salih Erbeyin'in ardından söz alan Doğru Yol Partisi Denizli Milletvekili Mehmet Gözlükaya ise Beyhan Aslan'ın vermiş olduğu önergeye katıldığını belirterek, şu konuşmayı yapmıştır;

“Bizim de bu konuyla ilgili, yani, Denizli'nin büyükşehir olmasıyla ilgili beş altı yıldır uğraşımız var, önergelerimiz var; ama, maalesef, dikkate alınmamıştır. Bugün, Denizli'ye gelen her başbakan, her bakan, her partinin ileri gelenleri Denizli'nin büyükşehir olmaya layık olduğunu, büyükşehir olması gerektiğini söylemiş; ama, maalesef, arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, bir depremin veya fevkalade bir halin olması gerektiğini mi beklerler bilmiyoruz, bu Meclisten veya Bakanlar Kurulundan bunu çıkaramadık. Ben de, Denizli'nin büyükşehir olmasıyla ilgili bu önergeyi destekler ve arkadaşlarımızın, bütün Meclisin bu önergeye olumlu oy vermesini istirham eder, saygılar sunarım.”

Aralarında Harun Akın (Zonguldak), M. Akif Hamzaçebi (Trabzon) Mustafa Gazalcı (Denizli)'nin da bulunduğu beş milletvekili, 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesine aşağıdaki hükmün ikinci fıkra olarak eklenmesini 09.07.2004 tarihindeki Meclis görüşmesi sırasında teklif etmiştir.

“Endüstri ve sanayileşme durumu, ülke ekonomisine katma değer katkısı ve ülkenin stratejik hedefleri gözetilerek büyükşehir belediyesi olmasında kamu yararı bulunan belediyeler de, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.”

şeklindeki önerenin gerekçesinde şu ifadeler yer almıştır:

“Belediyelerin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesinde nüfus kriteri her zaman yeterli olmayabilir. Öyle belediyeler vardır ki, nüfusu yüksek olmadığı halde endüstri ve sanayileşme durumu ve ülke ekonomisine yaptığı katkı, nüfusu çok daha fazla olan belediyelerin çok üzerindedir. Bu tür belediyelerin de ülkenin stratejik hedefleri açısından büyükşehir belediyesi yapılmasında kamu yararı bulunmaktadır. Diğer taraftan büyükşehir olmanın o yer sosyal yaşamına getireceği değişikliğin de gözden uzak tutulmaması gerekmektedir. Bu duygu ve düşüncelerle işbu değişiklik önergesi verilmiştir.”

Plan ve Bütçe Komisyonu ile İçişleri Bakanlığı'nın katılmadığı bu ve diğer iki önerge, 750.000 nüfusu yakalamaksızın Denizli dahil bazı il merkezlerini büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşturmayı amaçlar gözükmekteydi.

Büyükşehir Belediyesi Kanun Tasarısının kuruluşu ve sınırları düzenleyen 4. maddesi 09.07.2004 tarihinde Meclis'te görüşülürken; CHP Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Zonguldak Milletvekili Harun Akın Zonguldak'ın, Şahsı adına, CHP Trabzon Milletvekili Şevket Arz Trabzon'un, 5. madde görüşülürken ise, CHP Grubu adına söz alan Muharrem Kılıç ise Malatya'nın büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşturulması için uzun konuşmalar yapmışlardır.

09.07.2004 tarihli TBMM'nin 22. Dönemi 113. Birleşiminde Büyükşehir Belediyesi Yasası Tasarısının 5 inci maddesi üzerinde Grubu adına söz alan CHP Malatya Milletvekili Muharrem Kılıç, şu sözleriyle Denizli dahil olmak üzere orta ölçekli bir çok kentsel alanın büyükşehir belediyesi statüsü elde etmesini gündeme getirmiştir.

“... daha önce büyükşehir belediyesi yapılan belediyelerle aynı konumda bulunan Malatya, Afyon, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa ve Van İllerimizin de büyükşehir belediyesi yapılması konusunda bir çözüm üretmeliyiz.” (TBMM Tutanak Dergisi, 2004).

Denizli'nin büyükşehir belediyesi statüsü kazanması konusunda 1990'lı yılların başlarından itibaren çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Özellikle 2002 yılındaki Yerel Yönetimler Yasa Tasarısında büyükşehir belediyesi olmak için nüfusa ilişkin sınırın 300.000 olması konusundaki tartışma ve çalışmalar döneminde oldukça umutlanan

Denizli, 2003 yılına gelindiğinde umudunu artık “Bütünşehir Yasası” olarak bilinen Tasarıya bağlamıştır. Ancak, bu Tasarı sürecinde de büyükşehir özleminin devam ettiği görülmektedir. Tasarının hayata geçememesinin ardından Denizli’nin “büyükşehir” olması söylemleri yeniden yükselmiştir.

4.1.2. Denizli Bütünşehir Yasa Teklifi

Denizli kentsel alanındaki mevcut sorunlara çözüm çabalarından en ilginç olanı, 59. Hükümet tarafından 23 Aralık 2003’te TBMM’de kabul edilen ve “Bütünşehir Yasası” olarak da anılan “Bazı Belediye ve Köylerin Denizli Belediyesine Katılmasına İlişkin Kanun” Tasarısı’dır. Ne var ki, bu Kanun Tasarısı yasalaşamamış, Cumhurbaşkanı tarafından seçime bir yıl veya daha az kala herhangi bir yerleşimin statüsü değiştirilemez amir hükmü nedeniyle tali bir sebepten veto edilmiştir.

Kanun Tasarısı ile, Denizli Merkez ilçe ile birkaçı merkez ilçeyi komşulayan diğer ilçelerdeki 22 belediye ve 25 köyün tüzel kişiliklerinin kaldırılarak Denizli Belediyesi’ne katılmaları ve söz konusu belediye ve köylere ait taşınır ve taşınmaz malların; hak, alacak ve borçların; personel, kadro ve bütçelerin Denizli Belediyesine devredilmesi öngörülmekteydi.

Kanun Tasarısı, ilk olarak 22. Dönem Denizli Milletvekilleri Osman Nuri Filiz, Mehmet Salih Erdoğan, Mehmet Yüksektepe ile Ümmet Kandoğan tarafından 10.12.2003 tarihinde 2/213 sayı numarasıyla “Denizli İline Bağlı Akköy İlçesi ile Bazı Belediye ve Köylerin Tüzel Kişiliklerinin Kaldırılarak Denizli Belediye Sınırları İçine Alınması Hakkında Kanun Teklifi” adıyla sunulmuştur. Ancak, Türkiye’de ilk defa Denizli için kullanılan bütünşehir terimi bu Kanun teklifinden daha önceki dönemde ve Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri yerine Doğru Yol Partisi 1999-2004 dönemi Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören tarafından kullanılmıştır. Aralık 2003’teki söz konusu Kanun teklifinin adında, gerekçesinde ve maddelerinde bütünşehir terimi kullanılmamış olmakla birlikte Kanun teklifi yerel, bölgesel ve ulusal medya ile yerel ve ulusal siyasi çevrelerde hemen her zaman bütünşehir yasası diye anılmıştır.

Aslında, Kanun Teklifini Meclise sunan Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin esin kaynağı ve Denizli gündemine, hatta çok cılız biçimde ulusal medyaya bütünşehir terimini ilk getiren Ali Aygören’dir. Örneğin, 31 Ocak 2001 tarihli

Akşam Gazetesinde “Yaşasın Bütünşehir!” başlıklı haber ile Ali Aygören’in bütünşehir terim ve fikri çok kısaca da olsa ulusal medyaya ve Denizli gündemine taşımıştır. Haber aynen şöyledir:

“Denizli’nin yıllardır gündemini işgal eden büyükşehir özlemi suya düşünce⁴ yerini ‘Bütünşehir’ projesi aldı. Belediye Başkanı Ali Aygören’in konu ile ilgili projesine önce karşı çıkan 14 belde başkanı daha sonra olumlu yaklaşım gösterdi. Bütünşehir projesine ‘İmar İşleri’nden’ start verileceği açıklandı. Bütünşehir projesi çerçevesinde ilk olarak imar uygulamalarının birleştirileceğini yineleyen Aygören, '14 belde başkanıyla vardığımız anlaşma sonunda yapılaşmanın düzenli ve sağlıklı yürütülmesi için yoğun çalışma başlattık” diye konuştu.

Akşam Gazetesindeki bu haberden yaklaşık bir yıl sonra, Hürriyet Gazetesinin Ege Ekinde “Büyükşehir out bütünşehir in” çarpıcı başlığıyla ikinci kez “bütünşehir terimiyle karşılaşmaktadır. Bu habere göre;

Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören, “büyükşehir” sevdasından vazgeçti, “bütünşehir”i savunmaya başladı. Bütünşehir, “İlçe belediyeleri olmadan tek belediye meclisi çatısı” diye tanımlayan Aygören, modeli kamuoyunda tartışmaya açacaklarını söyledi. Bu modelde kentle ilgili tüm kararların bütünşehir belediye meclisinde alınacağını, hizmetlerin tek elden yürütüleceğini ve vergilerin de bütünşehir belediyesince toplanacağını belirten Aygören, “Böylece, büyükşehirin sıkıntıları ortadan kalkacak” dedi. Bütünşehir gerekçelerini anlatan Aygören, “Denizli’de 554 sanayi kuruluşu var, biri bile bizim mücavir alanımızda değil. Tümü vergilerini çevre belediyelere ödüyorlar. Köyü belde yapıyorsunuz, dokuz kişi o beldenin kaderini belirliyor” diye konuştu.

Görüldüğü üzere, Aygören bütünşehir fikrini ortaya atan kişidir. Aygören ayrıca aşağıda örnekleri verilen diğer haberlerden de anlaşılacağı gibi, rakip parti olan Adalet ve Kalkınma Partisinin bütünşehir teklifini genellikle desteklemekle ortaya attığı fikre sahip çıkmaya devam etmiştir.

⁴ Denizli’de büyükşehir belediyesi kurma hayalinin suya düşmesi

28 Aralık 2003 tarihli Yeni Asır Gazetesine göre, Yasanın Cumhurbaşkanınca geçici 3. maddesinin kısmen veto edilmesinden birkaç gün önce dönemin Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören verdiği beyanla Ak Parti Milletvekilleri ve Denizli Platformuna benzer açıklamalarla bütünşehir fikrini destekleyerek şunları ifade etmiştir: Bütünşehir Yasasının Cumhurbaşkanı Sezer tarafından onaylanmasını isteyen Aygören, ancak Denizli için özel bir yasa çıkarılmasını arzuladıklarını söyledi. Aygören, “Denizli’nin gelirlerinin artırılması ve yüzde 5 paydan yararlanmamız gerekiyor. Bunun için de Denizli’ye özel bir yasa çıkarılmalı. Başka türlü bu yasa olumsuz sonuçlar doğurabilir” diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in, Denizli’nin “bütünşehir” olmasını içeren yasayı kısmen iade etmesi üzerine AK Partili ve CHP’li milletvekilleri farklı görüşler beyan ederken, Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören, yasanın seçim öncesine denk geldiğini, dolayısıyla gecikmiş bir düzenleme olduğunu belirtti. Aygören, “Bu düzenleme keşke geçen bir yıllık süreç içinde yapılabilseydi. Bu durumda ‘hayırlı olsun’ demekten başka çare yok. Bir 5 yıl daha mücadelemiz sürecek” diye konuştu (arsiv.zaman.com.tr, 2003).

22. Dönem Denizli Milletvekilleri Osman Nuri Filiz, Mehmet Salih Erdoğan, Mehmet Yüksektepe ile Ümmet Kandoğan tarafından “Denizli İline Bağlı Akköy İlçesi ile Bazı Belediye ve Köylerin Tüzel Kişiliklerinin Kaldırılarak Denizli Belediye Sınırları İçine Alınması Hakkında Kanun Teklifi” adıyla sunulan taslağın gerekçesinde Denizli kentsel alanındaki durum şu şekilde tanımlanmıştır:

“Denizli ve civarında başta yatırım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi olmak üzere yerel hizmetlerin sunumunda önemli sıkıntılar yaşanmaktadır. İl merkez belediyesinin etrafında yirmiden fazla belediye olması planlama ve koordinasyon hizmetlerini aksatmakta, uygulamada karmaşıklığa meydan vermektedir. Belediyelerin komşu olması nedeniyle imar planları yapılması ve mücavir alan uygulaması birbirine zıt olmakta, aynı alanda farklı uygulamalar vatandaşları, yatırımcıları ve hizmet talep edenleri sıkıntıya sokmaktadır. Örneğin bir organize sanayi bölgesi yer seçimi bile önemli engellerle karşılaşmaktadır. İlin gelişimi dikkate alındığında, bölgede planlama, koordinasyon ve uygulamada bütünlüğün sağlanması önem arz etmektedir. Bu nedenle Denizli Belediyesi etrafındaki belediye ve köylerin Denizli Belediyesine katılması gerekmektedir.”

Daha sonra İçişleri Komisyonu tarafından 15.12.2003 tarihinde incelenen Kanun Teklifinin lehinde ve aleyhinde görüşler oluşturulmuştur.

Denizli'nin çok önemli bir sanayi ve turizm merkezi olduğu, İl'in hızla geliştiği ve bu nedenle çevre illerden yoğun göçe maruz kaldığı, hızla büyüyen kentin mevcut yerel yönetim yapısıyla hizmet sunmada yetersiz kaldığı ve bu hizmetlerin yeni bir düzenleme getirilmediği taktirde yakın zamanda sunumunun olanaksız hale geleceği, İl dahilindeki 22 belediyenin tümüyle bütünsel bir planlama yapmanın olanaklı olmadığı ve kentin bütünsel olarak planlanabilmesi için İl dahilindeki sivil toplum örgütleri ve halk tarafından da desteklenen bu Teklifin bir an önce yasalaşması gerektiği Komisyon'ca oluşturulan lehte görüşlerdir (15.12.2003 Tarihli İçişleri Komisyonu Raporu).

Teklifin aleyhindeki görüşlerde ise, Denizli İli'nde yeni bir düzenleme gereksiniminin varlığı kabul edilmekte; ancak, bu düzenlemenin bilimsel bir temele dayalı ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla yapılması gereği üzerinde durulmuştur. Ayrıca seçmen kütükleri askıya çıkarıldıktan sonra bu yola başvurmanın, seçimlerin temel hükümlerine aykırılık oluşturacağı belirtilmiş ve Teklifle getirilen düzenlemenin herhangi bir bilimsel temele ya da planlamaya dayanmadığı; seçim hesapları taşıdığı vurgulanmıştır (15.12.2003 Tarihli İçişleri Komisyonu Raporu).

Kanun Teklifinin tümü üzerinde görüşen İçişleri Komisyonu, Kanun Teklifi ile gerekçesini uygun bulmuştur. Komisyonun kabul ettiği metne göre Kanunun Teklifinin adı ve 1. maddesi değişmiştir. Buna göre, Teklif, "Bazı Belediye ve Köylerin Denizli Belediyesine Katılmasına İlişkin Kanun" adını alarak Kanun Tasarısına dönüşmüştür.

Kanun Tasarısı, "Akkale, Aşağışanlı, Bağbaşı, Başkarcı, Bereketli, Cankurtaran, Duacılı, Gökpınar, Gölemezli, Göveçlik, Gümüşler, Hallaçlar, Irlıganlı, Karahayıt, Kayhan, Kınıklı, Kocabaş, Korucuk, Pamukkale, Pınarkent, Servergazi ve Üçler" Belediyeleri ile; "Altındere, Beylerbeyi, Çeltikçi, Develi, Eldenizli, Eskihisar, Goncalı, Gürleyik, Güzelköy, Hisarköy, Kadılar, Karakova, Karakurt, Karataş, Kocadere, Kumkısıık, Küçükdere, Salihağa, Saruhan, Şahinler, Şirinköy, Üzerlik, Yeniköy, Yeşilyayla ve Yukarışanlı" Köylerinin Denizli Belediyesi'ne katılarak, mahalle haline gelmelerini öngörmekteydi.

Vatan Gazetesi'nin 14.12.2003 tarihli "AKP'nin şimdi de hedefi 'güçlü kent belediyeleri'" başlıklı haberi Teklife, Meclis'te görüşülmesine ve statüsü kaldırılacak belediyelerin bağlı oldukları partilere ilişkin aşağıdaki ifadeler yer almıştır;

“Varoş ve kırsal kesimdeki oy potansiyelini dikkate alarak Büyükşehir belediye sınırlarını genişleten yasayı Meclis'ten geçiren AKP, şimdi de 81 ildeki kent belediyelerine el attı. Merkezindeki güçleriyle zayıf oldukları ilçe, belde ve köyleri kazanmak için operasyonlara başlayan AKP, ilk adımı Denizli ile attı. Denizli'de muhalefetin güçlü olduğu üçe ve belde belediyelerini kent belediyesine bağlamayı planlayan AKP, diğer illerde de oy dengelerini tek tek büyüteç altına aldı. Kent belediyeleri için de ‘büyükşehir belediyelerinde’ olduğu gibi ‘yasa teklifi’ formülünü kullanan AKP, Denizli merkez belediyesinin yetki kapsamını genişleten bir teklifi Meclis’in gündemine taşıdı. AKP Denizli Milletvekilleri Osman Nuri Filiz, Mehmet Salih Erdoğan, Mehmet Yüksektepe ve Ümmet Kandoğan’ın imzasıyla 10 Aralık'ta Meclis Başkanlığı’na sunulan teklif, jet hızıyla ilgili Meclis ihtisas komisyonlarına sevk edilerek, gündeme alındı. ... Teklifte, Denizli merkez belediyesinin çevresinde bulunan ve halen ANAP'ta bulunan Akköy ilçesi'nin tüzel kişiliği kaldırılarak, bu ilçe merkez ilçe kapsamına alınıyor. Teklifte ayrıca, merkez belediyenin etrafındaki 22 belde belediye başkanlığı ile 29 köy de, aynı şekilde merkez belediyenin yetki sahasına konuluyor. Teklifte kaldırılıp, merkeze bağlanan ilçe ve belde belediyelerinin 11'i DYP, 7'si ANAP'ta bulunuyor. Bu belediyeler arasında MHP ve CHP'nin de 2'şer belediyesi bulunuyor.”

Tekliften İçişleri Komisyonu tarafından Akköy İlçesi çıkarılmıştır. İçişleri Komisyonu ayrıca 29 köyü 25'e indirmiştir. (Çeşmebaşı, Kavakbaşı, Akçapınar, Belenardıç Köyleri İçişleri Komisyonu tarafından 29 köy içinden çıkartılmıştır.) Teklifin gündeme gelmesinde acele edildiğine dair Cumhuriyet Halk Partisi Denizli milletvekilleri tarafından 17.12.2003 tarihinde Mecliste görüşülmesi sırasında itirazlar yapılmıştır. Dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Ali Topuz, söz konusu Kanun Teklifinin, Denizli Belediye sınırlarının genişletilmesi hakkında bir teklif olduğunu, hükümet tasarısı olmadığına değinerek, bu teklifin hiçbir aciliyetinin bulunmadığını ve teklifin ellerine ulaştığı andan itibaren 24 saat bile geçmeden gündeme alınmasının TBMM İçtüzüğüne aykırı olduğunu belirtmiş, seçimlere çok kısa bir süre kala böyle bir düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olacağını vurgulamıştır. Ancak muhalefet partililerinden gelen bu ve buna benzer eleştirilere rağmen Kanun Teklifi Meclis'ten geçmeyi başarmıştır.

Kanun Teklifinin TBMM'den geçmesi özellikle yerel ve ulusal basında oldukça yankı uyandırmıştır. Teklif uyarınca Denizli Belediyesi'ne bağlanması öngörülen belediye ve köylerin büyük çoğunluğunun bu tasarıya olumsuz baktıkları görülmüştür. 17.12.2003 tarihli Yeni Asır Gazetesinin bu konuya yönelik haberinde;

“AKP’li milletvekillerininin TBMM Başkanlığı’na verdiği ve İçişleri Bakanlığı Komisyonu’ndan da jet hızıyla geçen Denizli’nin “Bütünşehir” olmasına yönelik kanun teklifi kenti karıştırdı. Pamukkale, Karahayıt, Pınarkent, Akkale, Göveçlik, Hallaçlar ve

Başkarı belediye başkanları ile meclis üyeleri, yöre muhtarları ve vatandaşlardan oluşan gruplar Denizli AKP İl Merkezini bastı ve buraya 22 belediye adına 'siyah çelenk' bıraktı." ifadeleri yer almıştır.

Haberin devamında dönemin Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören'in konuya ilişkin düşüncelerine yer verilerek aşağıdaki ifadeler yer almıştır;

"Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören, Bütünşehir Kanunu karşısında şaşırıldığını ve her şeyin çok çabuk geliştiğini belirterek 'Benim de haberim gazetelerden oldu. Gelip bize böyle bir kanun teklifimiz var. Nasıl olur diye soran olmadı. Denizli Belediyesi'ndeki tüm olanakların iki katına çıkarılması gerekli. Buna bütçeden tutun araç gereç, makina parkı ve personele kadar herşeyi katabiliriz. Mahalleye dönüştürülen 25 köyün ne alt yapısı var ne de kanalizasyonu. Çöp toplamadan tutun da ulaşım hizmetlerine kadar bir çok belediye hizmetini götürürken zorlanacağız' Başkan Aygören sorunun ancak Denizli'nin 'Büyükşehir statüsüne' alınarak, 16 büyükşehir gibi yüzde 5'lik gelirden yararlanması ve Denizli'den toplanan verginin yine yüzde 5'inin kente kalması ile çözülebileceğine dikkat çekerek 'Şaşırıldık. Gelişmeler çok hızlı oluyor. Bizim Denizli'nin büyükşehir olması için hazırlıklarımız vardı. Ancak, Bütünşehir adıyla gelen kanun teklifi büyükşehir statüsü ile ilgili değil' dedi."

Yine aynı haberde, TBMM'ye kanun teklifini veren milletvekillerinden biri olan Mehmet Yüksektepe'nin konuya ilişkin olarak;

"Çok olumlu bir yasa teklifi, küçük siyasi hesaplar nedeniyle karartılmaya çalışılıyor. Ortada belirsiz birşey yok. Bu kanunla Bütünşehir Denizli yaratılmış olacak. Çevresi kuşatılan ve tıkanan Denizli'nin önü açılmıştır. Amaç yerel hizmetleri bütünleştirmek ve bir sinerji etkisi yaratarak Denizli'yi gelişmiş bir kent haline getirmektir." dediği belirtilmiştir.

Bütünşehir tasarısına ilişkin belediye ve köylerden gelen tepkilere rağmen özellikle sivil toplum kuruluşlarının bu tasarımı destekledikleri görülmektedir. Tasarıya en büyük desteği verenlerden birisinin Denizli Sanayici Tüccar ve İşadamları Platformu olduğu söylenebilir. Denizli İli Web Sitesi'nde yer alan 16.12.2003 tarihli haberde Denizli Sanayici Tüccar ve İşadamları Platformu sözcüsü Nail Kalemci'nin kentsel alanda yaşanan sıkıntılara ve Bütünşehir Tasarisına ilişkin açıklamaları aşağıdaki şekilde yer almıştır:

"Bilindiği üzere geçtiğimiz hafta içerisinde Değerli Denizli Milletvekillerimiz Ümmet Kandoğan, Mehmet Yüksektepe, Salih Erdoğan ve Osman Nuri Filiz tarafından TBMM Başkanlığına, merkeze bağlı belde ve köy belediyelerinin, Denizli Belediyesi sınırları içine alınmasını sağlayacak bir yasa teklifi verildi. Denizli, ekonomik alanda yüksek gelişme hızına sahip bir ildir. Tekstil ve imalat sanayi önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak denizli ve civarında, başta yatırım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi olmak üzere yerel hizmetlerin sunumunda önemli sıkıntılar yaşanmaktadır. İl merkez

belediyesinin etrafında 20'den fazla belediye olması, planlama ve koordinasyon hizmetlerini aksatmakta, uygulamada karmaşıklığa meydan vermektedir. Belediyelerin komşu olması nedeniyle imar planlarının yapılması ve mücavir alan uygulaması birbirine zıt olmakta, aynı alanda farklı uygulamalar vatandaşları, yatırımcıları ve hizmet talep edenleri sıkıntıya sokmaktadır. İlin gelişimi dikkate alındığında bölgede planlama koordinasyon ve uygulamada bütünlüğün sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle Denizli Belediyesi etrafındaki belediye ve köylerin Denizli Belediyesi'ne katılması konusunda sayın Milletvekillerimiz tarafından gerçekleştirilen girişim son derece yerindedir. ... Sonuç itibarıyla hizmetlerin tek elden yönetildiği, kentsel planlamaların büyük ölçekte ele alındığı bir yerel yönetim, İlimizin gelişimine daha da ivme kazandıracaktır. Sağlıklı koordinasyon ve uygulamada bütünlük Denizli'yi daha ilerilere taşıyacaktır.”

Bütünşehir Tasarısını desteklediklerini dile getiren Denizli Sanayici Tüccar ve İşadamları Platformu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Tasarayı onaylamasını istediklerini bildiren bir bildiri kaleme almıştır. Bu bildiriye ilişkin Yeni Asır Gazetesi'nde yer alan 28.12.2003 tarihli haberde aynen şu ifadeler yer almaktadır:

“Denizli'de kaldırılan belediyeler ile AKP dışındaki partiler Bütünşehir Yasası'na sert tepki gösterirken; bünyesinde 18 oda, dernek, birlik ve sivil toplum örgütünün yer aldığı Denizli Platformu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e ortak bir bildiri göndererek yasayı veto etmemesini istedi. Denizli Platformu dönem sözcüsü Nail Kalemci, 'Bütünşehir Yasası Denizli'nin önünü açacak ve geleceğin kentini yaratmamızı sağlayacak. Yasadan öte büyük bir proje. Denizli önüne çıkan bu şansı geri tepmemeli. Bunun için lobi faaliyetlerimiz sürüyor. Cumhurbaşkanımızdan randevu talep ettik. Bu yasa Denizli için çok iyi' dedi.”

Aynı haberin devamında Anavatan Partisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK) üyesi Ali Acar'ın konuya ilişkin görüşlerine yer veren aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

“ANAP MKYK Üyesi Ali Acar, Denizli'yi 'bütünşehir' yapan yasaya tepki gösterdi. Acar, 'Bütünşehir yanlış dikilmiş bir elbise. Denizli'nin giymesi gereken elbise bütünşehir değil, büyükşehir olmalıydı' dedi. Bütünşehir Yasası'nı politik taktik olarak niteleyen Ali Acar, 'Zaten büyükşehirlerin sınırlarını genişleten yasa Köşk'ten döndü. ANAP olarak Denizli'nin bütünşehir yapılmasına karşıyız' diye konuştu.

Bütünşehir Yasa Teklifi'ne ilişkin çeşitli siyasi partilerin, sivil toplum kuruluşlarının, birleşmesi öngörülen belediyelerin başkanları ve köylerin muhtarlarının olumlu ya da olumsuz düşünceleri yanında, halkın bu konuya ilişkin neler düşündüğünü ölçmeye yönelik bir çalışmanın da yapıldığı görülmüştür. 31.12.2003 tarihinde Akşam Gazetesi'nde “Bütünşehir'e Sanal Destek” başlığı ile yayınlanan haberde “Denizlili net” adlı internet sitesinde yapılan ve halkın Bütünşehir'e desteğini ölçmeye yönelik anketin

sonuçları yer almaktadır. Haberde yer alan ifadelerle göre, Denizli halkının Bütünşehir'e desteğinin yüzde 71,3 olduğu; ankete toplam 1940 kişinin katıldığı, Denizli'nin Bütünşehir olmasına 1380 kişinin "Evet", 470 kişinin "Hayır", 90 kişinin de "Fark Etmez" cevabını verdiği görülmektedir.

Özellikle TBMM'den geçmesinin ardından büyük yankı uyandıran bu Tasarı, Cumhurbaşkanı tarafından geçici 3. maddesinin iptali istemiyle "seçime bir yıl veya daha az kala herhangi bir yerleşimin statüsü değiştirilemez" amir hükmü nedeniyle tali bir sebepten veto edilerek kanunlaşma şansı bulamamıştır. Cumhurbaşkanı'nca 30.12.2003 tarihinde bir kez daha görüşülmesi için TBMM'ye iade edilen Yasanın gerekçesinde; bu Yasa (Tasarısı) ile Denizli Belediyesi sınırlarında yapılan değişikliklerin, yaklaşık üç ay sonra yapılacak yerel seçimlerde uygulanmasının sağlanması ve bu içeriğiyle incelenen yasanın seçimleri etkileyeceği, *Denizli Belediyesi ile tüzel kişiliği kaldırılan belediye ve köylerde 28 Mart 2004 tarihinde yapılacak mahallî idareler ile mahalle muhtarlıkları ve ihtiyar heyetleri seçimleri buraların bu Kanunla düzenlenen yeni durumlarına göre yapılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ve köylerin seçilmiş organları ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görevlerine devam edebilirler* şeklindeki geçici 3. maddesi ile getirilen kuralın seçimlerle doğrudan ilgili olması, seçim yasası değişikliği niteliği göstermesi ve bu durumun da Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasına aykırılığı nedeniyle iade edildiği belirtilmektedir (www.cankaya.gov.tr).

Cumhurbaşkanı'nın vetosu da, Bütünşehir Tasarısı kadar yerel ve ulusal basında yankı bulmuştur.

31.12.2003 tarihli ve "Denizli Yeniden Büyükşehir Olmanın Yollarını Arayacak" başlıklı bir haberde (Zaman Gazetesi);

"Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in, Denizli'nin 'bütünşehir' olmasını içeren yasayı kısmen iade etmesi üzerine Ak Partili ve CHP'li milletvekilleri farklı görüşler beyan ederken, Denizli'nin büyükşehir olması için yeni bir süreç başlamış oldu." ifadeleri yer almıştır.

Haberin devamında, Bütünşehir Kanun Teklifini veren milletvekillerinden Mehmet Yüksektepe ve Osman Nuri Filiz ile CHP Denizli Milletvekili Mehmet Neşşar, Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören ve Karahayıt Belediye Başkanı İlkay Çıbık'ın konuya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Ak Parti Denizli Milletvekili Mehmet Yüksektepe ... ‘Sayın Cumhurbaşkanı’nın yasayı kısmen iade etmesiyle bu iş bitmiştir. Ancak biz sevdamızdan vazgeçmiş değiliz. Önümüzdeki dönem bu sürecin takipçisi olacağız’ dedi. Ak Parti Denizli Milletvekili Osman Nuri Filiz, yasanın iade gerekçelerini gördükten sonra hukukçuların incelemesinin ardından neler yapılabileceğini ele alacaklarını bildirdi. Filiz, Denizli Belediyesi’nin büyükşehir dönüşürülerek yaşanan sıkıntıların sona erdirilebileceğini kaydetti. CHP Denizli Milletvekili Mehmet Neşşar, Cumhurbaşkanı’nın iade kararı ile söz konusu yasanın tamamen devre dışı kaldığını vurguladı. ... Şimdi hep birlikte ‘Denizli’nin büyükşehir olabilmesi için neler yapabiliriz’i konuşmalıyız” dedi. Denizli Belediye Başkanı Ali Aygören, yasanın seçim öncesine denk geldiğini, dolayısıyla gecikmiş bir düzenleme olduğunu belirtti. ... Merkeze bağlı Karahayır Beldesi Belediye Başkanı İlkay Çıbık, iade kararını sevinçle karşıladıklarını, verdikleri mücadelenin sonucunu aldıklarını söyledi.”

31.12.2003 tarihinde Yeni Asır Gazetesi’nde çıkan “Bütünşehir’e veto” başlıklı haberde de Zaman Gazetesi’nin haberindekilere ek olarak Denizli eski Belediye Başkanı Ali Marım’ın, Denizli Ticaret Odası Başkanı ve Denizli Platformu sözcüsü Nail Kalemci’nin ve DEBA Yönetim Kurulu başkanı Esat Sivri’nin konuya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. söz konusu haberde;

“Denizli eski Belediye Başkanı Ali Marım, ‘Denizli’nin bütünşehir değil, büyükşehir olmayı hak ettiği gerçeği herkese duyurulmuş oldu. Bunun Sayın Cumhurbaşkanı Sezer tarafından taktir edildiği de ortaya çıkmış oldu. Aceleye gerek yok. Denizli’yi önümüzdeki 5 yılda hep beraber planlayacağız ve Büyükşehir Denizli’yi hak ettiği yere getireceğiz’ dedi. ... Denizli Ticaret Odası Başkanı ve Denizli Platformu sözcüsü Nail Kalemci, Denizli için bir fırsatın daha kaçtığını söyledi. Kalemci, ‘Denizli’nin önünü açacak çok önemli bir yasa, kavga, gürültü ve gereksiz tartışmalara kurban edildi. Yıllardır Büyükşehir için konuşan ve mücadele eden insanlar bile, yasa bir partiden geliyor diye, olumlu bir girişimi olumsuzla dönüştürdüler. Bu yasa, sıkışık kalan Denizli’nin önünü açacaktı’ diye konuştu. DEBA Yönetim Kurulu başkanı Esat Sivri, ‘Bu kanun Denizli için büyük bir şanstı. Cumhurbaşkanı’ndan dönmez diye düşünüyorduk. Denizli bir 5 yıl daha kaybetti. Teklifi, cesur, cüretkâr, akıllıca ve nitelikli bir teklif olarak değerlendiriyorum. İşte bizim durumumuz ortada 4 ayrı belediye ile muhatab oluyoruz ve adeta parçalanıyoruz’ dedi” ifadeleri yer almıştır.

Cumhurbaşkanı’nın vetosunun ardından uygulamaya geçemeyen Bütünşehir Yasası bu kez “Denizli Özel Yasası” adıyla 2005 sonlarında Ak Parti milletvekilleri, Odalar, Denizli Platformu ve birkaç Sivil Toplum Örgütü tarafından tekrar gündeme getirilmek istenmiştir. Öte yandan Cumhuriyet Halk Partililer, bazı Meslek Odaları ve kimi sivil toplum örgütleri ise bütünşehir fikrine karşı çıkararak büyükşehir belediyesi statüsü istediklerini açıkça vurgulamışlardır.

Yeni Asır Gazetesi’nin 01.12.2005 tarihli ve “Denizli’de ‘Bütünşehir’, ‘Büyükşehir’ kavgası” başlıklı haberinde CHP’li Denizli Milletvekilleri Haşim Oral,

Mustafa Gazalcı ve Mehmet Neşşar ile CHP İl Başkanı Ali Rıza Ertemur ve Merkez İlçe Başkanı Hakan Kılıç aşağıdaki ifadelerle konuya ilişkin tercihlerini belirtmiştir:

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Denizli gezisi sırasında yeniden gündeme getirilen, ‘Denizli Özel Yasası’ yani, Bütünşehir Kanunu CHP’lilerden yine kabul görmedi. Denizli çevresindeki 22 belde ile 27 köyün Denizli merkeze bağlanmasını öngören yasanın yeniden Meclis’e taşınacak olmasını eleştiren CHP Milletvekilleri Haşim Oral, Mustafa Gazalcı ve Mehmet Neşşar, CHP İl Başkanı Ali Rıza Ertemur ve Merkez İlçe Başkanı Hakan Kılıç, ‘Biz Bütünşehir değil, Büyükşehir’den yanayız. Önceki duruşumuzu aynen koruyoruz”

Teklif süreciyle, protestolarıyla ve vetosuyla oldukça yankı uyandıran Bütünşehir Kanun Tasarısı Denizli’ye özel bir hukuki düzenlemeydi ve Türkiye’deki diğer kentler için görüşülmemiştir. Bu Tasarının hazırlık sürecinde yerelde neredeyse hiç bir tartışma olmakla birlikte, Tasarı TBMM’den geçtikten sonra ciddi tartışmalara konu olmuştur. Özellikle Tasarının tekrar Meclise getirilme taleplerinin Denizli Belediyesi tarafından yükseltilmesi, Denizli’deki diğer belediyelerin seçilmiş liderleri tarafından tepkiyle karşılanmış ve bu liderleri çeşitli karşı çıkış kampanyaları etrafında birleştirmiştir. Tasarı hakkında yerel hatta ulusal basına yansıyan haberler ve bölgesel/yerel televizyonlardaki programlara rağmen, yerel halk, akademik ve idari çevreler tasarımı tam anlamıyla değerlendirebildiklerini söylemek zordur.

2004 yılında yapılan yerel seçimler sonucunda Denizli Belediye başkanlığını kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi adayı Nihat Zeybekci, bu tarihten itibaren “Bütünşehir”i hayata geçirmek için çalışmalara devam etmiştir.

Göreve başlamasının ardından Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci Bütünşehir konusundaki ısrarını sürdürmüştür. 15 Temmuz 2005 tarihli ve Yeni Asır Gazetesi kaynaklı haberde Zeybekci, dünya vitrini olabilecek kentin paramparça olduğunu vurgulayarak “Bütünşehir Yasası”nın Meclis'ten acil geçmesi gerektiğini söylemiştir. Haberin devamı aynen şu şekildedir;

“Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci, kentin bölünmüş ve parçalanmış bir özellik taşıdığını, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanan 5393 Sayılı Belediyeler Yasası'nın ise kentin sorunlarını çözmekten uzak olduğunu söyledi. ... Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan eski 5272, yeni 5393 sayılı yasa ve bu yasanın 11. maddesi ile Ankara'daki ‘Bürokratik Oligarşi'nin’ yine sahne aldığını söyleyen Zeybekci, ‘5393 sayılı yasa da top taca atılmıştır. Bu yasa Denizli'nin bütünleşmesini sağlayacak bir yasa değildir. Yasada; İçişleri Bakanlığının teklifi, Danıştay'ın uygun

görüŖü ve Bakanlar Kurulu'nun onayından söz edilmektedir. Bunun anlamı 'bu iş olmayacak' demektir. Denizli için çıkar yol Bütünşehir'dir' dedi.”

Aynı haberin devamında kentin parçalanmış idari yapısına ve büyükşehir belediyesi statüsü almanın zor olduğuna değinen Zeybekci'nin aynen Ŗu ifadeleri yer almıştır;

“Denizli'nin 'Büyükşehir' statüsü almasının zor olduğuna dikkat çeken Zeybekci, 'Bütünşehir olmak için 750 bin nüfuslu bir kent olmamız gerekiyor. Bu mümkün değil. ... Bütünşehir altyapı ve planlama ile imar bütünlüğü açısından bir birlikteliğin adıdır. Türkiye'de örneği olmayan iç içe belediyelerden kurulu bir kentiz. Dört belediyenin sınırları üzerinde kurulu bir fabrikası ile yine 4 belde sınırları üzerinde yer alan Adliye Sarayı'na sahip bir şehirde yaşıyoruz. 1.5 milyon insanın içme suyunu verecek olan Cankurtaran Su Havzası, oradaki bir belediyenin yönetimine bırakılamaz. Pamukkale ve Karahayıt gibi dünya mirası turizm beldeleri de ekonomik ve yönetsel olarak zayıf belediyelerin insafına bırakılmamalı.”(www.arkitera.com).

Ancak Zeybekci'nin önderliğinde yapılan çalışmalar sonucunda farklı bir kanuni düzenlemeye dayanan ve daha dar kapsamlı bir “Bütünşehir” kavramının gerçekleşmesi 2006 yılında çıkarılan müşterek kararname ile mümkün olmuştur. Bu düzenleme, *Uygulama Çabası Gösterilen 2006/8352 Sayılı Denizli Sınır Tespit Kararı* başlığı altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

4.2. UYGULAMA ÇABASI GÖSTERİLEN 2006/8352 SAYILI DENİZLİ SINIR TESPİT KARARI

Denizli Belediye Meclisi, Nisan 2006'da 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11.maddesindeki düzenlemeye göre Merkez İlçedeki 13 belediye ve 10 köyü kapsayacak şekilde sınırlarının genişletilmesine ve bu uygulamanın herhangi bir değişiklik olmazsa 2009 yılında yapılacak olan yerel seçimlerin ardından hayata geçirilmesine ilişkin oy birliği ile bir karar almıştır. Öncelikle Denizli Valiliğine gönderilen karar, Valiliğin İçişleri Bakanlığı'na, Bakanlığın da Danıştay'a göndermesinin ardından, Danıştay'ın görüşü ve müşterek karnameyle geçerlik kazanmıştır.

Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı tarafından imzalanan 2006/8352 sayılı ve 12 Ağustos 2006 tarihinde 26257 sayı numarası ile Resmi Gazete'de yayımlanan sınır tespit kararı uyarınca, Denizli ili merkez ilçeye bağlı Akkale, Bereketli, Gümüşler, Kayhan, Kınıklı, Servergazi Hallaçlar, Üçler, Korucuk, Bağbaşı,

Başkarcı, Gökpınar ve Göveçlik Belediyeleri ile Bozburun, Eskihisar, Goncalı, Hisar, Kadılar, Karakurt, Saruhan, Şirinköy, Güzelköy ve Karakova Köylerinin tüzel kişilikleri feshedilerek Denizli Belediyesi sınırları içine katılmaları 5393 sayılı Belediye Kanununun 11 inci maddesi uyarınca uygun görülmüştür. Böylece, 2003 yılından beri farklı şekillerde gündeme gelen “Bütünşehir” kavramı, bu uygulama ile tekrar anılır hale gelmiştir.

Birleşme kararının Denizli Belediye Meclisi’nde alınmasının ardından konuya ilişkin haberler basının gündeminde tekrar yer almaya başlamıştır. Akşam Gazetesi’nin 11.04.2006 tarihli ve “Bütünşehir Denizli yolunda ilk adım” başlıklı haberinde konuya ilişkin şu ifadeler yer almıştır;

“Denizli Belediyesi’nin 13 belediye ve 10 köyü de kapsayacak şekilde sınırlarının genişletilmesinin ilk adımı, Denizli Belediye Meclisi tarafından oy birliğiyle kabul edildi. Denizli Belediyesi Meclis Salonu’nda meclis üyeleri, belediye sınırlarının yeniden belirlenmesinin incelendiğine dair raporu karara bağladı. Belediye Başkanı Nihat Zeybekci, meclisin alacağı kararın Denizli’nin Büyükşehir olmasıyla ilgili yolu da açacağını belirtti. 28 Mart 2003 seçimlerinden önce TBMM’nin Denizli ile ilgili özel yasa çalışma yaptığını hatırlatan ve bu yasanın da Cumhurbaşkanlığı tarafından seçimlere 1 yıldan az süre kaldığı ve seçim çehresini değiştiren uygulama olduğu gerekçesiyle tekrar görüşülmek üzere TBMM’ye iade ettiğini ifade eden Başkan Zeybekci, ‘Bu yasa meclis gündeminde kendine sıra gelmesini bekliyor’ dedi. Denizli’nin sorunlarını yine Denizlililer’in çözmek zorunda olduğunu vurgulayan Zeybekci, ‘Bu çözümü buradan başlatmamız gerekiyor. Denizli’nin kötü görüntüsünün kaldırılması için başlangıç yaptık’ diye konuştu.”

Özellikle müşterek kararnamenin imzalanmasının ardından yerel basında oldukça yankı bulan bu düzenleme de “Bütünşehir” olarak anılır olmuştur. Örneğin “Haberler.com” isimli internet sitesinin 12.08.2006 tarihli haberinde bu düzenleme “Denizli Bütünşehir Oldu” başlığı ile yer almıştır. Haberde aşağıdaki ifadeler bulunmaktadır;

“Denizli’de 3 yıldır tartışılan ve 31 Aralık 2003 tarihinde Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından ilk haliyle reddedilen ‘Bütünşehir Yasası’ 5393 sayılı Belediyeler Kanunu’nun 11. maddesi sayesinde yeni şekliyle Resmi Gazete’nin 12 Ağustos 2006 tarih ve 26257 sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girdi.”

Haberde, Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci’nin aşağıdaki yorumları da yer almaktadır;

“Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci, kararın Denizli’nin büyükşehire giden yolda atılan en büyük adım olduğunu belirterek, ‘Sevincimiz çok büyük.

Hükümetimiz ve sayın Başbakanımız her zaman olduğu gibi şimdi de sözünü tuttu. Denizli hak ettiği en önemli şeyi aldı. Artık Denizli'nin bölünmüşlüğü, parçalanmışlığı ve kuşatılmış şekli sona ermiştir. 2009 yılında yapılacak yerel seçimlerden sonra bu bütünlük fiili olarak devreye girecektir. 2009'a kadar 13 belde belediye başkanımız ve 10 muhtarımızla Denizli'yi büyükşehire hazırlamaya şimdiden başlayacağız'."

Aynı haberin devamında, düzenleme ile 2009'da yapılması planlanan yerel seçimlerin ardından tüzel kişiliklerini kaybedecek belediyelerin başkanlarının da düşüncelerine kısada olsa yer verilmiştir. Buna göre;

“Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kararla beldeleri mahalleye dönüşecek olan CHP, DYP, MHP ve ANAP'lı belediye başkanları ise uygulamayı eleştirdi. MHP'li Akkale Belediye Başkanı Zekeriya Ak, Servergazi Bağımsız Belediye Başkanı Nihat Yenyol, ANAP'lı Korucuk Belediye Başkanı Ali Osman Bayrak, DYP'li Başkarcı Belediye Başkanı Yusuf Baştürk ve CHP'li Hallaçlar Belediye Başkanı Özcan Yılan birlikte hareket edeceklerini ve tepkilerini ortaya koyacaklarını söyledi.” ifadeleri haberde yer almıştır (www.haberler.com).

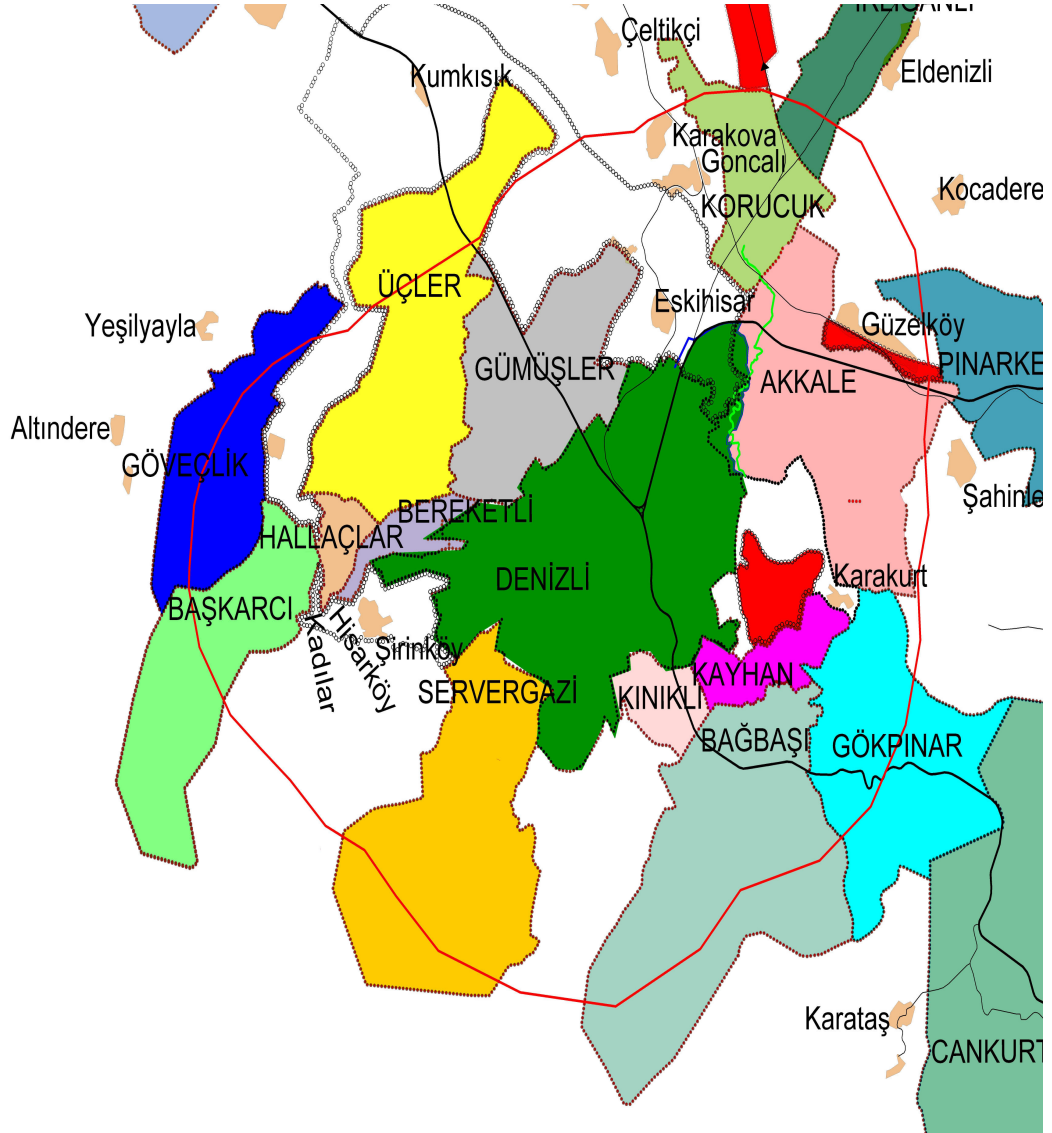
Konuya ilişkin Radikal Gazetesi'nde 13.08.2006 tarihinde çıkan “Denizli artık 'bütünşehir’” başlıklı haberde de benzer noktalara değinilmiştir. Haberde;

“Yaklaşık üç yıldır tartışması devam eden Bütünşehir Yasası, yeni şekliyle Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girince, Denizli 'bütünşehir' oldu. Kararla Denizli çevresindeki 5 kilometrelik alanda yer alan 13 belde ile 10 köyün tüzelkişilikleri feshedildi. Bu 23 yerleşim birimi Denizli Belediyesi'ne bağlandı. Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci, yeni yapılanmayı değerlendirirken "Bu, Denizli'nin büyükşehre giden yolda attığı en önemli adım" dedi. Beldeleri mahalleye dönüşecek olan CHP, DYP, MHP ve ANAP'lı belediye başkanları ise söz konusu uygulamayı eleştirdi.” İfadeleri yer almıştır.

Gerçekten de Danıştay'ın görüşü ve müşterek kararname ile geçerlilik kazanan düzenleme Denizli Belediyesi ile birleşmesi öngörülen belde belediye başkanlarının bazıları tarafından oldukça tepkiyle karşılanmıştır. Hatta, bu düzenlemenin iptaline ilişkin hukuki süreç başlamış konu birleşmeye karşı çıkan belde belediye başkanları tarafından yargıya intikal ettirilmiştir. Yargı süreci halen devam etmektedir. Çalışmanın beşinci bölümünde değerlendirilen alan araştırması sırasında belde belediye başkanları ile yapılan görüşmelerden çıkan ortak nokta, Denizli Belediyesi'nin birleşme kararına ilişkin belde belediyelerinin fikir ve önerilerini dikkate almadığı yönündedir. Başkanların en önemli endişeleri ise Denizli Belediyesi'nin söz konusu birleşme ile oluşacak olan alana hizmet sunma konusunda yeterli kaynağa ve donanıma sahip olup olmadığıdır.

Aşağıda, söz konusu düzenlemenin hayata geçirilmesinin ardından Denizli Belediyesi'nin ulaşacağı sınırlar gösterilmektedir:

Harita 4.1. 5393 Sayılı Kanununun 11. maddesine göre yapılacak düzenlemenin ardından Denizli Belediyesinin sınırları

Kaynak: Denizli Belediyesi

Harita 4.1.'de kırmızı çizgi ile çizilmiş hat, Denizli Belediyesi'nin söz konusu birleşme ile ulaşacağı sınırları göstermektedir.

2003 yılında gündeme gelen ve 22 belediye ile 25 köyü kapsayan "Bütünşehir" Tasarısından farklı olarak, daha küçük bir alanı kapsayan (13 belediye ve 10 köy) bu

uygulama ile Denizli Belediyesi'nin nüfusu ve alanı bir hayli büyüyecektir. Özellikle uygulamanın ardından belediye nüfusunun 500-600 binleri bulacağı tahmin edilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarından olduğu kadar yerel medyadan da büyük ilgi gören bu düzenleme, Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekci ile Denizli Platformu tarafından büyükşehir belediyesine giden yol olarak görülmektedir. Nitekim, kararın alındığı Meclis toplantısının ardından konuşan Nihat Zeybekci, küçük belediyeler nedeniyle yaşanan bölünmüşlüğü planlamada sıkıntı oluşturduğunu belirterek, amacın önce plan ve nüfus bütünlüğünü sağlamak, daha sonra büyükşehir için gerekli olan 750 bin nüfus şartını yakalamak olduğunu söylemiştir (<http://www.yapi.com.tr>., <http://www.zaman.com.tr>).

Gerçekten de, yeni düzenleme ile 500.000 civarında olacak olan belediye nüfusuna, bu düzenlemenin ardından oluşacak yeni sınırından çizilecek 10 km.'lik bir alandaki nüfusun da eklenmesiyle büyükşehir belediyesi olabilmek için gereken 750.000'lik nüfus şartının gerçekleştirilebileceği görülmektedir (Özgür, 2007: 130). Ancak, bunun gerçekleşebilmesi için yeni düzenlemenin hayata geçmesi beklenmeli ve oluşacak yeni belediye nüfusuna göre hareket edilmelidir. Gerekli olan nüfus şartını da gerçekleştirilmesi durumunda Denizli'nin büyükşehir belediyesi statüsü kazanması mümkün gözükmemektedir.

4.3. KISMEN VEYA YAYGIN BİÇİMDE UYGULANMAKTA OLAN ALTERNATİFLER

Denizli kentsel alanının yönetiminde kısmen de olsa ya da yaygın biçimde uygulanmakta olan alternatifler de söz konusudur. Mücavir alanların genişletilmesi ve birlikler kurulması kentsel alanda kısmen uygulanan yöntemler olarak karşımıza çıkarken, belediyeler arasında yapılan protokoller yoluyla bazı hizmetlerin yürütülmesi yolunun ise yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

4.3.1. Mücavir Alan Uygulamaları

Denizli kentsel alanında etkin bir şekilde uygulan(a)mayan ve bu kentsel alanı yönetmek için kısmi çözüm oluşturan girişimlerden biri de mücavir alan yetkisinin

Denizli Belediyesi tarafından giderek daha geniş alanları kapsayacak şekilde kullanılmalıdır.

1985 tarih ve 3195 sayılı İmar Kanununun 45. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş olan mücavir alan kavramı 5393 sayılı Belediye Kanununda da yer almaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununun “Belediyenin görev ve sorumlulukları”nı düzenleyen 14. maddesinde, belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanının belediye sınırlarını kapsadığı ve belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebileceği düzenlenmiştir.

Söz konusu Kanunun verdiği yetkiden hareketle Denizli Belediyesi farklı zamanlarda komşu köyleri mücavir alana katma konusunda çeşitli çalışmalarda bulunmuştur. Örneğin, 2005 yılında Gürlek ve Sarıabat Köyü Muhtarlıklarının, Denizli Belediyesi mücavir alanına katılma talebinin incelendiğine dair 2 No.lu Bayındırlık Komisyonu Raporu Belediye Meclisinin 07/09/2005 tarihli oturumunda ele alınmış ve bu köylerin Denizli Belediyesi'nin mücavir alanına katılması Belediye Meclisi'nce karara bağlanmıştır.

Ankara yolu istikametinde Denizli'ye yaklaşık 20 km uzaklıkta bulunan Gürlek Köyü'nün Denizli Belediyesi'nin mücavir alanına alınması, Denizli Organize Sanayi Bölgesi'nin büyük bir bölümünün köy sınırları içinde bulunması ve köyün bu nedenle oldukça göç alması ile bölgede gerek sanayileşme ve gerekse konut yapımı açısından hızlı bir gelişmenin yaşanması ve Denizli merkezi ile yakın ilişki içerisinde olması sebebiyle isabetli bir karar olarak değerlendirilebilmektedir (Sezer, 2007: Slayt 14).

Sarıabat köyü ise, Tavas'a 15 km; Denizli'ye ise, 35 km uzaklıktadır. Köyün doğal yapısı itibariyle korunması gereken her hangi bir özel niteliği olmadığı gibi, gelecekteki gelişimi itibariyle de Denizli ile pek fazla ilgisi bulunmamaktadır. Buna rağmen köy muhtarlığının 15.08.2005 tarihli yazılı isteği üzerine Denizli Belediye Meclisi 07.09.2005 tarihli bileşiminde oybirliği ile Sarıabat Köyünün Denizli Belediyesi mücavir alanına katılmasını uygun bulmuştur (Sezer, 2007: Slayt 15).

Ne var ki, Denizli Belediye Meclisi'nin Gürlek ve Sarıabat Köylerinin Denizli Belediyesi mücavir alanına katılması kararı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından, söz konusu köylerin Merkez İlçe dışında başka bir ilçe sınırları içinde yer alması nedeniyle onaylanmayarak hayata geçememiştir.

Aslında, Denizli Belediyesi tarafından yaygın olarak kullanılmayan bir yöntem olan mücavir alan genişletmesi Denizli kentsel alanında var olan sorunların çözümü amacıyla daha sık başvurulması gereken bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Özgür (2007: 122); Denizli Belediyesi'nin şehir merkezinde sorun olan yağmur sularını kontrol altına alma çalışmalarının 2005 yılında hız kazandığını, söz konusu yağmur sularının önemli bir kısmının belediyenin mücavir alanındaki yerleşimler ile Denizli Belediyesini komşulayan köy ve belediyelerden kaynaklanmakta olduğunu belirtmekte ve Denizli Belediyesinin bir yandan mücavir alanının genişlemesi diğer yandan da komşu belediyelerle paralel hareket etmesi ve DSİ Genel Müdürlüğü'nün çalışmalara katılmasının önem arz ettiğini vurgulamaktadır.

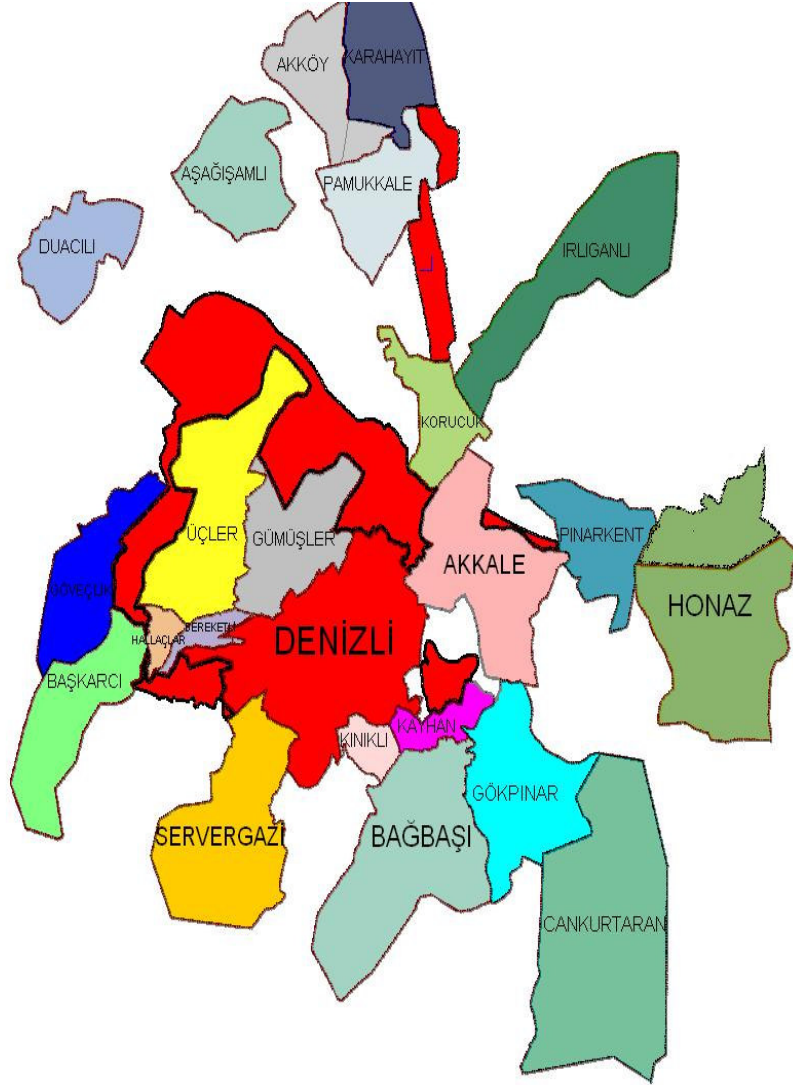
Dikkate alınması gereken önemli bir unsur da, Denizli Belediyesi'nin mücavir alanına dahil olmasa da komşu köylere birtakım hizmetleri ücretsiz olarak götürmek suretiyle kentsel alan bütününde kimi hizmetlerin iyileşmesine katkıda bulunduğudır. Örneğin, 11 Mart 2006 tarihli yerel basında çıkan bir habere göre, kırsal kesimde yaşayanların sportif faaliyetlerde bulunmaları amacıyla Denizli Belediyesi tarafından mücavir alan sınırlarında olmayan altı köye futbol sahası yapılmasına karar verilmiştir. Denizli Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'nün sel, doğal afet, yangın gibi olumsuz durumlarda çevre ilçe, belde ve köylere yaptığı yardımların yanında Fen İşleri Müdürlüğü de kaynak yetersizliğinden dolayı futbol sahası bulunmayan bu altı köye futbol sahası yapmayı kararlaştırmıştır (Denizli İli Web Sitesi, 2006).

Ancak; tüm bu örneklere rağmen unutulmaması gereken nokta Denizli Belediyesi'nin Merkeze sıkışmış durumda olduğudur. Parça parça da olsa Denizli Belediyesi'nin giderek daha geniş alanlarda mücavir alan yetkisini kullanması kentsel alanda var olan sorunlar için geçici bir çözüm gibi görünmektedir. Kentsel alanda yaşanan parçalanmanın büyük ölçüde Denizli Belediyesi'nin mücavir alanında bulunan köylerin belediye statüsü kazanmalarıyla gerçekleştiği düşünülecek olursa, bu uygulamanın yine aynı şekilde sonuçlanma ihtimalinin varlığı düşündürücüdür. Parçalanmış yapıdan daha da parçalanmış bir yapının doğması Denizli kentsel alanı için olabilecek belki de en kötü senaryodur.

Gerçekten de bugün Denizli Belediyesi, etrafındaki irili ufaklı belde belediyeleri tarafından hapsedilmiş durumdadır. Harita 4.2.'de Denizli Belediyesi'nin mücavir alanları açıkça görülmektedir. Söz konusu haritada Denizli Belediyesi'ni çevreleyen ve

hatta bazılarının Denizli Belediyesi ile mücavir alanı arasında konumlandığı belde belediyeleri net bir şekilde görülmektedir.

Harita 4.2. Denizli Belediyesi'nin mücavir alanları

Kaynak: Denizli Belediyesi

Harita 4.2.'de Denizli Belediyesinin yerleşik alanı ve mücavir alanları kırmızı renkte gösterilmektedir. Harita incelendiğinde, kırmızı renkli kısımlarda, haritanın ortasına doğru DENİZLİ yazan ve siyah sınırlarla ayrılan parça Denizli Belediyesinin yerleşik alanını işaret etmektedir. Denizli Belediyesi ile belediyeye ait mücavir alanlar arasında farklı belde belediyelerinin yer aldığı görülmektedir.

Denizli Belediyesinde en kuvvetli ve Türkiye için bile sıradışı mücavir alan uygulaması aslında 1970 ortalarında dönemin belediye başkanı Hasan Gönüllü tarafından Merkez İlçedeki köylerin önemli bir kısmını oluşturan 34 köyün Denizli Belediyesi mücavir alanı haline getirilmesi ile gerçekleşmiştir.

Seval Uysal'ın Bir Bölenden Bir Bilene başlıklı Yerel Gazete köşe yazısına göre, 34 köy Denizli İl Genel Meclisi Üyelerinden birisinin de teşvikiyle 1984'den başlamak üzere belediyeleşmiştir. Aslında Denizli Merkez İlçede yer alan Başkarcı 1961'de, Uzunpınar 1967'de, Aşağışamlı 1969'da, Gözler ve Irlıganlı 1971'de belediye statüsüne kavuşmalarına rağmen, bunların Denizli belediyesini kuşatma ve genişleme alanlarını sınırlama açısından ciddi bir sıkıntı yaratmadıkları, çünkü kentin ve belediyenin farklı yönlerinde yer alan bu belediyelerin hepsinin, özellikle de Uzunpınar ve Gözler'in oldukça uzakta bulduklarını belirtmek gerekir.

1970 ortalarında Denizli Belediyesi mücavir alana dahil edilen köylerin belediyeleşerek ana belediyeyi kuşatma ve gelişim ile imar yönünden sıkıntılara yol açmasının başlangıç tarihini 1987 olarak vermek daha doğru gözükmektedir. 1987'de Denizli'nin kuzey ve kuzey batısında yer alan ve Denizli Belediyesi'ne doğrudan sınırı bulunan Gümüşçay ve Şemikler Köyleri birleşerek referandum ve diğer prosedürleri tamamlamak suretiyle Gümüşler adıyla belediye statüsü elde etmişlerdir. Pamukkale Köyünün 1989'da belediye statüsü elde etmesinin ardından 1992'de Karahayıt ile başlayan süreçte 1992-1999 arasındaki dokuz yıllık kısa bir dönemde 14 belediye daha kurularak Denizli Belediyesi kuşatılmış bir hale gelmiş ve mücavir alanlarının önemli bir kısmını kaybetmiştir.

Harita 4.2'de kırmızı renkle gösterilen mücavir alanların önemli bir kısmı Denizli Belediyesinin çevresindeki Gümüşler, Üçler, Akkale gibi belde belediyelerinin kuruluşundan sonra parça parça elde edilmiştir. Zaten Gümüşler yönündeki değişim mevcut mücavir alandaki köylerin 1987'de Gümüşçay ve Şemikler köyleri üzerine yeni bir belediyenin kurulması ile daralması şeklinde olmuştur. Bu süreç 1990 başlarından itibaren 14 belediyenin kurulmasıyla Denizli Belediyesi mücavir alanlarının iyice daralması ile sonuçlanmıştır. 2000'li yılların ortalarında ve günümüzde Denizli Belediyesinin girişimleriyle Merkez İlçede herhangi bir belediyenin yerleşik alanı veya mücavir alanı olmayan arazilerin mücavir alan kapsamına alınması sağlanmıştır.

Bu durum da aslında Denizli Belediyesi'nin ne kadar merkeze sıkıştığının ve genişleme şansının ne kadar az olduğunun da bir göstergesidir. Ayrıca bu durum planlamada bütünselliğin sağlanmasının da önünde bir engel teşkil etmektedir. Belde belediyeleriyle çevrili olmanın da etkisiyle Denizli Belediyesinin etkili bir mücavir alan politikası izlemesinin oldukça zor olduğu görülmektedir.

4.3.2. Birlik Uygulamaları

Denizli kentsel alanının yönetiminde kısmen de olsa uygulanan bir diğer yöntem de, mahalli idare birlikleri kurarak bazı hizmetleri, bu birlikler vasıtasıyla yerine getirilmesidir. Belediyelerin kendi aralarında ya da köylerle birlikte kurdukları bu birliklerin, kentsel alanda giderek yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir.

Denizli İli'nde toplam 42 tane mahalli idare birliği bulunmaktadır. Bu birlikler incelendiğinde, bunların genel olarak ya sulama veya içme suyu birliği ya da belediye ve köylere hizmet götürme birliği olarak kuruldukları ve bu konulara ilişkin faaliyetlerde buldukları görülmektedir. Bereket Sulama Birliği, Gökpınar Sulama Birliği, Pamukkale Sulama Birliği, Pamukkale ve Çevresi Atıksu Arıtma İş. Bir. Birliği, Akköy Köylere Hizmet Götürme Birliği ve Mahalli İdarelere Hizmet Götürme Birliği gibi birlikler kentsel alanda söz konusu faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla kurulan birliklerden bazılarıdır (www.yerelbilgi.gov.tr).

Söz konusu 42 birlik içinde Denizli Belediyeler Birliği, diğer birliklerden faaliyet alanı ve katılımcılar açısından farklılık göstermektedir. Sadece belediyelerin oluşturduğu bir mahalli idare birliği olan ve 1991 yılında; Denizli, Bekilli, Çal, Pamukkale, Çivril, Güney ve Sarayköy Belediyeleri arasında kurulan bu birlik, çevre, altyapı ve imar alanlarında faaliyet göstermektedir (www.yerelbilgi.gov.tr).

Kısmen de olsa kentsel alandaki kimi hizmetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan bu birlikler, faaliyet gösterdikleri alanlara ilişkin hizmetlerin gerçekleşmesini ve/veya sunumunu kolaylaştırsalar da, kentsel alanda var olan sorunların çözümünde kısıtlı bir etkiye sahip olmaktadır. Bu nedenle, birlik uygulamalarını, Denizli kentsel alanının yönetsel sorunlarını çözmeye, kısa süreli ve geçici bir yöntem olarak değerlendirmek mümkün olmaktadır.

4.3.3. Protokoller Yoluyla Hizmetlerin Yürütülmesi

Denizli kentsel alan bütününi yönetmede yaygın şekilde uygulandığı gözlemlenen temel yöntem, Denizli Belediyesi ve Merkez İlçede bulunan çevre belediyeleri arasında yapılan belediyeler arası hizmet sözleşmeleri veya protokollerdir. Denizli Belediyesi bu sistemi özellikle katı atıkların bertarafı, imar planının yapılması, içme suyu temini ve dağıtımını gibi temel hizmetler başta olmak üzere kent bütününi ilgilendiren pek çok hizmetin gerçekleştirilmesinde kullanmaktadır.

Özellikle, İzmir yolu üzerinde ve Denizli Belediyesi mücavir alanına dahil olan Kumkısıkk Köyü karşısında inşa edilmiş bulunan katı atık depo alanı protokoller yoluyla hizmet yürütmenin önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye'deki az sayıda katı atık deponi alanlarından biri olan ve yabancı sermayenin yatırımıyla gerçekleşen bu alan Denizli Belediyesi tarafından işletilmektedir. Bu alanda, Denizli Belediyesi sınırlarından toplanan katı atıklara ek olarak, 20 belediye (Bereketli, Üçler, Servergazi, Korucuk, Karahayıt, Pamukkale, Pınarkent, Akkale, Göveçlik, Gümüşler, Bağbaşı, Başkarcı, Gökpınar, Cankurtaran, Irlıganlı, Aşağışamlı, Kayhan, Kınıklı, Hallaçlar ve Honaz Belediyeleri) de kendileri veya özel şirketler tarafından toplanan katı atıklarını Denizli Belediyesi ile imzaladıkları 30.12.2002 tarihli protokol çerçevesinde belli bir ücret ödeyerek bertaraf etmektedirler (Denizli Belediyesi).

Denizli'de 1/25.000'lik imar planının ve İl Çevre Düzeni Planının yapılmasında da başvuru alan yöntem belediyeler ve ilgili kurumlar arasında protokoller imzalanmasıdır. Kentin ilk 1/25.000'lik imar planı yine protokol ile 1994 yılında yapılmıştır. 2001 yılında 1/25.000'lik imar planının revizyon çalışmaları başlamış ve 20 belediye (Denizli, Honaz, Pamukkale, Gümüşler, Başkarcı, Kınıklı, Akkale, Bağbaşı, Bereketli, Gökpınar, Göveçlik, Hallaçlar, Irlıganlı, Kayhan, Korucuk, Pınarkent, Cankurtaran, Servergazi, Üçler ve Duacılı Belediyeleri) arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokole ayrıca Denizli Valiliği de katılmıştır. Bundan sonra yapılan imar planı ya da revize çalışmalarında da aynı yöntemin yani Denizli Belediyesi ve çevre belediyeler arasında protokol imzalama yolunun uygulandığı görülmektedir (Denizli Belediyesi).

Tablo 4.1. Katı atık ve İmar Planı Protokollerinde Yer alan Belediyeler ve Kurumlar

Belediye	Kuruluş Yılı	Dar anlamda DKA*	Geniş anlamda DKA*	5026'da var	1/25.000 (2001 protokol)	Katı Atık Deponi protokol
Başkarıcı	1961	x	x	x	x	x
Uzunpınar	1967		x			
Aşağışamlı	1969		x	x	x	x
Gözler	1971		x			
İrliğanlı	1971		x	x	x	x
Gümüşler	1987	x	x	x	x	x
Pamukkale	1989		x	x	x	x
Karahayıt	1992		x	x		x
Akkale	1994	x	x	x	x	x
Bağbaşı	1994	x	x	x	x	x
Kımkılı	1994	x	x	x	x	x
Kayhan	1994	x	x	x	x	x
Korucuk	1994	x	x	x	x	x
Pınarkent	1994	x	x	x	x	x
Bereketli	1995	x	x	x	x	x
Cankurtaran	1995		x	x	x	x
Hallaçlar	1996	x	x	x	x	x
Üçler	1998	x	x	x	x	x
Göveçlik	1998	x	x	x	x	x
Gökpınar	1999	x	x	x	x	x
Servergazi	1999	x	x	x	x	x
Duacılı	1998		x	x	x	
Kocabaş	1987		x	x		
Gölemezli	1994		x	x		
Kaklık	1971		x			
Akköy	1971		x			
Honaz	-					x
Denizli Valiliği	-				x	
Denizli Belediyesi	1876	x	x		x	x

*DKA= Denizli Kentsel Alanı

Tablo 4.1'de katı atık ve imar planı protokollerinde yer alan belediye, ilçe ve kurumlar kuruluş tarihleri, dar ve geniş anlamda Denizli kentsel alanında ve 5026 sayılı

“Bütünşehir” Tasarısında yer alıp almadıklarına ile birlikte verilmiştir. Tablo 4.1. incelendiğinde, söz konusu protokolleri imzalayan belediyelerin büyük çoğunluğunun 5026 sayılı “Bütünşehir” Tasarısında ve geniş anlamada Denizli kentsel alanını oluşturan yerleşimler içinde buldukları görülmektedir.

İçme suyu temini ve dağıtımı konusunda da Denizli Belediyesi ile diğer belediyeler arasında protokol imzalandığı görülmektedir. 08.12.1999 tarihinde konuya ilişkin Denizli Belediyesi ile Servergazi, Göveçlik, Kayhan, Kınıklı, Bağbaşı ve Üçler Belediyeleri arasında bir protokol imzalanmıştır (Denizli Belediyesi).

Kent içi ulaşımın sağlanmasında ise mevcut otobüs ve dolmuş güzergahları incelendiğinde Denizli Belediyesi sınırları dışında kalan alanlara da ulaşımın sağlandığı görülmektedir. Her ne kadar bazı belde belediyelerinin kendilerine ait dolmuş güzergahları bulunsa da özellikle şehir içi otobüs hizmetlerinin sağlanmasında Denizli Belediyesi büyük rol oynamaktadır. Bu noktada da yine protokol imza etme yoluna gidildiği görülmektedir. Denizli Belediyesi ve çevre belediyeler kendi aralarında protokol imzaladıktan sonra, Aralık 2004’ten itibaren şehir içi otobüs işletmesi 10 yıllığına özel sektöre kiraya verilmiştir (Denizli Belediyesi).

Yukarıda sayılan somut örneklere ilaveten kanalizasyon tesisleri, Atıksu arıtma tesisi gibi tesislerden faydalanılması gibi kentsel alan bütününe ilgilendiren hizmetlerin pek çoğunun yürütülmesinde Denizli Belediyesi’nin sıklıkla başvurduğu yöntemin protokoller yoluyla hizmet anlaşmaları yapılması olduğu görülmektedir.

Denizli Belediyesi’nin çevre belediyelerle koordinasyon sağlamasını kolaylaştıran bu yöntem sıklıkla kullanılsa da kentsel alan bütününde var olan sorunları çözmede kısıtlı bir etkiye sahip olmaktadır. Her bir hizmetin gerçekleşmesi ya da bu hizmetlerden diğer belediyelerin faydalanmasının sağlanması için her seferinde protokol imzalamak hem zaman hem de kaynak israfına neden olmaktadır. Protokol imzalanmış olsa da hizmetlerin sunumu ya da gerçekleştirilmesi çok çeşitli nedenlerden dolayı aksayabilmektedir. Bu nedenle; protokoller ya da hizmet sözleşmeleri yoluyla kentsel alanı yönetmek kolaylaşsa da, bu yöntem kentsel alan bütününde var olan sorunların kesin olarak çözümünü sağlayamamakta, kısa süreli bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde Denizli kentsel alanının yönetim alternatiflerine ve bu alternatiflere bakışa ilişkin yapılan alan araştırmasının içeriğine ve bulgularına değinilmektedir. Öncelikle çalışmada uygulanan veri toplama yöntemi ve araştırmanın kapsamı belirtildikten sonra araştırmanın sınırlılıklarına değinilmektedir. Alan araştırmasına ilişkin bu genel açıklamaların ardından, araştırmadan elde edilen bulgular incelenmekte ve değerlendirilmektedir.

5.1. ALAN ARAŞTIRMASINDA VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Denizli kentsel alanının yönetimine ilişkin alternatiflerin algılanması ve bu alternatiflere bakışın ölçülmesinde en etkili olabilecek yöntemin yüz yüze anket yöntemi olması ile bu yöntemle elde edilecek olan verilerin bilgisayar ortamında işlenip analiz edilmesinin kolaylığı ve daha yüksek sayıda kişiye uygulanabilme bakımından ideal bir veri toplama yöntemi olması (Altunışık vd., 2002: 71) nedeniyle araştırmada veri toplama yöntemi olarak yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, çok fazla olmamakla birlikte anketlerin uygulanması sırasında özellikle bazı belediye başkanları ile kısa mülakatlar yapılma şansı da bulunmuştur.

Anket sorularının hazırlanmasında, yapılan literatür taramasında elde edilen ve bu çalışmanın teorik kısmında yer alan temel bilgiler ve veriler dikkate alınmıştır. Anket formu toplam beş bölümden ve 61 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular genel olarak likert ölçekli sorulardır ancak anket formunda açık uçlu sorular da bulunmaktadır.

Anketler, 2007 yılının Ekim ve Kasım aylarını kapsayan iki aylık süreçte, seçilen belediyelerin başkanları, belediye meclisi üyeleri, hizmet birimi amirleri, köylerin muhtarları ve sivil toplum kuruluşlarının başkanlarına uygulanmıştır. Verilen toplam anket sayısı 150 olup bunlardan 31 tanesi geri dönmemiştir. Geri dönen 119

anketin hepsi değerlendirilebilecek özelliklere sahip olduğundan, değerlendirilmeye alınmıştır. 150 anketten 119'unun geri dönmesi ile yanıt oranı yaklaşık %80 olarak bulunmaktadır.

Anketlerden elde edilen sonuçlar, SPSS (Statistical Package for Social Science) programı kullanılarak sayısal verilere dönüştürülmüştür. Bu veriler çerçevesinde tablolar oluşturulmuş, bu tabloların yorumlanması ile ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

5.2. ALAN ARAŞTIRMASININ KAPSAMI

Alan araştırmasının kapsamını Denizli kentsel alanında yer alan ve 2006 yılında kabul edilen müşterek kararname ile 2009 yılında yapılması planlanan yerel seçimlerin ardından tüzel kişilikleri kaldırılarak Denizli Belediyesi'ne bağlanmaları öngörülen 13 belde belediyesi (*Akkale, Bereketli, Gümüşler, Kayhan, Kınıklı, Servergazi Hallaçlar, Üçler, Korucuk, Bağbaşı, Başkarcı, Gökpınar ve Göveçlik Belediyeleri*) ile 10 köy (*Bozburun, Eskihisar, Goncalı, Hisar, Kadılar, Karakurt, Saruhan, Şirinköy, Güzelköy ve Karakova Köyleri*) ve Denizli Belediyesi ile konuyla ilgili olduğu düşünülen sivil toplum kuruluşları (*Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası Temsilciliği, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Genç İşadamları Derneği, Muhtarlar Derneği, Esnaf ve Sanatkarlar Birliği, Şoförler ve Otomobilciler Odası ve Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü*) oluşturmaktadır. Böylece toplamda 14 belediye, 10 köy ve 10 sivil toplum kuruluşu alan araştırmasının kapsamını oluşturmaktadır.

Anketler, söz konusu 14 belediyeden 11 tanesinin belediye başkanları ve/veya Başkan yardımcılara, 7 tanesinin belediye meclisi üyelerine, 4 tanesinin hizmet birimi amirlerine; 10 köy muhtarına ve 9 sivil toplum kuruluşunun başkanına uygulanmıştır.

5.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar, genellikle anketlerin uygulanma aşamasında kaynaklanan sınırlılıklardır.

Anketlerin uygulanma düzeyindeki sınırlılığı, daha çok belde belediyelerinin başkanlarının, meclis üyelerinin ve idare amirlerinin Denizli kentsel alanının yönetimine

ilişkin alternatiflerden Bütünşehir ve Birleşme konusunda çok fazla yorum yapmak istememelerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle birleşme konusuna ilişkin yargı sürecinin devam etmesi kimi belediyeleri bu konuda yorumda bulunmaktan alıkoyarken, kimi belediyeler de kararın verildiğini artık bu konuda konuşulacak hiçbir noktanın kalmadığını belirterek anketi uygulamak istememişlerdir.

Uygulamadaki bir diğer sınırlılık da, belediye meclisi üyelerine ayda bir toplanmalarından dolayı ulaşmada önemli sıkıntılar yaşanmasıdır. Ayrıca kimi belediyelerde de belediye başkanları kesin bir şekilde belediyelerinin meclis üyelerinin ve/veya birim amirlerinin bu anketi cevaplandırmaya zaman ayıramayacaklarını belirtmişlerdir.

Ancak olumlu yönde tavırlarla da karşılaşmıştır. Kimi belde belediyelerinde anket çalışmasıyla belediye başkanları ve meclis üyeleri bizzat ilgilenmiş ve ciddiyetle yardımcı olmuşlardır.

Bu sınırlılıklar sonucunda, Denizli, Bereketli, Gümüşler, Kayhan, Kınıklı, Servergazi Hallaçlar, Üçler, Bağbaşı, Başkarcı, ve Göveçlik Belediyelerinin başkan ve/veya başkan yardımcıları ile, Denizli, Bereketli, Göveçlik, Kayhan, Kınıklı, Üçler ve Hallaçlar belediyelerinin meclis üyeleri anketi cevaplandırmışlardır. Ayrıca, anketin uygulandığı bazı belde belediyelerinde birim amirlerinin bulunmaması ya da cevaplama konusunda oldukça isteksiz davranmaları sonucunda belde belediyelerinin birim amirlerinin anketleri oldukça sınırlı sayıda kalmıştır.

Köy muhtarları ise, anketleri cevaplama konusunda oldukça istekli davranmışlar; görüşülen 10 köy muhtarının hepsi anketi cevaplandırmıştır.

Sivil toplum kuruluşlarına uygulanan anketlerde ise %90'lık bir yanıt oranına ulaşılmıştır. Yukarıda sayılan sivil toplum kuruluşlarından sadece bir tanesi anketi cevaplandırmamıştır.

Araştırmada benimsenen anket yöntemi maliyetli ve zaman gerektiren bir yöntemdir. Çalışmanın zaman ve kaynak konusundaki sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda yönetim modelinin üçüncü temel ayağını oluşturan halkın anketi cevaplandırması mümkün olmamıştır.

5.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Yapılan anketlerden elde edilen bulgular aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

5.4.1. Cevaplayıcıya Dair Bilgiler İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları

Bu başlık altında anketin birinci (A Grubu) grubunda yer alan soru/ifadelere verilen cevaplar değerlendirilmektedir.

Ankete katılanların eğitim düzeylerinin dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 5.1. Cevaplayıcıların Eğitim Düzeyleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
İlkokul	40	33,6
Ortaokul	5	4,2
Lise	16	13,4
Üniversite	55	46,2
Y. Lisans/Doktora	3	2,5
TOPLAM	119	100,0

Tablo 5.1.'den de görüleceği üzere anketi cevaplandıranlar arasında en yüksek oranı %46,2 ile üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Anketteki “görev yaptığınız belediye” sorusuna muhtarların ve sivil toplum kuruluşlarının cevap vermesi istenmediğinden bu soruyu toplam 100 kişi cevaplandırmıştır. Bu nedenle de %16 veri kaybı oluşmuştur. Bu soruda ikili bir ayrıma gidilerek cevaplayıcılar Denizli Belediyesi'nde ve diğer belde belediyelerinde görev yapanlar olmak üzere iki şekilde gruplandırılmışlardır. Bu gruplandırma sonucunda ortaya çıkan dağılım aşağıdaki gibidir:

Tablo 5.2. Cevaplayıcıların Görev Yaptıkları Belediye

	Kişi Sayısı	Yüzde
Denizli Belediyesi	34	30,3
Diğer Belde Belediyeleri	64	53,8
TOPLAM	100	84,00

Ankete katılanların görev ve konumlarının dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 5.3. Cevaplayıcıların Görevleri/Konumları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Başkan/Başkan Yard.	11	9,2
Meclis Üyesi	65	54,6
Birim Amiri	24	20,2
STK Üyesi	9	7,6
Muhtar	10	8,4
TOPLAM	119	100,0

Tablo 5.3.'de de görüleceği gibi cevaplayıcıların görev/konumları incelendiğinde en büyük oran %54,6 ile belediye meclisi üyelerine aittir.

Ankete katılanların bir belediyede ya da köyde seçilmiş ve/veya atanmış yönetici olarak görev yaptıkları süreler ise çok çeşitli olduğundan tablolastırılmamıştır. Ancak cevaplayıcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak görev sürelerinin minimum 2,5 yıl ile maksimum 15 yıl arasında değişiklik gösterdiğini söylemek mümkün olmaktadır.

5.4.2. Belediyeye Dair Bilgilere İlişkin Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları

Bu başlık altında anketin ikinci (B Grubu) grubunda yer alan ve cevaplayıcıların görev yaptıkları belediyelere ilişkin sorular tanımlayıcı sorulara/ifadelere verilen cevaplar incelenmektedir.

Ankette yer alan, “Belediyemiz, idari personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir; Belediyemiz, teknik personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir ve Belediyemiz, araç/gereç, makina/teçhizat açısından yeterlidir.” sorularına verilen cevaplar Tablo 5.5.'de verilmektedir.

Tablo 5.4. Personel ve Araç/Gereç Makina/Teçhizat Açısından Belediyenin Yeterliliği

	İDARİ PERSONEL AÇISINDAN YETERLİLİK				TEKNİK PERSONEL AÇISINDAN YETERLİLİK				ARAÇ/GEREÇ & MAKİNA/TECHİZAT AÇISINDAN YETERLİLİK			
	Denizli Belediyesi		Diğer Belde Belediyeleri		Denizli Belediyesi		Diğer Belde Belediyeleri		Denizli Belediyesi		Diğer Belde Belediyeleri	
	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%
Hiç Katılmıyorum	0	0	5	8	1	3	3	5	1	3	1	2
Biraz Katılıyorum	10	28	7	11	7	20	7	11	1	3	3	5
Orta Düzeyde Katılıyorum	14	39	16	25	13	36	18	28	13	36	19	29
Oldukça Katılıyorum	7	19	4	6	12	33	7	11	13	36	5	8
Kesinlikle Katılıyorum	5	14	32	50	3	8	29	45	8	22	36	56
TOPLAM	36	100	64	100	36	100	64	100	36	100	64	100

*K.S = Kişi sayısı

Ankete katılanların görev yaptıkları belediyelerdeki idari ve teknik personel ile araç-gereç ve makina-teçhizatın yeterli olup olmadığına ilişkin sorulara verdikleri cevaplar Tablo 5.4.'te ayrıntılı olarak görülmektedir. Gerçekten de Tablo 5.4. incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar oldukça ilgi çekicidir.

En yüksek yüzdeler dikkate alındığında, belediyelerinin idari personel açısından yeterliliğine Denizli Belediyesi'nde görev yapan cevaplayıcılardan %39'u *orta düzeyde katılıyorum* cevabını verirken, diğer belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcıların %50'si *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Benzer sonuçlar teknik personel ve araç-gereç makina-teçhizat açısından yeterliliğe ilişkin sorularda da karşımıza çıkmaktadır. Buna göre yine Tablo 5.4.'de görüldüğü üzere, teknik personel açısından belediyelerinin yeterli olduğuna Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %36'sı *orta düzeyde katılıyorum* cevabını verirken, diğer belde belediyelerinde görev alanların %45'i *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Belediyelerinin araç-gereç ve makina-teçhizat konularında yeterliliğine ilişkin soruya ise, Denizli Belediyesi'nde

görev yapanların %36'sı *orta düzeyde* ve yine %36'sı *oldukça katılıyorum* derken, belde belediyelerinde görev yapanların %56'sı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

Ankette yer alan “Belediyemiz, Denizli kentinde yaşayanların yerleşme kararlarını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır ve Belediyemiz Denizli'deki özel sektörün yatırım ve yer seçimi kararlarını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır.” sorularına verilen cevapların dağılımları Tablo 5.5'da verilmektedir.

Tablo 5.5. Belediyenin Yerleşme ve Özel Sektörün Yatırım ile Yer Seçimi Kararlarını Etkileyecek Politikalar Üretmesi

	BELEDİYENİN YERLEŞME KARARINI ETKİLEMESİ				BELEDİYENİN ÖZEL SEKTÖR YATIRIMLARINI VE YER SEÇİMİ KARARLARINI ETKİLEMESİ			
	Denizli Belediyesi		Diğer Belde Belediyeleri		Denizli Belediyesi		Diğer Belde Belediyeleri	
	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%
Hiç Katılmıyorum	1	3	1	2	0	0	4	6
Biraz Katılıyorum	3	8	5	8	2	6	7	11
Orta Düzeyde Katılıyorum	6	17	2	3	8	22	24	38
Oldukça Katılıyorum	13	36	9	14	15	42	4	6
Kesinlikle Katılıyorum	13	36	47	73	11	31	25	39
TOPLAM	36	100	64	100	36	100	64	100

*K.S = Kişi sayısı

Tablo 5.5.'da görüldüğü üzere yine en yüksek yüzdeler dikkate alındığında, belediyenin Denizli kentsel alanında yaşayanların yerleşme kararlarını etkileyecek politikalar üretmesine, Denizli Belediyesi'nde görev alanların %36'sı *oldukça katılıyorum* ve yine %36'sı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Aslında, birbirine oldukça yakın olan bu cevaplar birlikte düşünüldüğünde Denizli Belediyesi'nde görev alanların %72'sinin, Denizli Belediyesi'nin yaşayanların yerleşme kararlarını etkileyen politikalar ürettiğine katıldıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Belde belediyelerinde çalışanların %73'ünün ise, söz konusu soruya *kesinlikle katılıyorum* cevabını verdiği görülmektedir.

Belediyenin, özel sektörün yatırım ve yer seçimi kararlarını etkileyecek politikalar üretmesi ve buna yönelik hizmetler sunmasına ise, Denizli Belediyesi'nde görev alanların %42'si oldukça katılıyorum cevabını verirken, diğer belde belediyelerinde görev yapanların %39'u kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Ankette yer alan "Belediyemizin sınırları içinde yaşayanlar için çalışma imkânları yeterlidir; Belediyemizin sosyal ve kültürel faaliyetleri, sınırları içerisinde yaşayanlar için alan ve çeşitlilik açısından yeterlidir ve Hemşehrilerimiz, günlük ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu belediyemiz sınırları içinde karşılayabilmektedirler." Sorularına verilen cevapların dağılımları ise Tablo 5.6.'de yer almaktadır.

Tablo 5.6. Çalışma İmkânlarının, Sosyal Ve Kültürel Faaliyetlerin Yeterliliği Ve Günlük İhtiyaçların Belediye Sınırları İçinde Karşılanması

	BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE ÇALIŞMA İMKANLARININ YETERLİLİĞİ				BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE SOSYAL&KÜLTÜREL FAALİYETLERİN YETERLİLİĞİ				GÜNLÜK İHTİYAÇLARIN BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE KARŞILANMASI			
	Denizli Belediye si		Diğer Belde Belediyel eri		Denizli Belediye si		Diğer Belde Belediyel eri		Denizli Belediye si		Diğer Belde Belediyel eri	
	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%
Hiç Katılmıyorum	2	6	2	3	2	6	7	11	0	0	3	5
Biraz Katılıyorum	7	19	4	6	8	22	5	8	2	6	10	16
Orta Düzeyde Katılıyorum	8	22	20	31	8	22	9	14	7	19	2	3
Oldukça Katılıyorum	15	42	14	22	10	28	11	17	11	31	18	28
Kesinlikle Katılıyorum	4	11	24	38	8	22	32	50	16	44	31	48
TOPLAM	36	100	64	100	36	100	64	100	36	100	64	100

Tablo 5.6.'deki veriler en yüksek yüzde oranına göre değerlendirildiğinde, Belediye sınırları içinde yaşayanlar için çalışma imkanlarının yeterli olmasına ilişkin soruya Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %42'si *oldukça katılıyorum* cevabını

vermiştir. Belde belediyelerinde görev yapanların ise %38'i *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

Belediyenin sosyal ve kültürel faaliyetlerinin, sınırları içerisinde yaşayanlar için alan ve çeşitlilik açısından yeterliliğine ilişkin soruda da, Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %28'i *oldukça katılıyorum* cevabını vermiştir. Diğer belde belediyelerinde görev yapanlar ise %50'lik bir oranla bu soruya *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir.

Hemşehrilerinin günlük ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu belediye sınırları içinde karşılayabilmelerine ise, Denizli Belediyesi'nde görev yapanlar %44 ile; Diğer belde belediyelerinde görev yapanlar ise %48 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir.

5.4.3. Denizli Kentsel Alanındaki Mevcut Sorunlara İlişkin Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları

Bu başlık altında anketin üçüncü grubunda (C Grubu) yer alan ve cevaplayıcıların, Denizli kentsel alanındaki mevcut sorunlara ilişkin soru/ifadelere verdikleri cevaplar incelenmektedir. Cevaplayıcılardan toplam 13 kentsel hizmeti Denizli kent bütününde ve kendi belediyelerinde ya da köylerinde sorun oluşlarına göre değerlendirmeleri istenmiştir. Sivil toplum kuruluşu üyesi cevaplayıcılardan ise, sadece bu hizmetleri Denizli kent bütününde sorun oluşlarına göre değerlendirmeleri istenmiştir.

Seçilen 13 kentsel hizmet şunlardır; kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı, içme suyu temini ve dağıtımı, yağmur suyu tahliyesi, kanalizasyon hizmetleri, park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanlarına ilişkin hizmetler, kent içi ve yakın yerleşimlere ulaşım hizmetleri, toplu konut hizmetleri, itfaiye ve yangın hizmetleri, şehir içi trafik hizmetleri, şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlara ilişkin hizmetler, şehir planı yapılması, uygulanması, sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması ve son olarak da yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetlerdir.

Denizli kent bütününde yukarıda sayılan hizmetlerin sorun oluşlarına ilişkin verilen cevapların dağılımı Tablo 5.7.'de verilmektedir;

Tablo 5.7. Denizli Kent Bütününde Hizmetlerin Sorun Oluşlarına Göre Değerlendirilmesi

	Kath Atık		İçme suyu		Yağm ur Suyu		Kanali zasyon		Park		Ulaşım		Toplu konut		İfaiye		Trafik		Yol		Plan		Sosyo kültürel mekan		Yerel ekonom i			
	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%		
Hiç Önemli Sorun Değil	44	37	24	20,2	20	16,8	17	14,3	38	31,9	51	42,9	40	33,6	15	12,6	14	11,8	18	15,1	21	17,6	21	17,6	19	16,8	9	7,6
Az önemli bir sorun	15	12,6	15	12,6	8	6,7	18	15,1	18	15,1	21	16,8	10	8,4	14	11,8	12	10,1	6	5	19	16	16	13,4	16	13,4	16	13,4
Orta Düzeyde önemli bir sorun	25	21	25	21	45	37,8	30	25,2	22	18,5	20	16,8	36	30,3	37	31,1	44	37	17	14,3	38	31,9	38	31,9	35	29,4	35	29,4
Önemli bir sorun	24	20,2	28	23,5	30	25,2	36	30,3	27	22,7	19	16	26	21,8	32	26,9	28	23,5	37	31,1	29	24,4	29	24,4	35	29,4	35	29,4
Çok önemli bir sorun	11	9,2	27	22,7	16	13,4	18	15,1	14	11,8	4	3,4	7	5,9	10	8,4	21	17,6	41	34,5	12	10,1	12	10,1	20	16,8	20	16,8
TOPLAM	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100	119	100

*K = Kişi sayısı

Anket formunda yer alan toplam 13 kentsel hizmetin, Denizli kentsel alanı bütün olarak düşünüldüğünde cevaplayıcılar açısından ne düzeyde sorun olarak görüldüğü Tablo 5.7.'de ayrıntılı olarak görülmektedir. Tablo 5.7. incelendiğinde, kentsel alan bütününde;

- *kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı*, %37'lik pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *içme suyu temini ve dağıtımı*, %23,5'lik pay ile önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *yağmur suyu tahliyesi*, %37,8'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *kanalizasyon hizmetleri*, %30,3'lük pay ile önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanlarına ilişkin hizmetler*, %31,9'luk pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *kent içi ve yakın yerleşimlere ulaşım hizmetleri*, %42,9'luk pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *toplu konut hizmetleri*, %33,6'lık pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *itfaiye ve yangın hizmetleri*, %52,1'lik pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir içi trafik hizmetleri*, %31,1'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlara ilişkin hizmetler*, %37'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir planı yapılması*, %34,5'lik pay ile çok önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması*, %31,9'luk pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.

- son olarak, *yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler* ise, cevaplayıcılar tarafından %29,4'lük eşit yüzde değeri ile hem orta düzeyde önemli hem de önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Anketi cevaplayanlar söz konusu kentsel hizmetleri kendi belediye ya da köylerinde de sorun oluşlarına göre de değerlendirmişlerdir. Ancak bu kısım daha önce de belirtildiği gibi sivil toplum kuruluşu üyesi cevaplayıcılar tarafından doldurulmamıştır (toplam dokuz kişi). Bu kentsel hizmetlerin cevaplayıcıların kendi belediye veya köylerinde sorun oluşlarına göre değerlendirilmesi Tablo 5.8.'da yer almaktadır.

Anket formunda yer alan toplam 13 kentsel hizmetin, cevaplayıcılar açısından kendi belediye veya köylerinde ne düzeyde sorun olarak görüldüğü Tablo 5.8.'da ayrıntılı olarak görülmektedir. Tablo 5.8. incelendiğinde, cevaplayıcıların belediyeleri veya köylerinde;

- *kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı*, %41,2'lik pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *içme suyu temini ve dağıtımı*, %26,9'luk pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *yağmur suyu tahliyesi*, %39,5'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *kanalizasyon hizmetleri*, %33,8'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanlarına ilişkin hizmetler*, %25,2'lik pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *kent içi ve yakın yerleşimlere ulaşım hizmetleri*, %43,7'lik pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *toplular konut hizmetleri*, %29,4'lük pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *itfaiye ve yangın hizmetleri*, %51,3'lük pay ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir içi trafik hizmetleri*, %32,8'lik pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlara ilişkin hizmetler*, %33,6'lık pay ile orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *şehir planı yapılması*, %26,9'lık pay ile önemli bir sorun olarak görülmektedir.
- *sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması*, %29,4'lük pay ile önemli bir sorun olarak görülmektedir.

- son olarak, *yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler* ise, cevaplayıcılar tarafından %32,8'lik pay ile oldukça önemli bir sorun olarak görülmektedir.

5.4.4. Denizli Kentsel Alanının Yönetim Alternatiflerine İlişkin Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları

Bu başlık altında anketin dördüncü grubunda (D Grubu) yer alan ve cevaplayıcıların, Denizli kentsel alanının yönetilmesinde uygulanabilecek alternatiflere katılım düzeylerini ölçmeye yönelik sorulara verilen cevap dağılımları incelenmektedir.

Anket formunda, Denizli kentsel alanının yönetiminde uygulanmasının mümkün olduğu düşünülen toplam 10 alternatif yer almıştır. Bunlar kentsel alanda;

- Mevcut parçalanmış yapının devam etmesi,
- Belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulması,
- Hizmetlerin, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmesi,
- Kimi temel hizmetlerin, merkezi yönetimin eliyle yürütülmesi,
- Ana belediyenin (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmesi,
- Denizli ve diğer benzer durumdaki kentlerin, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılması,
- Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulması,
- Merkez ilçedeki belediye sayısı 3-4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulması,
- Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifinin (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmesi,
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasıdır. (13 Belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanması)

İlk yönetim alternatifi olan mevcut parçalanmış yapının devam etmesine ilişkin verilen cevapların dağılımı Tablo 5.9. ve 5.10'da gösterilmektedir;

Tablo 5.9. Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	34,0	0,0	1,0	1,0	0,0	36,0
Belde Belediyeleri	26,0	9,0	3,0	0,0	26,0	64,0
TOPLAM	60,0	9,0	4,0	1,0	26,0	100,0

Denizli kentsel alanındaki mevcut parçalanmış yapının devamına ilişkin Denizli Belediyesi'nde ve diğer belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcıların yanıtlarının dağılımları Tablo 5.9'daki gibidir. Katılımcıların %60'ı parçalı yapının devam etmesi alternatifine *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanlar %34'lük bir oranla parçalı yapının devam etmesine *hiç katılmadıklarını* belirterek en fazla paya sahip olurken, diğer belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcılar %26'lık eşit değerle *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Anketteki "Mevcut parçalı yapı devam etmelidir" sorusuna cevap verenler içinde Denizli belediyesi *hiç katılmıyorum* görüşüyle %34'lük en fazla paya sahiptir.

Aslında, bazı belde belediyelerinin başkan/başkan yardımcıları ile yapılan kısa mülakatlarda da benzer yorumlar yapılmıştır. Kimi belde belediye başkan/başkan yardımcıları parçalanmış yapının sürdürülmesini kesinlikle desteklediklerini belirtirken, kimi belde belediye başkanları ise bu durumunun devamına hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Nitekim, Tablo 5.10'da da, mevcut parçalı yapının devamına ilişkin verilen cevapların cevaplayıcıların görevlerine göre dağılımları yer almaktadır;

Tablo 5.10. Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	5	4,2	1	0,8	0	0,0	0	0,0	5	4,2	11	9,2
Meclis Üyesi	40	33,6	8	6,7	2	1,7	0	0,0	15	12,6	65	54,6
Birim Amiri	15	12,6	0	0,0	2	1,7	1	0,8	6	5,0	24	20,2
STK Üyesi	7	5,9	1	0,8	1	0,8	0	0,0	0	0,0	9	7,6
Muhtar	5	4,2	0	0,0	2	1,7	0	0,0	3	2,5	10	8,4
TOPLAM	72	60,5	10	8,4	7	5,9	1	0,8	29	24,4	119	100

Tablo 5.10.'de görüldüğü üzere, belediye başkan/başkan yardımcılarının mevcut parçalı yapının devamına ilişkin verdikleri yanıt %4,2'lik eşit yüzde değeri ile *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum*dur. Anketi cevaplayan belediye meclisi üyeleri (%33,6), hizmet birimlerinin amirleri (%12,6), STK üyeleri (%5,9) ve muhtarların (%4,2) çoğunluğu da hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir. Anketteki “Mevcut parçalı yapı devam etmelidir” sorusuna cevap verenler içinde meclis üyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %33,6'lık en fazla paya sahiptir. Toplam cevaplayıcıların %60,5'lik en yüksek paya sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

Kentsel alanda belediye birlikleri ve/veya özel amaçlı hizmet örgütlerinin kurulması alternatifine verilen yanıtların dağılımı Tablo 5.11 ve 5.12'de verilmektedir.

Tablo 5.11. Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütlerin Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	9,0	6,0	6,0	3,0	12,0	36,0
Belde Belediyeleri	12,0	10,0	8,0	6,0	28,0	64,0
TOPLAM	21,0	16,0	14,0	9,0	40,0	100,0

Toplam cevaplayanların %40'ı, kentsel alanda belediye birliklerinin ya da özel amaçlı hizmet örgütlerinin kurulması alternatifine kesinlikle katılıyorum cevabını

vermişlerdir. En yüksek yüzde değeri dikkate alındığında hem Denizli Belediyesi'nde görev yapan cevaplayıcıların (%12) hem de diğer belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcıların (%28) çoğunluğunun bu alternatife *kesinlikle katılıyorum* cevabını verdikleri görülmektedir. Anketteki “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri kesinlikle katılıyorum görüşüyle %28’lik en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.12. Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütlerin Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	0	0,0	1	0,8	2	1,7	5	4,2	11	9,2
Meclis Üyesi	10	8,4	13	10,9	10	8,4	4	3,4	28	23,5	65	54,6
Birim Amiri	8	6,7	3	2,5	3	2,5	3	2,5	7	5,9	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	1	0,8	2	1,7	3	2,5	2	1,7	9	7,6
Muhtar	2	1,7	0	0,0	5	4,2	2	1,7	1	0,8	10	8,4
TOPLAM	24	20,2	17	14,3	21	17,6	14	11,8	43	36,1	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatife ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımında ise farklılıklar söz konusudur. Belediye başkan/başkan yardımcılarının (%4,2) ve belediye meclisi üyelerinin (%23,5) çoğunluğu bu alternatife *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, birim amirlerinin çoğunluğu (%6,7) *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. STK üyelerinin çoğunluğu (%2,5) *oldukça katılıyorum* cevabını verirken, muhtarların çoğunluğu ise (%4,2) *orta düzeyde katılıyorum* cevabını vermektedir. Anketteki “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %23,5’lik en fazla paya sahiptir. Toplam cevaplayıcıların %36,1’lik en yüksek paya sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir,

Bir diğer alternatif olan ve günümüzde Denizli kentsel alanında yaygın olarak başvurulan, hizmetlerin belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmesine ilişkin verilen yanıtların dağılımı Tablo 5.13 ve 5.14’te verilmektedir.

Tablo 5.13. Hizmetlerin Belediyeler arası Protokoller Yoluyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	12,0	4,0	11,0	4,0	5,0	36,0
Belde Belediyeleri	17,0	12,0	4,0	13,0	18,0	64,0
TOPLAM	29,0	16,0	15,0	17,0	23,0	100,0

Toplam cevaplayanların %29'unun kimi ketsel hizmetlerin belediyeler arasında imzalanan protokoller yoluyla yürütülmesi alternatifine *hiç katılmıyorum* cevabını verdikleri görülmektedir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %12'si *hiç katılmıyorum* cevabını vererek, belde belediyelerinde görev yapanların %18'i ise *kesinlikle katılıyorum* cevabını vererek kendi içlerinde en fazla paya sahip olmuşlardır. Anketteki "hizmetler belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir" sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %18'lik en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.14. Hizmetlerin Belediyeler arası Protokoller Yoluyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	1	0,8	0	0,0	2	1,7	5	4,2	11	9,2
Meclis Üyesi	16	13,4	13	10,9	9	7,6	13	10,9	14	11,8	65	54,6
Birim Amiri	10	8,4	2	1,7	6	5,0	2	1,7	4	3,4	24	20,2
STK Üyesi	3	2,5	1	0,8	1	0,8	2	1,7	2	1,7	9	7,6
Muhtar	2	1,7	0	0,0	4	3,4	2	1,7	2	1,7	10	8,4
TOPLAM	34	28,6	17	14,3	20	16,8	21	17,6	27	22,7	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifine ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %4,2 ile en yüksek paya sahip olanlar *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Aynı şekilde diğer katılımcılara bakıldığında; meclis üyeleri %13,4 ile *hiç katılmıyorum*, hizmet birimi amirleri %8,4 ile *hiç katılmıyorum*, STK üyeleri %2,5 ile *hiç katılmıyorum* ve

muhtarlar ise %3,4 ile *orta düzeyde katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Anketi cevaplayanların toplamında %28,6 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “hizmetler belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %13,4'lük en fazla paya sahiptir.

Kentsel alanı ilgilendiren bazı hizmetlerin merkezi yönetim eliyle yürütülmesi alternatifine ilişkin verilen yanıtların dağılımı Tablo 5.15 ve 5.16'da verilmektedir.

Tablo 5.15. Bazı Hizmetlerin Merkezi Yönetim Eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	14,0	3,0	7,0	5,0	7,0	36,0
Belde Belediyeleri	23,0	3,0	4,0	10,0	24,0	64,0
TOPLAM	37,0	6,0	11,0	15,0	31,0	100,0

Anketi cevaplayanların %37 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, kimi kentsel hizmetlerin merkezi yönetim eliyle yürütülmesi alternatifine *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %14 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatif için *hiç katılmıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %24 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “kimi temel hizmetler merkezi yönetim eliyle yürütülmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %24'lük en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.16. Bazı Hizmetlerin Merkezi Yönetim Eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	6	5,0	1	0,8	1	0,8	0	0,0	3	2,5	11	9,2
Meclis Üyesi	20	16,8	5	4,2	6	5,0	12	10,1	22	18,5	65	54,6
Birim Amiri	11	9,2	0	0,0	4	3,4	3	2,5	6	5,0	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	0	0,0	3	2,5	1	0,8	4	3,4	9	7,6
Muhtar	2	1,7	2	1,7	3	2,5	2	1,7	1	0,8	10	8,4
TOPLAM	40	33,6	8	6,7	17	14,3	18	15,1	36	30,3	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifte ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Diğer katılımcılara bakıldığında; meclis üyeleri %18,5 ile *kesinlikle katılıyorum*, hizmet birimi amirleri %9,2 ile *hiç katılmıyorum*, STK üyeleri %3,4 ile *kesinlikle katılıyorum* ve muhtarlar ise %2,5 ile *orta düzeyde katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Anketteki “kimi temel hizmetler merkezi yönetim eliyle yürütülmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %18,5’lik en fazla paya sahiptir. Toplam cevaplayıcıların %33,6’lık en yüksek paya sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

Denizli Belediyesi’nin mücavir alanları genişletmesi alternatifine ilişkin verilen yanıtların dağılımı Tablo 5.17 ve 5.18’de ayrıntılı olarak verilmektedir.

Tablo 5.17. Ana Belediyenin (Denizli Belediyesi), Mücavir Alanları Genişletmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	1,0	2,0	6,0	2,0	25,0	36,0
Belde Belediyeleri	29,0	3,0	13,0	4,0	15,0	64,0
TOPLAM	30,0	5,0	19,0	6,0	40,0	100,0

Cevaplayıcıların %40 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, ana belediyenin (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmesi alternatifine *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %25 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatif için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %29 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “ana belediye (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %29'luk en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.18. Ana Belediyenin (Denizli Belediyesi), Mücavir Alanları Genişletmesine İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	5	4,2	0	0,0	1	0,8	1	0,8	4	3,4	11	9,2
Meclis Üyesi	21	17,6	4	3,4	13	10,9	5	4,2	22	18,5	65	54,6
Birim Amiri	4	3,4	1	0,8	5	4,2	0	0,0	14	11,8	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	0	0,0	2	1,7	1	0,8	5	4,2	9	7,6
Muhtar	1	0,8	2	1,7	7	5,9	0	0,0	0	0,0	10	8,4
TOPLAM	32	26,9	7	5,9	28	23,5	7	5,9	45	37,8	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifte ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %4,2 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Aynı şekilde diğer katılımcılara bakıldığında; meclis üyeleri %18,5 ile, hizmet birimi amirleri %11,8 ile ve STK üyeleri %4,2 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Muhtarlar ise %5,9 ile *orta düzeyde katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Anketi cevaplayanların toplamında %37,8 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “ana belediye (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %18,5'lik en fazla paya sahiptir.

Denizli ve diğer benzer durumdaki kentlerin, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılması alternatifine katılıma ilişkin verilen cevapların dağılımları Tablo 5.19 ve 5.20'de ayrıntılı olarak verilmektedir.

Tablo 5.19. Denizli Ve Diğer Benzer Durumdaki Kentlerin, Özel Bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	2,0	2,0	32,0	36,0
Belde Belediyeleri	18,0	2,0	2,0	42,0	64,0
TOPLAM	18,0	4,0	4,0	74,0	100,0

Anketi cevaplayanların %74 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı Denizli ve diğer benzer durumdaki kentlerin, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmasına *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %32 ile ve diğer belde belediyelerinde görev yapanların ise %42 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatifte *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Anketteki "Denizli ve diğer benzer durumdaki kentlerin, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır" sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %42'lik en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.20. Denizli Ve Diğer Benzer Durumdaki Kentlerin, Özel Bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	2	1,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	9	7,6	11	9,2
Meclis Üyesi	13	10,9	0	0,0	2	1,7	3	2,5	47	39,5	65	54,6
Birim Amiri	3	2,5	0	0,0	2	1,7	1	0,8	18	15,1	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	0	0,0	1	0,8	0	0,0	7	5,9	9	7,6
Muhtar	0	0,0	1	0,8	0	0,0	0	0,0	9	7,6	10	8,4
TOPLAM	19	16,0	1	0,8	55	4,2	4	3,4	90	75,6	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifte ilişkili verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %7,6, meclis üyelerinden %39,5, hizmet birimi amirlerinden %15,1, STK üyelerinden %5,9 ve

muhtarlardan %7,6 en yüksek paya sahip olan kısımları *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Anketteki “Denizli ve diğer benzer durumdaki kentlerin, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %39,5’lik en fazla paya sahiptir. Toplam cevaplayıcıların %75,6’lık en yüksek paya sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulması alternatifine ilişkin verilen cevapların dağılımları Tablo 5.21 ve 5.22’de verilmektedir.

Tablo 5.21. Merkez İlçedeki Tüm Belde Belediyeleri Korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	14,0	4,0	5,0	4,0	9,0	36,0
Belde Belediyeleri	12,0	0,0	4,0	2,0	46,0	64,0
TOPLAM	26,0	4,0	0,9	6,0	55,0	100,0

Ankete cevap verenlerin %55 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı Merkez ilçede yer alan tüm belde belediyelerinin korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmasına *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Denizli Belediyesi’nde görev yapanların %14 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatif için *hiç katılmıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %46 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %46’lık en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.22. Merkez İlçedeki Tüm Belde Belediyeleri Korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	5	4,2	0	0,0	1	0,8	0	0,0	5	4,2	11	9,2
Meclis Üyesi	16	13,4	2	1,7	5	4,2	3	2,5	39	32,8	65	54,6
Birim Amiri	5	4,2	2	1,7	3	2,5	3	2,5	11	9,2	24	20,2
STK Üyesi	2	1,7	1	0,8	2	1,7	1	0,8	3	2,5	9	7,6
Muhtar	5	4,2	0	0,0	1	0,8	0	0,0	4	3,4	10	8,4
TOPLAM	33	27,7	5	4,2	12	10,1	7	5,9	62	52,1	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatife ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarını %4,2’lik eşit değerle hiç katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Belediye meclisi üyelerinden %32,8’lik, hizmet birimi amirlerinden %9,2’lik ve STK üyelerinden %2,5’lik en yüksek paya sahip olan kısımlar, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Muhtarlar ise %4,2’lik en yüksek paya sahip olan kısım hiç katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Anketteki “Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” sorusuna cevap verenler içinde meclis üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %32,8’lik en fazla paya sahiptir.

“Merkez ilçedeki belediye sayısı 3 ya da 4’e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” alternatifine verilen yanıtların dağılımı ise Tablo 5.23 ve Tablo 5.24’te verilmektedir.

Tablo 5.23. Merkez İlçedeki Belediye Sayısı 3 ya da 4’e Düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	3,0	1,0	3,0	4,0	25,0	36,0
Belde Belediyeleri	21,0	1,0	4,0	4,0	34,0	64,0
TOPLAM	24,0	2,0	7,0	8,0	59,0	100,0

Cevaplayıcıların %59 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı Merkez ilçedeki belediye sayısı 3 ya da 4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmasına *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %25 ile ve belde belediyelerinde görevli olanların %34 ile en yüksek değere sahip olan kısımları bu alternatif için *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Anketteki "Merkez ilçedeki belediye sayısı 3 ya da 4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır" sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %34'lük en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.24. Merkez İlçedeki Belediye Sayısı 3 ya da 4'e Düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi Kurulmasına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	0	0,0	1	0,8	1	0,8	6	5,0	11	9,2
Meclis Üyesi	15	12,6	0	0,0	2	1,7	5	4,2	43	36,1	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	2	1,7	4	3,4	2	1,7	10	8,4	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	0	0,0	1	0,8	1	0,8	6	5,0	9	7,6
Muhtar	1	0,8	0	0,0	1	0,8	0	0,0	8	6,7	10	8,4
TOPLAM	26	21,8	2	1,7	9	7,6	9	7,6	73	61,3	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifte ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,0'lık, meclis üyelerinden %36,1'lik, hizmet birimi amirlerinden %8,4'lük, STK üyelerinden %5,0'lık ve muhtarlardan %6,7'lik en yüksek paya sahip olan kısımları *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Anketteki "Merkez ilçedeki belediye sayısı 3 ya da 4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır" sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %36,1'lik en fazla paya sahiptir. Toplam cevaplayıcıların %61,3'lük en yüksek paya sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

Bir diğer önemli yönetim alternatifi de Aralık 2003'de, Türkiye'de sadece Denizli için gündeme gelmiş olan ve kentsel alandaki 22 belediye ve 25 köyü kapsayan

5026 sayılı (Bütünşehir) teklifin hayata geçmesidir. Bu alternatife ilişkin verilen yanıtlar, Tablo 5.25 ve 5.26’da incelenmiştir.

Tablo 5.25. Aralık 2003 Tarihli 5026 Sayılı (Bütünşehir) Teklifin (22 Belediye Ve 25 Köyü Kapsayan) Hayata Geçmesine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	11,0	0,0	3,0	5,0	17,0	36,0
Belde Belediyeleri	44,0	1,0	1,0	4,0	14,0	64,0
TOPLAM	55,0	1,0	4,0	9,0	31,0	100,0

Ankete cevap verenlerin %55 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermişlerdir. Denizli Belediyesi’nde görev yapanların %17 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatif için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %44 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %44’lük en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.26. Aralık 2003 Tarihli 5026 Sayılı (Bütünşehir) Teklifin (22 Belediye Ve 25 Köyü Kapsayan) Hayata Geçmesine İlişkin Verilen Cevapların, Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	8	6,7	1	0,8	0	0,0	1	0,8	1	0,8	11	9,2
Meclis Üyesi	37	31,1	0	0,0	2	1,7	5	4,2	21	17,6	65	54,6
Birim Amiri	10	8,4	0	0,0	2	1,7	3	2,5	9	7,6	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	0	0,0	2	1,7	1	0,8	6	5,0	9	7,6
Muhtar	4	3,4	0	0,0	2	1,7	0	0,0	4	3,4	10	8,4
TOPLAM	59	49,6	1	0,8	8	6,7	10	8,4	41	34,5	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatife ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %6,7 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Diğer katılımcılara bakıldığında; meclis üyeleri %31,1 ve hizmet birimi amirleri %8,4 ile *hiç katılmıyorum* cevabını verirken; STK üyeleri %5,0 ile *kesinlikle katılıyorum* ve muhtarlar ise %3,4'lük eşit değerle *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %49,6 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (bütünşehir) teklifin (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %31,1'lik en fazla paya sahiptir.

Kentsel alan için önerdiğimiz son yönetim alternatifi ise, 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulaması yani 13 Belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanmasıdır. Cevaplayıcıların söz konusu alternatife ilişkin verdikleri cevapların dağılımları Tablo 5.27 ve 5.28'de verilmektedir.

Tablo 5.27. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. madde Uygulamasına (13 Belediye ile 10 Köyün Denizli Belediyesine Bağlanması) İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	3,0	3,0	30,0	36,0
Belde Belediyeleri	36,0	3,0	3,0	22,0	64,0
TOPLAM	36,0	6,0	6,0	52,0	100,0

Cevaplayıcıların %52 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasını (13 belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanması) destekliyorum ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %30,0 en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %36,0 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu alternatif için *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu soruya cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %36'lık en fazla paya sahiptir. Anketteki “5393 sayılı belediye

kanununun 11. madde uygulamasını (13 belediye ile 10 köyün denizli belediyesine bağlanmasını) destekliyorum” sorusuna cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %36,0’lık en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.28. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. madde Uygulamasına (13 Belediye ile 10 Köyün Denizli Belediyesine Bağlanması) İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	7	5,9	1	0,8	1	0,8	2	1,7	11	9,2
Meclis Üyesi	23	19,3	2	1,7	4	3,4	36	30,3	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	3	2,5	1	0,8	14	11,8	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	1	0,8	1	0,8	7	5,9	9	7,6
Muhtar	4	3,4	2	1,7	0	0,0	4	3,4	10	8,4
TOPLAM	40	33,6	9	7,6	7	5,9	63	52,9	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu alternatifte ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,9 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Meclis üyeleri %30,3, hizmet birimi amirleri %11,8 ve STK üyeleri %5,9 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Muhtarlar ise %3,4’lük eşit değerle *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %52,9 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki “5393 sayılı belediye kanununun 11. madde uygulamasını (13 belediye ile 10 köyün denizli belediyesine bağlanmasını) destekliyorum” sorusuna cevap verenler içinde belediye meclisi üyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %30,3’lük en fazla paya sahiptir.

5.4.5. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesi Uyarınca Getirilecek Olan Düzenlemeye İlişkin Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları

Bu başlık altında anketin beşinci ve son grubunda (E Grubu) yer alan ve cevaplayıcıların Denizli kentsel alanını yönetme açısından 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca Mart 2009’da uygulanacak olan yeni düzenlemeye

(13 Belediye ve 10 Köyün Denizli Belediyesine Katılmaları - Bütünşehir) ilişkin sorulara verdikleri cevapların dağılımları incelenmektedir.

- 11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.29 ve 5.30'da incelenmiştir.

Tablo 5.29. 11. Madde Uygulamasının Kapsamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	19,0	8,0	6,0	2,0	1,0	36,0
Belde Belediyeleri	21,0	0,0	4,0	6,0	33,0	64,0
TOPLAM	40,0	8,0	10,0	8,0	34,0	100,0

Ankete cevap verenlerin %40 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, 11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %19 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *hiç katılmıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %33 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* görüşüyle %33'lük en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.30. 11. Madde Uygulamasının Kapsamına İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	7	5,9	0	0,0	0	0,0	1	0,8	3	2,5	11	9,2
Meclis Üyesi	26	21,8	5	4,2	2	1,7	6	5,0	26	21,8	65	54,6
Birim Amiri	7	5,9	3	2,5	8	6,7	1	0,8	5	4,2	24	20,2
STK Üyesi	4	3,4	1	0,8	2	1,7	0	0,0	2	1,7	9	7,6
Muhtar	7	5,9	0	0,0	1	0,8	0	0,0	2	1,7	10	8,4
TOPLAM	51	42,9	9	7,6	13	10,9	8	6,7	38	31,9	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,9 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Meclis üyeleri %21,8’lik eşit yüzde değeri ile *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Hizmet birimi amirleri %6,7 ile *orta düzeyde katılıyorum* cevabını verirken; STK üyeleri %3,4 ve muhtarlar ise %5,9 ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %42,9 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- *Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı* ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.31 ve 5.32’de incelenmiştir.

Tablo 5.31. Birleştirilecek Belediyelerin Ve Köylerin Belirlenme Sürecine İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	1,0	5,0	15,0	9,0	6,0	36,0
Belde Belediyeleri	45,0	2,0	14,0	2,0	1,0	64,0
TOPLAM	46,0	7,0	29,0	11,0	7,0	100,0

Cevaplayıcıların %46 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı, birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı

ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %15 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *orta düzeyde katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %45 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %45'lik en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.32. Birleştirilecek Belediyelerin Ve Köylerin Belirlenme Sürecine İlişkin Verilen Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	8	6,7	1	0,8	1	0,8	1	0,8	0	0,0	11	9,2
Meclis Üyesi	30	25,2	4	3,4	20	16,8	6	5,0	5	4,2	65	54,6
Birim Amiri	8	6,7	2	1,7	8	6,7	4	3,4	2	1,7	24	20,2
STK Üyesi	3	2,5	0	0,0	3	2,5	0	0,0	3	2,5	9	7,6
Muhtar	10	8,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	8,4
TOPLAM	59	49,6	7	5,9	32	26,9	11	9,2	10	8,4	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %6,7 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Meclis üyeleri %25,2 ile *hiç katılmıyorum* yanıtını vermişlerdir. Hizmet birimi amirleri %6,7'lik eşit yüzde oranı ile *hiç katılmıyorum* ve *orta düzeyde katılıyorum* cevabını verirken; STK üyelerinin cevapları ise hayli ilginçtir. STK üyeleri, %2,5'lik eşit yüzde değeri ile *hiç katılmıyorum*, *orta düzeyde katılıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* cevaplarını eşit değerde vermiştir. Muhtarlar ise %8,4 ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %49,6 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- *İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır* ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.33 ve 5.34'te incelenmiştir.

Tablo 5.33. Belediyelerin Birleşme ile İlgili Görüş ve Eleştirilerine İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	2,0	5,0	9,0	13,0	7,0	36,0
Belde Belediyeleri	45,0	5,0	9,0	2,0	3,0	64,0
TOPLAM	47,0	10	18	15,0	10,0	100,0

Ankete cevap verenler içinde %47 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısım, ilgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %13 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *oldukça katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %45 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* görüşüyle %45'lik en fazla paya sahiptir.

Tablo 5.34. Belediyelerin Birleşme ile İlgili Görüş ve Eleştirilerine İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	8	6,7	0	0,0	1	0,8	1	0,8	1	0,8	11	9,2
Meclis Üyesi	33	27,7	7	5,9	13	10,9	7	5,9	5	4,2	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	3	2,5	4	3,4	7	5,9	4	3,4	24	20,2
STK Üyesi	4	3,4	0	0,0	2	1,7	1	0,8	2	1,7	9	7,6
Muhtar	10	8,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	8,4
TOPLAM	61	51,3	10	8,4	20	16,8	16	13,4	12	10,1	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %6,7 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Meclis üyeleri %27,7 ile, hizmet birimi amirleri %5,0 ile, STK üyeleri, %3,4 ile ve muhtarlar ise %8,4 ile *hiç katılmıyorum* yanıtını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %51,3 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.35 ve 5.36’da incelenmiştir.

Tablo 5.35. Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmanın Kolaylaşmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	1,0	2,0	10,0	23,0	36,0
Belde Belediyeleri	23,0	6,0	16,0	2,0	17,0	64,0
TOPLAM	23,0	7,0	18,0	12,0	40,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %40 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısım, 11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi’nde görev yapanların %23 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %23 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri ve Denizli Belediyesi %23’lük eşit yüzde değeri ile en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.36. Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmanın Kolaylaşmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	2	1,7	2	1,7	1	0,8	3	2,5	11	9,2
Meclis Üyesi	17	14,3	3	2,5	11	9,2	6	5,0	28	23,5	65	54,6
Birim Amiri	3	2,5	2	1,7	5	4,2	5	4,2	9	7,6	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,7	7	5,9	9	7,6
Muhtar	2	1,7	2	1,7	2	1,7	0	0,0	4	3,4	10	8,4
TOPLAM	25	21,0	9	7,6	20	16,8	14	11,8	51	42,9	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarını %2,5’lik eşit yüzde değeri

ile *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Meclis üyeleri %23,5 ile, hizmet birimi amirleri %7,6 ile, STK üyeleri, %5,9 ile ve muhtarlar ise %3,4 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %42,9 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini arttıracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.37 ve 5.38’de incelenmiştir.

Tablo 5.37. Kentsel Alanda Hizmetlerin Veriminin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	0,0	6,0	8,0	22,0	36,0
Belde Belediyeleri	42,0	3,0	6,0	2,0	11,0	64,0
TOPLAM	42,0	3,0	12,0	10,0	33,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %42 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini arttıracaktır ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi’nde görev yapanların %22 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %42 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* cevabı ile %42’lik en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.38. Kentsel Alanda Hizmetlerin Veriminin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	7	5,9	2	1,7	0	0,0	0	0,0	2	1,7	11	9,2
Meclis Üyesi	30	25,2	1	0,8	5	4,2	7	5,9	22	18,5	65	54,6
Birim Amiri	5	4,2	0	0,0	7	5,9	3	2,5	9	7,6	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	1	0,8	0	0,0	2	1,7	6	5,0	9	7,6
Muhtar	4	3,4	1	0,8	2	1,7	0	0,0	3	2,5	10	8,4
TOPLAM	46	38,7	5	4,2	14	11,8	12	10,1	42	35,3	119	100

Anketi cevaplayanların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarını %5,9'luk ve meclis üyeleri %25,2'lik en yüksek yüzde değeri ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Hizmet birimi amirleri %7,6, STK üyeleri %5,0 ile *kesinlikle katılıyorum* cevaplarını vermişlerdir. Muhtarlar ise %3,4 ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %38,7 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kalitesini arttıracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.39 ve 5.40'ta incelenmiştir.

Tablo 5.39. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kalitesinin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	1,0	1,0	4,0	7,0	23,0	36,0
Belde Belediyeleri	40,0	5,0	6,0	2,0	11,0	64,0
TOPLAM	41,0	6,0	10,0	9,0	34,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %41 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kalitesini arttıracaktır ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %23 ile en

yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %40 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* cevabı ile %40'lık en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.40. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kalitesinin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	6	5,0	2	1,7	0	0,0	1	0,8	2	1,7	11	9,2
Meclis Üyesi	29	24,4	4	3,4	4	3,4	6	5,0	22	18,5	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	0	0,0	6	5,0	2	1,7	10	8,4	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	1	0,8	0	0,0	2	1,7	6	5,0	9	7,6
Muhtar	4	3,4	1	0,8	2	1,7	0	0,0	3	2,5	10	8,4
TOPLAM	45	37,8	8	6,7	12	10,1	11	9,2	43	36,1	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,0 ile ve meclis üyelerinden %24,4 ile en yüksek paya sahip olanlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Hizmet birimi amirleri %8,4 ve STK üyeleri %5,0 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken; muhtarlar %3,4 ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %37,8 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetlerini arttıracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.41 ve 5.42'de incelenmiştir.

Tablo 5.41. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerinin Artmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	14,0	3,0	13,0	3,0	3,0	36,0
Belde Belediyeleri	10,0	0,0	11,0	9,0	34,0	64,0
TOPLAM	24,0	3,0	24,0	12,0	37,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %37 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetini artıracaktır ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %14 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *hiç katılmıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %34 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* cevabı ile %34'lük en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.42. Kentsel Alanda Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerinin Artmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	0	0,0	1	0,8	1	0,8	6	5,2	11	9,2
Meclis Üyesi	15	12,6	2	1,7	15	12,6	9	7,6	24	20,2	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	1	0,8	8	6,7	2	1,7	7	5,9	24	20,2
STK Üyesi	3	2,5	0	0,0	2	1,7	2	1,7	2	1,7	9	7,6
Muhtar	1	0,8	0	0,0	1	0,8	1	0,8	7	5,9	10	8,4
TOPLAM	28	23,5	3	2,5	27	22,7	15	12,6	46	38,7	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,2 ile ve meclis üyelerinden %20,2 ile en yüksek paya sahip olanlar *kesinlikle katılıyorum* cevabını

vermişlerdir. Hizmet birimi amirleri %6,7 ile orta düzeyde katılıyorum yanıtını verirken; STK üyeleri %2,5 ile *hiç katılmıyorum* cevabını vermişlerdir. Muhtarlar ise %5,9 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %38,7 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

- *Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir* ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.43 ve 5.44'te incelenmiştir.

Tablo 5.43. Denizli Belediyesi'nin Kapasitesine İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	3,0	8,0	9,0	16,0	36,0
Belde Belediyeleri	48,0	0,0	9,0	4,0	3,0	64,0
TOPLAM	48,0	3,0	17,0	13,0	19,0	100,0

Ankete cevap verenler içinde %48 ile en yüksek paya sahip olan kısım, Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir ifadesine *hiç katılmıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %16 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %48 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* cevabı ile %34'lük en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.44. Denizli Belediyesi'nin Kapasitesine İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	8	6,7	0	0,0	1	0,8	0	0,0	2	1,7	11	9,2
Meclis Üyesi	34	28,6	0	0,0	11	9,2	9	7,6	11	9,2	65	54,6
Birim Amiri	6	5,0	3	2,5	5	4,2	4	3,4	6	5,0	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	1	0,8	2	1,7	3	2,5	2	1,7	9	7,6
Muhtar	3	2,5	0	0,0	5	4,2	1	0,8	1	0,8	10	8,4
TOPLAM	52	43,7	4	3,4	24	20,2	17	14,3	22	18,5	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %6,7 ile ve meclis üyelerinden %28,6 ile en yüksek paya sahip olan kısımlar *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Birim amirleri %5,0'lik eşit yüzde değeri ile *hiç katılmıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. STK üyeleri, %2,5 ile *oldukça katılıyorum* cevabını verirken; muhtarlar %4,2 ile *orta düzeyde katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %43,7 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.45 ve 5.46'da incelenmiştir.

Tablo 5.45. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Bürokratik ve Teknik Zorluklara İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	11,0	6,0	12,0	7,0	0,0	36,0
Belde Belediyeleri	12,0	2,0	6,0	2,0	42,0	64,0
TOPLAM	23,0	8,0	18,0	9,0	42,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %42 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanların %11 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *hiç katılmıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %42 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* cevabı ile %42'lik en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.46. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Bürokratik ve Teknik Zorluklara İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	3	2,5	0	0,0	1	0,8	0	0,0	7	5,9	11	9,2
Meclis Üyesi	16	13,4	2	1,7	13	10,9	5	4,2	29	24,4	65	54,6
Birim Amiri	4	3,4	6	5,0	4	3,4	4	3,4	6	5,0	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	0	0,0	2	1,7	4	3,4	2	1,7	9	7,6
Muhtar	0	0,0	1	0,8	0	0,0	0	0,0	9	7,6	10	8,4
TOPLAM	24	20,2	9	7,6	20	16,8	13	10,9	53	44,5	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,9 ile, meclis üyeleri %24,4 ile ve hizmet birimi amirleri %5,0 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. STK üyeleri, %3,4 ile *oldukça katılıyorum* cevabını verirken, muhtarlar ise %7,6 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %44,5 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.47 ve 5.48'de incelenmiştir.

Tablo 5.47. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Ek Mali Yükümlülüklerle İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	4,0	12,0	12,0	5,0	3,0	36,0
Belde Belediyeleri	11,0	1,0	4,0	4,0	44,0	64,0
TOPLAM	15,0	13,0	16,0	9,0	47,0	100,0

Anketi cevaplayanlar içinde %47 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi'nde görev yapanlar %12'lik eşit yüzde değeri ile bu ifade için *biraz katılıyorum* ve *orta düzeyde katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Belde belediyelerinde görevli olanların %44 ile en yüksek değere sahip olan kısmı ise *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *kesinlikle katılıyorum* cevabı ile %44'lük en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.48. Köyde Yaşayanların Karşılaşacağı Ciddi Ek Mali Yükümlülüklerle İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	2	1,7	1	0,8	1	0,8	0	0,0	7	5,9	11	9,2
Meclis Üyesi	13	10,9	6	5,0	9	7,6	5	4,2	32	26,9	65	54,6
Birim Amiri	0	0,0	6	5,0	6	5,0	4	3,4	8	6,7	24	20,2
STK Üyesi	1	0,8	1	0,8	2	1,7	3	2,5	2	1,7	9	7,6
Muhtar	0	0,0	1	0,8	0	0,0	0	0,0	9	7,6	10	8,4
TOPLAM	16	13,4	15	12,6	18	15,1	12	10,1	58	48,7	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %5,9 ile, meclis üyeleri %26,9 ile ve hizmet birimi amirleri %6,7 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. STK üyeleri, %2,5 ile *oldukça katılıyorum* cevabını verirken, muhtarlar ise

%7,6 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %48,7 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

- 11. madde -Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden- yakın zamanda Büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır ifadesine verilen cevapların dağılımları Tablo 5.49 ve 5.50’de incelenmiştir.

Tablo 5.49. 11. Maddenin Denizli Belediyesi’nin Büyükşehir Belediyesi Statüsü Almasını Kolaylaştırmasına İlişkin Cevapların Belediyelere Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Denizli Belediyesi	0,0	1,0	2,0	11,0	22,0	36,0
Belde Belediyeleri	32,0	3,0	3,0	4,0	22,0	64,0
TOPLAM	32,0	4,0	5,0	15,0	44,0	100,0

Cevaplayıcılar içinde %44 ile en yüksek paya sahip olan kısım, 11. madde - Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden- yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır ifadesine *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermiştir. Denizli Belediyesi’nde görev yapanların %22 ile en yüksek değere sahip olan kısmı bu ifade için *kesinlikle katılıyorum* cevabını verirken, belde belediyelerinde görevli olanların %32 ile en yüksek değere sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Anketteki bu ifadeye cevap verenler içinde belde belediyeleri *hiç katılmıyorum* cevabı ile %32’lik en fazla paya sahiptirler.

Tablo 5.50. 11. Maddenin Denizli Belediyesi'nin Büyükşehir Belediyesi Statüsü Almasını Kolaylaştırmasına İlişkin Cevapların Cevaplayıcıların Görevlerine Göre Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	K.S	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%	K.S.	%
Başkan/Başkan Yrd.	5	4,2	1	0,8	0	0,0	2	1,7	3	2,5	11	9,2
Meclis Üyesi	22	18,5	2	1,7	1	0,8	9	7,6	31	26,1	65	54,6
Birim Amiri	5	4,2	1	0,8	4	3,4	4	3,4	10	8,4	24	20,2
STK Üyesi	0	0,0	1	0,8	1	0,8	2	1,7	5	4,2	9	7,6
Muhtar	1	0,8	0	0,0	4	3,4	0	0,0	5	4,2	10	8,4
TOPLAM	33	27,7	5	4,2	10	8,4	17	14,3	54	45,4	119	100

Cevaplayıcıların söz konusu ifadeye ilişkin verdikleri yanıtların görevlere göre dağılımına bakıldığında; belediye başkan/başkan yardımcılarında %4,2 ile en yüksek yüzde değerine sahip olan kısmı *hiç katılmıyorum* cevabını vermiştir. Meclis üyeleri %26,1 ile, hizmet birimi amirleri %8,4 ile STK üyeleri, %4,2 ile ve muhtarlar %4,2 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Cevaplayıcıların toplamında %45,4 ile en yüksek paya sahip olan kısım, *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermiştir.

Anketin son sorusu olan ve katılımcıların anketin genelinde değinilen konulara ilişkin eklemek istediklerini yazabilmelerine yönelik olan 61. soru büyük oranda boş bırakılmıştır. Bu sorunun doldurulduğu bir kaç ankette yer alan ifadeler de genellikle Denizli'deki yönetsel sorunların çözümü için uygun olabilecek tek yolun Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin kurulması olduğu yönündedir. Bazı belde belediyelerinde görev alanlar ise bu sorunun altında, 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca gerçekleştirilecek olan düzenlemeyi kesinlikle desteklemediklerini, bu konuya ilişkin mutlaka referandum yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket sonucunda elde edilen bulguların genel bir değerlendirmesi yapıldığında ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Özellikle, ankete katılanların kendi belediyelerini tanımlamaya yönelik olan ve anketin B grubunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar oldukça ilgi çekicidir. Söz

konusu yanıtlar incelendiğinde, özellikle belde belediyelerinde görev yapan katılımcıların, oldukça iddialı bir şekilde belediyelerinin; personel (idari ve teknik), araç-gereç, kentsel alanlarda yaşayanların yerleşme kararlarını ve özel sektörün belediye sınırları içinde yatırım yapmasını ve yerleşmesini etkileme ve belediye sınırları içerisindeki çalışma imkanlarının, sosyal ve kültürel faaliyetleri ve kişilerin günlük ihtiyaçlarını karşılamaları konularında yeterli olmasına ilişkin sorulara büyük ölçüde *kesinlikle katılıyorum* cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durum, özellikle Denizli Belediyesi'nin ve bazı araştırmacıların belde belediyelerinde personel ve araç-gereç (Alkaya ve Alkaya, 2006), sosyal ve kültürel mekanlar vb. açısından yetersizlik olduğu söylemleriyle çelişmektedir.

Belde belediyelerinde görev yapanların söz konusu konularda yeterliliğe ilişkin verdikleri cevapların dört nedenden kaynaklanabileceğini düşünmek mümkündür:

- Özellikle belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcılar belediyelerindeki personel, araç-gereç makina-teçhizat, sosyal ve kültürel olanaklar vb. ilişkin gerçek durumun farkında olmayabilirler,
- 2009'da yapılması planlanan yerel seçimlerin ardından tüzel kişiliklerini kaybederek Denizli Belediyesi ile birleşmek istememeleri nedeniyle kendi kendilerine yetebildiklerini iddia etmek isteyebilirler,
- Belediye başkanlarından da etkilenerek belediyelerini korumacı bir tavır içinde soruları cevaplandırmış olabilirler,
- Son olarak da, gerçekten de personel, araç-gereç ve makina-teçhizat, sosyal ve kültürel olanaklar vb. açısından yeterli olabilirler.

Söz konusu sorulara Denizli Belediyesi'nde görev yapanlar, daha temkinli ve bizim düşüncemizle gerçekçi yaklaşarak genellikle orta düzeyde ya da oldukça katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Anketin üçüncü (C grubu) grubunda yer alan ifadeler, Denizli kentsel alanında bazı hizmetlerin sorun oluşlarına ilişkin ifadelerdir. Bu grupta, cevaplayıcılardan sayılan 13 kentsel hizmeti, Denizli kentsel alanının bütünü ve kendi belediye ya da köylerini düşünerek sorun oluşlarına göre değerlendirmeleri istenmiştir.

Cevaplayıcıların, söz konusu kentsel hizmetleri Denizli kent bütününde sorun oluşlarına göre değerlendirmeleri sonucunda; kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı, park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları, kent içi ve yakın yerleşimlere ulaşım, toplu konut uygulamaları ve itfaiye hizmetlerinin ankete katılanlar tarafından hiç önemli bir sorun olarak görülmediği ortaya çıkmıştır. Yağmur sularının tahliyesi, şehir içi trafik hizmetleri, şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlara ilişkin hizmetleri ile sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması kent bütününde orta düzeyde önemli bir sorun olarak değerlendirilirken; içme suyu temini ve dağıtımı, kanalizasyon hizmetleri ve yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler önemli bir sorun olarak görülmektedir. Anketi cevaplayanlar tarafından kent bütününde çok önemli bir sorun olarak görülen tek konu, şehir planının yapılması ve uygulanmasıdır.

Söz konusu 13 kentsel hizmetin, cevaplayıcıların kendi belediye ya da köylerinde sorun oluşlarına göre değerlendirilmeleri sonucunda ise; kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı, içme suyu temini ve dağıtımı, park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları, kent içi ve yakın yerleşimlere ulaşım, toplu konut uygulamaları ve itfaiye hizmetleri ankete katılanlar tarafından hiç önemli bir sorun olarak görülmediği ortaya çıkmıştır. Yağmur sularının tahliyesi, kanalizasyon hizmetleri, şehir içi trafik hizmetleri ve şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlara ilişkin hizmetler orta düzeyde önemli bir sorun olarak görülürken; şehir planının yapılması ve uygulanması, sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması ile yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler, cevaplayıcıların belediye veya köylerinde önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Özellikle, katı atıkların bertarafı, ulaşım, toplu konut ve itfaiye gibi hizmetlerin kent bütününde ve cevaplayıcıların kendi belediye ya da köylerinde önemli bir sorun olarak görülmediği ortaya çıkmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak sayılan hizmetlerin kentsel alan bütününde sorun olarak görülmediği yorumunu yapmak mümkün olmaktadır. İçme suyunun temini ve dağıtımı ise Denizli kent bütününde önemli bir sorun olarak görülse de, cevaplayıcıların kendi belediye ya da köyleri için bir sorun olarak görülmemektedir. Özellikle kentsel alandaki parçalanmış yapının sorun olarak kendini en çok hissettirdiği konu olan şehir planının yapılması ve uygulanması (Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu, 2007: 6). ise, hem Denizli kent bütününde hem de

cevaplayıcıların kendi belediye ya da köylerinde oldukça önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Anketin dördüncü (D grubu) grubunda yer alan ifadeler Denizli kentsel alanını yönetmek için önerilebilecek alternatiflere ilişkin ifadelerdir. Bu grupta, anketi cevaplayanlardan, önerilen 10 alternatifi Denizli kentsel alanının ve bu alandaki yerel/bölgesel hizmetlerin daha iyi yönetilmesi açısından destekleme (uygun bulma) düzeylerini değerlemeleri istenmiştir.

Cevaplayıcıların söz konusu alternatiflere katılma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, Denizli Belediyesi'nde görevli olan cevaplayıcıların, “mevcut parçalı yapı devam etmelidir”, “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir”, “kimi temel hizmetler, Merkezi Yönetimin eliyle yürütülmelidir” ve “Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” ifadelerine *hiç katılmıyorum* cevabını verirken; “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır”, “ana belediye (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmelidir”, “Denizli ve diğer benzer durumdaki kentler, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır”, “Merkez ilçedeki belediye sayısı 3-4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır”, “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” ve “5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasını (13 Belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanmasını) destekliyorum” ifadelerine *kesinlikle katılıyorum* cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durum da, Denizli Belediyesi'nde görevli olan cevaplayıcıların birlikler kurulması, büyükşehir ve özellikle “Bütünşehir” ve birleşme alternatiflerini desteklediklerini göstermektedir.

Diğer belde belediyelerinde görev yapan cevaplayıcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde; “mevcut parçalı yapı devam etmelidir” ifadesine hiç katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını eşit şekilde verdikleri görülmektedir. Bu durum da, kimi belde belediye başkanlarının belediyelerinin ve hatta kendi konumlarının varlığını korumaya istekli oluşlarıyla açıklanabilir. Bunun dışında söz konusu cevaplayıcıların, “ana belediye (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmelidir”, “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” ve “5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasını (13 Belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanmasını) destekliyorum” ifadelerine *hiç*

katılmıyorum; “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır”, “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir”, “kimi temel hizmetler, Merkezi Yönetimin eliyle yürütülmelidir”, “Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır”, “Denizli ve diğer benzer durumdaki kentler, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır” ve “Merkez ilçedeki belediye sayısı 3-4’e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” ifadelerine ise *kesinlikle katılmıyorum* cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durum da, belde belediyelerinde görev yapanların mücavir alan genişletilmesi, “Bütünşehir” ve birleşme dışında kalan alternatifleri desteklediklerini göstermektedir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, Denizli Belediyesi’nde ve diğer belde belediyelerinde görev yapanların Denizli’de büyükşehir belediyesi kurulmasını kesin olarak destekledikleri sonucuna varılmaktadır.

Aynı ifadelere verilen cevaplar, cevaplayıcıların görevleri/konumları ile ilişkilendirilerek incelendiğinde; Belediye başkan ve/veya başkan yardımcılarının “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır”, “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir”, “Denizli ve diğer benzer durumdaki kentler, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır” ve “Merkez ilçedeki belediye sayısı 3-4’e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” ifadelerini kesin olarak destekledikleri, “mevcut parçalı yapı devam etmelidir” ve “Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır” ifadelerine ise destekleme ve desteklememe oranının eşit çıktığı görülmektedir. Belediye meclisi üyelerinin, “mevcut parçalı yapı devam etmelidir”, “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir” ve “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” dışındaki ifadeleri kesin olarak destekledikleri görülmektedir.

Hizmet birimi amirleri, “mevcut parçalı yapı devam etmelidir”, “belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır”, “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir”, “kimi temel hizmetler, Merkezi Yönetimin eliyle yürütülmelidir” ve “Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir” ifadeleri dışında kalanları; STK üyeleri ise, “mevcut parçalı yapı devam etmelidir” ve “hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir” dışındaki ifadeleri desteklemektedirler. Muhtarlar ise genel

olarak “mevcut parçalı yapı devam etmelidir” ifadesine hiç katılmazken, bu ifade dışında kalanları orta düzeyde desteklemektedirler. “Bütünşehir” ve birleşme alternatiflerinde ise muhtarların destekleme ve desteklememe oranının eşit çıktığı görülmektedir.

Muhtarların söz konusu ifadelerine genel olarak yaklaşımları orta düzeyde katılıyorum yönünde olmaktadır. Bu durumun da aslında, muhtarların ikili yönleriyle yani hem merkezi yönetime bağlı hem de bir yerel yönetim birimi amiri olmaları ile de ilişkili olabileceği düşünülebilmektedir. Ayrıca, muhtarlara anketlerin uygulanması sırasında da genel olarak edinilen izlenim, büyük çoğunluğunun çok anketlerdeki bazı ifadeler dışında çok keskin cevaplar vermekten kaçındıkları yönündedir.

Anketin beşinci (E grubu) grubunda yer alan ifadeler 5393 sayılı belediye kanununun 11. maddesi uyarınca getirilecek olan düzenlemeye ilişkin ifadelerdir. Bu grupta, anketi cevaplayanlardan, söz konusu düzenlemeye ilişkin verilen ifadeleri destekleme düzeylerine göre değerlendirmeleri istenmiştir.

Anketi cevaplandıranların beşinci grupta yer alan ifadelerine katılma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, Denizli Belediyesi’nde görevli olan cevaplayıcıların, “11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır”, “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini ve kalitesini arttıracaktır”, “Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir” ve “11. madde –Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden–yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır” ifadelerine kesin olarak katıldıkları, bunlar dışındaki ifadeler ise genel olarak katılmadıkları ya da orta düzeyde katıldıkları görülmektedir.

Diğer belde belediyelerinde görevli olan cevaplayıcıların ise, “11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir”, “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetini arttıracaktır”, “11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır” ve “11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır” ifadelerine kesinlikle katıldıkları, bunlar dışında kalanla ifadeler ise hiç katılmadıkları görülmektedir.

Belde belediyelerinde görevli olan cevaplayıcılar, “Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı” ve “İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır” ifadelerine hiç katılmadıklarını belirtirken; Denizli Belediyesi’nde görevli olan cevaplayıcılar bu ifadelere orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum da, 11. madde uygulaması ile getirilecek olan düzenlemeye ilişkin çalışmalarda Denizli Belediyesi ile birleşmesi öngörülen belediyelerin ve köylerin istek ve düşüncelerinin yeterince dikkate alınmadığını düşündürmektedir.

Aynı ifadelere verilen cevaplar, cevaplayıcıların görevleri/konumları ile ilişkilendirilerek incelendiğinde; Belediye başkan ve/veya başkan yardımcılarının, “11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır” ifadesine eşit oranda hiç katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını verdikleri görülmüştür. Bu durum da yine özellikle belde belediyeleri başkanları arasında var olan ayrımı ortaya çıkarmaktadır. Birleşmeyi destekleyen belediye başkanları bu ifadeye kesinlikle katılıyorum yanıtını verirken, birleşme karşıtı olan belediye başkanları hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Bunun dışında, “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetini arttıracaktır”, “11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır” ve “11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır” ifadelerine kesinlikle katıldıkları görülmektedir.

Belediye meclisi üyelerinin ise, “11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir” ifadesine hiç katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını eşit değerlerde verdikleri, “Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı”, “İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır”, “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini ve kalitesini arttıracaktır” ve “Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir” ifadelerine hiç katılmadıkları, bunlar dışında kalanlara ise kesin olarak katıldıkları görülmektedir.

Hizmet birimi amirleri, “11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir”, “Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı” ve “Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir” dışındaki ifadelere genelde büyük

ölçüde katılırken; STK üyeleri, “Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı” ifadesinde kesin bir yargıya varamamışlar (eşit düzeyde hiç katılmıyorum, orta düzeyde katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabı vardır), “11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok genişdir”, “İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır” ve “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetini arttıracaktır” ifadeleri dışında kalan ifadelere katılmaktadırlar.

Muhtarlar ise, “11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır”, “11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetini arttıracaktır”, “11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır”, “11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır” ve “11. madde –Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden–yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır” ifadelerine kesin olarak katılmaktadırlar.

Anketlerin genelinde verilen cevaplara ilişkin gözlemlenen bir önemli nokta da, anketi cevaplayanların verdikleri yanıtların üyesi oldukları siyasi partilerden çok fazla etkilenecek verilmemiştir. Örneğin, Adalet ve Kalkınma Partisi üyesi bir belediye başkanı ya da meclis üyesi tarafından desteklenmeyen “Bütünşehir” ya da birleşme alternatiflerinin, farklı siyasi partiye/partilere mensup belediye başkan/başkanlar ya da meclis üyesi/üyeleri tarafından desteklendiği görülmektedir. Bu ve benzeri örneklerden yola çıkarak, ankete katılanların verdikleri yanıtların genelde, mensubu oldukları siyasi partilerden bağımsız olarak verildiği yorumu yapılabilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde kentleşme olgusunun hız kazanması ve kentlerin sahip oldukları olanakların da etkisiyle kırsal alanda yaşayanlar için bir çekim merkezi haline gelmesi, kentsel nüfusun hızlı bir şekilde artmasını da beraberinde getirmiştir. Ancak, bu süreçte her kentin aynı oranda büyüüp gelişmesi mümkün olamamış, bazı kentler konumlarının ve sahip oldukları avantajların da etkisiyle diğerlerine oranla daha hızlı büyüme ve daha fazla nüfusa sahip olma imkânı bulmuşlardır. Bunun sonucunda da, farklı büyüklükte ve gelişmişlik düzeyinde kentlerin varlığı söz konusu olmuştur.

Türkiye’de de benzer şekilde özellikle 1950’lerden sonra hızlı bir kentleşme sürecine girildiği görülmektedir. Bu süreç ile birlikte, kırsal alanlarda yaşayan nüfus büyük oranda kentlere göç etmeye başlamış ve bu durum da kentsel nüfusun hızla artmasına yol açmıştır. Kentlere yönelen bu göç hareketleriyle birlikte, ülke genelindeki büyük ve ortanca kentlerin yönetim fonksiyonlarının da değişmesi ve çeşitlenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Giderek sınırlı nüfusa ve hizmetlere sahip kentlerden yakın ve uzak çevresiyle daha kuvvetli ve karmaşık etkileşim içerisine giren kentlere geçiş ile hızlı gelişen ortanca ve büyük kentlerin, çevresindeki yarı kırsal nitelikli küçük yerleşim birimlerinde de mekansal, ekonomik ve teknolojik gelişmeleri tetiklemesi, ülkelerin kimi kesimlerinde kentlerden kentsel alanlara veya bölge kentlere doğru bir evrilmeyi ortaya çıkarmaktadır. Ortanca ve büyük kentler ve kentsel alanlar karmaşık ve geleceği tahmin etmenin güç olduğu dinamik yapılarıyla gelişmiş ülkelerde olduğu kadar gelişmekte olan ülkelere ve bu arada Türkiye’de de sorun ve ilgi odağı durumundadırlar.

Ülke ekonomisi, refahı ve üst düzey bireysel ve kurumsal mal ve hizmetlerini sunma konusunda önemli bir yeri olan büyükçe kentlerin yönetimi o kentte yaşayanlar kadar yakın ve etkileşimde olduğu uzak çevresindeki yerleşim birimleri açısından da kritik öneme sahiptir. Tüm bu değişim ve tespitler, yerel ve ulusal kamu kurum ve kuruluşları ile siyasal karar alıcıları, hatta kimi uluslar arası aktörleri, bu kentsel alanların gerek yönetim sorunları gerekse önündeki fırsatların değerlendirilmesi ve daha

iyi yönetilmesi açısından halihazırda harekete geçirmiştir veya Türkiye özelinde harekete geçirmeye başlamıştır.

Günümüzde, kent ve büyükşehirlerin yönetimi temelde, 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çerçevesinde gerçekleşmektedir. Ancak, Türkiye’de büyükşehir belediyesi statüsü almak için gerekli olan nüfus kriterini sağlayamayan ama sahip oldukları sosyal ve kültürel olanaklar ve ekonomik gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında diğer kentlerden farklılık gösteren orta ölçekli olarak tanımlayabileceğimiz kentler için ya da birden fazla belediyeyi içine alan kentsel alanların yönetimi için her hangi bir özel hukuki düzenleme veya modelin bulunmadığı görülmektedir. Bu durum da nüfus açısından bakıldığında nüfusu 5.000 ile 500.000 olan yerleşimlerin aynı hukuki düzenleme ile yönetilmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum da, farklı yapı ve özellikteki kentlerin aynı yönetsel düzenlemeye tabi olmalarından kaynaklı eksikliklerin ya da olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Özellikle orta ölçekli kentsel alanların yönetimi için literatürde, belediyeler arası işbirliği, ana belediye tarafından hizmet sunumu, tek ya da iki kademeli yönetsel yapının kurulması, birleştirme veya katma ve mücavir alan uygulamaları gibi önerilebilecek modellerin var olması, ülkemizde de bu konuya ilişkin çeşitli düzenlemelerin yapılabileceğinin bir göstergesi olmaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan Denizli kentsel alanı da, Türkiye’de orta ölçekli olarak tanımlayabileceğimiz, yönetsel anlamda oldukça parçalanmış bir yapıya sahip olan kentsel alanlardan biridir. 1876 yılında ilk belediye teşkilatı kurulan kentsel alanda, Denizli Belediyesi dışında farklı alan ve nüfus büyüklüklerine sahip pek çok belde belediyesi bulunmaktadır. Büyük oranda, 1990’lı yıllarda gerçekleşen idari parçalanma ile oluşan bu yapı, kent bütününde etkili ve verimli hizmet sunumunun sağlanması ve kentin sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesi önünde bir engel teşkil etmektedir.

Denizli kentsel alanında, kentsel katı atıkların toplanarak değerlendirilmesi ve bertarafı, içme suyunun temini ve dağıtılması, yağmur sularının tahliyesi, kent içi ulaşımın sağlanması, toplu konutların yapılacağı alanların belirlenmesi, imar planlarının yapılması gibi mevcut parçalanmış yapının varlığından kaynaklanan temel sorunlar, verimli, etkili ve kaliteli hizmet sunumunu büyük oranda olumsuz etkilemektedir. Bu noktadan hareketle, Denizli kentsel alanında var olan sorunlara çözüm bulmak amacıyla

çeşitli çalışmalar ve denemeler yapılmıştır ve kimi modeller de halihazırda sürdürülmekte veya büyükşehir belediyesi statüsü gibi kimileri ise gelecekte elde edilmek istenmektedir.

Bu bağlamda özellikle büyükşehir belediyesi olma özlemi içinde olan Denizli kenti için Denizli milletvekillerinin 1990'lı yıllardan itibaren sundukları büyükşehir belediyesi olma teklifleri, Denizli Belediyesi'nin Merkez İlçe'deki belediyeler arasında protokoller imzalamak suretiyle hizmet sunumlarının gerçekleştirilmesi ve birlik kurma yoluyla işbirliği içinde hareket etme çabaları, 2003 yılında gündeme gelen ve "Bütünşehir Yasası" olarak da anılan Kanun Tasarısı ve son olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "*tüzel kişiliğin sona erdirilmesi*" başlığını taşıyan 11. maddesinin uygulanma çabaları söz konusu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan çözüm yollarının başında gelmektedir. Tez çalışmasında, genelde orta ölçekli kentsel alanları özelde Denizli kentsel alanını yönetmek için uygulanabilecek çözüm yolları ve alternatifler incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde Denizli kentsel alanını yönetmede uygulanabilecek olası alternatifler/modeller ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Bu inceleme sonucunda, Denizli kentsel alanında kimi hizmetleri sunmada birliklerden de yararlanılmakta olduğu tespit edilmiştir. Kentsel alanda var olan birlikler, tek amaçlıdırlar ve kentsel alanın bütününde yürütülmesi gereken kimi diğer/önemli kaynak ya da hizmetler bu birliklerin konusu ya da amacı dışında kalmaktadır. Bu nedenle, kentsel alandaki sorunlara ve parçalanmış idari yapıya çözüm üretmek amacıyla başvurulacak yöntemlerden/modellerden olan belediyeler arası birliklerin kurulması kısa süreli ve/veya sınırlı etkisi olan bir çözüm olarak görülmektedir. 2005 yılında 5355 kanun numarası ile yasalaşan Mahalli İdare Birlikleri Kanununun birlikleri tek amaçlı örgütler olarak kabul etmesi de bu alternatifin kapsamını daraltmaktadır.

Denizli Belediyesi 1970 ortalarında ve 2000 başlarında mücavir alanını genişleterek de kentsel alanı yönetme çabası içerisinde olmuştur. Denizli Belediyesi'nin 1970'lerde 34 köyü mücavir alanına katması sonradan bunların çoğunun 1990'larda belediyeleşmesi ile sonuçlanmıştır. Denizli Merkez İlçesinde ve komşu ilçelerde de çok sayıda belediyenin kurulması ildeki vatandaşların ve siyasetçilerin ayrı belediye olma isteklerinin ileride de ortaya çıkabilmesi ihtimalini ortaya koymaktadır. Halihazırda çok

sayıda belediyenin varlığı ve belediyelerin mücavir alana dahil edilememesi gibi nedenlerle mücavir alan çabaları sınırlı bir etkiye sahip olacaktır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesinin sorunsuz biçimde 2009'da uygulanması ve böylece 13 belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesi'ne bağlanması mümkün olsa bile nüfusu önümüzdeki birkaç onyılıda hızla artması beklenen Denizli kentsel alanında 10 kadar belediye daha varlığına devam edecektir. Denizli kentsel alanının 2010'larda genişleyeceği varsayılırsa, bu alana dahil olacak belediye sayısının daha da artacağı rahatlıkla söylenebilir. Denizli Belediyesinin alternatif modelleri uygulayarak varlığını sürdürmesi beklenen belediyelerle birlikte hizmet yürütmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Dolayısıyla, Denizli Belediyesi ve geniş anlamda Denizli kentsel alanına dahil komşu ilçe belediyeleri için mücavir alan uygulamaları optimal ölçeği yakalama ve imar planlamalarını yapıp uygulama gibi açılardan gerekli ancak yetersiz bir şarttır.

Bu alternatifin büyükşehir belediyesi statüsü olması halinde Denizli kenti yerel hizmetler için daha çok kaynak kullanma, daha güçlü yetkilerle donatılma ve geniş anlamda Denizli kentsel alanının yönetilebilmesi ile daha profesyonel bir yönetim anlayışı ve ekibine sahip olabilme gibi avantajlar yakalayabilir. Aksi takdirde, Denizli Belediyesi, mücavir alanı genişletme uygulamalarına 13 belediye ve 10 köyün birleştirilmesi sonrası devam etse bile çevresinde var olacak 10 kadar belediye nedeniyle yine bazı sınırlılıklar içinde bulunacaktır. Bu sınırlılıklar aslında sadece ana belediye olan Denizli Belediyesinin değil, komşu belde ve Sarayköy ile Honaz gibi ilçe belediyeleri için de geçerli olan ve onları da işbirliğine zorlayan sınırlardır.

Hizmetlerin belediyeler arasında imzalanan protokoller yoluyla yürütülmesinin Denizli kentsel alan bütününe yönetmede yaygın şekilde uygulandığı gözlemlenmektedir. Özellikle katı atıkların bertarafı, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planının yapılması, içme suyu temini ve dağıtımı, kent içi ulaşım hizmetleri vb. alanlarda belediyeler arasında protokollerin imzalandığı görülmektedir. Ancak bu uygulama, sahip olduğu pek çok avantaja rağmen, kentsel alan bütününe ilgilendiren her hizmet için farklı protokoller yapılması, bu protokollerin imza edilmesine ilişkin kararların alınması, zamanı dolan protokollerin yenilenmesi gibi pek çok aşama ve süreci de beraberinde getirmektedir. Bu durum da, aciliyet arz eden hizmetlerin sunumunda gecikmeye yol açabilmekte, böyle bir durum gerçekleşme bile,

belediyeler arasında çıkan herhangi bir anlaşmazlık hizmetlerin sunumunu tehlikeye atabilmektedir. Bu nedenle de kimi kentsel hizmetlerin belediyeler arasında imzalanan protokoller yoluyla yürütülmesi alternatifleri/modeli de Denizli kentsel alanı için kısa süreli ve/veya geçici bir çözüm olarak görülmektedir.

Türkiye’de sadece Denizli için gündeme gelen, 59. Hükümet tarafından 23 Aralık 2003’te TBMM’de kabul edilen ve “Bütünşehir Yasası” olarak da anılan “Bazı Belediye ve Köylerin Denizli Belediyesine Katılmasına İlişkin Kanun” Tasarısı Denizli kentsel alanında bulunan 22 belediye ve 25 köyün tüzel kişiliklerinin kaldırılarak Denizli Belediyesi’ne katılmalarını öngörmekteydi. Ancak bu Kanun Tasarısı, yasalaşamamış, Cumhurbaşkanı tarafından seçime bir yıl veya daha az kala herhangi bir yerleşimin statüsü değiştirilemez amir hükmü nedeniyle tali bir sebepten veto edilmiştir.

Aslında, Meclis’te kabul edildiği dönemde hem olumlu hem de olumsuz yönde oldukça yankı uyandıran bu Tasarı özellikle Denizli kentsel alanında var olan parçalanmış idari yapıyı ortadan kaldırmaya yönelik bir çabaydı. 22 belediye ve 25 köyün birden tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile Denizli Belediyesi’ne bağlanmaları oldukça iddialı bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Tasarı Cumhurbaşkanı tarafından onaylansaydı, Denizli Belediyesi’nin sınırları bir gecede neredeyse on kat, nüfusu ise iki kat daha büyüyecekti. Böylece, Denizli Belediyesi, özellikle mali kaynaklarında herhangi bir artış olmadan çok daha geniş bir alana ve nüfusa hizmet sunmak yükümlülüğü altında kalacaktı. Bunun yanında, dünya genelinde yerleşmenin önemi vurgulanırken toplam 47 yerel yönetim biriminin tüzel kişiliklerinin bir gecede ve rızaları dışında kaldırılarak başka bir yerel yönetim birimine bağlanması özellikle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na imza koymuş bir ülke olmamız dikkate alındığında düşündürücü olmaktadır. Bu nedenle kentsel alanda uygulanabilecek olası bir yönetim modeli olarak karşımıza çıkan söz konusu “Bütünşehir” alternatifi; özellikle parçalanmış idari yapıdan kaynaklanan, bazı kentsel sorunlara çözüm getirebilecek olsa da, çok geniş bir alanı ve büyük bir nüfusu kapsadığından daha farklı ve yeni sorunları beraberinde getirebilecektir.

2003 tarihli “Bütünşehir” Tasarısının hayata geçmemesi, Denizli kentsel alanını yönetmede farklı bir çözüm alternatifini karşımıza çıkarmıştır. Aslında “Bütünşehir” Tasarısına benzeyen ama daha az sayıda belediye ve köyü kapsayan bu uygulama 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesinde şekillenmektedir. 2006 yılında 11.

Maddeye istinaden çıkarılan müşterek kararname ile Denizli Belediyesi'nin sınırlarına 5 km mesafede yerleşik alanı bulunan Denizli Merkez İlçe'deki 13 belediye ve 10 köyün 2009 yılında yapılması planlanan yerel seçimlerle birlikte tüzel kişiliklerinin kaldırılarak Denizli Belediyesi'ne katılmaları öngörülmektedir. "Bütünşehir" Tasarısından daha rasyonel olarak gerçekleşen ve nispeten daha küçük bir alan ve nüfusu kapsayan bu uygulama, özellikle Merkez İlçe'deki idari parçalanmışlığı bir nebze de olsa hafifletecektir. Ancak, söz konusu maddeye dayalı bu uygulamanın henüz hayata geçmemesi ve bir ilk olması ile Türkiye genelinde de benzer bir uygulamanın henüz gerçekleşmemesi nedeniyle, birleşmenin yaratacağı olumlu ya da olumsuz sonuçlara ilişkin yorumlar sınırlı kalmakta ve yetersiz bir bilgiye dayanmaktadır. Fakat, kesin olarak söylenebilecek şey, bu düzenlemenin hayata geçmesi ile Denizli kentsel alanındaki özellikle Merkez İlçe'deki parçalanmış yapı şimdilik büyük oranda ortadan kalkacak ve kentsel alanı ilgilendiren hizmetlerin sunumunda bütünlük sağlanacak gibi gözükmektedir.

Aslında, söz konusu yönetim alternatiflerine ilişkin yapılan inceleme göstermiştir ki, Denizli kentsel alanını yönetmek için uygulanabilecek en uygun alternatif, kentsel alandaki belediye sayısının azaltılarak Denizli'de Büyükşehir Belediyesi kurulmasıdır. Ancak, bu alternatifin de şu an için gerçekleşme olasılığı zayıf gözükmektedir. Bunun sebebi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda yer alan 750.000 nüfus şartıdır. Aslında Denizli Belediyesi, Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca 2009'da gerçekleşecek birleşmenin ardından söz konusu nüfus şartına yaklaşabilecektir. Belediye Kanunu 11. madde uygulaması gerçekleşmesi halinde, hem Denizli Belediyesinin nüfusu artacak hem de daha geniş bir alanın çevresinden itibaren 10 kilometrelik bir alanın ve bu alandaki nüfusun büyükşehir belediyesi statüsü için hesaba katılması sözkonusu statü için gerekli 750.000 nüfusun yakalanmasını kolaylaştıracaktır. Hatta Denizli kenti Türkiye'de böylece büyükşehir belediyesi statüsünü nüfus şartı açısından elde etmeye en yakın birkaç yerleşimden birisi haline gelecektir.

Şu anki nüfuslarıyla Denizli Belediyesi ve 10 kilometrelik çevresindeki belediye ve köyler büyükşehir belediyesi nüfus şartını gerçekleştirilememektedir. Aslında, Türkiye genelindeki mevcut büyükşehir belediyelerine bakıldığında kimisinin nüfus bakımından bu şartın altında kaldığı görülmektedir. Ancak, bu yerleşimler büyükşehir belediyesi

statüsünü 5216 sayılı Kanundan önce kazanmışlardır. Bu durum da, yakın bir gelecekte herhangi bir değişiklik ya da özel bir düzenleme getirilmezse, Denizli'nin büyükşehir belediyesi statüsü kazanmasının zor olduğunu göstermektedir.

Büyükşehir belediyesi statüsü kazansın ya da kazanmasın Denizli kentsel alanında ve özellikle Merkez İlçe'de var olan parçalanmış yapının ortadan kaldırılması için kimi belde belediyelerinin kendi aralarında ve/veya Denizli Belediyesi ile birleşmeleri zorunluluk olarak görülmektedir. Kınıklı, Bağbaşı, Kayhan gibi kimi belediyeler Denizli Belediyesi ile büyük oranda içiçe geçmiş durumdadır. Bu nedenle içiçe geçmiş belediyelerin Denizli Belediyesi ile birleşmeleri kentsel alandaki idari yapıdaki parçalanmışlığın hafifletilmesi ve hizmetlerde bütünselliğin sağlanması için bir gereklilik olarak görülmektedir.

Çalışmada ayrıca, Denizli kentsel alanında bulunan ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesine dayanılarak Denizli Belediyesi ile birleşmesi öngörülen 13 belediye, 10 köy ve Denizli Belediyesi ile söz konusu alternatiflere ilişkin düşüncelerini öğrenmeye yönelik bir alan araştırması yapılmıştır. Bu alan araştırması sonucunda ortaya çıkan veriler göstermektedir ki, özellikle "Bütünşehir" Tasarısı ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesine dayanılarak getirilecek olan düzenleme ankete katılan kimi belde belediyeleri tarafından desteklenmezken, kimi diğer belde belediyeleri ve Denizli Belediyesi tarafından desteklenmektedir. Özellikle belediye başkan ya da başkan yardımcıları söz konusu alternatifleri hiç desteklemezken, 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesine dayanılarak getirilecek olan düzenlemeyi belediye meclisi üyelerinin, hizmet birimi amirlerinin ve STK üyelerinin destekledikleri görülmektedir. Muhtarların bir kısmı bu uygulamayı kesinlikle desteklerken, diğerleri kesinlikle karşısında durmaktadır.

Tüm belediyelerin, belediye başkanları ya da başkan yardımcılarının, belediye meclisi üyelerinin, hizmet birimi amirlerinin, STK üyelerinin ve muhtarların kesinlikle destekledikleri tek alternatif, her ne şekilde olursa olsun Denizli'de büyükşehir belediyesi kurulması alternatifidir. Özellikle 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesine dayanılarak getirilecek olan düzenlemeyi destekleyen cevaplayıcıların bu düzenlemeyi Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır düşüncesiyle destekledikleri alan araştırmasından çıkan bir başka önemli sonuç olmaktadır.

Yukarıda yer alan açıklama ve sonuçlardan yola çıkarak akademik, pratik ve siyasa yapıcılara yönelik çeşitli önerilerde bulunmak mümkün olmaktadır.

Bu tezdeki inceleme usulü, çizilen çerçeve ile uluslararası ve ulusal düzeydeki literatür taraması temel kaynakları göstermek yoluyla diğer orta ölçekli kentsel alanlar açısından da yol göstericidir. Türkiye’deki diğer orta ölçekli kentsel alanlarda, Denizli kentsel alanının yönetiminde karşılaşılan sorunlar, farklı düzey, biçim ve tarihsel bir arka plana sahip de olsa yaşanabilmektedir. Denizli orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunlarına uygulanan, denenilen ve önerilen çözümler açısından, muhtemelen kentin sahip olduğu idari parçalanmışlık düzeyi ve bunun hikayesi ile kentteki insanların pratik zekaları gibi nedenlerin de etkisiyle, tüm Türkiye için laboratuvar özelliği gösterecek kadar çeşitlidir ve ilginç özellikler göstermektedir.

Denizli kentsel alan yönetimi sorunu, bu sorunun ortaya çıkış hikayesi ve bulunan veya önerilen çözümlerin iyi anlaşılması orta ölçekli kentsel alanların daha iyi yönetilmesi için yeni veya tamamlayıcı modellerin şekillendirilmesi ve güncellenmesinde önemli ipuçları verebilecek niteliktedir. Denizli deneyimi, aslında, sahip olduğu özellikler ve gelişim çizgisi nedeniyle, orta ölçekli kentsel alanlar kadar büyükşehir belediyesine sahip fakat sınırlı nüfusa sahip metropoliten alanlar ile orta ölçekli boyuttan daha küçük az nüfuslu kentsel alanlar için de kimi faydalı ipuçları verebilir gözükmektedir. Bu nedenle, söz konusu alanlarda yaşanan sorunlara çözüm arayışlarının anlaşılmasında ve en uygun olanının formüle edilmesi açısından da bu çalışma örnek ve başlangıç teşkil edebilir.

Özellikle akademisyenlerin, siyasa yapıcılarının ve uygulayıcılarının Türkiye’deki benzer orta ölçekli kentsel alanlarda da yaşanan benzer ya da farklı sorunları çözmeye yönelik çabalarda ya da düzenlemelerin oluşturulmasında birlikte hareket etmelerinin önemi yadsınamaz. Bu nedenle öncelikle başka ülke örneklerinde orta ölçekli kentsel alanların yönetme model ve deneyimleri incelenmeli ve bunlardan Türkiye için dersler çıkarılmalı; Türkiye’de orta ölçekli kentsel alanların yaşadığı sorunlar toplu olarak ve diğer ülke deneyimlerinden çıkarılan dersler ve uygulayıcıların yaşadıkları ya da karşılaştıkları sorunlar dikkate alınarak incelenmeli; kentlerin yönetimine ilişkin hukuki düzenlemeler yapılırken orta ölçekli kentsel alanların yönetimine ilişkin kanun, kanun maddesi, kanun hükmünde kararname ya da benzeri düzenlemeler de yapılmalı ve söz

konusu düzenlemeler yapılırken akademisyenler, kamu yöneticileri ve kanun koyucular işbirliği içinde çalışmalıdır.

Kentlerin büyükşehir belediyesi statüsü kazanmaları için nüfus kriterine ek olarak, çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik kriterleri sağlamaları da istenmeli; özellikle orta ölçekli kentlerin ve kentsel alanların yönetiminde literatürde yer alan alternatifler/modeller de dikkate alınarak; ülke genelinde var olan tüm orta ölçekli kentsel alanların yönetiminde uygulanabilecek düzenlemeler getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- 505 Sayılı Yedi İilde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname (02.09.1993),
<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=4.5.504&sourceXmlSearch=> (12.05.2007).
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html> (17.09.2006).
- 5355 Sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu,
<http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2005/06/20050611-1.htm> (17.09.2006).
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html> (17.09.2006).
- Al, H. (1996). Cumhuriyet Dönemi Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi, *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler*, Editörler: Vecdi Akyüz, Seyfettin Ünlü, Cilt: 2, İlke Yayınları, İstanbul, ss. 21-57.
- Alkaya, D., Alkaya, K. (2006). Sağlıklı Kentleşme ve Geoteknik Kent Bilgi Sistemi, *Akademik Bilişim Konferansı '06*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
<http://ab.org.tr/ab06/bildiri/86.doc> (07.05.2007).
- Acar, M. (1997). Denizli'nin Kentsel Gelişimi, *TMMOB Makina Mühendisleri Odası 21. Yüzyıla Doğru Denizli Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Editörler: Cemalettin Çağdaş, Yılmaz Arslan, MMO yayın no: 199, Deha Mat. Ltd. Şti., Denizli. ss. 236-240.
- Acar, Ü., Baykan N. O. (1997). Denizli'de Nüfus Hareketleri, *TMMOB Makina Mühendisleri Odası 21. Yüzyıla Doğru Denizli Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Editörler: Cemalettin Çağdaş, Yılmaz Arslan, MMO yayın no: 199, Deha Mat. Ltd. Şti., Denizli. ss. 246-256.
- Akşam Gazetesi (Ege) (31.01.2001). "Yaşasın Bütünşehir!",
<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2001/01/31/egeb/egeb1.html> (30.10.2007).
- Akşam Gazetesi (11.04.2006). "Bütünşehir Denizli Yolunda İlk Adım",
<http://www.aksam.com.tr/haber.asp?a=35833,3&tarih=11.04.2006> (12.02.2007).
- Akşam Gazetesi (Ege) (31.12.2003). "Bütünşehir'e sanal destek",
<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2003/12/31/egeb/egeb4.html> (21.02.2007).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 2. Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

- Aslan, B. (1999). Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 9 Eylül 1993 Tarih ve 504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/23)
<http://www2.tbmm.gov.tr/d21/2/2-0023.pdf> (01.11.2007).
- Aslan, B. (1999). Denizli Milletvekili Beyhan Aslan'ın, Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 9 Eylül 1993 Tarih ve 504 Sayılı KHK'nin 1 inci Maddesinin 1 inci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçtüzüğü'nün 37 nci Maddesine Göre Doğrudan Gündeme Alınma Önergesi (4/76)
<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss300m.htm> (20.12.2006).
- Association of Bay Area Governments, Resmi Web Sitesi,
<http://www.abag.ca.gov/> (21.06.2007).
- Aygören, A. (2001). "Büyükşehir" Deneyimleri Işığında Denizli Panel ve Forumu, TMMOB Mimarlar Odası Denizli Şubesi, Denizli.
- Batmaz, N. (2001). *Gelişimi, Üretim Yapısı ve Sorunlarıyla Denizli Ekonomisi*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, "Mücavir Alan Tekliflerine İlişkin Usul ve Esaslar ve Yerel Yönetimlerce Karşılana Sorunlara İlişkin Açıklama" Başlıklı Bilgi Notu,
<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/sss.php> (31.10.2007).
- Baykara, T. (1969). *Denizli Tarihi İkinci Kısım 1070-1429*, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Belediyeler Yasa Tasarısı Genel Gerekçe (2004).
<http://www.belgenet.com/yasa/k5215-2.html> (23.05.2007).
- Belediyeler Yasa Tasarısı Madde Gerekçeleri (2004).
<http://www.belgenet.com/yasa/k5215-3.html> (12.05.2007).
- Bilgen, N., Fedai, P., İksöz, B. (2005). Denizli'de Kentsel İşlevler ve Kentsel Fonksiyon Alanları, *Kentsel ve Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu II*, Denizli.
- Bilgin, K., U. (2004). Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı'nda Yerel Yönetimler Güçleniyor mu Üstleniyor mu?, *Görüş Dergisi*, Mart, ss. 12-22.
- Bish, R., L. (2001). *Local Government Amalgamations: Discredited Nineteenth Century Ideals Alive in the Twenty-First Century*, C.D. Howe Institute Commentary.
- Bollens, J., C. (1957). *Special District Governments in the United States*, University of California Press, Berkeley'den Ali Erkan Eke (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimler arası İlişkiler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Bollens, J., C. Ve Schmandt, H., J. (1970). *The Metropolis, It's People, Politics and Economic Life*, Second Edition, Harper and Row, New York.

- Cassello, Jr., W., N. (1961). Constitutional Aspects of State-Local Relationships II: Metropolitan Government, Con-Con Research Paper No: 5 Citizens Research Council of Michigan, ss. 1-30'dan Ferruh Tuzcuoğlu (2003), *Metropoliten Yönetim: Kentleşmenin Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya'da ve Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- Crouch, W., W. (1937). Extraterritorial Powers of Cities as Factors in California Metropolitan Government, *The American Political Science Review*, Vol. 31 No: 2, pp. 286-291.
- Dağdeviren, S. (2003). *Tarihi ve Tabii Güzellikleri ile Denizli*, Denizli Şoförler ve Otomobilciler Odası Yayını, Denizli.
- Derdiman, R. C. (2005). *Yeni Düzenlemelere Göre Yerel Yönetimler*, Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Denizli Belediyesi Resmi Web sitesi, www.denizli.bel.tr (06.01.2007).
- Denizli Belediyesi (2007). *Denizli Belediyesinin 08.05.2007 Tarih ve 234 Sayılı; İl Genel Meclisinin 08.05.2007 Tarih ve 2007/102 Sayılı Kararı İle Onaylanan 1/25.000 Ölçekli Denizli İl Çevre Düzeni Plan Raporu*, Denizli.
- Denizli İli Web Sitesi (16.12.2003). “*Bütünşehir’e Destek*”, <http://www.denizli.net/modules.php?name=News&file=article&sid=73> (31.10.2007).
- Denizli İli Web Sitesi (11.03.2006). “*Gençler Spora Yönlendiriliyor*” http://www.denizli.net/modules.php?name=News&new_topic=30 (18.01.2007).
- Denizli Milletvekilleri Osman Nuri Filiz, Mehmet Salih Erdoğan, Mehmet Yüksektepe ile Ümmet Kandoğan’ın; *Denizli İline Bağlı Akköy İlçesi ile Bazı Belediye ve Köylerin Tüzel Kişiliklerinin Kaldırılarak Denizli Belediye Sınırları İçine Alınması Hakkında Kanun Teklifi ile İçişleri Komisyonu Raporu (2/213)*
- Denizli Ticaret Odası (1998). *Ekonomik Yönü İle Denizli 1998*, Denizli Ticaret Odası Yayınları: 25, Denizli.
- Denizli Ticaret Odası (2007). *Ekonomik Yönü İle Denizli 2007*, Denizli Ticaret Odası Yayınları: 34, Denizli.
- Denizli Valiliği, (1998). *Türkiye’nin Parlayan Yıldızı: Denizli*, Yayına Hazırlayan: Ersal Yavi ve Necla Yazıcıoğlu Yavi, İzmir.
- Denizli Valiliği (2001). *Denizli 2001 Kültür Değerleri*, Denizli.
- Denizli Valiliği, (2006). “*İl Brifing Raporu*”, Denizli Valiliği, Denizli.
- Devlet Planlama Teşkilatı, “1969 Yılı Programı”, DPT, No: 748, s. 377’den Zerrin Toprak (2001) *Kent Yönetimi ve Politikası*, ISBN: 975-93376-1-4, İzmir.

- Devlet Planlama Teşkilatı (1994). *7.BYKP, Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi ÖİK Raporu*, DPT, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/kutup/plan/VII/> (06.01.2007).
- Devlet Planlama Teşkilatı (2000). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf> (06.01.2007).
- Devlet Planlama Teşkilatı (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/9kalkinmaplani.pdf> (19.02.2007).
- Dinçer, Ö. (1998, Haziran). Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması İhtiyacı ve İlkeleri Üzerine Bir Tartışma, *Öneri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:10, s.1-10.
- Dixon, R., G., Jr. (1965). New Constitutional Forms for Metropolis: Reapportioned County Boards; Local Councils of Governments, *Law and Contemporary Problems*, Vol. 30 No: 1, pp. 57-75.
- Eke, A. E. (1982). *Anakent Yönetimi ve Yönetimler arası İlişkiler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Emrealp, S. ve Horgan, D., (1993). *Belediyelerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri*, TCBTKİB ve IULA-EMME Yayınları, No: 6, İstanbul.
- Erarı, F. (1999). Göç Ve Kentleşme Sürecinde Denizli, *TMMOB Makina Mühendisleri Odası Denizli'de Sanayileşme ve Kentleşme Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, MMO yayın no: 230, s. 307-314.
- Erdumlu, G. (1993). *Büyükşehir Belediyeleri Araştırması*, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Erendil, A. (2000). Mit ve Gerçeklik Olarak Denizli - Üretim ve İşgücünün Değişen Yapısı: Eleştirel Kuram Açısından Bir Değerlendirme, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 86, ss. 91-117.
- Erten, M. (1999). *Nasıl Bir Yerel Yönetim?*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Feiock, R., C., Carr, J., B. (1997). Private Incentives and Academic Entrepreneurs: The Promotion of City/County Consolidation, The Annual Meeting of the Southeastern Conference on Public Administration, Knoxville, ss. 1-27'den Ferruh Tuzcuoğlu (2003), *Metropoliten Yönetim: Kentleşmenin Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya'da ve Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- Feldman, M., B., Everett L., J. (1960). The Urban County: A Study of New Approaches to Local Government in Metropolitan Areas, *Harvard Law Review*, Vol. 73, Issue: 3, p.526-582.

- Gökaçtı, M., A. (1996). *Dünyada ve Türkiye’de Belediyecilik*, Ozan Yayıncılık, İstanbul.
- Gökçe, T. (2000). *XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Lâzıkıyye (Denizli) Kazâsı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Gönül, M. (1977). Yerel Yönetim Birlikleri, TODAİE Yayını, Ankara’dan Eyüp Zengin (1994, Aralık) Mülki İdare Amirleri ve Yerel Yönetim Birlikleri, *Türk İdare Dergisi*, Sayı:405, s.57-75.
- Göymen, K. (1997). *Türkiye’de Kent Yönetimi*, Boyut Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
- Haberler.com (12.08.2006). “Denizli Bütünşehir Oldu”, <http://www.haberler.com/denizli-denizli-butunsehir-oldu-haberi/> (12.02.2007).
- Haytoğlu, E. (2006). *Denizli’de Tabaklık (Dünden Bugüne)*, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Hunt, D., E. (1977). The Constitutionality of the Exercise of Extraterritorial Powers by Municipalities, *The University of Chicago Law Review*, Vol. 45 No: 1, pp. 151-179.
- Hürriyet Gazetesi (Ege) (2001) “Büyükşehir out bütünşehir in”, (2 Ocak 2002) <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2001/01/02/277865.asp> (30.10.2007).
- İnceoğlu, N. (1999). Tarihsel Süreç İçinde Denizli Kentindeki Yapısal Değişiklikler-Kentleşmede Sürdürülebilirlik Politikaları, *Denizli’de Sanayileşme ve Kentleşme Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, TMMOB, Makina Mühendisleri Odası, Yayın No: 230, ss. 103- 106.
- İnceoğlu, N. (2004). *Geleneksel Türk Mimarisi Denizli*, ISBN: 975-8051-49-0, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.
- İsbir, E., G. (1982). *Kentleşme, Metropolitan Alan ve Yönetimi*, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Yayın No: 185, Ankara.
- İsbir, E., G. (1986). *Şehirleşme ve Meseleleri*, Ocak Yayınları, Ankara.
- Jones, V. (1962). *Urban and Metropolitan Counties*, Municipal Year Book, International City Manager’s Association, Chicago.
- Jones, E., T. (2003). *The Metropolitan Chase Politics and Policies in Urban America*, Prentice Hall, New Jersey.
- Kavruk, H. (2002). *Anakent’e Bakış Türkiye’de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetlerinin Yönetimi*, Hizmet-İş Sendikası Eğitim Yayınları, No: 30, Ankara.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, İmge Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, 4. Bası, İmge Kitabevi, Ankara.
- Keleş, R. (2006a). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.

- Keleş, R. (2006b). *Kentleşme Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Korkmazcan, H. (1994). Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkındaki 504 Sayılı KHK'nin Birinci Maddesinin 1 inci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi <http://www2.tbmm.gov.tr/d21/2/2-0023.pdf> (01.11.2007).
- Kushner, J. (2003). *Citizens' Attitudes Toward Municipal Amalgamation in Three Ontario Municipalities*, www.li.unb.ca/Texts/CJRS/Spring03 (07.02.2007).
- Lee, R. H. (1955). *The City: Urbanizm and Urbanization in Major World Regions*, Lippincott, New York.
- Mabucci, M. (2001). Municipal Amalgamation in Japon, *The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank*, Washington D.C., <http://site-resources.worldbank.org> (25.08.2006).
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi, <http://www.yerelbilgi.gov.tr/YerelBilgi/Yetki/default.html> (12,11,2007).
- Mazı, F., Arslan, N. T., (2003). Şehirleşme Sürecinde Mücavir Alan Uygulamalarının Hukuk ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, 2003, ss. 39-56.
- Mutluer, M. (1995). *Gelişimi, Yapısı ve Sorunlarıyla Denizli Sanayii*, Denizli Sanayi Odası Yayınları, İzmir.
- Mutluer, M. (2004). Denizli Sanayi Performansının Küreselleşme ve Yeni Sanayi Odakları Açısından Değerlendirilmesi, *Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu I*, Sayı: II, Yayına Hazırlayanlar: Metin Özasan, Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, S. Evinç Torlak, DPT, Ankara, ss. 40-50.
- Ortaylı, İ. (1974). *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)*, TODAİE, Ankara.
- Ortaylı, İ. (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Owens, D., W. (2006). *The North Carolina Experience with Municipal Extraterritorial Planning Jurisdiction*, The University of North Carolina at Chapel Hill, USA.
- Öner, Ş. (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Özelçi Eceral, T. (2006). Ekonomik Coğrafyaya Kurumsal Yaklaşım: Denizli Örneği, *Değişen Mekân Mekânsal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003*, Derleyen: Ayda Eraydın, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, ss.458- 480.
- Özgür, H. (2005). Türkiye'de Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi Sorunu, , *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 471-498.

- Özgür, H., Kösecik, M. (2006). Management Problems of Denizli Urban Field and Other Middle-Sized City Regions in Turkey: Assessing Alternative Administrative Models, *First Bi-Annual EURA (European Urban Research Association) Conference: Cities in City Regions*, 11-14 May 2006, Warsaw, Poland.
- Özgür, H. (2007). Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimine İlişkin Alternatifler, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 100-142.
- Plevne, T. B. (1999). Sanayileşme ve Kentleşme Sürecinde Denizli'de Çevre Sorunları, *Denizli'de Sanayileşme ve Kentleşme Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, TMMOB, Makina Mühendisleri Odası, Yayın No: 230, ss.1-17.
- Plevne, T., B. (2001). *Çevremiz*, Deha Matbaacılık Ltd. Şti., Denizli.
- Polatoğlu, A. (2000). Turkish Local Government: The Need for Reform, *Middle Eastern Studies*, Vol. 36, No. 4, pp. 156-171, London.
- Robson, W. (1954). *The Great Cities of the World*, George Allen and Unwin, Londra'dan Ali Erkan Eke (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Sancton, A. (1996). Reducing Costs by Consolidating Municipalities: New Brunswick, Nova Scotia and Ontario, *Canadian Public Administration*, 39'dan Yasin Sezer (2007) Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.143- 165.
- Sancton, A. (2000). *Merger Mania: The Assault on Local Government*, Westmont, McGill & Queen's University Press, Montreal & Kinston, London.
- Savru, A., T. (2006). Denizli Belediyesi'nin Yapmış Olduğu 1/25.000, 1/5000 ve 1/1000 Ölçekli Planlar Mahkeme Kararı ile İptal Edildi, *Cumhuriyet Halk Partisi Yerel Yönetimler Dergisi*, Aralık 2006, Sayı: 13, ss. 155-157.
- Sayın, D. (2006). Birlikler Genel Yapı, http://www.yerelnet.org.tr/genel_yapi/birlikler.php (16.11.2006).
- Sezer, Y. (2007). Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.143- 165.
- Sezer, Y. (2007). Türkiye'de ve Denizli'de Mücavir Alan Uygulamaları, *Kamu Yönetimi Sempozyumu KAYSEM III*, 15-17 Kasım 2007, Denizli.

- Slack, E. (2001). A Preliminary Assesment of the New City of Toronto, *Canadian Public Administration*, 23'den Yasin Sezer (2007) Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.143- 165.
- TBMM, İçişleri Komisyonu (2003). 2/213 Sayılı Denizli İline Bağlı Akköy İlçesi ile Bazı Belediye ve Köylerin Tüzel Kişiliklerinin Kaldırılarak Denizli Belediye Sınırları İçine Alınması Hakkında Kanun Teklifi'ne ilişkin *İçişleri Komisyonu Raporu*, Karar No: 49, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss307m.htm> (31.10.2007).
- TBMM Tutanak Dergisi (28.06.1996). Dönem: 20 Yasama Yılı: 1, 69 uncu Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil1/bas/b069m.htm> (13.03.2006).
- TBMM Tutanak Dergisi (11.10.1996). Dönem: 20 Yasama Yılı: 2, 7 inci Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil2/bas/b007m.htm> (20.03.2006).
- TBMM Tutanak Dergisi (24.03.1997). Dönem: 20 Cilt: 23 Yasama Yılı: 2, 72 inci Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil2/bas/b072m.htm> (13.03.2006).
- TBMM Tutanak Dergisi (02.06.1998). Dönem: 20 Cilt: 53 Yasama Yılı: 3, 96 ıncı Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil3/bas/b096m.htm> (20.03.2006).
- TBMM Tutanak Dergisi (14.12.1999). Dönem: 21 Cilt: 19 Yasama Yılı: 2, 33 üncü Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem21/yil2/bas/b033m.htm> (01.11.2007).
- TBMM Tutanak Dergisi (17 Aralık 2003). Dönem: 22 Cilt: 33 Yasama Yılı: 2, 29 uncu Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem22/yil2/bas/b029m.htm> (30.10.2007).
- TBMM Tutanak Dergisi (09 Temmuz 2004). Dönem: 22 Cilt: 55 Yasama Yılı: 2, 113 üncü Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem22/yil2/bas/b113m.htm> (03.11.2007).
- Toker, T. (1968). *Denizli İli Kültür Hayatı*, Denizli.
- Toker, T. (1977). *Denizli Ekonomisi*, Dizgi ve Baskı: Hizmet Gazetesi Tesisleri, Denizli.
- Toker, T. (1984). *Her Yönüyle Denizli İli ve Turizm Kılavuzu*, Turizm Derneği Yayınları: 4, Denizli.
- Topal, A. K., (2005). Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğüne Kuramsal Yaklaşım, *Yerel Yönetimler Üzerine Yazılar -I: Reform*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın, Ankara.
- Toprak, Z. (2001). *Kent Yönetimi ve Politikası*, İzmir.

- Toprak, Z. (2003). *Belediye Kurulmasında Ve Sınırlarının Genişletilmesinde Ölçütler Neler Olmalıdır? Sn.Cumhurbaşkanı Pergel Yasasını Geri Yollamakta Haklı Mıdır?*, <http://www.geocities.com/yereldemokrasi/anakent.htm> (24.04.2007).
- Toprak, Z. (2006). *Yerel Yönetimler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Torlak, S. E., Sezer, Y. (2005). Büyükşehir Belediye Reformu Üzerine Bir Değerlendirme, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform*, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 89-108.
- Tortop, N. (1995). Yerel İdarelerde Büyüklük Ölçütleri, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 4, Sayı: 6.
- Tortop, N., Aykaç B., Yayman H., Özer M. A. (2006). *Mahalli İdareler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tuzcuoğlu, F. (2003). *Metropolitan Yönetim: Kentleşmenin Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya'da ve Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası, <http://www.anayasa.gen.tr/1961ay.htm> (12.10.2006).
- Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm> (12.10.2006).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (30.12.2003). *5026 Sayılı Kanun Konulu Açıklama*, http://www.cankaya.gov.tr/tr_html/ACIKLAMALAR/30.12.2003-2544.html (31.12.2007).
- Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı, (1996). *Habitat II Zirvesi*, İstanbul.
- Ulusoy, A., Akdemir, T. (2006). *Mahallî İdareler Teori-Uygulama-Maliye*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ünlü, H. (1994). *Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Kent ve Belediye Birlikleri*, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULA-EMME Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı, Kent Basımevi, İstanbul.
- Varol, Ç. (2006). Üretim Örgütlenmesine Yeni Bir Bakış: Denizli ve Gaziantep'teki Girişimci Ağları, *Değişen Mekân Mekânsal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003*, Derleyen: Ayda Eraydın, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, ss.421-457.
- Vatan Gazetesi (14.12.2003). *AKP'nin şimdi de hedefi "güçlü kent belediyeleri"*, <http://www.gazetevatan.com/root.vatan?exec=haberdetay&tarih=28.12.2003&Newsid=19181&Categoryid=3> (03.11.2007).

- Warren, R., O. (1966). Government in Metropolitan Regions, University of California Press, Davis'den Ali Erkan Eke (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Yalçındağ, S. (1995). *Yerel Yönetimler, Sorunlar ve Çözümler*, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Yayın No: TÜSİAD-T/95 – 9/184, İstanbul.
- Yaman, H. (2000). Yerel Yönetim Birlikleri, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_20.htm (26.11.2006).
- Yazıcıoğlu, R. (2003). Yerel Yönetimler ve Reform, *Katılımcı Demokrasi Vizyonu Olarak I. Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı*, Editörler: Esra Demircan, Hamit Palabıyık, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını, Çanakkale.
- Yapı-Endüstri Merkezi A.Ş. (2006), “*Belediye Meclisi Denizli Sınırlarının Genişletilmesi Yönünde Karar Aldı*” http://www.yapi.com.tr/turkce/Haber_Detay.asp?NewsID=44465 (12.05.2006).
- Yeni Asır Gazetesi (17.12.2003). “*Bütünşehir İsyanı*”, <http://ya2003.yeniasir.com.tr/12/17/index.php3?kat=ana&sayfa=ilks1&bolum=g unluk> (31.10.2007).
- Yeni Asır Gazetesi (28.12.2003). “*Bütünşehir'e sivil destek*”, <http://www.yeniasir.com.tr/ya2003/12/28/index.php3?kat=ana&sayfa=siyasi1&b olum=g unluk> (30.10.2007).
- Yeni Asır Gazetesi (31.12.2003). “*Bütünşehir'e veto*”, <http://ya2003.yeniasir.com.tr/12/31/index.php3?kat=ana&sayfa=ilks2&bolum=g unluk> (31.10.2007).
- Yerel Yönetimler Portalı, <http://www.yerelnet.org.tr/iller/il.php?iladi=DENİZLİ> (09.04.2007).
- Yerel Yönetimler Portalı, http://www.yerelnet.org.tr/iller/koy_listesi.php (09.04.2007).
- Yeter, E., (2002) Metropolis Alan Yönetiminde Yeni Arayışlar, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 11, Sayı 2.
- Yılmaz, A., Bozkurt, Y. (2007). Kütahya'da Mücavir Alan Sorunları: Üçler Beldesi Örneği, *Kentsel Alan Yönetimi Sempozyumu 15 Ocak 2007*, Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü ve Nazilli Belediyesi, Nazilli.
- Zaman Gazetesi (2003) “Denizli, yeniden büyükşehir olmanın yollarını arayacak”, (31.12.2003) <http://arsiv.zaman.com.tr/2003/12/31/ege/h8.htm> (30.10.2007)
- Zaman Gazetesi, <http://www.zaman.com.tr/webapp-tr/haber.do?haberno=274113> (12.05.2006).

....., (15.07.2005). “*Denizli Bütünşehir Olmak İçin Israrlı*” başlıklı haber,
http://www.arkitera.com/haber_3109_denizli-butunsehir-olmak-icin-israrli.html
(30.10.2007).

EKLER

Ek-1: Anket Soruları

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR ve Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK danışmanlığında yürütülen “Denizli Kentsel Alanının Yönetim Alternatifleri” başlıklı Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Çalışma, Denizli kentsel alanının yönetiminde mevcut parçalanmış yapıdan kaynaklanan sorunlara, bu parçalanmış yapıya alternatif olabilecek çözüm önerilerine ve 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca önümüzdeki yerel seçimlerle uygulanacak olan düzenlemeye odaklanmaktadır. Yapılan düzenlemeyle, 2009 Yerel Seçimlerinden itibaren, aşağıdaki listede bulunan 13 belediye ve 10 Köy Denizli Belediyesi ile birleşecektir. Ankette, bu hususlara ilişkin görüş ve düşünceleriniz --sahadan elde edilen diğer bilgilerin ve akademik literatürün ışığında-- toplu olarak analiz edilecektir. Ankete vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve elde edilecek veriler sadece akademik çalışmalarımızda kullanılacak ve veriler toplu olarak yorumlanacaktır.

Katkılarınızı bekler, saygılarımızı sunarız.

Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR	Doç. Dr. Muhammet KÖSECİK	Mısra CİĞEROĞLU
Pamukkale Üni.	Pamukkale Üni.	Pamukkale Üni.
İ.İ.B.F.	İ.İ.B.F.	S.B.E.
Kamu Yönetimi Bölümü	Kamu Yönetimi Bölümü	Kamu Yönetimi ABD
Öğretim Üyesi	Öğretim Üyesi	Y. Lisans Öğrencisi

5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca önümüzdeki ilk yerel seçimlerle uygulanacak olan düzenlemeyle, 2009 Yerel Seçimlerinden itibaren Denizli Belediyesine katılacak belediyeler ve köyler:

Belediyeler: *Akkale, Bereketli, Gümüşler, Kayhan, Kınıklı, Servergazi, Hallaçlar, Üçler, Korucuk, Bağbaşı, Başkarıcı, Gökpınar, Göveçlik*

Köyler: *Bozburun, Eskihisar, Goncalı, Hisar, Kadılar, Karakurt, Saruhan, Şirinköy, Güzelköy ve Karakova*

A. CEVAPLAYICIYA DAİR BİLGİLER

- 1) Eğitim düzeyiniz: 1- İlkokul () 2- Ortaokul () 3- Lise ()
4- Üniversite () 5- Yüksek Lisans/Doktora ()
- 2) Görev Yaptığınız Belediye: (Bir belediyede çalışıyorsanız)
- 3) Göreviniz/Konumunuz 1- Başkan/Başkan Yard. () 2- Meclis Üyesi ()
3-Birim Amiri () 4- STK üyesi () 5- Muhtar ()
STK üyesi/Muhtar iseniz C Grubu sorulara geçiniz.
- 4) Kaç yıldır bir belediyede ya da köyde seçilmiş ve/veya atanmış yöneticisiniz:

B. BELEDİYEYE DAİR BİLGİLER**5) Belediyeniz hangi usulle nasıl kuruldu?**

- Tek bir köyde
Köy ve bazı köy kısımlarının birleştirilmesiyle
Köylerin birleştirilmesiyle
Mevcut bir belediyeden ayrılarak
Köy ve belediye kısımlarının birleşmesiyle
Diğer

6. - 13. arasındaki Belediyenize ilişkin ifadeleri destekleme düzeyinizi aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

	(1) Hiç katılmıyorum	(2) Biraz katılıyorum	(3) Orta düzeyde katılıyorum	(4) Oldukça katılıyorum	(5) Kesinlikle (tam) katılıyorum
	1	2	3	4	5
6) Belediyemiz, idari personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir.	()	()	()	()	()
7) Belediyemiz, teknik personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir.	()	()	()	()	()
8) Belediyemiz, araç/gereç, makina/teçhizat açısından yeterlidir.	()	()	()	()	()
9) Belediyemiz, Denizli kentinde yaşayanların yerleşme kararlarını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır.	()	()	()	()	()
10) Belediyemiz Denizlideki özel sektörün yatırım ve yer seçimi kararlarını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır.	()	()	()	()	()
11) Belediyemizin sınırları içinde yaşayanlar için çalışma imkânları yeterlidir.	()	()	()	()	()

- 12) Belediyemizin sosyal ve kültürel faaliyetleri, sınırları içerisinde yaşayanlar için alan ve çeşitlilik açısından yeterlidir. () () () () ()
- 13) Hemşehrilerimiz, günlük ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu belediyemiz sınırları içinde karşılayabilmektedirler. () () () () ()

C. DENİZLİ KENTSEL ALANINDAKİ MEVCUT SORUNLARA BAKIŞ

14-39. Soruları/ifadeleri, Denizli kentsel alanı bütününde ve kendi belediyeinizde sorun oluşlarına göre aşağıdaki anahtara (skalaya) göre değerlendiriniz.

- (1) Hiç önemli bir sorun değil
 (2) Az önemli bir sorun
 (3) Orta düzeyde önemli bir sorun
 (4) Önemli bir sorun
 (5) Çok önemli bir sorun

NOT: 5. soruya STK üyesi seçeneğini işaretlediyseniz Sizin belediyeiniz sütununu (sağ sütun)doldurmayınız.

	<i>Denizli Kent Bütünü</i>					<i>Sizin Bel./Köyünüz</i>				
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
14) Kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı	()	()	()	()	()	15)	()	()	()	()
16) İçme suyu temini ve dağıtımı	()	()	()	()	()	17)	()	()	()	()
18) Yağmur suyu tahliyesi	()	()	()	()	()	19)	()	()	()	()
20) Kanalizasyon hizmetleri	()	()	()	()	()	21)	()	()	()	()
22) Park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları	()	()	()	()	()	23)	()	()	()	()
24) kent içi ve yakın yerleşimlerle ulaşım	()	()	()	()	()	25)	()	()	()	()
26) Toplu konut uygulamaları	()	()	()	()	()	27)	()	()	()	()
28) İtfaiye ve yangın hizmetleri	()	()	()	()	()	29)	()	()	()	()
30) Şehiriçi trafik hizmetleri	()	()	()	()	()	31)	()	()	()	()
32) Şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlar	()	()	()	()	()	33)	()	()	()	()
34) Şehir planı yapılması, uygulanması	()	()	()	()	()	35)	()	()	()	()
36) Sosyal/kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması	()	()	()	()	()	37)	()	()	()	()
38) Yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler	()	()	()	()	()	39)	()	()	()	()

D. DENİZLİ KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİNE BAKIŞ

40. – 49. arasındaki alternatifleri Denizli kentsel alanının ve bu alandaki yerel/bölgesel hizmetlerin daha iyi yönetilmesi açısından destekleme (uygun bulma) düzeyinizi aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

- (1) Hiç katılmıyorum
 (2) Biraz katılıyorum
 (3) Orta düzeyde katılıyorum
 (4) Oldukça katılıyorum
 (5) Kesinlikle (tam) katılıyorum

	1	2	3	4	5
40) Mevcut parçalı yapı devam etmelidir.	()	()	()	()	()
41) Belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır.	()	()	()	()	()
42) Hizmetler, Belediyeler arası Protokoller yoluyla yürütülmelidir.	()	()	()	()	()
43) Kimi temel hizmetler, Merkezi Yönetimin eliyle yürütülmelidir.	()	()	()	()	()
44) Ana belediye (Denizli Belediyesi), mücavir alanları genişletmelidir.	()	()	()	()	()
45) Denizli ve diğer benzer durumdaki kentler, özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır.	()	()	()	()	()
46) Merkez ilçedeki tüm belde belediyeleri korunarak Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır.	()	()	()	()	()
47) Merkez ilçedeki belediye sayısı 3-4'e düşürülerek Denizli Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır.	()	()	()	()	()
48) Aralık 2003 tarihli 5026 sayılı (Bütünşehir) teklifi (22 belediye ve 25 köyü kapsayan) hayata geçmelidir.	()	()	()	()	()
49) 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasını (13 Belediye ile 10 köyün Denizli Belediyesine bağlanmasını) destekliyorum.	()	()	()	()	()

E. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNUNUN 11. MADDESİ UYARINCA GETİRİLECEK OLAN DÜZENLEMELERE BAKIŞ

50. – 64. arasındaki ifadeleri destekleme (uygun bulma) düzeyinizi Denizli kentsel alanını yönetme açısından 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi uyarınca Mart 2009'da uygulanacak olan yeni düzenlemeye (13 Belediye ve 10 Köyün Denizli Belediyesine Katılmaları - Bütünşehir) ilişkin aşağıdaki ifadelere katılımınızı aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

(1) Hiç katılmıyorum

(2) Biraz katılıyorum

(3) Orta düzeyde katılıyorum

(4) Oldukça katılıyorum

(5) Kesinlikle (tam) katılıyorum

	1	2	3	4	5
50) 11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından çok geniştir .	()	()	()	()	()
51) Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı.	()	()	()	()	()
52) İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır.	()	()	()	()	()
53) 11. madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracaktır.	()	()	()	()	()
54) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini arttıracaktır.	()	()	()	()	()
55) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kalitesini					

- arttıracaktır. () () () () ()
- 56) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen *maliyetini* arttıracaktır. () () () () ()
- 57) Denizli Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir. () () () () ()
- 58) 11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır. () () () () ()
- 59) 11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi ek mali yükümlülükler çıkaracaktır. () () () () ()
- 60) 11. madde –Denizli Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır. () () () () ()
- 61) Anketin genelinde değinilen konulara ilişkin eklemek istedikleriniz varsa lütfen aşağıya yazınız.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mısra CİĞEROĞLU
Anne Adı : Şaziment
Baba Adı : Mehmet Tevfik
Doğum Yeri ve Tarihi : İzmir / 23.08.1982
Lisans Eğitimi : Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü
Mezuniyet Tarihi : 2005
Yabancı Dil : İngilizce